WALDORFSKÁ ŠKOLA PŘÍBRAM – MATEŘSKÁ ŠKOLA, ZÁKLADNÍ ŠKOLA A STŘEDNÍ ŠKOLA
Hornická 327, Příbram II, PSČ 261 01

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM
WALDORFSKÉ ŠKOLY PŘÍBRAM

ZPRACOVANÝ PODLE RVP ZV

Příbram 2023

Školní vzdělávací program **Waldorfské školy Příbram**

10. verze platná od 1. 9. 2023.

Projednáno Školskou radou dne:

Waldorfská škola Příbram

chce být společenstvím

utvářejícím sebevědomou,

tvůrčí a zodpovědnou lidskou bytost,

schopnou s láskou a moudrostí v srdci

aktivně ovlivňovat společnost

a svět kolem nás.

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE 10

2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY 11

Úplnost a velikost školy 11

Vybavení školy 12
Prostorové 12
Materiální 12
Technické 12

Charakteristika pedagogického sboru 13

Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce 14
Stálé projekty 14
Mezinárodní spolupráce 14

Spolupráce s rodiči žáků 15

Mimoškolní výchova 16
Školní družina 16
Zájmové útvary 16

3. CHARAKTERISTIKA ŠVP 17

Zaměření školy, výchovné a vzdělávací strategie 17

Hlavní cíle vzdělávacího programu 18

Výchovné a vzdělávací strategie na waldorfské škole lze vzhledem ke klíčovým kompetencím 20
KOMPETENCE K UČENÍ 20
KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMU 20
KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ 20
KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ 20
KOMPETENCE OBČANSKÉ 20
KOMPETENCE PRACOVNÍ 21
KOMPETENCE DIGITÁLNÍ 21
Pojetí dítěte v roli žáka 22

Školní poradenské pracoviště 24
Pracovníci školního poradenského pracoviště 24
Rodičům, žákům i učitelům nabízíme: 24

Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami 25

Zabezpečení výuky žáků nadaných a mimořádně nadaných 26

Vyhláška č.27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.Možnosti začlenění průřezových témat 26

4. UČEBNÍ PLÁN 33

Počet procvičovacích hodin 34
Komentář u učebnímu plánu pro 1. stupeň: 34
Komentář k učebnímu plánu pro 2. stupeň: 37

Poznámky k učebnímu plánu 38

5. UČEBNÍ OSNOVY 40

Český jazyk a literatura 42
Charakteristika předmětu 42
Forma realizace 43
Rozvíjení kompetencí 44
Vzdělávací obsah předmětu 46

Cizí jazyky 81

Anglický jazyk, německý jazyk, ruský jazyk 81
Charakteristika předmětů 81
Forma realizace 83
Rozvíjení kompetencí 84
Vzdělávací obsah předmětů 85
Anglický jazyk 85
Ruský jazyk – další cizí jazyk 97
Německý jazyk – další cizí jazyk 108

Matematika 116
Charakteristika předmětu 116
Forma realizace 117
Rozvíjení kompetencí 117
Vzdělávací obsah předmětu 119

Informatika 144
Forma realizace 144
Rozvíjení kompetencí 145
Vzdělávací obsah předmětu 147

Člověk a svět 158
Charakteristika předmětu 158
Forma realizace 159
Rozvíjení kompetencí 159

– OD PÁTÉHO ROČNÍKU ZAČÍNÁME S PRAKTICKÝM A ÚČELNÝM VYUŽÍVÁNÍM DIGITÁLNÍCH ZAŘÍZENÍ. 160

– ŽÁKY SEZNAMUJEME S PRAKTICKÝMI UKÁZKAMI TŘÍDĚNÍ, ZPRACOVÁNÍ DAT. 160

– ŽÁCI SE UČÍ VYHLEDÁVAT INFORMACE V KNIHÁCH A STUDIJNÍCH MATERIÁLECH. 160

– ÚMĚRNĚ VĚKU JSOU ŽÁCI PRŮBĚŽNĚ SEZNAMOVÁNI SE SPRÁVNÝM CHOVÁNÍM V DIGITÁLNÍM PROSTŘEDÍ. 160

– ŽÁKŮM A RODIČŮM JIŽ PŘI VSTUPU DO ŠKOLY PŘINÁŠÍME INFORMACE O POSTOJI ŠKOLY K ZAVÁDĚNÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ V ŽIVOTĚ ŽÁKA. 160

– TVOŘÍME PRAVIDLA TŘÍDY A ŠKOLY PRO POUŽÍVÁNÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ A SPOLUPRACUJEME I S RODIČI NA JEJICH DODRŽOVÁNÍ. 160

– NEBEZPEČÍ DIGITÁLNÍHO SVĚTA JSOU ZAHRNUTA V MINIMÁLNÍM PREVENTIVNÍM PROGRAMU ŠKOLY A JSOU ŘEŠENA KOMPLEXNĚ SPOLU S DALŠÍMI HROZBAMI. 160

– V RÁMCI VÍCEDENNÍCH ŠKOLNÍCH AKCÍ UMOŽŇUJEME ŽÁKŮM PROŽÍT DIGITÁLNÍ DETOX (OČISTU) S VYSVĚTLENÍM POZITIVNÍHO ÚČINKU NA JEJICH TĚLESNÉ I DUŠEVNÍ ZDRAVÍ. 160

– V RÁMCI EDUKACE I PREVENCE SDÍLÍME S ŽÁKY OD PÁTÉHO ROČNÍKU ZKUŠENOSTI Z OBLASTI POUŽÍVÁNÍ APLIKACÍ. 160

Vzdělávací obsah předmětu 161

Dějepis 186

Charakteristika předmětu 186
Forma realizace 187
Rozvíjení kompetencí 187

- ŽÁK ZÍSKÁVÁ, VYHLEDÁVÁ, KRITICKY POSUZUJE INFORMACE Z RŮZNÝCH ZDROJŮ. 188

- ŽÁK POZNÁVÁ VÝVOJ TECHNOLOGIÍ V HISTORICKÝCH SOUVISLOSTECH A KRITICKY HODNOTÍ JEJICH PŘÍNOSY A RIZIKA JEJICH VYUŽÍVÁNÍ. 188

Vzdělávací obsah předmětu 189

Přírodopis 206

Charakteristika předmětu 206
Forma realizace 207
Rozvíjení kompetencí 207
Vzdělávací obsah předmětu 209

FYZIKA 220

Charakteristika předmětu 220
Forma realizace 221
Rozvíjení kompetencí 221
Vzdělávací obsah předmětu 222

Chemie 232

Charakteristika předmětu: 232
Forma realizace 233
Rozvíjení kompetencí 233
Vzdělávací obsah předmětu 234

Zeměpis 247

Charakteristika předmětu 247
Forma realizace 248
Rozvíjení kompetencí 248

- ŽÁK ZÍSKÁVÁ, VYHLEDÁVÁ, KRITICKY POSUZUJE INFORMACE Z RŮZNÝCH ZDROJŮ. 249

- ŽÁK POZNÁVÁ VÝVOJ TECHNOLOGIÍ V HISTORICKÝCH SOUVISLOSTECH A KRITICKY HODNOTÍ JEJICH PŘÍNOSY A RIZIKA JEJICH VYUŽÍVÁNÍ. 249
Vzdělávací obsah předmětu 249

Hudební výchova 263
Charakteristika předmětu 263
Forma realizace 264
Rozvíjení kompetencí 264
Vzdělávací obsah předmětu 265

Umění a kultura - výtvarná výchova, kreslení forem 278

Výtvarná výchova 278
Charakteristika předmětu 278
Forma realizace 279
Rozvíjení kompetencí 279

– ŽÁCI JSOU OD OSMÉHO ROČNÍKU VEDENI K AKTIVNÍMU POUŽÍVÁNÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ PŘI ZPRACOVÁNÍ A PREZENTACI SVÝCH PRACÍ. 280

– OD OSMÉHO ROČNÍKU JSOU ŽÁCI VEDENI K SMYSLUPLNÉMU VYUŽÍVÁNÍ MULTIMEDIÁLNÍCH APLIKACÍ PŘI ZPRACOVÁNÍ OBRAZU A ZVUKU. 280
Vzdělávací obsah předmětu 281

Kreslení forem 289
Charakteristika předmětu 289
Forma realizace 291
Rozvíjení kompetencí 291
Vzdělávací obsah předmětu 293

Člověk a zdraví – tělesná výchova, eurytmie 296
Tělesná výchova 296
Charakteristika předmětu 296
Forma realizace 297
Rozvíjení kompetencí 297

- VEDEME ŽÁKY K ROZPOZNÁVÁNÍ SYMBOLICKÉMU ZÁPISU TĚLESNÝCH CVIČENÍ A POHYBOVÁNÍ SE PODLE TAKOVÉHO ZÁPISU. 298
Vzdělávací obsah předmětu 299
Eurytmie 309
Charakteristika předmětu 309
Forma realizace 311
Rozvíjení kompetencí 311

- VEDEME ŽÁKY K SYMBOLICKÉMU ZÁPISU EURYTMICKÝCH FOREM A POHYBOVÁNÍ SE PODLE TAKOVÉHO ZÁPISU. 312
Vzdělávací obsah předmětu 313

Člověk a svět práce – Pracovní činnosti 322

Ruční práce, pěstitelské práce, dřevořezba, měditepectví **322**
Charakteristika předmětů 322
Forma realizace 323
Rozvíjení kompetencí 323
Vzdělávací obsah předmětů 326

Dramatická výchova **338**
Charakteristika vyučovacího předmětu 338
Forma realizace 338
Rozvíjení kompetencí 338

– ŽÁCI JSOU OD OSMÉHO ROČNÍKU VEDENI K AKTIVNÍMU POUŽÍVÁNÍ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ PŘI ZPRACOVÁNÍ A PREZENTACI ROČNÍKOVÉHO DIVADLA. **339**

– OD OSMÉHO ROČNÍKU JSOU ŽÁCI VEDENI K SMYSLUPLNÉMU VYUŽÍVÁNÍ MULTIMEDIÁLNÍCH APLIKACÍ PŘI ZPRACOVÁNÍ OBRAZU A ZVUKU. **339**
Vzdělávací obsah předmětu 340

6. HODNOCENÍ ŽÁKŮ **342**

Způsob hodnocení **342**

Zásady hodnocení **342**

Kritéria hodnocení **342**
Rozdělení předmětů na prvním stupni do oblastí se společnými kritérii hodnocení 342
Rozdělení předmětů na druhém stupni do oblastí se společnými kritérii hodnocení 343
Kritéria hodnocení na prvním a druhém stupni pro jednotlivé oblasti 343

PŘÍLOHY **345**

Průřezová témata **351**

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA (OSV) **352**
Charakteristika průřezového tématu 352
Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka 353
Tematické okruhy průřezového tématu 353
Osobnostní rozvoj 353
Sociální rozvoj 354
Morální rozvoj 354

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA (DEM) **355**

Charakteristika průřezového tématu **355**

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka **356**
V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma: 356
V oblasti postojů a hodnot průřezové téma: 356

Tematické okruhy průřezového tématu **356**

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH (GLO) 358

Charakteristika průřezového tématu 358
Tematické okruhy průřezového tématu 360

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA (MUL) 361

Charakteristika průřezového tématu 361
Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka 362
V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma: 362
V oblasti postojů a hodnot průřezové téma: 362
Tematické okruhy průřezového tématu 362

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA (ENV) 364

Charakteristika průřezového tématu 364

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka 365
V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma: 365
V oblasti postojů a hodnot průřezové téma: 365
Tematické okruhy průřezového tématu 365

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA (MED) 367

Přílohy:
Vložka do třídního výkazu (Začlenění průřezových témat pro 1. stupeň)
Vložka do třídního výkazu (Začlenění průřezových témat pro 2. stupeň)
Průřezová témata (kapitola 6 RVP ZV)
Dlouhodobý školní program environmentálního vzdělávání
Školní vzdělávací program školní družiny

1. Identifikační údaje

Název školního vzdělávacího programu:

Školní vzdělávací program Waldorfské školy Příbram zpracovaný podle RVP ZV

Název školy: Waldorfská škola Příbram – mateřská škola, základní škola a střední škola
Adresa školy: Hornická 327, Příbram II, PSČ 261 01
IČO: 42 73 12 59
IZO ZŠ: 110 451 261

Kontakty:
tel: 318 623 306
fax: 318 629 253
e-mail: waldorf@waldorf.pb.cz
www.waldorf.pb.cz

Jméno ředitele: Mgr. Robert Žák

Jméno zřizovatele: Město Příbram
Adresa zřizovatele: Tyršova 108, Příbram I, PSČ 261 19
Právní forma: obec
IČO: 00 24 31 32

Kontakty:
tel: 318 402 211
fax: 318 631 014
www.pribram-city.cz

Platnost dokumentu:
10. verze dokumentu platná od 1. 9. 2023.

razítko školy podpis ředitele

2. Charakteristika školy

Úplnost a velikost školy

Waldorfská škola Příbram zahájila svoji činnost 1. 9. 1991. Právním subjektem, který zřídilo město, je od 1. 7. 1992. Škola je příspěvkovou organizací, IČO: 42 73 12 59.

Rozhodnutím MŠMT byla škola s účinností od 1. 9. 2000 zařazena do sítě škol, předškolních a školských zařízení s názvem Waldorfská škola Příbram – Základní škola, Gymnázium a Střední odborné učiliště Příbram, Hornická 327 a s identifikátorem zařízení 610 451 251.

Od 1. 1. 2014 se název školy měnil na Waldorfská škola Příbram – základní škola a střední škola.

Od 1. 1. 2015 je nedílnou součástí Waldorfské školy Příbram i mateřská škola a název se tedy mění na Waldorfská škola Příbram – mateřská škola, základní škola a střední škola.

Škola tak sdružuje mateřskou školu, základní školu, kombinované lyceum, střední odborné učiliště, školní jídelnu, školní družinu a školní klub.

Mateřská škola má dvě oddělení. Celková kapacita je 36 dětí. Ve školce pracují 3 učitelky.

Základní škola je úplná s 9 postupnými ročníky. V každém ročníku je 1 třída. Kapacita školy je 225 žáků. Školu navštěvuje přibližně 200 žáků. Školní družina má tři oddělení s kapacitou 90 žáků a školní klub 25 žáků. Jejich kapacita je plně využita.

Školu navštěvují děti z celé Příbrami, blízkého i vzdálenějšího okolí. Velká část žáků je z jiných obcí. Je to dáno zájmem rodičů o takový směr vzdělávání, který není zaměřen pouze na výkon a memorování informací, ale také na rozvoj sociálních vztahů, umění i duchovnějšího ucelenějšího pohledu na svět kolem nás.

Velká pozornost se věnuje integraci žáků se specifickými poruchami učení a chování.

Na základní školu navazuje střední stupeň školy, kde mohou pokračovat ve studiu žáci nejen z naší školy, ale i z jiných škol v regionu. Nabízíme zde tříleté učební obory umělecký kovář a zámečník, pasíř a umělecký truhlář a řezbář, reprodukční grafik a čtyřletý maturitní studijní obor kombinované lyceum.

Vybavení školy

Prostorové

Škola je umístěna v bývalé mateřské školce s čtyřmi učebnami a školní kuchyní. Postupnými úpravami se její vnitřní uspořádání uzpůsobovalo potřebám školy. Rozdělením původních tříd vzniklo 8 učeben. Rekonstrukcí pavilonu A vznikly v podkroví 2 nové učebny. V prosinci r. 2001 byla dokončena rekonstrukce a dostavba pavilonu B, díky které byl počet učeben rozšířen o další čtyři (2 učebny, chemická laboratoř, přednáškový sál, jedna učebna byla zvětšena o loutkohereckou scénu). V těsném sousedství školy byla zrekonstruována budova, která slouží jako školní družina.

V listopadu 2003 byla dokončena dostavba pavilonu C. Vznikly další 4 učebny, výtvarný ateliér, tělocvična (slouží také jako prostor pro kulturní akce – divadla, koncerty apod.), cvičná kuchyňka, školní kuchyně s jídelnou, knihovna a zázemí pro pedagogické i nepedagogické pracovníky školy.

Po dokončení dostavby čítá škola celkem 13 učeben pro jednotlivé třídy, 5 odborných učeben, knihovnu, tělocvičnu, školní družinu a školní kuchyni s jídelnou. Přízemí a 1. patro školy jsou bezbariérové.

V roce 2005 získala škola prostory v Dlouhé ulici v Příbrami, v přízemí budovy bývalé 2. ZŠ. V těchto prostorách je realizována praktická i teoretická výuka oboru umělecký truhlář a praktická výuka dřevořezby žáků základní školy. Praktická výuka oboru umělecký kovář je realizována v prostorách Učiliště Pod Šachtami v Příbrami a výuka oboru reprodukční grafik v tiskárně Prima Březohorská ulice v Příbrami.

Škola se nachází v klidné části staré Příbrami pod Svatou Horou. Zastávka autobusů a autobusů MHD jsou od školy vzdáleny 5 minut chůze. V blízkosti školy nevede žádná frekventovaná silnice.

Budova školy je umístěna v zahradě s parkovou úpravou a travnatou plochou sloužící jako hřiště. V roce 1998 zde bylo svépomocí vybudováno hřiště na košíkovou. V roce 2010 pak občanské sdružení Společnost Waldorfské školy Příbram zrealizovalo projekt „OKLIPO“. S pomocí grantu z fondů EU vznikla na pozemku kolem školy tzv. „Oáza klidu a pohybu“.

Materiální

Díky nedávné rekonstrukci a dostavbě má škola velmi dobré prostorové, technické a hygienické podmínky pro výuku. Škola je vybavena pomůckami pro výuku odborných předmětů, literaturou potřebnou k výuce, žákům je k dispozici multimediální učebna vybavená počítači s připojením na internet a dalšími mediálními prostředky, tělocvična-multifunkční sál, knihovna, výtvarný ateliér, chemická laboratoř.

Technické

Pro výuku, přednášky a prezentace je k dispozici přednáškový sál s projektovou technikou.

Pro výuku informatiky je určena odborná učebna. Učitelé mají k dispozici počítače ve sborovně. Počítače jsou propojeny do počítačové sítě, přes kterou mají žáci i učitelé přístup na internet.

Tělocvična je svým vybavením vhodná kromě pohybových aktivit také k pořádání divadel, koncertů a vystoupení žáků. V roce 2008 byla tělocvična dovybavena podiem a skladnými židlemi. K jedné učebně je připojena loutkoherecká scéna.

Pro výuku dřevořezby je využívána truhlářská dílna.

Pro potřeby dětí se speciálními vzdělávacími potřebami může sloužit i relaxační místnost.

Charakteristika pedagogického sboru

Učitelský sbor je srdcem školy. Učitelé celé školy se pravidelně jednou za týden setkávají na konferencích, na nichž se věnují pedagogickým (studují waldorfskou pedagogiku, zabývají se třídami i jednotlivými žáky) a organizačním otázkám.

Pedagogický sbor základní školy tvoří třídní a odborní učitelé, z nichž někteří vyučují také na středním stupni školy, vychovatelky školní družiny a asistenti pedagoga. Pro pedagogický sbor naší školy je charakteristický střední průměrný věk učitelů. Dle legislativy máme učitele kvalifikované a klademe důraz na waldorfské vzdělání.

Ve škole pracuje výchovný poradce pro koordinaci práce s dětmi se vzdělávacími a výchovnými problémy a pro pomoc žákům při volbě povolání. Výchovný poradce spolupracuje s preventistou rizikového chování. Dále zde pracuje dětský psycholog, který pomáhá dětem i rodičům, a speciální pedagog. Jeden učitel je koordinátorem EVVO.

Další odborný růst učitelů je podmínkou pro přijetí učitele na waldorfskou školu. Každý rok se zúčastňují naši učitelé pravidelných učitelských seminářů organizovaných Asociací waldorfských škol ČR určených pro třídní a odborné učitele, ale i řady dalších kurzů, které se zabývají waldorfskou pedagogikou v širším kontextu s lidskou kulturou a kulturním dědictvím. Školu pravidelně navštěvují odborní mentoři ze zahraničí, a to jak pro základní, tak i pro střední stupeň školy, kteří během týdenního pobytu přednáší, hospitují a napomáhají odbornému růstu jednotlivých učitelů i celé školy.

Škola organizuje v rámci Asociace waldorfských škol i celonárodní či mezinárodní setkávání waldorfských škol a učitelů zabývajících se dalším rozvojem a zkvalitněním waldorfské pedagogiky u nás.

Většina učitelů v posledních letech prošla počítačovým školením.

Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce

Téma projektů volí vyučující podle věkových skupin, podle náplně učiva nebo reagují na aktuální dění ve společnosti. Projekty mohou být pro jednotlivé třídy, skupinu tříd či celoškolní.

Stálé projekty

Společné pro všechny třídy:

Adventní jarmark – probíhá v adventním období ve waldorfských třídách formou dílniček. Je možné si zde vyrobit dárečky a ozdoby s vánoční tematikou či zakoupit již hotové výrobky žáků školy a jejich rodičů. Výtěžek je věnován částečně třídám, částečně Společnosti Waldorfské školy Příbram, která zajišťuje pobyt zahraničních mentorů školy a pořádá kurzy a přednášky pro veřejnost. Během jarmarku probíhají také vystoupení žáků školy.

Velikonoční jarmark – je jarní a velikonoční obdobou jarmarku vánočního. Také na něj si připravují rodiče a děti dílničky, učitelé s dětmi zase vystoupení.

Projekty jednotlivých tříd:

Partnerská třída – každá 8. třída se stává partnerskou nově příchozí 1. třídě. Starší žáci nejen nejmenší spolužáky první školní den přivítají, ale také je po celý rok doprovázejí.

Michaelská slavnost – slavnost při příležitosti svátku sv. Michaela. Jde o pomyslný boj s drakem – o prokázání odvahy. Tuto slavnost většinou organizuje 8. nebo 9. třída pro žáky z 1. – 3. třídy.

Martinská slavnost – slavnost při příležitosti svátku sv. Martina určená pro žáky 1. – 4. třídy. Ústředním tématem je soucit, nesobeckost a štědrost. Slavnost organizují rodiče s dětmi a učiteli buď samostatně po třídách, nebo společně. Starší žáci často pomáhají s přípravou - hrají divadlo mladším dětem; pečou housky, rohlíčky, koláče, o které se pak mladší dělí apod.

Adventní spirála – slavnost na začátku adventu symbolizující cestu ke světlu. Je určena pro žáky 1. třídy.

Masopust – jde většinou o společnou slavnost pro všechny třídy 1. stupně. Vyrábí se masky a různé jednoduché hudební nástroje. Následně všichni vyjdou v průvodu, zpívají a tančí.

Vynášení Moreny - slavnost na konci zimy symbolizující začátek jara. Je určena pro žáky 1. – 5. třídy.

Svatojánská slavnost – slavnost při příležitosti svátku sv. Jana, kdy se země otevírá a vydává lidem čistého srdce své poklady. Slavnost vrcholí svatojánským ohněm. Slavnost organizují starší žáci a rodiče pro žáky 1. stupně.

Divadelní představení – nastudování divadelní hry zpravidla v 8. třídě.

Pravidelně jezdí třídy na školy v přírodě, kde většinou pracují ve formě projektů na určité učební látce. Tyto projekty jsou zaměřeny na tvorbu kolektivu, týmu, respektování druhých.

Projekt OP VK 1.1

Od 1. 2. 2010 je škola zapojena do projektu „Tvorba a zavádění evaluačních nástrojů pro zkvalitnění vzdělávání a inovaci školních vzdělávacích programů základních škol zřizovaných městem Příbram“ financovaného v rámci dotace z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. V rámci tohoto projektu došlo k vytvoření nových nástrojů pro autoevaluaci školy a následné inovaci školního vzdělávacího programu. Pozornost byla věnována zejména oblasti EVVO a jejímu začlenění do ŠVP.

Mezinárodní spolupráce

Partnerskými školami i nadále zůstávají některé waldorfské školy v zahraničí. Nejvíce v současné době spolupracujeme se švýcarskou školou, ze které k nám pravidelně jezdí náš mentor.

Škola každoročně na jaře organizuje řezbářské sympózium pro učitele, učně i širší veřejnost. Sympózium je pořádáno vždy s jiným výtvarným tématem, obsahuje nejen vlastní praktickou výrobu, ale i s přednáškovou činností. Zúčastňují se ho často i zahraniční lektoři.

Spolupráce s rodiči žáků

Vzhledem k tomu, že je waldorfská škola postavena z velké části na spolupráci s rodiči, jsou tito více či méně angažovaní a pomáhají při organizaci jarmarků i dalších ročních slavností.

Na škole působí již od jejího vzniku členové Společnost Waldorfské školy Příbram, z. s., které organizuje tradiční Vánoční a Velikonoční jarmark, koncerty a vystoupení školy, spolupracuje a navazuje kontakty s mentory v zahraničí a zajišťuje jejich pobyty u nás. Snaží se o osvětovou činnost organizováním přednášek a rukodělných kurzů pro učitele, rodiče i širokou veřejnost. Zástupci Společnosti se pravidelně setkávají na pracovních schůzkách, je snaha, aby zde byly zastoupeny všechny třídy. Členové jsou informováni o činnosti školy, jejích záměrech a dalším rozvoji a předávají tyto informace dále.

V roce 2010 toto občanské sdružení zrealizovalo projekt „Oáza klidu a pohybu (OKLIPO)“. V rámci grantu z fondů EU tak bylo na pozemku kolem školy vybudováno hřiště s aktivními i klidovými zónami, které mohou využívat jak mladší, tak starší žáci.

V roce 2003 se škola otevřela i těm nejmenším dětem. Dvakrát v týdnu v budově školní družiny pracuje mateřské centrum Poupátko, které je určeno dětem před nástupem do mateřské školy a jejich rodičům.

Loutkoherecký soubor vystupuje na jediné stálé scéně loutkového divadla v Příbrami, v prostorách waldorfské školy, s pásmem pohádek pro příbramské děti a pořádá také představení pro děti z mateřských školek.

O výsledcích vzdělávání svých dětí jsou rodiče informováni na třídních schůzkách. Mohou si také domluvit osobní konzultaci s třídním učitelem. Rodiče také hojně využívají ke komunikaci telefon či emailovou poštu. Důležité informace o dění ve škole získají rodiče na webových stránkách školy.

Mimoškolní výchova

Školní družina

Školní družina je základním článkem zařízení výchovy mimo vyučování. Školní družina není pokračováním školního vyučování, ani ho nikterak nenahrazuje. Hlavním posláním je zabezpečení zájmové činnosti, odpočinku a rekreace žáků. Vhodné střídání práce a odpočinku přispívá k odstranění únavy z předchozí školní činnosti, učí děti ušlechtilé zábavě, pomáhá uspokojovat a rozvíjet jejich kulturní potřeby a rozmanité zájmy.

Mimo činnosti výchovně vzdělávací, plní školní družina funkci sociální, tzn. dohled nad žáky po určitou dobu před nebo po skončení vyučování.

Zájmové útvary

V odpoledních hodinách mohou žáci docházet do kroužků, např. loutkohereckého, výtvarného, do dětského pěveckého sboru, na keramiku, rukodělné činnosti apod. Nabídka kroužků je aktualizována v každém školním roce dle možností školy. Vedoucími těchto kroužků jsou jak učitelé, tak také rodiče a prarodiče žáků. Dlouhodobě je naše škola členem v Klubu mladých diváků. Pro podporu čtenářské gramotnosti spolupracujeme se třemi nakladatelstvími – Mladá fronta, Albatros a Fragment.

3. Charakteristika ŠVP

Zaměření školy, výchovné a vzdělávací strategie

Škola vychází z principů výuky waldorfské pedagogiky. Je členem Asociace waldorfských škol České republiky.

Waldorfská pedagogika vychází z myšlenek filosofa a pedagoga Rudolfa Steinera. Výuka je založena na zákonitosti vývojových kroků dítěte a mladého člověka, proměn a rozvoje jeho vztahu ke světu a jeho schopnosti učit se. Učební plán, metody a obsahy výuky jsou přizpůsobeny tomuto vývoji.

Výchova a výuka je proto vývojovým procesem, učební plán je sestavený podle potřeb a postupně se rozvíjejících schopností dítěte. Důležitým cílem výuky a výchovy dítěte je jeho všestranný rozvoj v naukových, praktických i uměleckých oborech – v učebním plánu waldorfské školy jsou proto zastoupena všechna tato hlediska. Schopnosti a nadání dětí se velmi odlišují, a proto nalezneme vedle „tradičních" předmětů také pletení, tkaní, zahradnictví apod. Tato rozmanitost nabídky umožňuje každému dítěti najít pro sebe v učebním plánu něco, v čem bude mít šanci vyniknout – stírají se tak rozdíly mezi méně a více nadanými nebo zručnými.

Výkony žáků nejsou motivovány známkovým hodnocením, ale prožitkovým charakterem výuky, který vzbuzuje živý zájem o probíranou látku. Vysvědčení v pololetí a na konci školního roku má formu slovního hodnocení, které charakterizuje všechny přednosti i nedostatky dítěte, jeho pokroky i obtíže v hodnoceném období. Hodnocení chápe waldorfská pedagogika jako prostředek k podnícení dalšího rozvoje a seberozvoje žáka. Obsah vzdělávání, osvojování poznatků, znalost faktů a s nimi spojených dílčích dovedností a návyků nejsou chápány jako cíl vzdělávání. Pro život a práci ve waldorfské škole platí zásada, že spolupráce žáků převažuje nad jejich vzájemnou soutěživostí. V případě potřeby (přestup žáka na jinou ZŠ, přijímací řízení na SŠ) škola převede slovní hodnocení žáka v jednotlivých předmětech na klasifikaci.

V učebních plánech se projevuje snaha nenadřazovat žádný předmět či skupinu předmětů nad druhé. I proto jsou všechny předměty určeny pro všechny žáky. Dívky se tak účastní i práce se dřevem, chlapci pletou, háčkují atd. Smyslem je dát všem dětem široký základ - každý z předmětů rozvíjí dílčí aspekty široké palety lidských kvalit. V plánu je dále co nejvíce zohledňováno co možná největší prolínání jednotlivých témat. Ve vyučování je snaha stavět mosty mezi jednotlivými obory a předměty, představovat dětem svět ve vzájemných vztazích a ve vztahu k člověku.

V učebním plánu se také projevuje snaha o soulad mezi vědou, uměním a duchovními hodnotami, jinak také mezi pravdou, krásou a uměním. V prvních letech školní docházky je vyučování zaměřeno na prožívání světa. Učitel oslovuje dítě umělecky například prostřednictvím obrazů, a to nejen pouze viditelných, ale především slovních, tedy vzniklých z vyprávění, která vyvolávají názorné představy. Stejně důležité je působení hudby, pohybového umění, malířství, básnictví a hry. Děti v tomto období především napodobují a na to je brán ohled ve výuce. V dalších letech převažuje snaha žáků uvědomit si více sám sebe, žáci přijímají vše spíše s kritikou a je potřeba jim pomoci vytvořit si schopnost poznávat zákonitosti světa a rozvíjet kauzální myšlení. Tato snaha se projevuje především v závěrečných ročnících v období puberty.

V jednotlivých předmětech, oblastech a tématech učitel usiluje především o osvětlení základních principů. Volí jasné příklady, které jsou blízké dětem daného věku a nesnaží se zahrnovat žáky encyklopedickými přehledy. Výuka by měla být co nejnázornější, žáci by měli mít možnost sami si co nejvíce věcí vyzkoušet.

V metodách, jimiž učitelé waldorfských škol uvádějí své žáky do učiva, hraje důležitou roli obraz, rytmus a pohyb.

Vyučování naukových předmětů (matematika, mateřský jazyk a literatura, fyzika, chemie, přírodopis, dějepis, zeměpis atd.) probíhá v tzv. epochách. Jedná se o dvouhodinový (110 minut) vyučovací blok, který se vnitřně dělí na část rytmickou, vyučovací a vyprávěcí. Po dobu 2 až 4 týdnů při něm učitel rozvíjí jedno dané téma (např. matematické operace, stavba domu, dějiny Řecka), přičemž je snaha o prolínání tohoto tématu do dalších výukových dovedností. Další předměty (cizí jazyky, tělesná, pracovní, výtvarná a hudební výchova, eurytmie apod.) se vyučují v klasických vyučovacích hodinách (45min.)

Ve škole nejsou ve většině případů používány učebnice, jejich roli plní materiály, které si učitel sám nebo ve spolupráci s kolegy vybírá nebo vytváří. Knihy doplňují vyučování (např. cvičebnice a atlasy), nejsou ale hlavním prostředkem výuky, neboť postrádají vztah ke konkrétní pedagogické situaci. Velký význam proto mají epochové sešity žáků, které učebnice nahrazují.

V průběhu školní docházky provází dítě jeden třídní učitel co nejdéle (zpravidla do 7. ročníku). Ten vyučuje všechny nebo většinu epochových předmětů. Učitelé se snaží o rozvinutí všech vloh svých žáků do té míry, aby byli v dospělosti schopni vlastní orientace, samostatného, odpovědného a sociálně pozitivně zaměřeného jednání a myšlení.

Základem školy je společenství žáků, učitelů a rodičů, a proto je nutné neustále udržovat a rozvíjet vzájemný kontakt a spolupráci s rodinami. V tomto ohledu klade waldorfská škola mnohem větší nároky jak na učitele, tak i na rodiče žáků. Praxe jednoho třídního učitele je zde proto velmi ku prospěchu.

Žijeme v době velmi bouřlivého rozvoje naší civilizace. Nemalou měrou k němu přispívá i závratné tempo vývoje informačních technologií. Na jedné straně je velmi snadné vyhledat téměř jakoukoliv požadovanou informaci a na straně druhé se vývoj mění takovým tempem, že získaný poznatek stárne a je nutné jej neustále aktualizovat. Tradiční přístup ke vzdělání – vybavit jednou provždy žáka veškerým teoretickým poznáním o světě a společnosti, v níž žije – se tedy v dnešní době ukazuje jako překonaný. Do popředí vstupují lidské vlastnosti – zodpovědnost, kreativita, zájem o věc, spolehlivost. A to jsou oblasti, na které se waldorfská pedagogika zaměřuje.

V každém školním roce probíhá mnoho akcí - projektů, při kterých se schází rodiče, děti a učitelé. Některé jsou otevřeny i veřejnosti. Jsou to slavnosti při příležitosti křesťanských svátků, jarmarky a další akce, při kterých se rodiče, děti a učitelé vzájemně setkávají a blíže poznávají.

Jednotlivé třídy jezdí také na výlety, školy v přírodě atd. Pravidelnou součást výuky představují také exkurze.

Hlavní cíle vzdělávacího programu

Cíle školního vzdělávacího programu korespondují s principy moderního všeobecného vzdělávání a ve svých zásadách se ztotožňují s progresivními pedagogickými trendy současnosti. Vzdělávací cíle navazují na východiska programu, především vycházejí z hlavního předpokladu své koncepce, kterým je celostní osobnostní rozvoj žáka. Tyto cíle proto v obecné a ideální podobě vedou k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí a významných osobnostních rysů popsaných v RVP ZV. Směřují především:

- k svobodné autonomní osobnosti, která dokáže nezávisle a logicky myslet, samostatně usuzovat, prožívat a jednat, která má zájem o okolní svět, je schopna se s ním vnitřně spojit a zodpovědně s ohledem na potřeby svého okolí uskutečňovat své intence;
- k všestranně tělesně, duševně, duchovně i sociálně rozvinuté a v širším smyslu slova zdravé osobnosti, která si své zdraví uvědomuje a pečuje o ně;
- k osobnosti, která je vybavena motivací a schopnostmi k celoživotnímu učení;
- k osobnosti, která je sociálně kompetentní, je schopná spolupracovat a komunikovat s druhými, která má zájem o druhé a je schopná soucitu, respektu, ohleduplnosti a tolerance;
- k osobnosti, která dokáže tvořivě a iniciativně jednat, kreativním způsobem reagovat na podněty života a vnějšího světa a která se k životním poměrům a situacím staví flexibilně.

Tyto hlavní a nadřazené cíle v sobě zahrnují širokou škálu méně komplexních a nižších záměrů a cílů. Týkají se schopností, které souvisí s osvojením a aplikací jednotlivých oblastí poznatků a vědomostí a řady dílčích dovedností, zprostředkovaných vzdělávacím působením.

Veškeré vzdělávání buduje předpoklady k tomu, aby byl žák schopen převzít zodpovědnost a péči za svůj budoucí osobní, občanský i pracovní život, aby jeho výchova a vzdělávání přešly přirozeným způsobem do sebevýchovy a sebevzdělávání a aby žák svůj život vedl ve smyslu vyváženého a všestranného uplatňování svých lidských kvalit. Za těchto předpokladů bude žák nejen schopen dostát požadavkům, které na něj moderní společnost klade a nebude jen jedním z jejich pasivních článků,

ale může být i zdrojem poznání, tvořivosti, produktivity a inovace ve všech oblastech společenského života, a převzít tak i osobní spoluzodpovědnost za další kulturní a civilizační pokrok.

V současné době je pro žáky také nezbytné získat dovednosti globálního pohledu na život, umění orientovat se ve světě a spolupracovat a komunikovat s občany jiných zemí světa. Vzdělávací program jsme proto inovovali v souvislosti s těmito požadavky. Navazujeme kontakty s partnerskými školami v zahraničí a v rámci písemné komunikace žáků partnerských škol nebo při vzájemných návštěvách dochází k dosahování vzdělávacích cílů zejména předmětu anglický jazyk a průřezových témat Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Environmentální výchova.

Výchovné a vzdělávací strategie na waldorfské škole lze vzhledem ke klíčovým kompetencím

KOMPETENCE K UČENÍ

- umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení
- Během výuky klademe důraz na čtení s porozuměním, práci s textem, vyhledávání informací.
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMU

- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů
- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Starší žáci připravují různé aktivity pro mladší spolužáky (divadlo, soutěže).
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ

- vést žáky k všestranné a účinné komunikaci
- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.
- Podporujeme komunikaci s jinými školami u nás i v zahraničí (partnerské waldorfské školy).

KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ

- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci vlastní a druhých
- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

KOMPETENCE OBČANSKÉ

- připravovat žáky jako svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňující svá práva a plnící své povinnosti
- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek (navazuje na ŠVP ve waldorfských třídách MŠ).
- Je kladen důraz na environmentální výchovu, ekologicky myslící jedinec.
- Žáky vedeme k třídění odpadů.

- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.
- Žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů.

KOMPETENCE PRACOVNÍ

- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci
- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

KOMPETENCE DIGITÁLNÍ

- pomáhat žákům orientovat se v digitálním prostředí a vést je k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života
- Od pátého ročníku začínáme s praktickým a účelným využíváním digitálních zařízení.
- Žáky seznamujeme s praktickými ukázkami třídění, zpracování a sdílení dat na konkrétních datových souborech.
- Žáci se učí vyhledávat informace v knihách a studijních materiálech, od osmého ročníku také v prostředí internetu.
- Žáci jsou od osmého ročníku vedeni k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci svých prací.
- Úměrně věku jsou žáci průběžně seznamováni se správným chováním v digitálním prostředí.
- Žákům a rodičům již při vstupu do školy přinášíme informace o postoji školy k zavádění digitálních technologií v životě žáka.
- Tvoříme pravidla třídy a školy pro používání digitálních technologií a spolupracujeme i s rodiči na jejich dodržování.
- Nebezpečí digitálního světa jsou zahrnuta v minimálním preventivním programu školy a jsou řešena komplexně spolu s dalšími hrozbami.
- V rámci vícedenních školních akcí umožňujeme žákům prožít digitální detox (očistu) s vysvětlením pozitivního účinku na jejich tělesné i duševní zdraví.
- Přinášíme a sdílíme s žáky informace o fungování a financování sociálních sítí a o bezpečném pohybu na sociálních sítích.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání aplikací pro práci s textem a daty.
- V rámci edukace i prevence sdílíme s žáky zkušenosti z oblasti používání aplikací.

Pojetí dítěte v roli žáka

Waldorfská pedagogika chápe vzdělávání dítěte v roli žáka jako podporu tělesného, duševního a duchovního vývoje člověka, který je ve svém jádru jedinečnou individuální bytostí, ve smyslu "unus totus homo" tj. celý člověk[1]. Výchova a výuka by měla tuto jedinečnost a celost každé lidské bytosti už v dětském věku respektovat a snažit se rozvíjet veškeré její síly, schopnosti a dovednosti, aby tím byly položeny základy pro její plný a svobodný projev ve věku dospělosti.

Pojetí výuky se tedy také soustřeďuje na úzkou souvislost tělesného a vnitřního duševního a duchovního vývoje, které podmiňují kvalitativní proměny dítěte ve vztahu ke světu a v jeho schopnosti učit se v určitých vývojových fázích.[2] Vývoj duševních procesů myšlení, cítění i vůle, vývoj sociálních i sebeutvářejících se aktivit žáků i vývoj sebepřesahujících (duchovně - existenciálních aspektů) osobnosti, které waldorfská pedagogika sleduje ve všech vývojových fázích dítěte, odpovídají současným poznatkům psychologie.[3]

Díváme-li se na dítě z tohoto hlediska, pak vystupují zvláště silně dva mezníky: jednak proměna, která se odehrává ke konci prvního sedmiletí, a dále potom údobí mezi dvanáctým a čtrnáctým rokem. Pro waldorfskou pedagogiku z toho tak vyplývá rozlišování dětského vývoje na tři základní vzdělávací období, které lze charakterizovat prostřednictvím rozdílných specifických pedagogických cílů a úkolů, obsahů a metod a jež vždy trvají přibližně sedm let. Následuje stručný popis údobí, které leží mezi šestým až sedmým a čtrnáctým až patnáctým rokem, tedy doba základního vzdělávání.

6. až 9. rok

Ke konci prvního sedmiletí dochází k první výrazné proměně fyzické postavy a výměně zubů, což antropologie waldorfské pedagogiky chápe jako znamení ukončení činnosti formujících procesů v tělesném organismu dítěte. Tyto procesy, činné předtím ve formování a růstu orgánů a tkání, se nyní obracejí do nitra a začínají silněji působit v paměti, fantazii a představivosti, a souvisí se školní zralostí dítěte. Dítě se v tomto období druhého sedmiletí své životní cesty seznamuje se souvislostmi a zákonitostmi věcí převážně prostřednictvím znalostí, vytvořenými barvitou představivostí a prosycenými intenzivními prožitky, nikoliv pouze skrze definici pojmů. Ve způsobu prožívání světa je dítě vedeno uměleckými postupy, tj. osvojování psaní, počítání i čtení má svou uměleckou podobu, která umožňuje dětem v raném školním věku prožít i krásu osvojovaných znalostí.[4]

V prvních letech školní docházky ještě doznívá schopnost nápodoby, která spočívá v ne zcela zřetelně uvědomovaném rozdílu mezi sebou a světem. Dítě při napodobování ještě nemá potřebu zaujímat k věcem samostatné stanovisko a řídí se vzorem ze světa dospělých. Umělecké přechody výuky od hry v předškolním věku ke školnímu učení velmi usnadňují přirozenou adaptaci žáků na podmínky školního učení.

Protože dítě v tomto období ještě nedokáže uchopovat souvislosti a zákonitosti ve světě zcela samostatně, vyhledává osobnosti, které mu pomáhají v osvojování schopností, které ho vedou k orientaci ve světě a k jeho chápání, a stávají se tak pro něj neformální autoritou. F.Carlgren upozornil na to, že „jsou-li děti vychovávány tak, aby byla směrodatnou jejich vlastní bytost, dosáhnou nejspíš úcty ke svému učiteli"[5] Uvedený fakt má mimořádný význam pro sociální rozvoj dětí ke konci probíraného úseku rozvoje, kdy končí počáteční identifikace malého školáka s učitelem.[6]

---

[1] Viz také v publikaci pojetí člověka v současné psychologii J. KŘIVOHLAVÉHO Co je člověk? In *Mít pro co žít*. Praha : Návrat domů, 1994, s.41-47. ISBN 80-85495-33-3.

[2] LIEVEGOED, B. C. J. *Vývojové fáze dítěte*. Praha : Baltazar, 1992. ISBN 80-900307-7-7.

[3] ČAČKA, O. Psychologie vrstev duševního dění osobnosti a jejich diagnostika. Brno : Masarykova Univerzita, 1997. ISBN 80-7239-107-0.

[4] STEINER, R. *Waldorfská pedagogika, metodika a didaktika*. Praha : Opherus, 2003, s. 53-107. ISBN 80-902647-7-8.

[5] CARLGREN, F. Autorita nebo svoboda? In *Výchova ke svobodě*. Praha : Baltazar, 1991, s. 114-116. ISBN 80-900307-2-6.

[6] Viz VÁGNEROVÁ, M. Psychologie školního dítěte. Praha : Karolinum, 1997, s. 38. ISBN 80-7184-487-X.

9. až 12. rok

Devátý a dále potom dvanáctý rok představují další dva významné posuny ve vnitřní konfiguraci duševních sil, které mohou zároveň vést ke zpochybnění dosavadních autorit a postojů i k zážitku určité vnitřní krize identity[7].

Dítě si v tomto období středního školního věku[8] vydobývá významné základy vlastní autonomie. Sebeuvědomění nabývá na síle, v prožívání dochází k větší emancipaci od přírodního a sociálního okolí. K obrazné fantazii přistupuje vědomější chápání světa. Prostor pro vnitřní iniciativu v učebních činnostech je třeba vytvářet jako prostor pro „přičinlivost" žáků, která umožní předcházet pocitům viny a ztrátě iniciativy v tomto vývojově citlivém období.[9] „Vědomí Já se tak utváří od nejranějších fází vývoje, avšak jakmile vzniklo, stává se stále výraznějším referenčním bodem všech duševních aktivit."[10]

12. až 15. rok

Okolo dvanáctého roku sílí dispozice pro osobní úsudek a také kauzální verbální myšlení a uvažování. Člověk nyní začíná být schopen samostatného exaktního pozorování vnějších jevů a procesů na straně jedné a na druhé straně z nich dokáže vyvozovat abstraktní zákonitosti. Sílící a prohlubující se schopnost čistě myšlenkového poznávání vyžaduje neustálé rozšiřování horizontu o nové oblasti světa.

Stejně jako na konci prvního sedmiletí i v posledních letech sedmiletí druhého souvisí s proměnami duševního života prudký tělesný rozvoj. Je to především růst kostry a svalstva končetin a dospívání pohlavních orgánů, co narušuje určitou vnitřní rovnováhu tělesné stavby panující v období několika předcházejících let. Mladý člověk v této době ve své tělesnosti prožívá prostřednictvím těžknoucích končetin zesíleně síly tíže, se kterými se jen postupně vyrovnává. Konfrontace s těmito silami však vede k posílení jeho volních sil. Nyní se objevuje silně osobně zabarvené a kritické myšlenkové posuzování světa. Přejaté názory a návyky bývají zpochybňovány, i dosavadní autority ztrácejí svou někdejší přirozeně uznávanou pozici. Přichází doba, kdy se již mladý člověk orientuje vlastním samostatným úsudkem. Přístup člověka ke světu poté ztrácí převážně umělecký a získává více vědecký charakter. Pro oblast morální si začíná vydobývat prostor pro samostatnou „morální fantazii" jako základ svého samostatného a odpovědného vztahu k okolnímu světu. Žáci si hledají svůj osobitý vztah k sociální spolupráci a pomoci.

[7] KOEPKE, H. *Devátý rok života*. Praha : Strom, 1998, s. 19-22. ISBN 80-86106-01-2.
[8] MATĚJČEK, Z. Střední školní věk. In Co děti nejvíc potřebují. Praha : Portál, 1995, s. 57-65. ISBN 80-7178-058-8.
[9] ERIKSON, E. H. Dětství a společnost. Praha : Argo, 2002, s. 235-239. ISBN 80-7203-308-8.
[10] ČAČKA, O. Psychologie vrstev duševního dění osobnosti a jejich diagnostika. Brno : Masarykova Univerzita, 1997, s. 171. ISBN 80-7239-107-0.

Školní poradenské pracoviště

Škola je prostředí, ve kterém žáci tráví značnou část svého času. Je tedy místem pro ně důvěrně známým, a proto i prostředím, ve kterém se projevují víceméně otevřeně. Odborníci pracující s dětmi ve školním prostředí tak mají četné možnosti, jak zachytit signály, že s žáky není něco v pořádku, reagovat včas. Mohou tedy pracovat nejen na úrovni prevence, ale i včasnou intervencí výrazně ovlivnit průběh a vývoj řady případů, které sice přímo neohrožují zdraví či život žáků, ale které jsou poměrně časté (neprospěch, dětské lásky, volba povolání atd.). Pro tyto žáky by mělo školní poradenské pracoviště sloužit jako jakýsi most, který podpoří klima důvěry v rámci školy, které umožní žákům vyhledávat pomoc přirozeně a nenásilně a hlavně ve chvíli, kdy ji budou subjektivně sami potřebovat. Naléhavá potřeba integrovaného poradenského systému je zřejmá i v případě akutních problémů dětí, kdy hrozí značné riziko při jejich pozdní nebo nesprávné identifikaci (násilné chování vůči dětem, negativní vliv vrstevnických skupin, nárůst závislostí na návykových látkách a zvyšující se procento dětských sebevražd atp.). Komplexnost a provázanost problémů vyžaduje součinnost a spolupráci týmu odborníků působících přímo ve škole.

Naším přáním je, aby školní poradenské pracoviště sloužilo rodičům, žákům i pedagogům a pomáhalo jim při zvládání a řešení nejrůznějších problémů, které mohou v průběhu školního roku nastat, ať už se jedná o problémy výchovné, výukové či vztahové. Mělo by ale nabídnout i možnost přijít si jen tak popovídat o vztazích se spolužáky, kamarády, rodiči. O tom, jak se učit, na kterou školu se přihlásit; v případě rodičů, jak si poradit s výchovou dětí nejen školního věku a o dalších tématech.

Všichni pracovníci školního poradenského pracoviště dodržují Etický kodex poradenských pracovníků a vedou dokumentaci k jednotlivým případům a rodiče (popř. děti) k ní mají přístup. Vždy pracujeme s dětmi na základě souhlasu jejich rodičů. Ze všech zjištění a veškeré práce poskytujeme výstupní data výhradně rodičům nebo zákonným zástupcům žáka a je na nich, zda tyto informace poskytnou vyučujícím (např. třídnímu učiteli atd.).

Pracovníci školního poradenského pracoviště
Provoz školního poradenského pracoviště na naší škole zajišťují:
- výchovný poradce,
- školní metodik prevence,
- školní psycholog,
- speciální pedagog.

Důležitou roli mají i třídní učitelé.

Rodičům, žákům i učitelům nabízíme:
- poradenství a odborné vedení v případě výukových, vztahových nebo osobních problémů,
- péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, žáky nadané a mimořádně nadané,
- nedílnou součástí činnosti je práce s třídními kolektivy (prevence rizikového chování, řešení šikany atd.),
- v průběhu školního roku pořádáme besedy, přednášky a další zajímavé akce určené pro žáky, jejich rodiče a učitele.

Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Waldorfská pedagogika přistupuje k dítěti jako k individualitě a vedení výuky, kde se rytmicky střídají činnosti, je tedy postaveno tak, aby poskytlo žákům různé způsoby vnímání a procvičování daného učiva. Ale jsou žáci, kteří potřebují v určité oblasti speciální péči a podpůrná opatření pro naplnění svých vzdělávacích možností.

Koordinací úkonů při poskytování péče žákům se speciálními vzdělávacími potřebami je pověřen výchovný poradce. Usuzuje-li učitel ze svého pozorování v hodinách či analýzy výsledků činností žáka na potřebu podpůrných opatření (tj. nestačí přímá podpora žáka ve výuce učitelem či jiným pedagogickým pracovníkem), dá podnět výchovnému poradci k vytvoření plánu pedagogické podpory (PLPP).

Na tvorbě tohoto dokumentu následně spolupracují výchovný poradce, třídní učitel, odborný učitel daného předmětu, ve kterém se u žáka objevují potíže, a zákonný zástupce, příp. může být dle možností přizván školní speciální pedagog či psycholog. Dokument odpovídající příloze č. 3 vyhlášky č.27/2016 Sb. obsahuje:

- cíle směřující k rozvoji žáka,

- metody výuky – specifikace úprav metod práce se žákem,

- úpravy v organizaci výuky ve školní třídě i mimo ni,

- hodnocení žáka,

- pomůcky směřující k rozvoji žáka,

- popis úprav domácí přípravy, podíl rodiny a žáka při řešení problému.

Nejpozději do 3 měsíců je účinnost plánu pedagogické podpory vyhodnocena školním poradenským pracovištěm. Zjistí-li se neúčinnost plánu, je zákonným zástupcům žáka doporučena návštěva školského poradenského zařízení.

Školské poradenské zařízení určí doporučení dalšího postupu při vzdělávání žáka.

Při doporučení k vytvoření individuálního vzdělávacího plánu (IVP) je koordinací postupu pověřen výchovný poradce, který bude spolupracovat s třídním učitelem, odborným učitelem daného předmětu, ve kterém se u žáka objevují potíže, a zákonným zástupcem, příp. může být dle možností přizván školní speciální pedagog či psycholog. Dokument odpovídající příloze č. 2 vyhlášky č.27/2016 Sb. obsahuje:

- cíle směřující k rozvoji žáka,

- předměty, jejichž výuka je realizována podle IVP

- konkretizace podpůrných opatření vyplývajících z doporučení školského poradenského zařízení

- formu spolupráce se zákonnými zástupci žáka (popis úprav domácí přípravy, podíl rodiny a žáka při řešení problému)

IVP může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeb žáka.

Školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou sleduje a nejméně jednou ročně vyhodnocuje naplňování IVP a poskytuje žákovy zákonnému zástupci žáka a škole poradenskou podporu.

Zabezpečení výuky žáků nadaných a mimořádně nadaných

Nadaní a mimořádně nadaní žáci mají též na waldorfské škole své místo. Hlavním úkolem třídního učitele je rozpoznat nadání dítěte. Další fáze spočívá v rozvoji jeho nadání. Žák je při činnostech, pro něž je nadán, motivován náročnějšími úkoly k větší aktivitě. Ovšem waldorfská pedagogika žádné nadání neupřednostňuje, proto žáci s výrazně jednostranným nadáním mají příležitost se rozvíjet komplexně a nepřetěžovat pouze jednu stránku své osobnosti. Mimořádně nadaní žáci v některých případech velmi trpí v oblasti sociální, a proto učitel volí často metodu skupinové práce, kde mimořádně nadaný žák může např. v roli vedoucího skupiny nebo projektu prokázat své schopnosti a zároveň se učit komunikaci a spolupráci se spolužáky.

Přesto je při vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků nutné, aby učitelé vycházeli z principů individualizace a vnitřní diferenciace ve třídě. V případě, že žák projevuje větší potenciál než mu možnosti ve výuce i při podpoře viz. výše umožňují uplatnit, dá vyučující daného předmětu podnět výchovnému poradci a společně i s třídním učitelem, příp. i se školním speciálním pedagogem či psychologem vytvoří plán pedagogické podpory (PLPP) - dokument odpovídající příloze č. 3 vyhlášky č.27/2016 Sb.

Plán pedagogické podpory je vyhodnocen nejpozději do 3 měsíců. V případě, že žákovi podpůrná opatření, která PLPP umožňuje nepostačují, je zákonným zástupcům žáka doporučena návštěva školského poradenského zařízení, které doporučí další postup ve vzdělávání tohoto žáka.

Při realizaci dalších doporučených podpůrných opatření včetně IVP je koordinací pověřen výchovný poradce ve spolupráci s třídním učitelem a učitelem předmětu, ve kterém jsou podpůrná opatření realizována. Jsou-li podpůrná opatření stanovena individuálním vzdělávacím plánem, odpovídá tento dokument platné legislativě (vyhláška č.27/2016 Sb.).

IVP může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeb žáka.

Školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou sleduje a nejméně jednou ročně vyhodnocuje naplňování IVP a poskytuje žákovy zákonnému zástupci žáka a škole poradenskou podporu.

Vyhláška č.27/2016 Sb. Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Možnosti začlenění průřezových témat

RVP ZV přináší do vzdělávání na základní škole zcela nové okruhy, a to v podobě průřezových témat. Přestože některá témata již řadu let ve škole realizujeme, je velmi těžké předem konkrétně stanovit, jaké průřezové téma, v jakém ročníku a v jaké podobě budeme realizovat. Neméně důležitým aspektem je v tomto případě i osobnost konkrétního učitele. Z těchto důvodů zde v tabulce přinášíme pouze možnosti začlenění průřezových témat v průběhu školní docházky. Třídní učitel garantuje jejich postupnou realizaci na daném stupni školy. Realizovaná průřezová témata pak uvádí ve vložce do třídního výkazu (viz příloha).

			I. stupeň				
Průřezové téma	**Číslo**	**Tematický okruh**	**1.**	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**
Osobnostní a sociální výchova	OSV 1	Rozvoj schopností poznávání	Čj	Čj	Čj	Čj	Čj
			Tv	Tv	Tv	Tv	Tv
			Vv	Vv	Vv	Vv	Vv
			Kf	Kf	Kf	Kf	Kf
			Rp	Rp	Rp	Rp	Rp
							Pp
							Dř
	OSV 2	Sebepoznání a sebepojetí	Vv	Vv	Vv	Vv	Vv
			Tv	Tv	Tv	Tv	Tv
			Rp	Rp	Rp	Rp	Rp
							Pp
							Dř
	OSV 3	Seberegulace a sebeorganizace	Čs	Čs	Tv	Vv	Vv
			Tv	Tv	Kf	Tv	Tv
						Kf	Kf
			Rp	Rp	Rp	Rp	Rp
							Pp
							Dř
	OSV 4	Psychohygiena	Vv	Vv	Tv	Tv	Čs
			Tv	Tv			Tv
			Rp	Rp	Rp	Rp	Rp
							Pp
							Dř
	OSV 5	Kreativita	Hv	Čj	Čj	Čj	Čj
			Vv	Vv	Vv	Vv	Vv
			Kf	Kf	Kf	Kf	Kf
				Hv	Hv	Hv	Hv
			Rp	Rp	Rp	Rp	Rp
							Pp
							Dř
	OSV 6	Poznávání lidí	Čj	Čj	Čj	Vv	Vv
			Čs	Vv	Vv		Pp
			Vv				Dř
			Rp	Rp	Rp	Rp	Rp
	OSV 7	Mezilidské vztahy	Vv	Čs	Čj	Vv	Čj
				Vv	Vv		Inf
							Čs
							Vv
			Rp	Rp	Rp	Rp	Rp
							Pp
							Dř

			I. stupeň				
Průřezové téma	**Číslo**	**Tematický okruh**	**1.**	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**
Osobnostní a sociální výchova	OSV 8	Komunikace	Kf	Kf	Čj	Čj	Čj
					Hv	Kf	Inf
					Kf		Čs
							Kf
			Rp	Rp	Rp	Rp	Rp
							Pp
							Dř
	OSV 9	Kooperace a kompetice	Tv	Tv	Tv	Hv	Vv
						Vv	Tv
						Tv	Pp
			Rp	Rp	Rp	Rp	Rp
							Dř
	OSV 10	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti		Čs			Čs
			Rp	Rp	Rp	Rp	Rp
							Pp
							Dř
	OSV 11	Hodnoty, postoje, praktická etika	Čj	Čj	Čj	Čj	Čj
						Vv	Vv
			Rp	Rp	Rp	Rp	Rp
							Pp
							Dř
Výchova demokratického občana	DEM 1	Občanská společnost a škola				Čs	
	DEM 2	Občan, občanská společnost a				Čs	
	DEM 3	Formy participace občanů v					ČLS
	DEM 4	Principy demokracie jako formy					Čs
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	GLO 1	Evropa a svět nás zajímá			Aj	Aj	Čs
	GLO 2	Objevujeme Evropu a svět					Aj
	GLO 3	Jsme Evropané					
Multikulturní výchova	MUL 2	Lidské vztahy	Tv	Tv	Tv	Tv	Tv
	MUL 4	Multikulturalita				Vv	Inf
							Čs
							Vv
Enviromentální výchova	ENV 1	Ekosystémy		Čs		Vv	Čs
							Vv
							Pp
							Aj
	ENV 2	Základní podmínky života	Vv	Vv	Čs	Vv	Čs
					Vv		Vv
							Pp
	ENV 3	Lidské aktivity a problémy životního prostředí			Čs	Čs	Inf
						Vv	Čs
							Vv
							Pp
	ENV 4	Vztah člověka k prostředí	Vv	Vv	Čs	Čs	Inf
					Vv	Vv	Vv
						Aj	Pp
Mediální výchova	MED 1	Kritické čtení a vnímání mediálních				Čs	Inf
	MED 2	Interpretace vztahu mediálních					Inf
	MED 7	Práce v realizačním týmu					Inf

Poznámky: průřezová témata jsou realizovaná ve formě integrace obsahu průřezového tématu do vzdělávacího obsahu daného předmětu, Čs-zkratka předmětu člověk a svět

			II. stupeň			
Průřezové téma	**Číslo**	**Tematický okruh**	**6.**	**7.**	**8.**	**9.**
Osobnostní a sociální výchova	OSV 1	Rozvoj schopností poznávání	Do	Do	Čj	Do
			Tv	Tv	Tv	Tv
				Ch	Do	
			Kf	Kf	Kf	Kf
			Rp	Rp	Rp	Rp
				Př	Př	
			Pp	Pp	Pp	Pp
			Dř	Dř	Dř	Dř
	OSV 2	Sebepoznání a sebepojetí	Do	Do	Čj	Do
			Tv	Tv	Inf	Inf
				Př	Do	Tv
					Ch	Z
					Př	
					Z	
					Tv	
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Pp	Pp	Pp	Pp
			Dř	Dř	Dř	Dř
	OSV 3	Seberegulace a sebeorganizace	Do	Do	Do	Do
			Tv	Tv	Tv	Ch
			Kf	Kf	Kf	Tv
				Př	Př	Kf
					Z	Z
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Pp	Pp	Pp	Pp
			Dř	Dř	Dř	Dř
	OSV 4	Psychohygiena	Do	Do	Do	Do
			Tv	Tv	Tv	Ch
				Př	Př	Tv
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Pp	Pp	Pp	Pp
			Dř	Dř	Dř	Dř
	OSV 5	Kreativita	Čj	Čj	Čj	Čj
			Do	Do	Inf	Inf
			Vv	Př	Do	Do
			Kf	Kf	Kf	Ch
			Hv	Hv	Hv	Kf
					Př	Hv
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Pp	Pp	Pp	Pp
			Dř	Dř	Dř	Dř
	OSV 6	Poznávání lidí	Do	Do	Čj	Čj
				Př	Do	Do
					Př	Ch
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Pp	Pp	Pp	Pp
			Dř	Dř	Dř	Dř
	OSV 7	Mezilidské vztahy	Do	Do	Čj	Do
				Př	Inf	Inf
					Do	
					Př	Ch
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Pp	Pp	Pp	Pp
			Dř	Dř	Dř	Dř

			II. stupeň			
Průřezové téma	**Číslo**	**Tematický okruh**	**6.**	**7.**	**8.**	**9.**
Osobnostní a sociální výchova	OSV 8	Komunikace	Čj	Čj	Čj	Čj
			Do	Do	Inf	Inf
				Př	Do	Do
					Př	Ch
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Pp	Pp	Pp	Pp
			Dř	Dř	Dř	Dř
	OSV 9	Kooperace a kompetice	Do	Do	Do	Do
			Hv	Tv	Tv	Ch
			Tv	Př	Př	Tv
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Pp	Pp	Pp	Pp
			Dř	Dř	Dř	Dř
	OSV 10	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	Do	Do	Čj	Čj
					Př	
				Př	Do	Do
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Pp	Pp	Pp	Pp
			Dř	Dř	Dř	Dř
	OSV 11	Hodnoty, postoje, praktická etika	Čj	Čj	Čj	Čj
			Do	Do	Inf	Inf
				Př	Do	Do
					Př	Ch
			Rp	Rp	Rp	Rp
			Pp	Pp	Pp	Pp
			Dř	Dř	Dř	Dř
Výchova demokratického občana	DEM 1	Občanská společnost a škola	D		D	Pp
						Z
	DEM 2	Občan, občanská společnost a stát	D		D	D
			Z		Z	Z
			Do	Do	Do	Do
	DEM 3	Formy participace občanů v politickém životě	D		D	D
					Z	Z
			Do	Do	Do	Do
	DEM 4	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	D		D	D
			Z		Z	Z
			Do	Do	Do	Do
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	GLO 1	Evropa a svět nás zajímá	F	D	Aj	Aj
			Z		Z	D
						Z
						Ch
	GLO 2	Objevujeme Evropu a svět	F	D	Aj	Aj
			Aj	Aj		Z
			Z		Z	D
	GLO 3	Jsme Evropané	Z		Aj	Aj
						Z
					Z	D

			Tv	Do	D	D
			Z	Hv	Do	Do
				Tv	Tv	Tv
				Př	Z	Z
	MUL 3	Etnický původ	Do	Do	D	D
Multikulturní výchova			Z	Vv	Do	Do
				Př	Vv	
					Z	Z
	MUL 4	Multikulturalita	Do	Do	Inf	Inf
			Z	Vv	D	D
				Př	Do	Do
					Vv	
					Z	Z
	MUL 5	Princip sociálního smíru a solidarity	Do	Do	D	D
			Z	Př	Z	Z
				Hv	Do	Do
	ENV 1	Ekosystémy	F	F	Př	F
			Př		Z	Z
			Aj	Aj	Čj	
			Z			
	ENV 2	Základní podmínky života	F	F	Ch	F
			Př	Ch	Př	
			Z		Z	Z
Enviromentální výchova	ENV 3	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	F	F	Inf	Inf
			Př	Ch	Př	F
			Z		Z	Z
			Čj		Čj	
	ENV 4	Vztah člověka k prostředí	F		Inf	Inf
			Př		Př	Ch
			Aj	Aj	Čj	
			Z		Z	Z
	MED 1	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	F		Ch	Čj
					Inf	Inf
	MED 2	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	F			Čj
					Inf	Inf
	MED 3	Stavba mediálních sdělení	F			Čj
	MED 4	Vnímání autora mediálních sdělení				Čj
					Inf	Inf
Mediální výchova	MED 5	Fungování a vliv mediálních sdělení ve společnosti			Vv	Hv
						Vv
	MED 6	Tvorba mediálního sdělení			Vv	Čj
					Inf	Inf
						Vv
	MED 7	Práce v realizačním týmu			Hv	Čj
					Inf	Inf
					Vv	Hv
						Vv

Poznámky: témata Výchovy k občanství realizována v dějepisu, průřezová témata jsou realizovaná ve formě integrace obsahu průřezového tématu do vzdělávacího obsahu daného předmětu

4. učební plán

Učební plán 1. stupeň

Předměty	Vzdělávací oblasti										Disp. hod	Dotace pro předmět	Ročník					Časová dotace celkem
	Jazyk a jazyková komunikace	Cizí jazyk	Matematika a její aplikace	Informatika a komunikační technologie	Čl. a jeho svět	Čl. a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)	Čl. a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)	Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)	Čl. a zdraví (výchova ke zdraví, Tělesná výchova)	Čl. a svět práce	volná		1.	2.	3.	4.	5.	
Český jazyk a literatura	26				1						1	**28**	5	5	7	6	5	**28**
Cizí jazyk - Anglický jazyk		9									2	**11**	1	1	3	3	3	**11**
Další cizí jazyk - Německý/Ruský jazyk											8	**8**	1	1	2	2	2	**8**
Kreslení forem	6		3									**9**	3	3	1	1	1	**9**
Matematika			17		1							**18**	4	4	3	3	4	**18**
Informatika				1								**1**					1	**1**
Člověk a svět	1			1	9							**11**			3	4	4	**11**
Hudební výchova								4			1	**5**	1	1	1	1	1	**5**
Výtvarná výchova								5				**5**	1	1	1	1	1	**5**
Tělesná výchova a eurytmie								3	10			**13**	3	2	3	3	2	**13**
Pracovní činnosti										5	4	**9**	1	2	2	2	2	**9**
Min. čas. dotace pro oblasti (RVP)	**33**	**9**	**20**	**2**	**11**	**0**	**0**	**12**	**10**	**5**	**16**	**118**						
Celková povinná časová dotace													**20**	**20**	**26**	**26**	**26**	**118**
Minimální časová dotace v ročnících													18	18	22	22	22	102
Maximální časová dotace v ročnících													22	22	26	26	26	122

Počet týdnů epoch

	1.	2.	3.	4.	5.	Týdnů epoch celkem
Český jazyk a literatura	15	15	17	15	11	**73**
Kreslení forem	9	9				**18**
Matematika	12	12	9	9	9	**51**
Informatika					3	**3**
Člověk a svět			10	12	13	**35**
Týdnů epoch celkem	**36**	**36**	**36**	**36**	**36**	

Počet procvičovacích hodin

	1.	2.	3.	4.	5.
Český jazyk a literatura			1	1	1
Matematika					1

Komentář u učebnímu plánu pro 1. stupeň:

Český jazyk a literatura .....1 hod Člověk a svět (téma prvouka) je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci Čj - v 1. a 2. ročníku je Čl. a svět integrován do hl. vyučování

Cizí jazyk - Anglický jazyk .....2 hod Aj jsou čerpány z disponibilních hodin

Další cizí jazyk - Německý/Ruský jazyk 8 hod Nj/Rj je čerpáno z disponibilních hodin,

Kreslení forem .....6 hod Kf v 1. a 2. ročníku je čerpáno z Čj
3 hod Kf ve 3. -5. ročníku je čerpáno z M

Matematika .....1 hod Člověk a svět (téma prvouka) je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci M - v 1. a 2. ročníku je Čl. a svět integrován do hl. vyučování

Člověk a svět .....1 hod ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace ve 3. - 5. ročníku je realizována v rámci předmětu Člověk a svět

Informatika .....1 hod ze vzdělávací oblasti Informatika je vyučována ve 3. a 4. ročníku v rámci Člověk a svět – ve 3. a 4. ročníku je Informatika integrována do hl. vyučování; V 5. ročníku je Informatika vyučována jako samostatný předmět v hl. vyučování

Tělesná výchova a eurytmie

Tělesná výchova……v 1. - 5. ročníku jsou 3 hod čerpány ze vzdělávací oblasti Umění a kultura

Eurytmie.....předmět Eurytmie čerpá 5 hodin ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví; jeho výuka je realizována v případě, že má škola k dispozici kvalifikovaného pedagoga; v opačném případě 5 hod tohoto předmětu připadá Tv, kde je možné realizovat očekávané výstupy

Pracovní činnosti - ruční práce, pěstitelské práce, dřevořezba

Pracovní činnosti.....v 1. - 5. ročníku jsou 4 hodiny čerpány z disponibilních hodin; 1. - 4. ročník ruční práce, 5. ročník ruční práce, pěstitelské práce, dřevořezba

Ruční práce .....5 hod Rp je čerpáno ze vzdělávací oblasti Čl. a svět práce, 3 hod z disp. hodin - je zde realizován tem. okruh Práce s drobným materiálem a částečně Konstrukční činnosti

Pěstitelské práce .....0,5 hod Pp je čerpáno z disp. hodin - je zde realizován tem. okruh Pěstitelské práce

Dřevořezba .....0,5 hod Dř je čerpáno z disp. hodin - je zde realizován tem. okruh Práce s drobným materiálem a částečně Konstrukční činnosti

pozn.: tem. okruhy vzděl. oblasti Čl. a svět práce Konstrukční činnosti a Příprava pokrmů jsou realizovány v rámci předmětu Člověk a svět

Učební plán 2. stupeň

Předměty	Vzdělávací oblasti										Disponibil. hodina		Dotace pro předmět	Ročník				Časová dotace celkem
	Jazyk a jazyková komunikace	Cizí jazyk	Matematika a její aplikace	Informatika a kominikační technologie	Čl. a jeho svět	Čl. a společenost (Dějepis, Výchova k občanství)	Čl. a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)	Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)	Čl. a zdraví (výchova ke zdraví, Tělesná výchova)	Čl. a svět práce	vázaná	volná		6.	7.	8.	9.	
Český jazyk a literatura	15					1						0,5	**16,5**	4,5	4	4	4	**16,5**
Cizí jazyk - Anglický jazyk		12											**12**	3	3	3	3	**12**
Další cizí jazyk - Německý/Ruský jazyk											6	2	**8**	2	2	2	2	**8**
Matematika			15	1		0,5							**16,5**	4,5	4	4	4	**16,5**
Informatika				3									**3**	0,5	0,5	1	1	**3**
Dějepis						8,5							**8,5**	2	2	2	2,5	**8,5**
Fyzika							6						**6**	1,5	1,5	1,5	1,5	**6**
Chemie							4					0,5	**4,5**		1,5	1	2	**4,5**
Přírodopis							5		1,5				**6,5**	2	1,5	1,5	1,5	**6,5**
Zeměpis							5					1	**6**	1,5	1,5	1,5	1,5	**6**
Hudební výchova								4				3	**7**	1,5	1,5	2	2	**7**
Výtvarná výchova a kreslení forem								5				3	**8**	2	2	2	2	**8**
Dramatická výchova												1	**1**			1		**1**
Tělesná výchova a eurytmie									8,5			1,5	**10**	2	2	3	3	**10**
Pracovní činnosti										3		5,5	**8,5**	2	2	2,5	2	**8,5**
Min. čas. dotace pro oblasti (RVP)	**15**	**12**	**15**	**4**	**0**	**10**	**20**	**9**	**10**	**3**	**6**	**18**	**122**					
Celková časová dotace v ročnících														**29**	**29**	**32**	**32**	**122**
Minimální časová dotace v ročnících														28	28	30	30	116
Maximální časová dotace v ročnících														30	30	32	32	124

Počet týdnů epoch

	6.	7.	8.	9.	Týdnů epoch celkem
Český jazyk a literatura	7	6	6	6	**25**
Matematika	7	6	6	6	**25**
Dějepis	6	6	6	7	**25**
Fyzika	5	4	5	4	**18**
Chemie	0	4	4	4	**12**
Přírodopis	6	5	4	5	**20**
Zeměpis	5	5	4	4	**18**
Dramatická výchova - soustředění	0	0	1	0	**1**
Týdnů epoch celkem	**36**	**36**	**36**	**36**	

Počet procvičovacích hodin

	6.	7.	8.	9.
Český jazyk a literatura	2	2	2	2
Matematika	2	2	2	2
Chemie				1

Komentář k učebnímu plánu pro 2. stupeň:

Český jazyk a literatura .....0,5 hod Čj čerpány z disponibilních hodin, 1 hod čerpána v 6. a 7. ročníku ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost

Další cizí jazyk - Německý/Ruský jazyk 6 hod Nj/Rj z vázaných disponibilních hodin, 2 hod Nj/Rj z volných disponibilních hodin

Výtvarná výchova a kreslení forem.....6 hod. čerpáno ze vzděl. oblasti Umění a kultura), 2 hod. čerpány z disponibilních hodin

Matematika.....1,5 hod M čerpána ze vzděl. oblasti Člověk a společnost (D - hospodářské počty, procenta, úroky); 1 hod. čerpána z oblasti Informatika

Informatika.....3 hod čerpány z oblasti Informatika - vyučovány jako samostatný předmět: 6. až 9. třída; 1 hodina ze vzdělávací oblasti Informatika je integrována do předmětu Matematika

Chemie…… 0,5 hod čerpáno z disponibilních hodin

Přírodopis .....1,5 hod Př čerpány ze vzděl. oblasti Člověk a zdraví (Výživa, hygiena a zdraví, Biologie člověka)

Hudební výchova.....3 hod. Hv čerpány z disponibilních hodin

Dramatická výchova……1 hod. čerpána z disponibilních hodin

Tělesná výchova (a eurytmie)…… 8,5 hod. čerpáno ze vzděl. oblasti Člověk a zdraví, 1,5 hod čerpány z disponibilních hodin

Eurytmie.....předmět Eurytmie čerpá 4 hodiny ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví; jeho výuka je realizována v případě, že má škola k dispozici kvalifikovaného pedagoga; v opačném případě 4 hod tohoto předmětu připadá Tv, kde je možné realizovat očekávané výstupy

Pracovní činnosti- ruční práce, pěstitelské práce, dřevořezba, měditepectví
Pracovní činnosti.....3 hod. čerpány ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce; 5,5 hod. čerpáno z disponibilních hodin
Ruční práce.....je zde realizován tem. okruh Práce s technickými materiály

Pěstitelské práce ..... je zde částečně realizován tem. okruh Pěstitelské práce, chovatelství a plně Svět práce

Dřevořezba, Měditepectví.....je zde realizován tem. okruh Práce s technickými materiály

Dějepis.....v rámci D je ve formě projektového týdne realizována většina témat Výchovy k občanství (viz charakteristika předmětu a osnovy Dějepisu)

Poznámky k učebnímu plánu

Učební plán je v každém ročníku rozvržen na celkem 36 pracovních týdnů plné výuky. Pro přehlednost je rozdělen do dvou částí, 1. – 5. ročník a 6. – 9. ročník. V případě integrace či jiné organizace výuky než je 45 minut je stanoven klíč pro přepočet hodinové dotace takto: 1 vyučovací hodina týdně = 33 vyučovacích hodin za školní rok.

Školní den se dělí na dvě základní části, hlavní a vedlejší vyučování, které jsou rozdělené třicetiminutovou přestávkou.

Předměty, které mají převážně naukový charakter (např. český jazyk a literatura, matematika, zeměpis, dějepis, přírodopis, fyzika, chemie), jsou vyučovány koncentrovaným způsobem v tzv. epochách. Určitý předmět je vyučován zpravidla 2 - 4 týdny každý den ve 110 minutách hlavního (epochového) vyučování podle charakteru předmětu a věku žáků. To odpovídá zákonitostem učení jako prožívání, jako hlubokého pronikání, ponoru do osvojovaných poznatků a je ve shodě se zákonitostmi a funkcí pamětního vštěpování a zapomínání. Delším prodléváním u jedné problematiky se vytvářejí předpoklady pro soustředěné učení, které se pak realizuje tím, že se vždy navazuje na látku z předchozího dne, která se dále prohlubuje a rozvádí. Tento postup umožňuje důsledně pracovat tak, že rozšiřování znalostí, vyzrávání schopností a prohlubování prožitkových sil žáků je možné i ve třídách se značnou diferenciací nadání. Epochové vyučování (které se podobá projektovému vyučování), vhodně umožňuje také integrovat do jednoho oboru i učivo jiných předmětů.

Vedlejší vyučování zahrnuje předměty vyžadující pravidelné procvičování a opakování, např. cizí jazyky, tělesná výchova nebo pracovní vyučování. Zařazují se jako 45timinutové vyučovací hodiny.

V 1. a 2. ročníku není předmět člověk a svět jako samostatně vyčleněný předmět. Svými tématy prolíná hlavní vyučování, proto je do něj plně integrován. Časová dotace předmětů hlavního vyučování je o integrovaný předmět patřičně navýšena.

Výuka předmětu eurytmie je realizována v případě, že má škola k dispozici kvalifikovaného pedagoga; v opačném případě 4 hod tohoto předmětu připadají Tělesné výchově, kde je možné realizovat očekávané výstupy. K výuce eurytmie je zajišťována korepetice.

Předmět kreslení forem naplňuje na 1. stupni očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura) a Matematika a její aplikace, na 2. stupni Umění a kultura (Výtvarná výchova).

Očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce jsou realizovány v předmětech ruční práce, pěstitelské práce a dřevořezba, měditepectví. Některé výstupy jsou také přesunuty do předmětu Člověk a svět (1. stupeň).

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví jsou z největší části realizovány v předmětu přírodopis.

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Výchova k občanství jsou z největší části realizovány v předmětu dějepis.

Procvičovací hodiny českého jazyka a literatury a matematiky jsou nedílnou součástí těchto předmětů, slouží jednak pravidelnému procvičování probraného učiva, jednak k doplnění a procvičování témat z hlavního vyučování.

5. UČEBNÍ OSNOVY

Poznámka:

Pro přehlednost a dohledatelnost při sestavování školního vzdělávacího programu bylo zvoleno toto číselné označení očekávaných výstupů. Označení je třímístné, na prvním místě je písmeno označující předmět (malé pro 1. stupeň a velké pro 2. stupeň). Následuje dvoumístné číslo výstupu v pořadí, jak je uveden v RVP ZV. U průřezových témat je označení následující: třípísmenná zkratka, za kterou následuje číslo výstupu v pořadí, jak je uveden v RVP ZV.

č, Č, j, J - Jazyk a jazyková komunikace *(Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)*

m, M - Matematika a její aplikace *(Matematika a její aplikace)*

i, I - Informační a komunikační technologie *(Informační a komunikační technologie)*

n - Člověk a jeho svět *(Člověk a jeho svět)*

D, O - Člověk a společnost *(Dějepis, Výchova k občanství)*

F, Ch, B, Z - Člověk a příroda *(Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)*

h, H, v, V - Umění a kultura *(Hudební výchova, Výtvarná výchova)*

Y, t, T - Člověk a zdraví *(Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)*

r, R - Člověk a svět práce *(Člověk a svět práce)*

DV – Dramatická výchova

OSV - Osobnostní a sociální výchova

DEM - Výchova demokratického občana

MUL - Multikulturní výchova

ENV - Environmentální výchova

MED - Mediální výchova

Zeleně vyznačené = minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření. Tyto výstupy jsou vodítkem pro případné úpravy výstupů uvedených v ŠVP do individuálního vzdělávacího plánu (IVP) pro žáka na základě doporučení školského poradenského zařízení a žádosti zákonného zástupce žáka. Výstupy představují cílovou úroveň, kterou lze s využitím podpůrných opatření případně překročit. V souladu s vyhláškou č. 27/2016 Sb. se výstupy minimální doporučené úrovně využijí v případě podpůrných opatření třetího stupně pouze u žáků s lehkým mentálním postižením.

Kód v závorce udává číslo výstupu, který byl takto upraven. Minimální výstupy bez kódu neupravují výstupy v ŠVP, ale jsou vhodné k zařazení do IVP těchto žáků.

Český jazyk a literatura

Charakteristika předmětu

Mateřský (český) jazyk je naším základním nástrojem a výchozím bodem pro poznávání světa a pro mezilidskou komunikaci. Otevírá nám svět národní kultury s její osobitou mentalitou. Patřičná péče o něj je proto jedním z cílů vzdělání, neboť jazyk je důležitým prostředkem pro proniknutí a zvládnutí nejen všech vyučovacích předmětů, nýbrž mnoha oblastí života.

Jazyková výchova respektující specifika vývoje (vývojové fáze) dítěte a mladého člověka je významným žákovi pomáhajícím nástrojem sebepoznání a sebevyjádření, pomáhá mu zdokonalovat a rozvíjet jeho osobnost. Kultivací mluveného i psaného projevu se rozvíjí a kultivuje i myšlení a cítění žáka. Jedním z nejvyšších cílů waldorfské pedagogiky v oblasti péče o jazyk je vytváření živoucího vztahu mezi člověkem a slovem. Ten nespočívá pouze v porozumění významu slov, ale ve skutečném prožitku jazyka samotného a jeho proniknutí na všech úrovních. Jde tedy jak o zvládnutí stránky významové a uchopení jeho struktury, tak o prožitek zvukové stránky jazyka, tj. barvy a kvality hlásek a jeho rytmických a melodických elementů.

Jazyk úzce souvisí s pohybem, a to nejen s pohyby řečových orgánů, ale i s pohybovou aktivitou celého těla. Od ranného věku je jazyk pro dítě nejdříve hrou se zvuky řeči, hrou plnou pohybu, hrou vnímání, napodobování. Dítě jinak pociťuje znění samohlásek (jako odraz svých vnitřních stavů), jinak znění souhlásek (jako odraz vnějších zvuků). Hravé zacházení s hláskami, tóny a rytmy řeči pak zůstává člověku trvale, zjemňuje se a zvnitřňuje se. Vytváří potom základ pro živé vnímání jazyka a tvůrčí přístup k řeči, z něhož vyvěrá například lidová slovesnost, poezie i próza.

Obsah vzdělávacího oboru (předmětu) Český jazyk a literatura lze v návaznosti na RVP pro přehlednost rozčlenit na
- komunikační a slohovou výchovu,
- jazykovou výchovu a
- literární výchovu.

Ve výuce se však vzdělávací obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná.

Komunikační a slohová výchova

Klade se důraz především na formu mluveného a psaného projevu. Žáci se učí pozorně naslouchat a výstižně a zřetelně formulovat. Po té, co zvládnou písmo a dále na něm pracují, se učí číst s porozuměním, vyhledávat a zpracovávat patřičné informace, aby pak sami mohli srozumitelně formulovat svou analýzu, shrnutí, hodnocení a postoje. Žáci jsou vedeni nejen k formální a stylistické správnosti, ale i k tvůrčí práci s jazykem a k obsahové bohatosti a autenticitě.

Každý žák si vytváří pod vedením učitele vlastní učební text ve formě tzv. epochového sešitu. Záznamy v něm jsou přehledem probraného učiva a proto je formě i obsahu epochových sešitů věnována velká pozornost od první třídy. Nahrazují totiž svým způsobem učebnice, které se na waldorfské škole používají spíše jen jako jeden z možných zdrojů informací, a to zpravidla až ve vyšších ročnících. Při tvorbě sešitů se žáci učí pracovat s estetickou úpravou textu a postupem času si též procvičují schopnost vhodného využití nejrůznějších slohových útvarů. Na začátku stojí důsledné vedení učitele, které výsledně směřuje k samostatnému zpracování učiva ze strany žáků.

Jazyková výchova

Žáci postupně objevují vnitřní i formální zákonitosti češtiny, osvojují si je a učí se je vhodně aplikovat. Studují gramatické struktury, pravopisná pravidla a osvojují si spisovnou podobu češtiny v porovnání s hovorovým jazykem, nářečím a s cizími jazyky. Při výuce se nepoužívá k upevňování pravidel jazyka

vzorových vět, ale žáci jsou vedeni k vyvození pravidel z jazyka samotného. Tím se nejen učí kultivovaně vyjadřovat, nýbrž rozvíjejí své logické myšlení, schopnost porovnávání, třídění, rozlišování a zobecňování jevů. Český jazyk se tak stává nejen nástrojem pro získávání informací, ale i předmětem poznávání.

Literární výchova

Žáci se prostřednictvím příběhů vyprávěných učitelem a později i četby vžívají do dějů a do osudů postav pohádkových, mýtických, smyšlených i historických, čímž získávají formou obrazů živé povědomí o hodnotách, morálních zásadách a kulturně-historickém vývoji lidské společnosti, které se jim stává nástrojem rozvíjení vlastní osobnosti a poznávání sebe sama i druhých. Český jazyk navíc není v literatuře již jen prostředkem k poznávání kultury vlastní, ale stává se prvním mostem k ostatním kulturám světa do té doby, než si člověk osvojí další cizí jazyk. Žáci si při práci s národní a světovou literaturou mohou uvědomit souvislosti, ale i rozdíly mezi kulturou ostatních národů a tou vlastní.

Výuka literatury ale zdaleka nespočívá jen v poslouchání a čtení. Důležitá je praktická práce s nejrůznějšími literárními žánry (ne tedy jen jejich identifikace, nýbrž přímý prožitek), ať už se jedná o recitaci poezie, dramatizaci literárních textů či diskuse nad přečtenými díly. Zde se dá literární výchova těžko oddělit od slohové, protože žáci jsou také vedeni k vlastní tvorbě. Škola vytváří podmínky pro samostatnou tvořivou činnost žáků. Vydávají se například třídní a školní noviny s vlastními příspěvky a literárními pokusy, hraje se loutkové divadlo, připravují recitační programy, divadelní představení apod. Je rozvíjena verbální i neverbální komunikace, spolupráce ve skupině, kultivuje se mluvený, psaný i pohybový projev, žáci vstupují do rozličných reálných i modelových životních situací, učí se vystupovat před diváky a reflektovat své zážitky. Skrze vlastní činnost žáci spějí k poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit rozvoj jejich postojů a životních hodnot a obohatit jejich duchovní život. Jazykové a literární vzdělávání ve škole se tak stává skutečnou dílnou humanity / lidskosti.

Forma realizace

V předmětu český jazyk a literatura jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a jeho svět a Člověk a společnost. V 1. a 2. ročníku jsou do tohoto předmětu integrovány předměty Člověk a svět.

Předmět je vyučován ve všech ročnících ve formě epoch, od 3. do 9. ročníku navíc ve formě procvičovacích hodin (konkrétní časové dotace v jednotlivých ročnících viz učební plán).

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova a Multikulturní výchova.

Ročníková práce

Forma osvojování učební látky je přípravou k vlastním samostatným pracím, projektům a ročníkovým pracím, které předpokládají tvůrčí zpracování obsahů učiva. Ve 14 letech se uzavírá vývoj éterných kvalit člověka. Děti přecházejí do období pohlavní zralosti, uvědomují si svou jedinečnost, tříbí své zájmy a pohled na svět, začínají si tvořit samostatný úsudek. V tomto smyslu je ročníková práce významným završením druhého sedmiletí vývoje člověka. Ročníková práce by měla spojovat prvky teoretické, umělecké a řemeslně-praktické. Má praktickou a teoretickou část. Rozsah textové části bývá 5 až 10 stran. Na volbě témat těchto prací by se žáci měli v co nejširší míře podílet sami. Učitelé, rodiče nebo odborníci, které si žáci sami vyberou, mohou působit jako poradci. Jedná se o dílo individuální a zároveň komplexní. Z pohledu jazykových kompetencí je zde vyzdvižena práce s odbornou literaturou, citace zdrojů, věcné a

strukturované pojetí vlastního textu, grafické zpracování práce a prezentace v rozsahu 5-10 minut před auditoriem školy. Dalším aspektem je hledání osobnostních vzorů, směřování při rozhodování o budoucím studijním zaměření a zkušenost s individuální prezentací vlastní práce.

Rozvíjení kompetencí

Předmět český jazyk a literatura svými výchovnými cíli a strategiemi (postupy) umožňuje žákům rozvíjet:

Kompetence k učení
- Rozvíjí u žáků dovednosti potřebné k osvojování učiva.
- Předkládá žákům možnosti používání osvojených dovedností z jazykového vzdělávání v jiných oblastech.
- Vede žáky k systematickému vedení a ukládání informací..
- Vede žáky k aplikaci naučených pravidel pravopisu a jejich vzájemnému propojování.
- Seznamuje žáky s mluvnickými a literárními termíny souvisejícími s probíraným učivem.

Kompetence k řešení problémů
- Vede žáky k tomu, aby samostatně nalézali pravidla, kterými se řídí probírané mluvnické jevy.
- Vede žáky k tomu, aby uměli nalézat chyby v textu a odůvodnit správné řešení.
- Vede žáky k samostatnému vyhledávání potřebných informací z různých informačních zdrojů.

Kompetence komunikativní
- Vede žáky ke spisovnému vyjadřování, rozlišování spisovné, obecné a nespisovné češtiny.
- Vede žáky ke správné formulaci obsahu sdělení v rámci probíraných žánrů, nabízí žákům dostatek příležitostí k porozumění probíraných literárních textů.
- Vede žáky pomocí literárního i gramatického učiva k rozšiřování slovní zásoby.
- Vede žáky ke správné, srozumitelné stavbě větných celků, k vyprávění..

Kompetence sociální a personální
- Vytváří příležitosti k tomu, aby žáci mohli diskutovat v malých skupinách i v rámci celé třídy.
- Vede žáky k tomu, aby dokázali požádat o pomoc.

Kompetence občanské
- Seznamuje žáky s naším slovesným dědictvím a pomáhá jim vysvětlovat jeho význam.
- Žák nachází literární vzory.
- Český jazyk posiluje v žácích mravní cítění a jednání.
- Podporuje v žácích potřebu literárního projevu, recitace, četby.

Kompetence pracovní
- Vede žáky k dodržování hygienických pravidel pro čtení a psaní.
- Vede žáky k přípravě a udržování jejich učebního prostoru.

Kompetence digitální

- Žák získává, vyhledává, kriticky posuzuje informace z různých zdrojů.
- Žák se podílí na tvorbě třídního či školního časopisu (tištěná i digitální podoba).

Vzdělávací obsah předmětu

1. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č01 - plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti *ČJL-3-1-01p čte s porozuměním jednoduché texty (č01)*		Čtení hlásek, slov a jednoduchého známého textu hůlkovým písmem Vyvození hlásek v podobě hůlkového písma Čtení jako konfrontace známého textu	
č02 - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti *ČJL-3-1-02p rozumí pokynům přiměřené složitosti(č02)*	Porozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti	Reaguje na ústní pokyn učitele Řešení hádanek Vyřizuje jednoduchý vzkaz	
č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č06 - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích n35 - uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví *ČJS-3-5-01p uplatňuje hygienické návyky a zvládá sebeobsluhu; popíše své zdravotní potíže a pocity; zvládá ošetření drobných poranění (n35)* n36 – rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných *ČJS-3-5-02p rozezná nebezpečí; dodržuje zásady bezpečného chování; neohrožuje své zdraví a zdraví*		Požádá, poděkuje, sděluje slušnou formou svá přání a potřeby, odpovídá na dotazy, neskáče do řeči dospělým, se spolužáky mluví slušně, při vyučování se hlásí o slovo, v prostorech školy nekřičí, zdraví učitele i ostatní dospělé osoby, na začátku vyučování se s učitelem přivítá, na konci rozloučí, spolužáky oslovuje křestním jménem, učitele oslovuje titulem pane(í) učiteli(ko) nebo příjmením, dokáže vyjádřit omluvu, dokáže vyřídit jednoduchý vzkaz	Člověk a svět

jiných (n36) n39 - reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech *ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech (n39)*			
č04 - pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost č05 - v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči *ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p, ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání (č04,č05)* č07 - na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev č26 - užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves č27 - spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy č39 - čte a přednáší zpaměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku *ČJL-3-3-01p pamatuje si a reprodukuje jednoduché říkanky a dětské básně (č39)* č40 -vyjadřuje své pocity z přečteného textu *ČJL-3-3-02p reprodukuje krátký text podle otázek a ilustrací(č40)* *- při poslechu pohádek a krátkých příběhů udržuje pozornost* č41 - rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění č42 - pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností	Napodobuje mluvu učitele Vyjadřuje pocity z vyprávěného textu	Rytmizace říkadel, veršů, doprovázených smysluplnými gesty Zkvalitnění výslovnosti nápodobou, přednes nápodobou Verše k obraznému ztvárnění hlásky Vyprávění známých pohádek, legend Verše k ročním období a ročním svátkům, jejich recitace Dramatizace pohádek Vyprávění vlastních zážitků, přání Přednes průpovědí Reprodukce jednoduchého vyprávěného textu	OSV 1, OSV 6, OSV 11

č08 - zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním *ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním (č08)*		Správné sezení Správný úchop psacích potřeb Psací potřeby udržuje v čistotě Udržuje v pořádku sešity	
č09 - píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev *ČJL-3-1-09p spojuje písmena a slabiky (č09)* *ČJL-3-1-09p převádí slova z mluvené do psané podoby (č09)* *ČJL-3-1-09p dodržuje správné pořadí písmen ve slově a jejich úplnost (č09)* č10 - píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení *ČJL-3-1-10p opisuje a přepisuje krátké věty (č10)*		Píše správné tvary velkých tiskacích písmem a číslic – římských (do XII) a arabských (do 100), abeceda Čte velká tiskací písmena celé abecedy a číslice – vyvozeno z obrazů Opisuje jednoduchá krátká slova z tabule	Kf
n10 - rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům *ČJS-3-2-01p rozlišuje role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, rozlišuje blízké příbuzenské vztahy (n10)* *ČJS-3-2-01p dodržuje základní pravidla společenského chování (n10)* *ČJS-3-2-01p při setkání s neznámými lidmi se chová adekvátně (n10)* *ČJS-3-2-01p projevuje toleranci k odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům (n10)* n20 - uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech		Rodina Příroda v průběhu roku	Člověk a svět

porovnává minulost a současnost *ČJS-3-3-03p poznává různé lidské činnosti (n20)* n26 - pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích *ČJS-3-4-01p pozoruje a na základě toho popíše některé viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích (n26)*			

2. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č01 - plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti *ČJL-3-1-01p čte s porozuměním jednoduché texty (č01)*	Čte slova, jednoduchý známý text malým tiskacím písmem	Analyticko-syntetický způsob čtení Čtení krátkého textu malými tiskacím písmem Čtení z čítanek psaných rodiči malou tiskací abecedou Čtení vlastního textu Pochopení textu	OSV 1
č02 - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti *ČJL-3-1-02p rozumí pokynům přiměřené složitosti(č02)*	Porozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti	Reaguje na ústní pokyn učitele Řešení jednoduchých hádanek a rébusů	
č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č06 - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích *ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p, ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání (č04,č05,č06)* n10 - rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi		Požádá, poděkuje, sděluje slušnou formou svá přání a potřeby, odpovídá na dotazy, neskáče do řeči dospělým, se spolužáky mluví slušně, při vyučování se hlásí o slovo, v prostorech školy nekřičí, zdraví učitele i ostatní dospělé osoby, na začátku vyučování se s učitelem přivítá, na konci rozloučí, spolužáky oslovuje křestním jménem, učitele oslovuje titulem pane(í) učiteli(ko) nebo příjmením, dokáže vyjádřit omluvu, dokáže	Člověk a svět

nimi, projevuje toleranci přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům *ČJS-3-2-01p rozlišuje role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, rozlišuje blízké příbuzenské vztahy (n10)* *ČJS-3-2-01p dodržuje základní pravidla společenského chování (n10)* *ČJS-3-2-01p při setkání s neznámými lidmi se chová adekvátně (n10)* *ČJS-3-2-01p projevuje toleranci k odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům (n10)* n37 - chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek *ČJS-3-5-03p chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek (n37)* n36 – rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných *ČJS-3-5-02p rozezná nebezpečí; dodržuje zásady bezpečného chování; neohrožuje své zdraví a zdraví jiných (n36)* n26 - pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích *ČJS-3-4-01p pozoruje a na základě toho popíše některé viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích (n26)*		vyřídit jednoduchý vzkaz Základní pravidla silničního provozu Příroda v průběhu roku	

č04 - pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost č05 - v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči *ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p, ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání (č04,č05)* č07 - na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev č26 - užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves č27 - spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy č39 - čte a přednáší zpaměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku *ČJL-3-3-01p pamatuje si a reprodukuje jednoduché říkanky a dětské básně (č39)* č40 -vyjadřuje své pocity z přečteného textu *ČJL-3-3-02p reprodukuje krátký text podle otázek a ilustrací(č40)* *- při poslechu pohádek a krátkých příběhů udržuje pozornost* č41 - rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění č42 - pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností	Napodobuje mluvu učitele Vyjadřuje pocity z vyprávěného textu	Rytmizace říkadel, veršů, doprovázených smysluplnými gesty Rozklad slov na slabiky a hlásky v pohybu Vyprávění známých bajek a legend Dramatizace bajek a legend Vyprávění vlastních zážitků, přání Recitace narozeninových básniček Přednes básní doprovázející roční dobu a slavnosti Přednes průpovědí Převyprávění známého příběhu, práce s obrázkovou osnovu	OSV 6, OSV 11
č08 - zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním *ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním (č08)*		Správné sezení Správný úchop psacích potřeb Udržuje v pořádku sešity, penál	

č09 - píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev *ČJL-3-1-09p píše písmena a číslice – dodržuje správný poměr výšky písmen ve slově, velikost, sklon a správné tvary písmen(č09)* *ČJL-3-1-09p spojuje písmena a slabiky(č09)* *ČJL-3-1-09p převádí slova z mluvené do psané podoby(č09)* *ČJL-3-1-09p dodržuje správné pořadí písmen ve slově a jejich úplnost(č09)* č10 – píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení *ČJL-3-1-10p opisuje a přepisuje krátké věty(č10)*		Psaní správných tvarů malých tiskacích písmen celé abecedy a číslic pastelkou Opis z tabule Samostatná tvorba vlastního krátkého textu v jednoduchých větách Psaní jednoduchého textu podle diktátu	OSV 5 Kf
č22 - rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky *ČJL-3-2-01p rozlišuje všechna písmena malé a velké abecedy(č22)* *ČJL-3-2-01p rozeznává samohlásky (odlišuje jejich délku) a souhlásky(č22)* *ČJL-3-2-01p tvoří slabiky(č22)* *ČJL-3-2-01p rozlišuje věty, slova, slabiky, hlásky(č22)*		Rozlišuje malá i velká písmena celé abecedy Rozkládá slova na hlásky, slabiky a slova (složená slova) oběma směry v pohybu	
č28 - rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky		Věta oznamovací, tázací, rozkazovací	
č29 - odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování		Měkké a tvrdé souhlásky Velké písmeno na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	

ČJL-3-2-08p píše velká písmena na začátku věty a ve vlastních jménech(č29)			

3. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č01 - plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti *ČJL-3-1-01p čte s porozuměním jednoduché texty (č01)*	Čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti	Čtení textu tiskacím i psacím písmem Čtení vlastních zápisů v epochových sešitech Hlasité čtení Čtení knih, časopisů Vyhledávání v textu Porozumění textu	OSV 1
č02 - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti *ČJL-3-1-02p rozumí pokynům přiměřené složitosti(č02)*		Porozumění písemně zadanému úkolu Reaguje na ústní pokyn učitele	
č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č06 - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích *ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p, ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání (č04,č05,č06)*		Požádá, poděkuje, sděluje slušnou formou svá přání a potřeby, odpovídá na dotazy, neskáče do řeči dospělým, se spolužáky mluví slušně, při vyučování se hlásí o slovo, v prostorech školy nekřičí, zdraví učitele i ostatní dospělé osoby, na začátku vyučování se s učitelem přivítá, na konci rozloučí, spolužáky oslovuje křestním jménem, učitele oslovuje titulem pane(í) učiteli(ko) nebo příjmením, dokáže vyjádřit omluvu, dokáže vyřídit jednoduchý vzkaz	OSV 8
č04 - pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost č05 - v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči *ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p, ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání (č04,č05)* č07 - na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev		Recitace rytmických veršů doprovázených pohybem Recitace básní doprovázejících epochy Vyprávění příběhů Starého zákona Dramatizace příběhů Starého zákona Vyprávění vlastních zážitků Vyprávění podle časové a dějové posloupnosti Přednes hebrejských veršů	OSV 6, OSV 7, OSV 11

č11 - seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh č26 - užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves č27 - spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy č39 - čte a přednáší zpaměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku *ČJL-3-3-01p pamatuje si a reprodukuje jednoduché říkanky a dětské básně (č39)* č40 - vyjadřuje své pocity z přečteného textu *ČJL-3-3-02p reprodukuje krátký text podle otázek a ilustrací(č40)* *- při poslechu pohádek a krátkých příběhů udržuje pozornost* č41 - rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění č42 - pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností		Přednes narozeninových básniček Recitace průpovědí Popis mimořádné postavy, situace Jazykolamy Vyjádření hodnotícího postoje, přání	
č08 - zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním *ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním (č08)*		Správné sezení Správný úchop psacích potřeb Udržuje v pořádku sešity	
Č09 - píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev *ČJL-3-1-09p píše písmena a číslice – dodržuje správný poměr výšky písmen ve slově, velikost, sklon a správné tvary písmen(č09)* *ČJL-3-1-09p spojuje písmena a slabiky(č09)* *ČJL-3-1-09p převádí slova z mluvené do psané podoby(č09)* *ČJL-3-1-09p dodržuje správné pořadí písmen ve slově*	Kontroluje vlastní písemný projev, snaha o estetiku	Píše správné tvary psacího písma celé abecedy perem Zaznamenává vývoj písma (práce s různými psacími potřebami) Opisuje z tabule text do epochového sešitu Vlastní krátký text - záznam vlastních zážitků nebo textu ve spojitosti s epochami Píše jednoduchý text podle diktátu Kontroluje a opravuje vlastní zápis	OSV 5 Kf

a jejich úplnost(č09) č10 - píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení *ČJL-3-1-10p opisuje a přepisuje krátké věty(č10)*		Kreslení forem – vázané formy Krasopis Samostatně píše krátké věty a jednoduchá sdělení vlastních zážitků Pečlivě připravované převyprávění věrně podle skutečnosti	
č22 - rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky *ČJL-3-2-01p rozlišuje všechna písmena malé a velké abecedy(č22)* *ČJL-3-2-01p rozeznává samohlásky (odlišuje jejich délku) a souhlásky(č22)* *ČJL-3-2-01p tvoří slabiky(č22)* *ČJL-3-2-01p rozlišuje věty, slova, slabiky, hlásky(č22)*		Rozlišuje tiskací i psací formou písmena celé abecedy	
č23 - porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná		Slova opačného významu Vyjmenovaná slova	
č24 - porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost Č25 - rozlišuje slovní druhy v základním tvaru		Slovní druhy – úvod - podstatná, přídavná jména, slovesa	
č29 - odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování *ČJL-3-2-08p píše velká písmena na začátku věty a ve vlastních jménech(č29)*		Vyjmenovaná slova Bě, pě, vě, mě, dě, tě, ně ú/ů Spodoba znělosti ústně	

4. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č12 - čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas č13 -rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává		Četba prózy i poezie Četba knih dle vlastního výběru a zájmu Čtení z odborných časopisů a knih Práce s encyklopedií Čtení vlastních zápisů Tiché čtení Společné hlasité čtení literatury dle výběru učitele Zkvalitnění čtení – plynulost, barva hlasu, intonace, výrazové čtení	OSV 1
č14 - posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení č20 - píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry *ČJL-5-1-09p popíše jednoduché předměty, činnosti a děje(č20)* *ČJL-5-1-09p opisuje a přepisuje jednoduché texty(č20)* *ČJL-5-1-09p píše správně a přehledně jednoduchá sdělení(č20)* *ČJL-5-1-09p píše čitelně a úpravně, dodržuje mezery mezi slovy(č20)* *ČJL-5-1-09p ovládá hůlkové písmo(č20)* č21 -sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržením časové posloupnosti *ČJL-5-1-05p, ČJL-5-1-10p vypráví vlastní zážitky, jednoduchý příběh podle přečtené předlohy nebo ilustrací a domluví se v běžných situacích (č21)*	Vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržováním časové posloupnosti Žák jednoduše zaznamená přípravu své práce pomocí myšlenkové mapy	Čtenářský deník Tematické epochové práce Tematické slohové práce Zápisy v epochových sešitech Kontroluje své zápisy a opravuje chyby Stavba textu do odstavců Pečlivě připravené vyprávění dle skutečnosti) Technika myšlenkových map a jejich možné využití	OSV 5 přesah Informatika

č43 - vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p dramatizuje jednoduchý příběh* *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p vypráví děj zhlédnutého filmového nebo divadelního představení podle daných otázek(č43)* č44 - volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p dramatizuje jednoduchý příběh* *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p vypráví děj zhlédnutého filmového nebo divadelního představení podle daných otázek(č43,č44)* *ČJL-5-3-02p čte krátké texty s porozuměním a reprodukuje je podle jednoduché osnovy(č44)* *ČJL-5-3-02p určí v přečteném textu hlavní postavy a jejich vlastnosti(č44)* *- tvoří otázky a odpovídá na ně* I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji *I-5-1-02p popíše konkrétní situaci, která vychází z jeho opakované zkušenosti, určí, co k ní již ví*			
č15 -reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta č18 - volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru *ČJL-5-1-07p v mluveném projevu volí správnou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo řeči(č18)* č21 -sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržením časové posloupnosti č44 - volně reprodukuje text podle svých	Vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržováním časové posloupnosti	Opakování epochového učiva Vyprávění vlastních zážitků Popis známých osob, situací, věcí Vyprávění severské mytologie o hrdinech a bozích Reprodukce prózy Recitace básní Recitace vlastní tvorby Vyprávění z vlastní četby	OSV 5, OSV 11

schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p dramatizuje jednoduchý příběh* *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p vypráví děj zhlédnutého filmového nebo divadelního představení podle daných otázek(č43,č44)* *ČJL-5-3-02p čte krátké texty s porozuměním a reprodukuje je podle jednoduché osnovy(č44)* *ČJL-5-3-02p určí v přečteném textu hlavní postavy a jejich vlastnosti(č44)* *- rozlišuje pohádkové prostředí od reálného* *- ovládá tiché čtení a orientuje se ve čteném textu* č45 - rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů		Vyprávění z literatury vztahující se k učivu v epochách Recitace veršů v aliteraci Jazykolamy Mluvený projev ve spisovné podobě jazyka Přednes narozeninových veršů Přednes průpovědí Dramatizace příběhů severské mytologie	
č16 - vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku *ČJL-5-1-05p, ČJL-5-1-10p vypráví vlastní zážitky, jednoduchý příběh podle přečtené předlohy nebo ilustrací a domluví se v běžných situacích (č16)* *ČJL-5-1-05p má odpovídající slovní zásobu k souvislému vyjadřování(č16)* č19 - rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace		Na začátku a konci sdělení pozdraví Sděluje učiteli slušně svá přání a potřeby požádá a poděkuje Odpovídá na dotazy Neskáče do řeči dospělým Se spolužáky mluví slušně Při vyučování se hlásí o slovo Spolužáky oslovuje křestním jménem Při sporu nejedná agresivně Dokáže vyjádřit omluvu Dokáže vyřídit jednoduchý vzkaz Učitele oslovuje titulem pane(í) učiteli(ko) nebo příjmením Rozhovory s vyučujícím a se spolužáky Spisovný verbální projev během výuky	OSV 8
č30 - porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova		Antonyma	

vícevýznamová		Synonyma Příbuzná slova vyjmenovaných slov	
č31 - rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku č37 - píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách *ČJL-5-2-08p rozlišuje tvrdé, měkké a obojetné souhlásky a ovládá pravopis měkkých a tvrdých slabik(č37)* *- určuje samohlásky a souhlásky* *- seřadí slova podle abecedy* *- správně vyslovuje a píše slova se skupinami hlásek dě-tě-ně-bě-pě-vě-mě* *- správně vyslovuje a píše znělé a neznělé souhlásky* č35 - odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí		Vyjmenovaná slova a slova příbuzná Spodoba znělosti Vyjádření podředného souvětí ústně a graficky pomocí forem	
č32 - určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu *ČJL-5-2-03p pozná podstatná jména a slovesa(č32)* č36 - užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje		Slovní druhy a jejich určování Časování sloves Seznámení s pádovými otázkami - ústně	

5. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
č12 - čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas č13 - rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává		Četba prózy i poezie Četba knih dle vlastního výběru a zájmu Samostatná práce s textem Čtení z odborných časopisů a knih Práce s encyklopedií Čtení vlastních zápisů v epochových sešitech V textu rozlišuje podstatné sdělení, vnímá podrobnosti, rozumí celku Společné hlasité čtení literatury dle výběru učitele Zkvalitnění čtení hlasitého výrazové čtení	OSV 1
č14 - posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení č20 - píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry *ČJL-5-1-09p popíše jednoduché předměty, činnosti a děje(č20)* *ČJL-5-1-09p opisuje a přepisuje jednoduché texty(č20)* *ČJL-5-1-09p píše správně a přehledně jednoduchá sdělení(č20)* *ČJL-5-1-09p píše čitelně a úpravně, dodržuje mezery mezi slovy(č20)* *ČJL-5-1-09p ovládá hůlkové písmo(č20)* č21 - sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržením časové posloupnosti *ČJL-5-1-05p, ČJL-5-1-10p vypráví vlastní zážitky, jednoduchý příběh podle přečtené předlohy nebo ilustrací a domluví se v běžných situacích (č21)*	Vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržováním časové posloupnosti	Čtenářský deník Tematické epochové práce Tematické slohové práce Zápisy v epochových sešitech Vlastní literární tvorba v próze i poezii Referáty Kontroluje své zápisy a opravuje chyby Stavba textu do odstavců	OSV 5

č43 - vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p dramatizuje jednoduchý příběh* *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p vypráví děj zhlédnutého filmového nebo divadelního představení podle daných otázek(č43)* č44 - volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p dramatizuje jednoduchý příběh* *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p vypráví děj zhlédnutého filmového nebo divadelního představení podle daných otázek(č43,č44)* *ČJL-5-3-02p čte krátké texty s porozuměním a reprodukuje je podle jednoduché osnovy(č44)* *ČJL-5-3-02p určí v přečteném textu hlavní postavy a jejich vlastnosti(č44)* *- ovládá tiché čtení a orientuje se ve čteném textu*			
č15 - reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta č18 - volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru *ČJL-5-1-07p v mluveném projevu volí správnou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo řeči(č18)* č21 - sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržením časové posloupnosti *ČJL-5-1-05p, ČJL-5-1-10p vypráví vlastní zážitky, jednoduchý příběh podle přečtené předlohy nebo ilustrací a domluví se v běžných situacích (č21)* č43 - vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je	Vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržováním časové posloupnosti	Vyprávění příběhů a mýtů starověkých kultur Vyprávění vlastních zážitků Popis známých osob, situací, věcí Dramatizace příběhů starověkých kultur Sborový přednes Recitace veršů v hexametru Recitace v řeckém jazyce Recitace krásné poezie Recitace vlastní tvorby Reprodukce prózy Přednes narozeninových veršů Přímá řeč Přednes průpovědí	OSV 7, OSV 11

ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p dramatizuje jednoduchý příběh *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p vypráví děj zhlédnutého filmového nebo divadelního představení podle daných otázek(č43)* č44 - volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p dramatizuje jednoduchý příběh* *ČJL-5-3-01p, ČJL-5-3-02p vypráví děj zhlédnutého filmového nebo divadelního představení podle daných otázek(č43,č44)* *ČJL-5-3-02p čte krátké texty s porozuměním a reprodukuje je podle jednoduché osnovy(č44)* *ČJL-5-3-02p určí v přečteném textu hlavní postavy a jejich vlastnosti(č44)* č45 - rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů č46 - při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy *ČJL-5-3-04p rozlišuje prózu a verše (č46)*		Vyprávění z vlastní a doporučené četby Opakování epochového učiva	
č16 - vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku *ČJL-5-1-05p, ČJL-5-1-10p vypráví vlastní zážitky, jednoduchý příběh podle přečtené předlohy nebo ilustrací a domluví se v běžných situacích (č16)* *ČJL-5-1-05p má odpovídající slovní zásobu k souvislému vyjadřování(č16)* č19 - rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace		Na začátku a konci sdělení pozdraví Sděluje učiteli slušně svá přání a potřeby požádá a poděkuje Odpovídá na dotazy Neskáče do řeči dospělým Se spolužáky mluví slušně Při vyučování se hlásí o slovo Spolužáky oslovuje křestním jménem Při sporu nejedná agresivně Dokáže vyjádřit omluvu Dokáže vyřídit jednoduchý vzkaz učitele oslovuje titulem pane(í) učiteli(ko)	OSV 8

		nebo příjmením, Rozhovory s vyučujícím a se spolužáky Spisovný verbální projev během výuky	
č17 - rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě	Učí se rozpoznávat manipulativní komunikaci v reklamě	Vyprávění příběhů a mýtů starověkých kultur Vyprávění vlastních zážitků Popis známých osob, situací, věcí Vyprávění z vlastní a doporučené četby	ČLOVĚK A SVĚT
č30 - porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová		Antonyma Synonyma Nadřazená a podřazená slova Stupňování přídavných jmen	
č32 - určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu *ČJL-5-2-03p pozná podstatná jména a slovesa(č32)* č33 - rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary		K určování slovních druhů užívá abstraktní pojmy	
č34 - vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty č35 - odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí *ČJL-5-2-06p dodržuje pořádek slov ve větě, pozná a určí druhy vět podle postoje mluvčího (č35)*	Odlišuje větu jednoduchou a souvětí	Určování základní stavební dvojice Tvoření vět jednoduchých a souvětí Přímá řeč	
č36 - užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje		Slovní druhy	
č38 - zvládá základní příklady syntaktického pravopisu		Skloňování podstatných a přídavných jmen Shoda přísudku s podmětem	

6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Č01 - odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji *ČJL-9-1-01p, ČJL-9-1-08p čte plynule s porozuměním; reprodukuje text (Č01, Č08)* Č08 - využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát *ČJL-9-1-01p, ČJL-9-1-08p čte plynule s porozuměním; reprodukuje text (Č01, Č08)*	Učí se odlišovat ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, učí se ověřovat fakta pomocí otázek nebo porovnáním s dostupnými zdroji Učí se vyhledávat klíčová slova, formulovat hlavní myšlenky textu, tvořit otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu, samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Kritické čtení předloženého text, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním Referát - dle epochy Zpracování odborných textů (např. rostliny a prostředí, které je pro ně typické) Vedení čtenářského deníku Epochové práce Výtah, výpisky	D, Př, Z, F, M, ENV 1-4
Č02 - rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru Č04 - dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci Č05 - odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru *ČJL-9-1-04p, ČJL-9-1-05p komunikuje v běžných situacích, v komunikaci ve škole užívá spisovný jazyk (Č04, Č05)* Č06 - mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči Č07 - zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu Č11 - spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova		Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru, procvičování subjektivního popisu, vyprávění, referát Pravidla komunikace - vedení dialogu a diskuze (přímý , nepřímý) Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu Rozlišení různých komunikačních prostředků Komunikace verbální a neverbální Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk Přednes, recitace, vyprávění, krátké dramatizace na dané téma Rétorická cvičení – vztah člověka k prostředí, ve kterém žije, ekosystémy – živá a neživá složka přírody, jak se doplňují, jak je člověk ovlivňuje	D, Př, F OSV 8, ENV 1-4

Č09 - uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování Č10 - využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů *ČJL-9-1-09p, ČJL-9-1-10p píše běžné písemnosti; podle předlohy sestaví vlastní životopis a napíše žádost; popíše děje, jevy, osoby, pracovní postup; vypráví podle předem připravené osnovy; s vhodnou podporou pedagogického pracovníka písemně zpracuje zadané téma(Č09, Č10)*	Učí se uspořádat informace v textu s ohledem na jeho účel, učí se tvořit koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	Tvořivé psaní - popis, vyprávění (např. příběh rostliny žijící na slunném kraji lesa, příběh podzimního listí…) Přehledné členění a zapisování textu, interpunkce	OSV 5 MED1 – 3, ENV 1-4
Č12 - rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech	Seznamuje se s pravopisem na základě znalosti stavby slova	Způsoby obohacování slovní zásoby – stavba slova a pravopis – kořen, předpona,přípona, základové slovo, střídání hlásek a skupiny hlásek při odvozování, zdvojené souhlásky, skupiny bě-/bje-, vě-/vje-, pě-, mě-/mně-, předložky s/se, z/ze	
Č13 - samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami *ČJL-9-2-03p orientuje se v Pravidlech českého pravopisu (Č13)*	Seznamuje se se zdroji a pracuje pod vedením	Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami	
Č14 - správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci *ČJL-9-2-04p pozná a určí slovní druhy; skloňuje podstatná jména a přídavná jména; pozná osobní zájmena; časuje slovesa (Č14)* *ČJL-9-2-04p, ČJL-9-2-05p rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk(Č14)*	Skloňuje podstatná jména, příd. jména, zájmena, časuje slovesa, rozliší číslovky	Přímá řeč, Přídavná jména Zájmena – druhy a skloňování Číslovky - druhy Slovní druhy – upevňuje dosavadní znalost a dále je rozšiřuje, mluvnické významy a tvary slov, stupňování přídavných jmen a příslovcí	
Č15 - využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační	Rozlišuje věty podle postoje mluvčího, vytváří na základě	Druhy vět podle postoje mluvčího : vypravování , popis, jednoduché tiskopisy,	

situace *ČJL-9-2-04p, ČJL-9-2-05p rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk(Č15)*	znalostí jednoduché slohové práce	dopis, zpráva, oznámení, čtenářský deník, samostatné písemné práce – referát je mimo ČJ	
Č16 - rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí *ČJL-9-2-06p rozezná větu jednoduchou od souvětí(Č16)*	Rozlišuje větu jednoduchou a souvětí, určuje základní a rozvíjejícívětné členy	Věta jednoduchá a souvětí,větné členy-Základní skladební dvojice Přívlastek, příslovečné určení (místa, času, způsobu), předmět	
Č17 - v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí *ČJL-9-2-07p správně píše slova s předponami a předložkami (Č17)* *ČJL-9-2-07p ovládá pravopis vyjmenovaných slov(Č17)* *ČJL-9-2-07p zvládá pravopis podle shody přísudku s podmětem(Č17)*	Ovládá shodu Po+Př, snaží se aplikovat nové pravopisné poznatky	Pravopisná cvičení, epochové práce, referáty; shoda přísudku s podmětem; interpunkce; psaní velkých písmen, koncovky přídavných jmen	
Č18 - rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Rozlišuje spis. a nespis. jazyk	Rozlišení jazyka spisovného a nespisovného Postavení češtiny mezi slovanskými jazyky	D
Č19 - uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla *ČJL-9-3-01p orientuje se v literárním textu, nachází jeho hlavní myšlenku (Č19)* D 08 – uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví Č20 - rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora		Vyprávění – Řím, počátky České státnosti Literatura dle vlastní četby Odborné texty k referátům	D OSV 11
Č21 - formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo *ČJL-9-3-03p ústně formuluje dojmy z četby,*		Hodnocení, reflexe, diskuze Čtenářský deník, prezentace četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy,	OSV 8, 11

divadelního nebo filmového představení (Č21) Č23 - rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty Č26 - porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování		divadelního představení, filmového představení atd.	
Č22 - tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie		Vlastní psaný text – v próze, verších (na zadané téma)	OSV 5
Č27 - vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích *ČJL-9-3-09p dokáže vyhledat potřebné informace v oblasti literatury (Č21)* *- má pozitivní vztah k literatuře*		Encyklopedie Knihovna Knihovní katalog Informační centrum Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	MED 1 - 7

7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Č01 - odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji *ČJL-9-1-01p, ČJL-9-1-08p čte plynule s porozuměním; reprodukuje text (Č01, Č08)* Č08 - využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát *ČJL-9-1-01p, ČJL-9-1-08p čte plynule s porozuměním;*	Učí se vyhledávat klíčová slova, formulovat hlavní myšlenky textu, tvořit otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu, samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Kritické čtení předloženého text, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním Referát - dle epochy Zpracování odborných textů Vedení čtenářského deníku Epochové práce Výtah, výpisky	D, Př, Z, F, M, Ch

reprodukuje text (Č01, Č08)			
Č02 - rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru Č04 - dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci Č05 - odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru *ČJL-9-1-04p, ČJL-9-1-05p komunikuje v běžných situacích, v komunikaci ve škole užívá spisovný jazyk (Č04, Č05)* Č06 - mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči Č07 - zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu Č11 - spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Spisovně vyslovuje česká slova a učí se užívat cizí slova	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru, procvičování subjektivního popisu, vyprávění, referátu Pravidla komunikace - Vedení dialogu a diskuze (přímý , nepřímý) Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu Rozlišení různých komunikačních prostředků Komunikace verbální a neverbální Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk. Přednes, recitace, vyprávění, krátké dramatizace na dané téma Rétorická cvičení	D, Př, F, Ch OSV 5, OSV 8, MUL 2
Č09 - uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování Č10 - využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů *ČJL-9-1-09p, ČJL-9-1-10p píše běžné písemnosti; podle předlohy sestaví vlastní životopis a napíše žádost; popíše děje, jevy, osoby, pracovní postup; vypráví podle předem připravené osnovy; s vhodnou podporou pedagogického pracovníka písemně zpracuje zadané téma(Č09, Č10)*	Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, učí se tvořit koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	Tvořivé psaní – popis, vyprávění, dopis soukromý, oficiální, charakteristika Přehledné členění a zapisování textu, interpunkce	OSV 5
Č12 - rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby	Upevňuje si pravopis na základě znalosti stavby slova	Stavba slova – skládání slov, odvozování slov, hononyma, synonyma	

a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech		Předpony s/se-,z/ze-,vz-/vze-,	
Č13 - samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami *ČJL-9-2-03p orientuje se v Pravidlech českého pravopisu (Č13)*	Dokáže vyhledat význam slova v příručkách	Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami	
Č14 -správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci *ČJL-9-2-04p pozná a určí slovní druhy; skloňuje podstatná jména a přídavná jména; pozná osobní zájmena; časuje slovesa (Č14)* *ČJL-9-2-04p, ČJL-9-2-05p rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk(Č14)*	Správně třídí ohebné slovní druhy a tvoří jejich spisovné tvary	Podstatná jména – konkrétní, abstraktní, pomnožná,hromadná, látková Třídění slovních druhů určování slovních druhů, mluvnické významy a tvary slov;rod činný a trpný Způsobová slovesa	
Č15 - využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace *ČJL-9-2-04p, ČJL-9-2-05p rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk(Č14, Č15)*	Rozlišuje věty podle postoje mluvčího, seznamuje se vybranými slohovými útvary	Druhy vět podle postoje mluvčího; vypravování, popis, charakteristika, výtah, žádost, životopis	
Č16 - rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí *ČJL-9-2-06p rozezná větu jednoduchou od souvětí(Č16)*	Rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek v jednoduché větě	Věta jednoduchá a souvětí, věty jednočlenné a dvojčlenné, větné členy-podmět, přísudek, přívlastek, příslovečná určení, předmět	
Č17 - v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí *ČJL-9-2-07p správně píše slova s předponami a předložkami (Č17)* *ČJL-9-2-07p ovládá pravopis vyjmenovaných slov(Č17)* *ČJL-9-2-07p zvládá pravopis podle shody přísudku s podmětem(Č17)*		Pravopisná cvičení, epochové práce, referáty; interpunkce ve větě jednoduché a souvětí	

Č18 - rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk, obecnou češtinou	Rozlišení jazyka spisovného a nespisovného Postavení češtiny mezi slovanskými jazyky	D
Č19 - uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla *ČJL-9-3-01p orientuje se v literárním textu, nachází jeho hlavní myšlenku (Č19)* Č20 - rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora D 22 – rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek		Rytířská literatura Zámořské objevy Literatura dle vlastní četby Odborné texty k referátům Specifika autorova stylu	D, Z, Př, Hv OSV 11
Č21 - formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo *ČJL-9-3-03p ústně formuluje dojmy z četby, divadelního nebo filmového představení (Č21)* Č23 - rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty Č26 - porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování		Hodnocení, reflexe, diskuze Čtenářský deník, prezentace četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení atd.	
Č22 - tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie		Vlastní psaný text – v próze, verších (na zadané téma)	OSV 5
Č27 - vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích *ČJL-9-3-09p dokáže vyhledat potřebné informace v oblasti literatury (Č21)*		Encyklopedie Knihovna Knihovní katalog Informační centrum Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, pochových prací, využití různých informačních zdrojů	MED 1 - 7

8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Č01 - odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji *ČJL-9-1-01p, ČJL-9-1-08p čte plynule s porozuměním; reprodukuje text (Č01, Č08)* Č08 - využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát *ČJL-9-1-01p, ČJL-9-1-08p čte plynule s porozuměním; reprodukuje text (Č01, Č08)*		Kritické čtení předloženého text, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním Referát - dle epochy Zpracování odborných textů Vedení čtenářského deníku, vedení deníku zaměřeného na pozorování živočicha/ů v rámci vybraného ekosystému Epochové práce Výtah, výpisky	D, Př, Z, F, M, Ch ENV 1-4
Č02 - rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru Č04 - dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci Č05 - odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru *ČJL-9-1-04p, ČJL-9-1-05p komunikuje v běžných situacích, v komunikaci ve škole užívá spisovný jazyk (Č04, Č05)* Č06 - mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči Č07 - zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu Č11 - spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova		Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru, procvičování subjektivního popisu, vyprávění., referátu Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci Komunikace verbální a neverbální Slohové útvary podle záměru mluvčího Pravidla komunikace - Vedení dialogu a diskuze (přímý , nepřímý) Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk Přednes - dle epoch Dramatický přednes Přednes s obměnami	D, Př, F, Ch, On OSV 1, OSV 2, OSV 8, OSV 10, OSV 7 MUL 2

		Rétorická cvičení Recitace Dramatizace na dané téma, nastudování a představení divadelní hry	
Č09 - uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování Č10 - využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů *ČJL-9-1-09p, ČJL-9-1-10p píše běžné písemnosti; podle předlohy sestaví vlastní životopis a napíše žádost; popíše děje, jevy, osoby, pracovní postup; vypráví podle předem připravené osnovy; s vhodnou podporou pedagogického pracovníka písemně zpracuje zadané téma(Č09, Č10)*		Tvořivé psaní – popis, vyprávění, dopis soukromý, oficiální, líčení, charakteristika , úvaha Vertikální a horizontální členění textu, interpunkce	OSV 5
Č12 - rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémech	Užívá pravopis na základě znalosti stavby slova	Slovní zásoba a význam slova Skládání slov, odvozování slov, homonyma, synonyma, rozkládání slov, neologismy, přejímání slov z cizího jazyka	
Č13 - samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami *ČJL-9-2-03p orientuje se v Pravidlech českého pravopisu (Č13)*		Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami.	
Č14 -správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci *ČJL-9-2-04p pozná a určí slovní druhy; skloňuje podstatná jména a přídavná jména; pozná osobní zájmena; časuje slovesa (Č14)* *ČJL-9-2-04p, ČJL-9-2-05p rozlišuje spisovný a*		Slovní druhy a jejich funkce ve větě; odchylky ve skloňování; projev mluvený a psaný – zásady pro výběr jazykových prostředků a specifika textu, slovesný vid	

nespisovný jazyk(Č14)			
Č15 - využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace *ČJL-9-2-04p, ČJL-9-2-05p rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk(Č15)*	Rozlišuje jednotlivé slohové útvary, vytváří samostatné práce na zákl. získaných znalostí	Jazyk a komunikace, kultura jazyka a řeči; vypravování, výtah, výpisky, charakteristika, líčení, úvaha, dopis	
Č16 - rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí *ČJL-9-2-06p rozezná větu jednoduchou od souvětí(Č16)*	Rozpozná souvětí souřadné a podřadné, určuje druhy vedlejších vět	Souvětí souřadné a podřadné, druhy vedlejších vět, doplněk	
Č17 - v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí *ČJL-9-2-07p správně píše slova s předponami a předložkami (Č17)* *ČJL-9-2-07p ovládá pravopis vyjmenovaných slov(Č17)* *ČJL-9-2-07p zvládá pravopis podle shody přísudku s podmětem(Č17)*	Chápe pravopis velkých písmen a čárky ve větě	Interpunkce jednoduché věty a souvětí, psaní velkých písmen	
Č18 - rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Rozlišuje spis. a nespis. jazyk, užívá spis. češtinu v mluveném i psaném projevu	Rozlišení jazyka spisovného a nespisovného; Postavení češtiny mezi slovanskými jazyky	
Č19 - uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla *ČJL-9-3-01p orientuje se v literárním textu, nachází jeho hlavní myšlenku (Č19)* Č20 - rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora		Životopisy, Biografie – záznam, reprodukce Literatura dle vlastní, doporučené i zadané četby charakteristika díla, hodnocení Odborné texty k referátům Specifika autorova stylu, odraz doby, autorův život jako inspirace	F, Ch, Př OSV 6, OSV 11
Č21 - formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo		Hodnocení , reflexe, literární kritika Čtenářský deník, prezentace četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy,	

ČJL-9-3-03p ústně formuluje dojmy z četby, divadelního nebo filmového představení (Č21) Č23 - rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty Č26 - porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování		divadelního představení, filmového představení Aspekt umělecké literatury Vlastní a doporučená četba Rozhovory, diskuze o obecných názorech na hodnotnou a konzumní literaturu	
Č22 - tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie		Vlastní psaný text – v próze, verších (na zadané téma)	OSV 5
Č27 - vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích *ČJL-9-3-09p dokáže vyhledat potřebné informace v oblasti literatury(Č21)*		Encyklopedie Knihovna Knihovní katalog Informační centrum Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	MED1 - 7

9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Č01 - odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji *ČJL-9-1-01p, ČJL-9-1-08p čte plynule s porozuměním; reprodukuje text (Č01, Č08)* Č08 - využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát *ČJL-9-1-01p, ČJL-9-1-08p čte plynule s porozuměním; reprodukuje text (Č01, Č08)*		Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním Referát - dle epochy Zpracování odborných textů Vedení čtenářského deníku Epochové práce Výtah, výpisky	D, Z, F,Ch, M, Př, Dějiny umění MED 1
Č02 - rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru Č04 - dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci Č05 - odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru *ČJL-9-1-04p, ČJL-9-1-05p komunikuje v běžných situacích, v komunikaci ve škole užívá spisovný jazyk (Č04, Č05)* Č06 - mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči Č07 - zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu Č11 - spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova		Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru, procvičování subjektivního popisu vyprávění, komentáře, upoutávky na akci., referátu Pravidla komunikace - Vedení dialogu a diskuze (přímý , nepřímý) Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci Rozlišení různých komunikačních prostředků Komunikace verbální a neverbální Slohové útvary podle záměru mluvčího Mluvený projev na dané téma - připravený, nepřipravený, spontánní, souvislý projev, technika projevu, neverbální prostředky	D, Př , F, Ch, On OSV 8, OSV 10

		Proslov, komentář Zvuková stránka jazyka, výslovnost, přízvuk Přednes, recitace, vyprávění - dle epoch Krátké dramatizace na dané téma	
Č03- rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj		Porovnání různých zdrojů informací a zaujímání postojů ke sdělenému obsahu. Tvořivé psaní na dané téma – komentář, reklama , samostatná, skupinová práce, prezentace před třídou, diskuze nad tématem, rozbor	MED 2,MED 3, MED 4, MED 6, MED 7
Č08 - využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát *ČJL-9-1-01p, ČJL-9-1-08p čte plynule s porozuměním; reprodukuje text (Č01, Č08)*		Zpracování odborných textů Vedení čtenářského deníku Epochové práce, referát dle epochy Výtah, výpisky, čtení s porozuměním	
Č09 - uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování Č10 - využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů *ČJL-9-1-09p, ČJL-9-1-10p píše běžné písemnosti; podle předlohy sestaví vlastní životopis a napíše žádost; popíše děje, jevy, osoby, pracovní postup; vyprávi podle předem připravené osnovy; s vhodnou podporou pedagogického pracovníka písemně zpracuje zadané téma(Č09, Č10)*		Tvořivé psaní – popis,vyprávění, dopis soukromý, oficiální, charakteristika, úvaha Vertikální a horizontální členění textu, interpunkce	OSV 5
Č12 - rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve		Slovní zásoba a význam slova Skládání slov, odvozování slov, homonyma, synonyma, rozkládání slov, neologismy,	

frazémech		přejímání slov z cizího jazyka	
Č13 - samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami *ČJL-9-2-03p orientuje se v Pravidlech českého pravopisu (Č13)*		Samostatná práce s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami, internet	
Č14 -správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci *ČJL-9-2-04p pozná a určí slovní druhy; skloňuje podstatná jména a přídavná jména; pozná osobní zájmena; časuje slovesa (Č14)* *ČJL-9-2-04p, ČJL-9-2-05p rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk(Č14)*		Slovní druhy a jejich funkce ve větě; odchylky ve skloňování; komplexní jazykové rozbory; projev mluvený a psaný – zásady pro výběr jazykových prostředků a specifika textu Slovesná třída a vzor	
Č15 - využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace *ČJL-9-2-04p, ČJL-9-2-05p rozlišuje spisovný a nespisovný jazyk(Č15)*		Jazyk a komunikace, kultura jazyka a řeči Vypravování, popis, životopis, výklad, výtah, úvaha, proslov, diskuze, publicistické útvary	
Č16 - rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí *ČJL-9-2-06p rozezná větu jednoduchou od souvětí(Č16)*		Významové poměry mezi souřadně spojenými větami a větnými členy	
Č17 - v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovotvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí *ČJL-9-2-07p správně píše slova s předponami a předložkami (Č17)* *ČJL-9-2-07p ovládá pravopis vyjmenovaných slov(Č17)* *ČJL-9-2-07p zvládá pravopis podle shody přísudku s podmětem(Č17)*		Interpunkce jednoduché věty a souvětí, psaní velkých písmen	

Č18 - rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití		Jazyk spisovný a nespisovný, postavení češtiny mezi slovanskými jazyky	
Č19 - uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla *ČJL-9-3-01p orientuje se v literárním textu, nachází jeho hlavní myšlenku (Č19)* Č20 - rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora		Biografie – záznam, reprodukce Referátům Specifika autorova stylu, odraz doby, autorův život jako inspirace Literatura dle vlastní, doporučené i zadané četby, charakteristika díla, hodnocení	Př, F, Ch, OSV 6, OSV 11
Č21 - formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo *ČJL-9-3-03p ústně formuluje dojmy z četby, divadelního nebo filmového představení (Č21)* Č23 - rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty Č26 - porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování		Hodnocení, reflexe, literární kritika Čtenářský deník, prezentace četby Referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení Vlastní a doporučená četba Rozhovory, diskuze o obecných názorech na hodnotnou a konzumní literaturu	
Č22 - tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie Č24 - rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele *ČJL-9-3-06p rozezná základní literární druhy a žánry(Č24)*		Vlastní psaný text – v próze, verších (na zadané téma) Základy literární teorie Struktura literárního díla Literární druhy a žánry	OSV 5
Č25 - uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře		Chronologický přehled a vývoj literatury	
Č27 - vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích *ČJL-9-3-09p dokáže vyhledat potřebné informace*		Encyklopedie Knihovna Knihovní katalog Informační centrum	

v oblasti literatury(Č21) - *má pozitivní vztah k literatuře*		Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

Cizí jazyky

Anglický jazyk, německý jazyk, ruský jazyk

Charakteristika předmětů

Waldorfská pedagogika si klade za cíl vést žáky k světoobčanství a podněcovat v nich vědomí sounáležitosti s celým lidstvem a pocit spoluzodpovědnosti za dění na celé zemi. Cizí jazyky jsou k tomu jedním z důležitých prostředků právě proto, že reprezentují jiné kultury a jiné perspektivy nahlížení života. Jejich osvojení, nebo přinejmenším konfrontace s nimi, podněcuje vnitřní flexibilitu a otevřenost, které jsou nezbytné k tomu, aby se člověk ve svém životě naučil svět vnímat v širších souvislostech.

Cílem jazykového vyučování není pouze ovládnutí jazyka jako nástroje. Jeho úkolem je také přiblížit mladému člověku zvukové a stylistické kvality cizího jazyka jako doplnění své mateřštiny, jejích výrazových forem, způsobů myšlení a jednání. Různá formulace myšlenek a odlišné způsoby uvažování v cizím jazyce zpětně obohacují duševně duchovní prostor vytvořený mateřštinou a podporují vnitřní emancipaci, o kterou usilujeme.

Na waldorfské škole se běžně vyučují dva cizí jazyky, a to již od první třídy. Není to však zdaleka jen proto, že se v době globalizace a integrace ČR do evropských a světových struktur znalost více jazyků postupně stává nepostradatelnou. Začíná-li se se dvěma jazyky již tak brzo, jde především o využití potenciálu, který děti kolem 6. roku většinou ještě mají. Hlavním cílem není objem získaných znalostí, ale rozšíření a obohacení duševního prostoru dítěte. Jazyk již ve své fonetické podobě v sobě nese určitý pohled na svět a právě děti prvních dvou tříd jsou svou otevřeností a schopností nápodoby zvláště vnímavé vůči zvukomalebnosti cizího jazyka. Jsou ještě schopné učit se jakýkoli cizí jazyk podobně, jako si osvojovaly svou mateřštinu – jeho bezprostředním prožitkem. Odpovídá-li způsob výuky jejich věku, přijímají jazyk otevřeně a bez zábran jako hru a jakoby mimovolně jej vstřebávají. Dlouholeté zkušenosti ze stovek waldorfských škol po celém světě ukázaly, že většina dětí v tomto věku oba jazyky bez problému zvládá a nikterak je to nezatěžuje. Naopak. Protože dětský organismus je ještě tvárný, má výuka více cizích jazyků blahodárný vliv na pružnost mluvidel a myšlení, která s věkem jinak přirozeně ubývá a člověk se hůř a hůře vymaňuje z vlivu své mateřštiny. Naučit se například správnou výslovnost je tedy nejsnazší v raném dětství; později je k tomu třeba buď mimořádný talent anebo značné úsilí.

Aby výuka oslovila žáky po všech stránkách, jinými slovy jejich celou bytost, volí se úměrně k věku a dispozicím žáků široká škála metod. Hojně se využívá recitace a zpěvu, dramatických prvků, aktivit zaměřených na pohyb a smyslové vnímání, jazykolamů a jazykových her, ale klade se důraz i na vědomé poznávání zákonitostí a pravidel. Výukou prostupuje vyprávění a četba tematicky blízká žákům a postupné seznamování se s geografií a kulturou daných jazykových oblastí. Obohacením mohou být různé projektové práce a v neposlední řadě přímý kontakt s vrstevníky v zahraničí. Je vhodné, když látka výuky v cizích jazycích, všude tam, kde je to možné, navazuje na látku epochy či jiných předmětů.

V prvních třech ročnících probíhá výuka vesměs ústně a využívá se hlavně principu nápodoby. Žáci pronikají do cizího jazyka skrze naslouchání, zpěv, hry. Dle uvážení učitele se žáci ve třetím nejpozději však ve čtvrtém ročníku začínají seznamovat s písemnou podobou jazyka, čímž mimo jiné dochází k upevňování učiva a k jeho vědomějšímu uchopení. V následujících ročnících jsou pak řečové dovednosti dále prohlubovány a učivo se rozšiřuje o poznávání mluvnických zákonitostí a kulturního prostředí dané jazykové oblasti. Žák je postupně veden k samostatnému uchopení cizího jazyka.

1. STUPEŇ

1. období (1. – 3. ročník)

Výuka v prvním období je založena na „úplném ponoření“ do cizího jazyka, vychází z přirozené schopnosti napodobovat, která je základním principem učení až do devíti let. Zpěvem písní a recitací básní a říkadel, doprovázených gesty a mimikou, se děti seznamují s mluvenou formou daného cizího jazyka, s jeho charakteristickými zvuky a melodiemi. Ponoření do jazyka napomáhají také hry a dramatizace příběhů. Učitel se snaží vést výuku pokud možno jen v cizím jazyce.

Přesné porozumění není v tomto období cílem práce. Důležitější je zprostředkovat dítěti intenzivní prožitek jazyka, jelikož nevědomě vstřebané obsahy budou vědomě vyzdviženy v pozdějších letech. Slovní zásoba se v tomto věku většinou nepřekládá, děti si slova, fráze a větné celky postupně osvojují z kontextu výuky. Také gramatické struktury jsou zatím užívány a procvičovány výhradně v kontextu, žáci je užívají na základě nápodoby, bez vědomého učení.

Významným prvkem výuky je rytmus, ať už jde o rytmus prožívaný skrze jazyk nebo o rytmus vlastního vyučování. Rytmus v tomto věku výrazně podporuje paměť. Sborová recitace se střídá s recitací ve skupinách a spěje k samostatnému projevu jednotlivých žáků v krátkých dialozích, často inspirovaných básněmi nebo určitým tématem. Při rozhovorech se žáci seznamují se základními obraty společenského styku, učí se reagovat na otázky a pokyny.

Také vyprávění krátkých příběhů hraje, stejně jako v hlavním vyučování, už od 1. ročníku důležitou roli. Poslechem souvislého sdělení se děti učí sledovat proud cizí řeči a rozvíjí porozumění slyšenému textu. Obsah vyprávění často navazuje na témata v hlavním vyučování.

2. období (4. – 5. ročník)

Ústní práce se dále rozvíjí. Děti v tomto věku mají dobrou paměť a velký potenciál k učení. Jejich cit pro řeč jim navíc umožňuje vnímat krásu cizího jazyka. Texty k recitaci a písně proto nabývají na obsahu a na obtížnosti. Recitací a řečovými cvičeními pokračují žáci v osvojování čisté výslovnosti a správné větné melodie a také v rozšiřování idiomatické slovní zásoby. Učitel jednoduše a obrazně uvede obsah básně nebo písně, kterou se děti dále učí opakováním po učiteli.

Ve věku 9 – 10 let se u dětí vyvíjí nový, individuálnější přístup k jazyku. Nejvýznamnějším prostředkem individuálního uchopení jazykového materiálu je nově zavedené psaní a čtení. Žáci se setkávají s již důvěrně známými, slyšenými, hranými a po zvukové stránce i procvičenými texty v nové psané formě. Dříve, než žáci dostanou tištěné texty, učí se číst to, co sami napsali. Žáci nabývají schopnosti dívat se na cizí jazyk s odstupem, porovnávat ho s mateřským jazykem a s pomocí učitele objevovat jeho pravidla. Učitel je vede k tomu, aby objevená pravidla zkoušeli sami v praktické podobě formulovat, poté je společně zapisují do sešitu. Ve výuce cizího jazyka roste důraz na poznávání reálií příslušných zemí a jejich porovnávání s přírodními i kulturními podmínkami v České republice.

Ve 4. ročníku je stěžejním tématem výuky přechod k psaní, seznamování se s grafickou podobou slov. Velká část hodin je věnována pečlivému zapisování známých textů do sešitů a následné práci s nimi (čtení, dramatizace, rozhovory, procvičování pravopisu slov, vyvozování pravidel).

Od **5. ročníku** začíná vědomé vyučování, rozšiřování a procvičování slovní zásoby. Žáci jsou podporování v tvořivém přístupu k cizímu jazyku a v tvůrčím používání známých výrazů. Tomu napomáhá poslech a četba živých a výstižných popisů lidí, míst a situací a také odpovídající domácí úkoly. Prohlubuje se porozumění pro zákonitosti jazyka, pro gramatiku.

2. STUPEŇ (6. – 9. ročník)

Ve výuce na druhém stupni je velmi důležitý pořádek, struktura, plánování. Žáci se učí systematické práci, přehledně si zapisují slovní zásobu a gramatiku, důraz je kladen na vysoký standard vedení sešitu. S rozšiřujícími se znalostmi gramatiky a slovní zásoby jsou žáci vedeni k samostatnějšímu ústnímu i písemnému vyjadřování v cizím jazyce, k formulování kratších textů (dopisy, jednoduché popisy, obsahy příběhů) a ústních projevů.

Přes nárůst množství učiva by neměly chybět také umělecké prvky (přednes básní, dramatizace, zpěv) a humor, aby výuka nadále zůstávala živá a různorodá.

Žákům je ve vzrůstající míře přibližována výslovnost, slovní zásoba a psaní cizího jazyka. Výslovnost je zprostředkována na základě nápodoby přednesu vyučujícího (popř. využitím audio nahrávek), či použitím jazykolamů. Nová slovní zásoba je zprostředkována pomocí gest, popisných vysvětlení, odhalováním v dřívějších textech a poslechu. Psaní se procvičuje opisováním a zapisováním textů, psaním diktátů a hláskováním.

Práce s autentickými texty se stává pravidelnou součástí výuky a pokračuje na celém druhém stupni podobně jako v předchozím období, stejně jako vědomé osvojování slovní zásoby. Žáci se učí pracovat s dvojjazyčným slovníkem, s nímž se v základech seznamují už v pátém ročníku, a provádět jednoduché překlady. Témata četby a rozhovorů úzce navazují na témata hlavního vyučování. Je možné učit v cizím jazyce některé z epoch, popř. celou epochu jiného předmětu. Na konkrétních příkladech zvyků, situací, míst, osobností a událostí se žáci dále seznamují se zeměpisem, kulturou a historií příslušných zemí.

V **6. ročníku** se žáci vědomě seznamují s celkovou strukturou jazyka, získávají přehled o tom, co se již naučili a co si ještě musí osvojit, učí se systematické práci. Převyprávění příběhů připravuje žáky na pozdější samostatný projev.

V **7. ročníku** je kladen důraz na pečlivost ve výslovnosti i ve vedení sešitů. Znalosti žáků jsou pravidelně ověřovány a systematicky upevňovány, aniž by se však vytratilo umělecké pojetí výuky, také humor by měl prostupovat celou výukou, včetně gramatických cvičení, testů a diktátů. Žáci si zavedou vlastní slovníček.

V **8. ročníku** mohou žáci podle svých zájmů a schopností začít pracovat i na individuálních projektech a referátech, většinou s pomocí a pod vedením učitele. Jednotliví žáci jsou podněcováni k navazování kontaktů s vrstevníky v zahraničí. Žáci také přebírají větší zodpovědnost za vedení sešitů a třídění učebních materiálů.

Hlavními tematickými okruhy **9. ročníku** jsou aktuální otázky současného života a společnosti s cílem rozvinout u žáků vědomí spoluúčasti na dění ve světě. Zároveň jsou opakována a procvičována dosud probraná témata, slovní zásoba a gramatika.

Forma realizace

Výuka anglického jazyka směřuje v plné míře k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacího oboru Cizí jazyk, výuka německého, popř. ruského jazyka směřuje k naplňování očekávaných výstupů doplňujícího vzdělávacího oboru Další cizí jazyk.

V 1. a 2. ročníku se anglický jazyk vyučuje s časovou dotací 1 hodiny týdně, od 3. do 9. ročníku s časovou dotací 3 hodiny týdně. Další cizí jazyk – německý, popř. ruský jazyk je vyučován v 1. a 2. ročníku s časovou dotací 1 hodiny týdně, ve 3. – 9. ročníku s časovou dotací 2 hodin týdně.

Rozvíjení kompetencí

Předměty anglický jazyk, německý/ruský jazyk rozvíjí u žáků následující kompetence:

Kompetence k učení

- Vede je k samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vhodných vlastních učebních strategií.

Kompetence k řešení problémů

- Poskytuje žákům příležitost konfrontace s anglicky mluvícím elementem a podněcuje je k překonávání vnitřních bariér vůči tomu, co je v něm neznámé a odlišné;

Kompetence komunikativní

- Intenzivně se pěstuje nejen schopnost porozumět verbálním sdělením, ale i porozumění přímo ze situace, z kontextu či z gestikulace
- Žáci se učí vyjadřovat co nejvýstižněji pomocí omezených prostředků, na jejichž rozvoji a zdokonalování ustavičně pracují.

Kompetence sociální a personální

- Při výuce cizího jazyka je obzvláště důležitá schopnost pozorně naslouchat (předmět skýtá, především ve vyšších ročnících, mnoho příležitostí ke skupinové práci).

Kompetence občanské

- Poznávání cizích kultur a odlišností v uspořádání společnosti podněcuje občanské vědomí.

Pracovní kompetence

- Důležitost anglického jazyka pro profesní uplatnění je evidentní.
- Kromě toho vede vyučování žáky k tomu, aby se učili pracovat na rozvoji vlastních dovedností.

Kompetence digitální

- Od osmé třídy vedeme žáky ke smysluplnému využívání kancelářských aplikací pro práci s textem a daty a multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.
- Žáci se učí prakticky a účelně využívat digitální zařízení. Vedeme žáky k vyhledávání informací i v prostředí internetu.

Vzdělávací obsah předmětů

Anglický jazyk

1. třída

V první třídě přijímají děti vše s nadšením, sympatiemi a otevřeností. Výchozím bodem výuky je napodobování sborovým zpěvem a řečí, většinou doprovázených gesty a mimikou, kde fantazie dětí je velkým pomocníkem. Důležité jsou prstové hry. Děti by měly co nejdříve získat příležitost mluvit ve skupinách a také samostatně. Hlavními sloupy výuky je básnicky formovaná řeč - rytmus a rým. Velkou roli mají hry a dramatizace pohádek. V nich se děti zcela ponoří do obrazu či role a použití cizí řeči je přirozenou součástí celé aktivity. Velký význam má také vyprávění. Posloucháním se děti učí sledovat proud cizí řeči. K tomu se vytváří schopnost porozumět slyšenému textu.

Hodina musí mít pevné uspořádání, stejný začátek i konec. Pravidelné a dlouhodobé opakování všech říkadel, písní a rytmů je blahodárné pro dětské prožití cizího jazyka.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
j01 - rozumí jednoduchým pokynům otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně *CJ-3-1-01p je seznámen se zvukovou podobou cizího jazyka (j01)* j02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal	Žák reaguje na jednoduché pokyny a otázky. Žák správně opakuje. Žák dokáže vyjmenovat základní barvy, části těla, čísla od 1-10, základní zvířata.	Verše, písně, pohybové hry Prstové hry Hry v kroužku Jednoduché pokyny Rytmické, praktické a hravé osvojování slovní zásoby (čísla 1 – 10, části těla, barvy, základní činnosti během dne, základní zvířata,…) Hry opakující jednoduché gramatické struktury (např. Is it... ? Yes, it is.) Poslouchání a učení se zpaměti příběhům (pohádky a jiné) + malé dramatické scénky.	Vv, Hv, Čj

2. třída

V tomto školním roce hraje ve vyučování velkou roli dualistický prvek (otázka a odpověď, ano – ne, ty – já). Děti mají mnohem větší podíl na výuce než v první třídě. V nejlepším případě reagují na autentické situace, např. když je do třídy pozván rodilý mluvčí. Také stavba hodiny a aktivity v hodině by měly být více rytmicky a silně kontrastně zdůrazněná: tiché přijímání jednotlivých hlásek a jemností řeči se střídá s živými hlasitými hrami. Tak se vytvoří dynamické vyrovnání mezi tichou a hlasitou řečí, mluvením a nasloucháním. Jednotlivá témata rozhovorů se musí lišit a být rozšiřována (např. počet možných odpovědí na určitou otázku: „How do you get to school?“)

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby průřezová témata
j01 rozumí jednoduchým pokynům otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně *CJ-3-1-01p je seznámen se zvukovou podobou cizího jazyka (j01)* j02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal	Žák správně opakuje. Žák reaguje na jednoduché pokyny. Žák reaguje na jednoduché otázky o sobě. Žák pojmenuje různé předměty ve třídě a osoby ve svém okolí, pozná základní barvy a počítá do 20. Žák zná nazpaměť mnoho písní, básní a říkadel.	Aktivity a témata z první třídy jsou dále rozvíjeny formou her a říkadel. Nová témata: počasí, věci kolem nás, dny v týdnu, roční období, měsíce, počítání 1-20, slovíčka z říše přírody, činnosti během dne, oblečení, příběhy o zvířátkách. Hry, které používají opakování struktur a slovíček. Tvary slovesa „to be“ a „to have“ v jednoduchých větách, např. I am the queen and you are the king. Naslouchání jednoduchým příběhům a dramatizace pohádek. Základní povídání o sobě, např. narozeniny, věk, rodina (např. I have one brother.)	Vv, Hv, Čj

3. třída

Ve třetím školním roce musíme počítat s větší schopností žáků porozumět. Děti mají velký smysl pro jazyk,pro různé nuance ve výslovnosti a ve významu, jsou schopné naučit se delší obměňované texty nazpaměť. Baví je hrát různé scénky – především zábavné, ve kterých mají různé role. V tomto školním roce začíná příprava dětí na čtení a psaní ve 4. třídě. Děti se učí texty, které budou později psát. Je zaveden první velký sešitu na angličtinu. Sešit nejprve slouží k záznamu pomocí obrázků, později do něj přibydou jednoduché popisky obrázků. Děti dále ústně procvičují základní prvky gramatiky (jednotné, množné číslo, osobní zájmena atd). Řečová cvičení, jazykolamy, hádanky či krásné básně jsou pevnou součástí hodin. Prostřednictvím učitele může začít probíhat jednoduchá komunikace s žáky zahraniční partnerské školy.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby

j01 - rozumí jednoduchým pokynům otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně *CJ-3-1-01p je seznámen se zvukovou podobou cizího jazyka (j01)* j02 - zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal j04 - rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu j06 - píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy -	Žák správně vyslovuje. Žák rozumí probírané slovní zásobě. Žák je aktivnější a vědomější v ústním projevu, umí použít procvičenou gramatickou strukturu. Žák v kontextu rozezná běžná tázací, osobní i přivlastňovací zájmena či předložky. Žák si pamatuje delší básně nebo zdramatizované texty. Žák si podle předlohy vytváří záznamy do sešitu, nejprve formou obrázků, později formou obrázků s popisky.	Rozvíjení konverzačních schopností Témata zahrnují: čísla, barvy, počasí, místa (město, vesnice, venkov), dopravní prostředky, aktivity, oblečení, zelenina, ovoce, nakupování, scénky. Témata navazující na hlavní vyučování, např. stvoření světa, řemesla. Nácvik a individuální dramatizace malých divadelních rolí. (např. The Three Little Pigs) Obrázkové diktáty Rytmické a názorné ústní procvičování gramatických struktur, např. present continuous, osobních a tázacích zájmen, předložek, protikladů, apod. Vždy v kontextu.	Vv, Hv, Čj GLO 1

4. třída

Ve věku kolem deseti let se u dětí vyvíjí nové sebevědomí. To, co se děti doteď naučily skupinově, musí nyní být individualizováno. Zavádíme psaní jako vědomý a více individualizovaný záznam toho, co do teď bylo nashromážděno v tzv. kolektivní paměti žáků. Mluvená řeč se rozvíjí živou formou dál. To znamená řečová cvičení, verše, básně, písně, ale i hry s otázkami a odpověďmi.

Děti potřebují ve svém okolí určitý řád při své školní práci. K tomu je velmi důležité strukturovat stavbu hodiny a dbát na spolupráci třídního učitele, učitele eurytmie a učitele cizího jazyka. Jednotliví žáci budou potřebovat pozornost a podporu učitele, protože psaním se projeví chyby, které nepoznáme při ústní práci.

Psaní v cizích jazycích začínáme texty, které už žáci znají z prvních tří let výuky. Setkávají se v nové formě s tím, co už slyšeli, prožili a naučili se ústně. Děti se učí vnímat psanou podobu již dávno známých slov. Velká pozornost je věnována vedení sešitu, které by mělo být podobné, jako jsou žáci zvyklí z hlavního vyučování. Díky předchozímu procvičení jsou zápisy v sešitech většinou bez překladu do mateřského jazyka.

Předtím, než žáci dostanou tištěné texty ke **čtení**, čtou to, co sami napsali. Jako první četba jsou vhodné hlavně příběhy, které děti slyšely ve vyprávění v prvních letech výuky. To, co se na tomto stupni děti chystají číst, musí být nejprve přečteno nebo převyprávěno učitelem. Obecně platí, že vše, co se děti učí, gramatika, čtení i psaní, musí nejprve slyšet. Vhodná jsou rytmická říkadla, názorné ukázky, hry, vyprávění.

Slovíčka si mohou děti, poté co je ústně procvičily, psát po tématech, která spolu souvisí (např. části těla, roční období...). Slovíčka by měla být zapisována pouze v cizím jazyce, s ilustrovaným překladem tam, kde je to vhodné. Osvědčené jsou vlastnoručně vyrobené ilustrované kartičky se slovíčky. Nová slovíčka mohou být osvojována odhalováním ve větách, aniž by byl nutný doslovný překlad celého textu.

K procvičení slovíček může učitel vytvořit ze známých slov příběh s opakujícími se motivy, ze kterého si děti opíší 2-3 nejdůležitější věty.

Dalším cvičením mohou být jednoduché diktáty již známých slov či vět.

Zpívání, recitování a řečová cvičení, stejně jako malé rozhovory a scénky tvoří další důležitou část vyučování.

Gramatické struktury jsou procvičovány v třídních dialozích. Děti jsou poté motivovány, aby našly základní pravidla a samy je formulovaly. Učitel musí dávat pozor na to, aby žáci všem gramatickým formám opravdu rozuměli (pragmatická pravidla na rozdíl od těch, které najdeme v běžných učebnicích gramatiky.). Rozhovory o gramatice vedeme v mateřské řeči.

Rozvíjí se komunikace s žáky partnerské zahraniční školy. Žáci s pomocí tvoří jednoduché dopisy a vyměňují si je se svými zahraničními vrstevníky.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
j08 - rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu *CJ-5-1-02p rozumí slovům a frázím, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu) (j08)* *- rozumí výrazům pro pozdrav a poděkování*	Žák zná anglickou abecedu, umí vyspelovat své jméno a několik základních slov. Žák začíná číst nahlas vlastnoručně napsaný text v sešitě, postupně se dostává k tištěnému jednoduchému textu.	Psaní veršů, básní a písní, které se děti naučily v prvních třech ročnících a nyní je čtou jako svou první četbu. Procvičování abecedy, krátké diktáty, rozdíl mezi psanou a čtenou podobou slova První gramatika zahrnuje: přítomný čas prostý a průběhový často užívaných sloves spolu s osobními zájmeny (ostatní časy v kontextech), množné číslo, přídavná jména, předložky.	Čj, Hv GLO1, ENV 4

j07 – rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností *CJ-5-1-01p rozumí jednoduchým pokynům učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností (j07)* j05 - přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení j03 - rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu j13 - vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům j10 - se zapojí do jednoduchých rozhovorů *CJ-5-2-01p pozdraví a poděkuje(j10)*	Žák začíná tvořit jednoduché věty. Žák jednoduše popíše zvíře či věc.	Další práce s tázacími zájmeny Psaní krátkých textů o zvířatech, počasí, předmětech doma... Témata navazující na hlavní vyučování: zvířata, naše třída, škola, obec. Děti recitují dlouhé básně o přírodě a ty, vztahující se k hlavnímu vyučování. Dramatizace, hry, scénky, dialogy	

5. třída

Děti v tomto věku (11 let) disponují dobrou rytmickou pamětí. Mohou a měly by se naučit mnoho nového. Je to také věk, kdy může být pěstována krása řeči. Děti si práci s cizím jazykem užívají a úkoly, ve kterých mohou uplatnit vlastní tvořivou představivost, jsou velmi vhodné. Samotné hodiny by měly být živé a mnohotvárné a také tempo výuky by se mělo měnit. Děti rády recitují dlouhé básně a mohou zpívat náročnější kánony. V návaznosti na jednoduché struktury ze 4. třídy děti prohlubují své znalosti gramatiky. Slovíčka by se měla vědomě učit a procvičovat. Začíná práce s první zjednodušenou četbou (tzv. readers). Děti mohou zkoušet být kreativní a samy psát text či básně na určité téma, např. zvířata nebo příroda.

Ústní práce pokračuje ve formě dialogu – otázka a odpověď, řečových cvičení a mnoha různých básní. Vše zpaměti. Recitování je osvědčeným prostředkem pro pěstování dobré výslovnosti a větné melodie, stejně jako pro rozšiřování slovní zásoby. Žáci se nemají básně učit z papíru, ale opakováním po učiteli. Obsah takovéto básně nemusí být vysvětlen do detailu. Učitel dá pouze nástin obsahu a dál pracuje s dětskou představivostí.

S pestřejší slovní zásobou jsou děti povzbuzovány, aby používaly slova kreativně, např. psaním krátkých příběhů. Abychom vzbudili větší zájem o nová slovíčka, měly by děti slyšet a číst mnoho názorných popisů lidí, míst, situací, …

Při práci s četbou je důležité, uvést nová slova před tím, než se s nimi děti setkají v textu. Je třeba se také zabývat novými tématy, které se v textu objeví. Otázky k porozumění textu učitel probere nejprve s celou třídou ústně. Teprve potom se zapíší. Je možné je zadat i jako domácí úkol.

Nové gramatické struktury učitel představí v mateřštině. Po procvičení a pochopení těchto struktur můžeme tato pravidla jednoduše (ideálně formulované dětmi) zapsat v mateřštině do gramatického sešitu. Je dobré, aby si žáci od 5. do 9. třídy vedli samostatný sešit pouze na gramatiku. V něm mohou vědoměji srovnávat mateřskou řeč s angličtinou.

Měla by být podporována láska k četbě.

Divadelní hry jsou, jako vždy, nejlepším prostředkem k získání zájmu třídy.

V rámci rozvíjející se komunikace se zahraničními vrstevníky by žáci měli vytvořit dopis, ve kterém popíší základní reálie své vlasti.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
j08 - rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu *CJ-5-1-02p rozumí slovům a frázím, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu) (j08)* j09 – rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu j15 – napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života - *je seznámen s grafickou podobou cizího jazyka* j16 - vyplní osobní údaje do formuláře j10 – se zapojí do jednoduchých rozhovorů *CJ-5-2-01p pozdraví a poděkuje(j10)* j11 - sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat *CJ-5-2-02p sdělí své jméno a věk (j11)* j12 - odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny,	Žák se zlepšuje ve čtení a porozumění textu. Žák je schopen odpovědět na jednoduchou otázku k textu. Žák je schopen volně jednoduše převyprávět krátkou část příběhu. Žák je schopen jednoduchými větami popsat obrázek, či věci jemu dobře známé a odpovědět na otázku. Žák je schopen rozpoznat a použít přítomný a minulý čas naučených sloves.	Básně, písně, divadelní hry, příběhy Čtení zjednodušené anglické četby Otázky a odpovědi k četbě, v ústní i psané formě Procvičování slovní zásoby z četby a dalších témat Pravidelné krátké diktáty. Témata vztahující se k hlavnímu vyučování: rostliny, les, Česká republika, starověké kultury Návrhy pro gramatiku: Časování sloves „to be“ a „to have“ Modální sloveso „can“ Předložky Zájmena osobní, přivlastňovací, tázací Tvoření množného čísla Přítomný čas prostý a průběhový (věty kladné, záporné a tázací) Minulý čas u několika nepravidelných sloves	Čj, Hv GLO 2, ENV 1

školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá *CJ-5-2-03p vyjádří souhlas či nesouhlas, reaguje na jednoduché otázky (zejména pokud má k dispozici vizuální oporu)(j12)* j13 - vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům j14 - rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu *CJ-5-3-02p rozumí slovům, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu) (j14)*			

6. třída

V 6. ročníku, na prahu puberty, je potřeba směřovat intelektuální schopnosti mladých lidí ke komplexnějším jazykovým strukturám a k systematickému přehledu toho, co již bylo probráno a co je třeba se ještě naučit. V tomto věku je důležitý pořádek, struktura a přehledné plánování vyučování. Je dobré s žáky prodiskutovat, jaké množství učiva se musí naučit, kolik je možné se naučit za měsíc či pololetí apod. a k těmto přehledům je potřeba se neustále vracet. Žáci musí mít hmatatelný důkaz svého zlepšování. Musí vědět, co se naučili, co se nemohli naučit a proč. Je důležité s nimi mluvit také o tom, jakou formou se nejlépe učit slovíčka.

Gramatické jevy jsou ucelovány a systematicky procvičovány (tzv. Grammar Tin – shromážděné probrané gramatické jevy k procvičování.)

Důležitou součástí mluveného jazyka je dramatická a hrdinná poezie, stejně jako humor a krátké divadelní scénky. Výuku je možné oživit hovorovými výrazy.

Zeměpis, dějiny a osobnosti anglicky mluvících zemí jsou hlavními tématy 6,7 a 8. třídy Tato témata se mj. realizují při vzájemné komunikaci s žáky partnerských škol.

Jakmile je položen dostatečný základ gramatiky a slovní zásoby, jsou žáci motivováni k samostatnějšímu a svobodnějšímu vyjadřování v angličtině.

Dopisy, jednoduché popisy, deníky a shrnutí příběhů mohou být součástí písemných procvičování.

V 6. ročníku musí učitel počítat s velkými rozdíly ve schopnostech dětí. Tomu musí odpovídat i zadání úkolů. Neznamená to nutně, že by děti musely být rozděleny podle výkonů. Je zřejmé, že dětem prospívá jazyková výuka ve skupinách kolem 15 žáků. Žáci tedy mohou být početně rozděleni do stejně velkých, podobně složených skupin.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
J02 - rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat *CJ-9-1-02p rozumí jednoduchým otázkám, které se týkají jeho osoby*(J02 J04 - mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech J07- rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace J08- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři J09- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat J10- reaguje na jednoduché písemné sdělení	Žák umí mluvit volněji o sobě a svém okolí. Žák umí krátce mluvit o třídní četbě. Žák rozumí obsahu jednoduchých textů a je schopen v nich vyhledat základní informace. Žák rozezná a dá příklad z probíraných oblastí gramatiky. Žák si vede sešit s pravidly gramatiky. Žák má představu o anglicky mluvící zemi.	Písně a básně dramatického charakteru Dramatické a humorné dialogy a improvizace Témata navazující na hlavní vyučování: středověké balady, hrdinské eposy Anglická četba třídní (class readers) i individuální Konverzace – otázka/odpověď Návrhy pro gramatiku : Přehled a doplnění jednotlivých slovních druhů (předložky, druhy zájmen, číslovky) Stupňování přídavných jmen Vazba There is..., There are... Rozkazovací způsob Minulý čas vybraných neprav. sloves – tvorba otázky a záporu Zeměpis a kultura Velké Británie	Z, Čj, Př, ENV 1-4 GLO 2

7. třída

Podobně jako v 6. třídě. Jednotlivé hodiny by měly být živé a různorodé, nemělo by se dlouho zůstávat u jedné činnosti (zvláště v gramatice), se spoustou látky k učení. Děti by měly pravidelně psát testy, diktáty a měly by se částečně podílet na struktuře a plánování hodin. Vhodná je také práce ve skupinách. Sešity by měly být vedeny na vysoké úrovni. Pokud se to některým žákům nedaří, je prospěšné spolupracovat s třídním učitelem a rodiči. Děti by si měly vše doplnit nebo přepracovat. Ve všem, co žáci dělají, musí vidět smysl. Je kladen velký důraz na kulturní, zeměpisná, historická a jiná ucelená témata. Pravidelná konverzace je důležitou součástí hodin, stejně jako hovorový jazyk. Žáci si vedou vlastní slovníček. Žáci jsou motivováni k vlastní cizojazyčné četbě. Podporovány jsou výměnné pobyty a dopisování s vrstevníky z cizojazyčných zemí.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
J02 – rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat *CJ-9-1-02p rozumí jednoduchým otázkám, které se týkají jeho osoby(J02)* J04- mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech J05- vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života J07 - rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace J10- reaguje na jednoduché písemné sdělení	Žák rozumí jednoduché otázce v angličtině. Žák je schopen se vyjádřit v jednoduchých větách k probraným tématům. Žák umí rozeznat a vytvořit větu kladnou, tázací a zápornou v přítomném a minulém čase. Žák si vede vlastní slovníček. Žák zná fakta z probraných anglicky mluvících zemí.	Recitace Konverzace Malé dramatické scénky, nácvik divadla Četba zjednodušených i originálních úryvků z literárních děl, balady Témata vztahující se k hlavnímu vyučování: objevitelské cesty, biografie Jiná témata z moderního života,např. jídlo, zdraví, sport, pocity/nálady Slovní zásoba k tématům Návrhy pro gramatiku: Modální slovesa a zápor Počitatelná a nepočitatelná podstatná jména Rozšiřování učiva o počitatelných a nepočitatelných podstatných jménech (a little/a few, litttle few, each/every) Minulý čas prostý a průběhový (u pravidelných a základních nepravidelných sloves) – věty kladné, záporné a tázací Základní nepravidelná slovesa	D, Z, Čj, ENV 1-4, GLO 2

		Zeměpis, kultura a historie dalších anglicky mluvících zemí, např. USA	

8. třída

V tomto ročníku jsou vyučovací metody stejné jako v 7. třídě. Gramatika i tématické okruhy jsou rozšiřovány a prohlubovány. Žáci jsou nabádáni k větší samostatnosti. Každý žák by měl vytvořit referát v angličtině podle svých zájmů a schopností . Žáci nadále pokračují ve vytváření slovníčku. Za vedení sešitu přebírají větší zodpovědnost. V tomto ročníku je možné zavést učebnici gramatiky s cvičeními jako doplnění ostatních výukových materiálů.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
J01- rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně *CJ-9-1-01p rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech, které se týkají osvojených tematických okruhů(J01)* J02 – rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat *CJ-9-1-02p rozumí jednoduchým otázkám, které se týkají jeho osoby(J02)* J03 - zeptá na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích *CJ-9-2-01p odpoví na jednoduché otázky, které se týkají jeho osoby(J03)* J04- mluví o své rodině, kamarádech,	Žák rozumí jednoduché otázce v angličtině. Žák je schopen se vyjádřit v jednoduchých větách k probraným tématům. Žák umí rozeznat a vytvořit větu kladnou, tázací a zápornou v budoucím čase. Žák podle svých schopností vytváří referát. Žák si vede vlastní slovníček.	Recitace Scénky z běžného života, historie a literatury Četba zjednodušených i originálních úryvků z literárních děl anglických autorů, např: Shakespeare, Austen Pravidelné procvičování konverzace – snaha o navázání kontaktu se stejně starým rodilým mluvčím Práce na slovní zásobě, idiomy, formy vyššího vyjadřování Témata navazující na hlavní vyučování: biografie Tématické okruhy z každodenního života, např. orientace ve městě, restaurace, cestování Návrhy pro gramatiku: Budoucí čas Podmiňovací způsob sloves - rozšiřování nepravidelných sloves Spojky a předložky	D, Čj GLO1, GLO2, GLO3

škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech J06- vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech *CJ-9-3-01p rozumí slovům a jednoduchým větám, které se týkají osvojených tematických okruhů (zejména má-li k dispozici vizuální oporu)(J06)* J10- reaguje na jednoduché písemné sdělení	Žák zná fakta z probraných anglicky mluvících zemí.	Zeměpis, kultura a historie dalších anglicky mluvících zemí, např. Austrálie, Nový Zéland	

9. třída

V tomto věku je důležité, aby žáci i učitelé sdíleli společný zájem na probíraných tématech. Nadšení přítomné ve vyučování cizích jazyků je nezbytné jako protiváha k nastupujícímu skepticismu. Učitelé by se měli cvičit v bdělosti a otevřenosti ke světu, aby byli ostražití ke skrytým otázkám, které žijí v duších žáků.

9. třída uzavírá cyklus základní školy a je jakýmsi shrnutím a ucelením veškeré probírané gramatiky, základních témat i konverzačních dovedností. Žáci jsou vedeni k větší samostatnosti, ať už při projektech, autorském psaní, ústních prezentacích v cizím jazyce, četbě, vyhledávání výukových zdrojů či komunikace s vrstevníky ze zahraničí. Důležitá je pestrost ve skladbě hodin s dostatkem výukové látky a všudypřítomný humor.

Kromě shrnutí již probraného se žáci nově setkávají se sociálními tématy, rasovou problematikou, volbou povolání, apod. nejlépe na příkladech biografií různých osobností.

Nácvik divadla v angličtině může být úžasným opakováním i dalším posunem v jazykových a sociálních dovednostech.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
J02 - rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat *CJ-9-1-02p rozumí jednoduchým*	Žák zná slovní zásobu a je schopen ústně komunikovat k probíraným tématickým okruhům.	Recitace klasické i novodobé poezie Humorné skeče a dialogy Četba: životopisy významných osobností a	D, Čj GLO1, GLO2, GLO3

otázkám, které se týkají jeho osoby(J02) J03 - zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích *CJ-9-2-01p odpoví na jednoduché otázky, které se týkají jeho osoby(J03)* J01- rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně *CJ-9-1-01p rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech, které se týkají osvojených tematických okruhů(J01)* J04 - mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech reaguje na jednoduché písemné sdělení J10- reaguje na jednoduché písemné sdělení *CJ-9-4-03p reaguje na jednoduchá písemná sdělení, která se týkají jeho osoby(J10)*	Žák umí vyhledávat v dvojjazyčném slovníku. Žák čte s porozuměním. Žák napíše krátký smysluplný text v přítomném a v minulém čase. Žák umí použít gramatické jevy k realizaci svého komunikačního záměru.	spisovatelů, detektivní příběhy, readers Rasová problematika: otroctví v jižních státech, rozdělení na bílé a černé v jižní Africe a v Americe, chudoba. Další společenská témata jako: volba povolání, média, moderní technologie apod. Autorské psaní krátkých příběhů či poezie Cvičení k porozumění slyšenému, ústní a písemné zpracování částí textu, popisy obrázků Gramatika zahrnuje: opakování a shrnutí již probraných jevů vytváření přehledů předpřítomný čas Oficiální rozhovory + životopis v angličtině Zeměpis, kultura a historie dalších anglicky mluvících zemí, např. Kanada.	

Ruský jazyk – další cizí jazyk

1. třída

V první třídě přijímají děti vše s nadšením, sympatiemi a otevřeností. Výchozím bodem výuky je napodobování sborovým zpěvem a řečí, většinou doprovázených gesty a mimikou, kde fantazie dětí je velkým pomocníkem. Důležité jsou prstové hry. Děti by měly co nejdříve získat příležitost mluvit ve skupinách a také samostatně. Hlavními sloupy výuky je básnicky formovaná řeč-rytmus a rým. Velkou roli mají hry a dramatizace pohádek. V nich se děti zcela ponoří do obrazu či role a použití cizí řeči je přirozenou součástí celé aktivity. Velký význam má také vyprávění. Posloucháním se děti učí sledovat proud cizí řeči. K tomu se vytváří schopnost porozumět slyšenému textu.

Hodina musí mít pevné uspořádání, stejný začátek i konec. Pravidelné a dlouhodobé opakování všech říkadel, písní a rytmů je blahodárné pro dětské prožití cizího jazyka.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
	Žák rozumí známým slovům a jednouchým větám se vztahem k osvojovaným tématům, umí se představit a pozdravit. Žák rozumí jednoduchým pokynům učitele během vyučování, umí na tyto pokyny adekvátně reagovat. Žák chápe obsah a smysl jednoduchých a pomalu vyslovovaných rozhovorů. Žák napodobuje správnou výslovnost.	Verše, písně, pohybové hry Jednoduché pokyny v průběhu hodiny Rytmická cvičení s číslovkami 1-10 Témata: části těla, barvy, činnosti během dne, dny v týdnu, roční období a prostředí domova a třídy Poslouchání příběhů a jejich dramatizace s pomocí učitele	

2. třída

V tomto školním roce hraje ve vyučování velkou roli dualistický prvek (otázka a odpověď, ano – ne, ty – já). Děti mají mnohem větší podíl na výuce než v první třídě. V nejlepším případě reagují na autentické situace, např. když je do třídy pozván rodilý mluvčí. Také stavba hodiny a aktivity v hodině by měly být více rytmicky a silně kontrastně zdůrazněny: tiché přijímání jednotlivých hlásek a jemností řeči se střídá s živými hlasitými hrami. Tak se vytvoří dynamické vyrovnání mezi tichou a hlasitou řečí, mluvením a nasloucháním.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby průřezová témata
	Žák rozumí jednoduchým pokynům a větám, adekvátně na ně reaguje. Žák vědoměji napodobuje výslovnost. Žák pojmenuje různé předměty ve třídě a osoby ve svém okolí, pozná základní barvy a počítá do 20. Žák zná zpaměti různé písně, básně a zapojuje se podle svých možností aktivně do dramatizací.	Aktivity z 1. třídy se dále rozvíjejí – nové básně a písně, další předměty ve třídě a okolí Rytmické opakování základních číslovek 12 měsíců, počasí během ročních období Slovní zásoba z přírody: rostliny, stromy, zvířata Oblečení a barvy – základní podstatná jména a přídavná jména Aktivity během dne – základní nejpoužívanější slovesa Naslouchání jednoduchým příběhům Dramatické scénky s jednoduchým slovním doprovodem Krátká vyprávění o sobě: Já jsem…	

3. třída

Ve třetím školním roce musíme počítat s větší schopností žáků porozumět. Děti mají velký smysl pro jazyk, pro různé nuance ve výslovnosti a ve významu, jsou schopné naučit se delší obměňované texty nazpaměť. Baví je hrát různé scénky – především zábavné, ve kterých mají různé role. V tomto školním roce začíná příprava dětí na čtení a psaní ve 4. třídě. Děti se učí texty, které budou později psát. Je zaveden první velký sešitu na cizí jazyk. Sešit nejprve slouží k záznamu pomocí obrázků, později do něj přibydou jednoduché popisky obrázků. Děti dále ústně procvičují základní prvky gramatiky (jednotné, množné číslo, osobní zájmena atd). Řečová cvičení, jazykolamy, hádanky či krásné básně jsou pevnou součástí hodin. Prostřednictvím učitele může začít probíhat jednoduchá komunikace s žáky zahraniční partnerské školy.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
	Žák využívá jednoduché slovní zásoby v rozhovorech a dramatizacích, slovní	Opakování a rozšiřování známých témat z 1. a 2. třídy Nová slovní zásoba – dopravní prostředky,	

	zásoba z jeho nejbližšího okolí. Žák se aktivně účastní vyprávění, mluvení s podporou učitele: doplní větu, krátce odpoví na otázku, apod. Žák vědoměji užívá slovní zásobu, nejen ve verších a písních, ale i v životních situacích. Procvičená výslovnost je přesná, hlavně v odlišnostech s ČJ – tvrdé a měkké souhlásky a samohlásky.	místo (město a vesnice, jejich přírodní okolí a obyvatelstvo v nich), čas, jídlo, pití V básních a větách slovesa v různých časech Tázací věty –důraz na tázací zájmena a příslovce Ve větách důraz na osobní zájmena	

4. třída

Ve věku kolem deseti let se u dětí vyvíjí nové sebevědomí. To, co se děti doteď naučily skupinově, musí nyní být individualizováno. Zavádíme psaní jako vědomý a více individualizovaný záznam toho, co doteď bylo nashromážděno v tzv. kolektivní paměti žáků. Mluvená řeč se rozvíjí živou formou dál. To znamená řečová cvičení, verše, básně, písně, ale i hry s otázkami a odpověďmi.

Děti potřebují ve svém okolí určitý řád při své školní práci. K tomu je velmi důležité strukturovat stavbu hodiny a dbát na spolupráci třídního učitele, učitele eurytmie a učitele cizího jazyka. Jednotliví žáci budou potřebovat pozornost a podporu učitele, protože psaním se projeví chyby, které nepoznáme při ústní práci.

Psaní v cizích jazycích začínáme texty, které už žáci znají z prvních tří let výuky. Setkávají se v nové formě s tím, co už slyšeli, prožili a naučili se ústně. Děti se učí vnímat psanou podobu již dávno známých slov. Velká pozornost je věnována vedení sešitu, které by mělo být podobné, jako jsou žáci zvyklí z hlavního vyučování. Díky předchozímu procvičení jsou zápisy v sešitech většinou bez překladu do mateřského jazyka.

Předtím, než žáci dostanou tištěné texty ke **čtení**, čtou to, co sami napsali. Jako první četba jsou vhodné hlavně příběhy, které děti slyšely ve vyprávění v prvních letech výuky. To, co se na tomto stupni děti chystají číst, musí být nejprve přečteno nebo převyprávěno učitelem. Obecně platí, že vše, co se děti učí, gramatika, čtení i psaní, musí nejprve slyšet. Vhodná jsou rytmická říkadla, názorné ukázky, hry, vyprávění.

Slovíčka si mohou děti, poté co je ústně procvičily, psát po tématech, která spolu souvisí (např. části těla, roční období...). Slovíčka by měla být zapisována pouze v cizím jazyce, s ilustrovaným překladem tam, kde je to vhodné. Osvědčené jsou vlastnoručně vyrobené ilustrované kartičky se slovíčky. Nová slovíčka mohou být osvojována odhalováním ve větách, aniž by byl nutný doslovný překlad celého textu.

K procvičení slovíček může učitel vytvořit ze známých slov příběh s opakujícími se motivy, ze kterého si děti opíší 2-3 nejdůležitější věty.

Dalším cvičením mohou být jednoduché diktáty již známých slov či vět.

Zpívání, recitování a řečová cvičení, stejně jako malé rozhovory a scénky tvoří další důležitou část vyučování.

Gramatické struktury jsou procvičovány v třídních dialozích. Děti jsou poté motivovány, aby našly základní pravidla a samy je formulovaly. Učitel musí dávat pozor na to, aby žáci všem gramatickým formám opravdu rozuměli (pragmatická pravidla na rozdíl od těch, které najdeme v běžných učebnicích gramatiky.). Rozhovory o gramatice vedeme v mateřské řeči.

Rozvíjí se komunikace s žáky partnerské zahraniční školy. Žáci s pomocí tvoří jednoduché dopisy a vyměňují si je se svými zahraničními vrstevníky.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
	Žák rozumí známým slovům a jednotlivým jednodušším větám, při poslechu rozumí hlavnímu obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů. Žák zná tiskací a psací písmena azbuky bez písmen, které neobsahuje čeština. Žák čte nahlas a foneticky správně jednoduché texty obsahující známou slovní zásobu, v textu vyhledá odpovědi na učitelovy otázky. Žák opíše správně text tiskací i psací azbukou. Žák známý text reprodukuje v jednoduchých větách. Žák se aktivně zapojí do jednoduché konverzace – pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem, představí se a jednoduše odpoví na otázku z oblasti slovní zásoby nejbližší žákovu okolí.	Znalost tiskací i psací azbuky bez písmen, která nejsou v češtině Z vybraných písmen tvoříme texty a zapisujeme je do sešitu. V části hodiny nacvičujeme psací písmo. Nové básně o přírodě a ročních obdobích Hry, hádanky a říkadla na správnou výslovnost Přízvuk v ruštině, spojeno s výslovností a pravopisem Při práci s texty si všímáme slovesných časů a osobních zájmen. U přídavných jmen ve vazbě s podstatnými jmény rozlišujeme jednotné i množné číslo. S možností srovnání s češtinou vnímáme předložky.	

5. třída

Děti v tomto věku (11 let) disponují dobrou rytmickou pamětí. Mohou a měly by se naučit mnoho nového. Je to také věk, kdy může být pěstována krása řeči. Děti si práci s cizím jazykem užívají a úkoly, ve kterých mohou uplatnit vlastní tvořivou představivost, jsou velmi vhodné. Samotné hodiny by měly být živé a mnohotvárné a také tempo výuky by se mělo měnit. Děti rády recitují dlouhé básně a mohou zpívat náročnější kánony. V návaznosti na jednoduché struktury ze 4. třídy děti prohlubují své znalosti gramatiky. Slovíčka by se měla vědomě učit a procvičovat. Začíná práce s první zjednodušenou četbou. Děti mohou zkoušet být kreativní a samy psát text či básně na určité téma, např. zvířata nebo příroda.

Ústní práce pokračuje ve formě dialogu – otázka a odpověď, řečových cvičení a mnoha různých básní. Vše zpaměti. Recitování je osvědčeným prostředkem pro pěstování dobré výslovnosti a větné melodie, stejně jako pro rozšiřování slovní zásoby. Žáci se nemají básně učit z papíru, ale opakováním po učiteli. Obsah takovéto básně nemusí být vysvětlen do detailu. Učitel dá pouze nástin obsahu a dál pracuje s dětskou představivostí.

S pestřejší slovní zásobou jsou děti povzbuzovány, aby používaly slova kreativně, např. psaním krátkých příběhů. Abychom vzbudili větší zájem o nová slovíčka, měly by děti slyšet a číst mnoho názorných popisů lidí, míst, situací, …

Při práci s četbou je důležité uvést nová slova před tím, než se s nimi děti setkají v textu. Je třeba se také zabývat novými tématy, které se v textu objeví. Otázky k porozumění textu učitel probere nejprve s celou třídou ústně. Teprve potom se zapíší. Je možné je zadat i jako domácí úkol.

Nové gramatické struktury učitel představí v mateřštině. Po procvičení a pochopení těchto struktur můžeme tato pravidla jednoduše (ideálně formulované dětmi) zapsat v mateřštině do gramatického sešitu. Je dobré, aby si žáci od 5. do 9. třídy vedli samostatný sešit pouze na gramatiku. V něm mohou vědoměji srovnávat mateřskou řeč s cizím jazykem.

Měla by být podporována láska k četbě.

Divadelní hry jsou, jako vždy, nejlepším prostředkem k získání zájmu třídy.

V rámci rozvíjející se komunikace se zahraničními vrstevníky by žáci měli vytvořit dopis, ve kterém popíší základní reálie své vlasti.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
	Žák rozumí textům, které probíráme: škola, domov, rodina, lidské tělo, oblečení, jídlo, průběh dne a roku, hodiny, datum, příroda. Žák rozumí obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů: časopisů, upravených textů z originálních knih, apod., na základě textu odpoví na učitelovy otázky. Žák začíná pracovat s dvojjazyčným slovníkem.	Dokončení vyvození všech zbývajících písmen azbuky – viz 4. ročník Témata: škola, domov, rodina, tělo, oblečení, jídlo, průběh dne a roku, hodiny, datum, příroda – vždy vycházíme ze známých celků, které rozšiřujeme o novou slovní zásobu. Uvedeme žáky do ruských poměrů: ruská jména, tradice, zvyky, svátky, základní zeměpisné údaje. Časování sloves – jednotlivé osoby, čas	

	Žák opíše bez chyb texty psací a tiskací azbukou, probírané texty umí ústně a s pomocí učitele i písemně reprodukovat. Žák umí krátké texty, dialogy a cvičení obměnit se zachováním smyslu nebo jejich podstaty. Žák se aktivně zapojí do jednoduché konverzace – viz 4. ročník a poskytne požadovanou informaci: kde bydlí, kam chodí do školy, ve které je třídě, co se nachází v jeho okolí, kdo je jeho kamarád, kdo patří do jeho rodiny, apod.	budoucí, minulý, přítomný Podstatná jména v 1. pádě sg. a pl., ostatní pády – 4. a 6. podle úrovně třídy Tázací zájmena a příslovce k tvoření otázek Otázky Zápor Základní číslovky do 100 Řadové číslovky do 20 Předložky – 6. pád Rod podstatných jmen	

6. třída

V 6. ročníku, na prahu puberty, je potřeba směřovat intelektuální schopnosti mladých lidí ke komplexnějším jazykovým strukturám a k systematickému přehledu toho, co již bylo probráno a co je třeba se ještě naučit. V tomto věku je důležitý pořádek, struktura a přehledné plánování vyučování. Je dobré s žáky prodiskutovat, jaké množství učiva se musí naučit, kolik je možné se naučit za měsíc či pololetí apod. a k těmto přehledům je potřeba se neustále vracet. Žáci musí mít hmatatelný důkaz svého zlepšování. Musí vědět, co se naučili, co se nemohli naučit a proč. Je důležité s nimi mluvit také o tom, jakou formou se nejlépe učit slovíčka.

Gramatické jevy jsou ucelovány a systematicky procvičovány.

Důležitou součástí mluveného jazyka je dramatická a hrdinná poezie, stejně jako humor a krátké divadelní scénky. Výuku je možné oživit hovorovými výrazy.

Zeměpis, dějiny a osobnosti Ruska jsou hlavními tématy 6,7. a 8. třídy Tato témata se mj. realizují při vzájemné komunikaci s žáky partnerských škol.

Jakmile je položen dostatečný základ gramatiky a slovní zásoby, jsou žáci motivováni k samostatnějšímu a svobodnějšímu vyjadřování v cizím jazyce.

Dopisy, jednoduché popisy, deníky a shrnutí příběhů mohou být součástí písemných procvičování.

V 6. ročníku musí učitel počítat s velkými rozdíly ve schopnostech dětí. Tomu musí odpovídat i zadání úkolů. Neznamená to nutně, že by děti musely být rozděleny podle výkonů. Je zřejmé, že dětem prospívá jazyková výuka ve skupinách kolem 15 žáků. Žáci tedy mohou být početně rozděleni do stejně velkých, podobně složených skupin.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
Žák Jd01- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně *DCJ-9-1-01p je seznámen se zvukovou podobou cizího jazyka (Jd01)* Jd02- rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu *DCJ-9-1-02p rozumí výrazům pro pozdrav a poděkování (Jd02)*	Žák čte nahlas, plynule a foneticky správně připravené texty, rozumí obsahu jednoduchých probíraných textů a obsahu autentických materiálů s pomocí učitele a s využitím vizuální opory. Žák v textech po seznámení s obsahem vyhledá správné odpovědi na otázky a najde známé výrazy, odhadne nebo odvodí pravděpodobný význam nových slov z kontextu. Žák využívá samostatně dvojjazyčný slovník. Žák sestaví jednoduché ústní i písemné sdělení, které souvisí se situacemi v životě (viz témata). Při psaném projevu	Četba textů ve vyprávěcí formě Rozhovory na téma život ve městě a na vesnici, prázdniny, domácnost, nákupy, sport a hry Básně, písně, anekdoty Časování sloves – 1. a 2. časování Časování sloves se změnou kmenové souhlásky Nepravidelná slovesa – chtít, moci Zvratná slovesa – jen poslechově Skloňování podstatných jmen a jejich shodných přívlastků (zájmen a přídavných jmen) – jednotlivé pády sg. i	

	respektujeme chyby, které se týkají neprobraného učiva – pravopis, gramatika. Žák reprodukuje ústně obsah přečteného textu a s pomocí slovníku se snaží sestavit i písemný obsah, který je nutno společně opravit. Jednoduchým způsobem se domluví: osloví a na oslovení reaguje, pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem, představí se i svého kamaráda, poděkuje, o něco poprosí, požádá a umí vyjádřit souhlas i nesouhlas.	pl. Stupňování přídavných jmen – pravidelné, nepravidelné v rámci slovní zásoby Jednoduchý pořádek slov ve všech druzích vět	

7. třída

Podobně jako v 6. třídě by jednotlivé hodiny měly být živé a různorodé, nemělo by se dlouho zůstávat u jedné činnosti (zvláště v gramatice), se spoustou látky k učení. Děti by měly pravidelně psát testy, diktáty a měly by se částečně podílet na struktuře a plánování hodin. Vhodná je také práce ve skupinách. Sešity by měly být vedeny na vysoké úrovni. Pokud se to některým žákům nedaří, je prospěšné spolupracovat s třídním učitelem a rodiči. Děti by si měly vše doplnit nebo přepracovat. Ve všem, co žáci dělají, musí vidět smysl. Je kladen velký důraz na kulturní, zeměpisná, historická a jiná ucelená témata. Pravidelná konverzace je důležitou součástí hodin, stejně jako hovorový jazyk. Žáci si vedou vlastní slovníček. Žáci jsou motivováni k vlastní cizojazyčné četbě. Podporovány jsou výměnné pobyty a dopisování s vrstevníky z cizojazyčných zemí.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Žák Jd04 - se zapojí do jednoduchých rozhovorů *DCJ-9-2-01p pozdraví a poděkuje, vyjádří souhlas a nesouhlas (Jd04)* *- rozumí otázkám, které se týkají základních osobních údajů (zejména jména a věku)*	Žák čte nahlas, plynule a foneticky správně obsáhlejší texty. Žák rozumí obsahu jednoduchých textů v sešitech a obsahu autentických materiálů s využitím vizuální opory a samostatně se v nich orientuje. Žák rozumí jednoduchým a zřetelně vyslovovaným rozhovorům.	Vědomá výslovnost Recitace delších básní Rozšíření zeměpisných znalostí o Rusku Historie Ruska (Kyjevská Rus, Petr I. apod.) Čtení bajek, případně zjednodušených ruských textů	

Jd05- sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat *DCJ-9-2-02p sdělí své jméno a věk (Jd05)* Jd06- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Žák odvodí význam nových slov na základě kontextu, bez obtíží používá dvojjazyčný slovník. Žák sestaví jednoduché ústní i písemné sdělení a je schopen využit znalosti o slovesech, stručně reprodukuje obsah rozsáhlejšího textu a správně používá tvary sloves. Žák se jednoduchým způsobem domluví se svým kamarádem o svých zájmech.	Slovesa – mluvnické kategorie: čas přítomný, budoucí, minulý; způsob rozkazovací a podmiňovací Zvratná slovesa – shrnutí, pravopis Nepravidelná slovesa Skloňování podstatných jmen podle vzoru Přídavná jména a zájmena v přívlastku shodném Stupňování přídavných jmen Vyjádření mít, musím, je třeba, potřebuji Skloňování zájmen	

8. třída

V tomto ročníku jsou vyučovací metody stejné jako v 7. třídě. Gramatika i tematické okruhy jsou rozšiřovány a prohlubovány. Žáci jsou nabádáni k větší samostatnosti. Každý žák by měl vytvořit referát v ruštině podle svých zájmů a schopností. Žáci nadále pokračují ve vytváření slovníčku. Za vedení sešitu přebírají větší zodpovědnost. V tomto ročníku je možné zavést učebnici gramatiky s cvičeními jako doplnění ostatních výukových materiálů.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Žák Jd07- rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům Jd08- rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům Jd09- rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm	Žák čte nahlas, plynule a foneticky správně texty přiměřeného rozsahu, bez předchozí přípravy, pouze po tichém přečtení. Žák rozumí obsahu autentických materiálů – historie, zeměpis, umí tvořit otázky a odpovídat na ně. Žák rozumí jednoduché a zřetelné konverzaci z oblasti člověk a společnost, cestování.	Výrazná recitace s ohledem na výslovnost Scénky a dramatizace z běžného života Portréty ruských měst, cestování, stravování Pohled do historie – 20. století -blokáda Leningradu apod. Procvičování konverzace a hledání skutečných důvodů, proč se učíme cizí jazyk	

požadovanou informaci *DCJ-9-3-02p rozumí jednoduchým slovům, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu) (Jd08)* Jd04 - se zapojí do jednoduchých rozhovorů *DCJ-9-2-01p pozdraví a poděkuje, vyjádří souhlas a nesouhlas (Jd04)* *- rozumí otázkám, které se týkají základních osobních údajů (zejména jména a věku)* Jd05- sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat *DCJ-9-2-02p sdělí své jméno a věk (Jd05)* Jd06- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Žák sestaví jednoduchá ústní i písemná sdělení, která se týkají jeho zájmů, volného času, sportu, cestování, sestaví osobní dopis. Žák gramaticky správně tvoří jednoduché věty, správně časuje i skloňuje. Žák stručně reprodukuje obsah vyslechnutého textu. Žák je schopen samostatně požádat o jednoduchou informaci z oblasti svých zájmů. Žák se samostatně domluví v běžných každodenních situacích.	Četba – úryvky z životopisů slavných osobností Skloňování přídavných jmen podle vzorů Nepravidelné skloňování podstatných jmen Zájmena osobní, přivlastňovací, ukazovací, tázací – shrnutí skloňování Zájmena záporná a neurčitá Skloňování základních a řadových číslovek Mluvnické kategorie v záporu Přehled předložek	

9. třída

V tomto věku je důležité, aby žáci i učitelé sdíleli společný zájem na probíraných tématech. Nadšení přítomné ve vyučování cizích jazyků je nezbytné jako protiváha k nastupujícímu skepticismu. Učitelé by se měli cvičit v bdělosti a otevřenosti ke světu, aby byli ostražití ke skrytým otázkám, které žijí v duších studentů.

9. třída uzavírá cyklus základní školy a je jakýmsi shrnutím a ucelením veškeré probírané gramatiky, základních témat i konverzačních dovedností. Žáci jsou vedeni k větší samostatnosti, ať už při projektech, autorském psaní, ústních prezentacích v cizím jazyce, četbě, vyhledávání výukových zdrojů či komunikace s vrstevníky ze zahraničí. Důležitá je pestrost ve skladbě hodin s dostatkem výukové látky a všudypřítomný humor.

Kromě shrnutí již probraného se žáci nově setkávají se sociálními tématy, rasovou problematikou, volbou povolání, apod. nejlépe na příkladech biografií různých osobností.

Nácvik divadla v cizím jazyce může být úžasným opakováním i dalším posunem v jazykových a sociálních dovednostech.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Žák Jd03- rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat *DCJ-9-1-03p rozumí jednoduchým slovům, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu) (Jd03)* *- rozumí otázkám, které se týkají základních osobních údajů (zejména jména a věku)* *- rozumí jednoduchým pokynům učitele* JD10- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři Jd11- napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat Jd12- stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení *DCJ-9-4-02p reaguje na jednoduchá písemná sdělení, která se týkají jeho osoby (Jd11)*	Žák čte nahlas, plynule a foneticky správně texty přiměřeně rozsáhlé, bez předchozí přípravy. Žák rozumí obsahu autentických materiálů – historie, zeměpis, umí tvořit otázky a odpovídat na ně. Žák rozumí méně jednoduché konverzaci z oblasti člověk a společnost, cestování aj. Žák sestaví jednoduchá i rozsáhlejší ústní i písemná sdělení, která se týkají jeho zájmů, volného času, sportu, cestování, sestaví osobní dopis. Žák gramaticky správně tvoří jednoduché i složitější věty, správně časuje i skloňuje. Žák je schopen samostatně požádat o jednoduchou informaci z oblasti svých zájmů.	Recitace: A. S. Puškin, M. J. Lermontov, Písně: B. Okudžava, V. Vysockij, Literatura: A. S. Puškin, M. J. Lermontov, L. N.Tolstoj, I.S. Turgeněv… Zeměpis a dějepis: sledujeme zvyky a život lidí na území Ruska a zároveň se zabýváme Českou republikou, můžeme cestovat, nakupovat, sledovat módní trendy a všímat si, co dělá člověk pro své zdraví. Vyplňování jednoduchých formulářů a dotazníků Probranou gramatiku procvičujeme a systematizujeme. Předložkové vazby Odlišné slovesné vazby Skladba Práce s výkladovým slovníkem	

Německý jazyk – další cizí jazyk

1. třída

V první třídě přijímají děti vše s nadšením, sympatiemi a otevřeností. Výchozím bodem výuky je napodobování sborovým zpěvem a řečí, většinou doprovázených gesty a mimikou, kde fantazie dětí je velkým pomocníkem. Důležité jsou prstové hry. Děti by měly co nejdříve získat příležitost mluvit ve skupinách a také samostatně. Hlavními sloupy výuky je básnicky formovaná řeč-rytmus a rým. Velkou roli mají hry a dramatizace pohádek. V nich se děti zcela ponoří do obrazu či role a použití cizí řeči je přirozenou součástí celé aktivity. Velký význam má také vyprávění. Posloucháním se děti učí sledovat proud cizí řeči. K tomu se vytváří schopnost porozumět slyšenému textu.

Hodina musí mít pevné uspořádání, stejný začátek i konec. Pravidelné a dlouhodobé opakování všech říkadel, písní a rytmů je blahodárné pro dětské prožití cizího jazyka.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
	Žák rozumí známým slovům a jednouchým větám se vztahem k osvojovaným tématům Žák se umí představit a pozdravit. Žák rozumí jednoduchým pokynům učitele během vyučování. Žák umí na tyto pokyny adekvátně reagovat. Žák chápe obsah a smysl jednoduchých a pomalu vyslovovaných rozhovorů. Žák napodobuje správnou výslovnost.	Říkanky, básničky, verše, rozpočitadla Prstové hry Písně doprovázené pohybem Jednoduché pokyny, ukazování a pojmenování Tematické okruhy: dny v týdnu, roční období, základní číslovky do 10, části těla, denní režim, barvy, předměty ve třídě, pozdravy, rozloučení, konverzační témata (jméno, bydliště) <u>Gramatická část:</u> jednoduché větné struktury otázky a odpovědi – to je..?/je to..?/máš?	

2. třída

V tomto školním roce hraje ve vyučování velkou roli dualistický prvek (otázka a odpověď, ano – ne, ty – já). Děti mají mnohem větší podíl na výuce než v první třídě. V nejlepším případě reagují na autentické situace, např. když je do třídy pozván rodilý mluvčí. Také stavba hodiny a aktivity v hodině by měly být více rytmicky a silně kontrastně zdůrazněná: tiché přijímání jednotlivých hlásek a jemností řeči se střídá s živými hlasitými hrami. Tak se vytvoří dynamické vyrovnání mezi tichou a hlasitou řečí, mluvením a nasloucháním.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby průřezová témata
	Žák rozumí jednoduchým pokynům a větám, adekvátně na ně reaguje. Žák vědoměji napodobuje výslovnost. Žák dokáže pojmenovat různé předměty ve třídě a osoby ve svém okolí, pozná základní barvy a počítá do 20. Žák zná zpaměti různé písně, básně a zapojuje se podle svých možností aktivně do dramatizací	Tematické okruhy a aktivity z 1. třídy jsou dále rozvíjeny. Postupně obsáhlejší říkanky, básničky, verše, rozpočitadla, písně. Poslech vyprávění, dramatizace. Jednoduchá konverzace Tematické okruhy: měsíce, základní číslovky do 20, oblečení, denní režim, barvy, přírodní jevy, zvířata; konverzační témata (věk, rodina, škola). <u>Gramatická část:</u> otázky, odpovědi – co to je/to je/co to máš? otázky – wo, wer, was, wie? Tvary slovesa „být“ a „mít“	

3. třída

Ve třetím školním roce musíme počítat s větší schopností žáků porozumět. Děti mají velký smysl pro jazyk pro různé nuance ve výslovnosti a ve významu, jsou schopné naučit se delší obměňované texty nazpaměť. Baví je hrát různé scénky – především zábavné, ve kterých mají různé role. V tomto školním roce začíná příprava dětí na čtení a psaní ve 4. třídě. Děti se učí texty, které budou později psát. Je zaveden první velký sešitu na němčinu. Sešit nejprve slouží k záznamu pomocí obrázků, později do něj přibydou jednoduché popisky obrázků. Děti dále ústně procvičují základní prvky gramatiky (jednotné, množné číslo, osobní zájmena atd). Řečová cvičení, jazykolamy, hádanky či krásné básně jsou pevnou součástí hodin. Prostřednictvím učitele může začít probíhat jednoduchá komunikace s žáky zahraniční partnerské školy.

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
	Žák využívá jednoduché slovní zásoby v rozhovorech a dramatizacích, slovní zásoba z jeho nejbližšího okolí Žák se aktivně účastní vyprávění, mluvení s podporou učitele: doplní větu, krátce odpoví na otázku, apod. Žák vědoměji užívá slovní	Tematické okruhy a aktivity z 1. a 2. třídy jsou dále rozvíjeny Básně, písně, říkadla, abeceda, rčení, pořekadla, řečová cvičení Ukazování a pojmenování, jednoduchý popis obrázku Poslech vyprávění a dramatizace, hry Jednoduchá konverzace	

	zásobu, nejen ve verších a písních, ale i v životních situacích Procvičená výslovnost je přesná, hlavně v odlišnostech s ČJ – tvrdé a měkké souhlásky a samohlásky	Tematické okruhy: průběh dne, hodiny, čas, další číslovky, oblečení, město, vesnice, dopravní prostředky, jídlo a pití, nákupy; konverzační témata (cesta do školy, počasí) <u>Gramatická část:</u> jednoduché větné struktury tvary sloves 1.a 2.osoba Osobní zájmena v základním tvaru	

4. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
	Žák rozumí známým slovům a jednotlivým jednodušším větám. Při poslechu rozumí žák hlavnímu obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů. Žák čte nahlas, foneticky správně jednoduché texty obsahující známou slovní zásobu. Žák vyhledá v textu odpovědi na učitelovy otázky. Žák dokáže známý text reprodukovat v jednoduchých větách. Žák se aktivně zapojí do jednoduché konverzace – pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem, představí se a jednoduše odpoví na otázku z oblasti slovní zásoby nejbližší žákovu okolí.	Tematické okruhy a aktivity z 1. – 3. třídy jsou dále rozvíjeny. Básně, písně, řečová cvičení Zápis veršů, básní a písní, slovní zásoby osvojených v prvních třech ročnících i nově naučených Hlasité čtení zapsaných textů Psaní jednoduchých popisů Příběhy, poslech a reprodukce, odpovědi na otázky, dramatizace Krátké diktáty Tematické okruhy: bydlení, předměty v domácnosti, vlastnosti lidí a věcí, příroda, zvířata, světové strany a orientace v okolí, nákupy <u>Gramatická část:</u> přítomný čas sloves osobní, přivlastňovací a tázací zájmena procvičování abecedy rod podstatných jmen běžná přídavná jména protiklady, zápor a otázka	

5. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
	Žák rozumí textům, které probíráme: škola, domov, rodina, lidské tělo, oblečení, jídlo, průběh dne a roku, hodiny, datum, příroda. Žák rozumí obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů: časopisů, upravených textů z originálních knih apod. Žák dokáže na základě textu, odpovědět na učitelovy otázky. Začíná pracovat s dvojjazyčným slovníkem. Probírané texty umí žák ústně a s pomocí učitele i písemně reprodukovat. Krátké texty, dialogy a cvičení umí žák obměnit se zachováním smyslu nebo jejich podstaty. Žák se aktivně zapojí do jednoduché konverzace – viz 4. ročník a poskytne požadovanou informaci: kde bydlí, kam chodí do školy, ve které třídě, co se nachází v jeho okolí, kdo je jeho kamarád, kdo patří do jeho rodiny apod.	Delší básně, hádanky, přísloví, písně, divadlo, vyprávění, čtení textů Ústní a písemné otázky a odpovědi k textu, reprodukce Psaní jednoduchých popisů Začátek systematické práce se slovní zásobou Práce s dvojjazyčným slovníkem Pravidelné krátké diktáty a testy Tematické okruhy: příroda, příběhy, časové údaje, charakteristika lidí, zvířat, míst, ročních období, osobní údaje <u>Návrhy pro gramatiku:</u> první seznámení se základními časy (přítomnost, minulost, budoucnost) stavba věty (slovosled) podstatná jména (člen/skloňování) tvary množného čísla zápor a otázka základní předložky zájmena	

6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby
Jd01-rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně *DCJ-9-1-01p je seznámen se zvukovou podobou cizího jazyka (Jd01)* Jd02-rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu *DCJ-9-1-02p rozumí výrazům pro pozdrav a poděkování (Jd02)*	Žák čte nahlas, plynule a foneticky správně připravené texty. Žák rozumí obsahu jednoduchých probíraných textů a obsahu autentických materiálů s pomocí učitele a s využitím vizuální opory. V textech po seznámení s obsahem žák vyhledá správné odpovědi na otázky a najde známé výrazy. Žák dokáže odhadnout nebo odvodit pravděpodobný význam nových slov z kontextu. Žák využívá samostatně dvojjazyčný slovník. Žák sestaví jednoduché ústní i písemné sdělení, které souvisí se situacemi v životě (viz témata). Při psaném projevu respektujeme chyby, které se týkají neprobraného učiva – pravopis, gramatika. Žák reprodukuje ústně obsah přečteného textu a s pomocí slovníku se snaží sestavit i písemný obsah, který je nutno společně opravit. Jednoduchým způsobem se žák domluví: osloví a na oslovení reaguje, pozdraví a rozloučí se s dospělým i kamarádem, představí se i svého kamaráda, poděkuje, o něco poprosí, požádá a umí vyjádřit souhlas i nesouhlas.	Recitace dramatických básní a balad, písně Četba autentických textů, dramatizace textů, dialogy (improvizace) Otázky a odpovědi k textu a k tématu Ústní a písemné shrnutí obsahu Hry se slovy Dopisy, popisy Práce s dvojjazyčným slovníkem Systematická práce se slovní zásobou Tematické okruhy: všední den a naše okolí (život ve městě a na venkově, sport a hry, zdraví a nemoc, geografie zemí dané jazykové oblasti, kultura Návrhy pro gramatiku: přehled a doplnění slovních druhů nepravidelná slovesa, slovesné časy, zvratná slovesa podstatná jména – pády stavba věty příslovce – stupňování zájmena – prohloubení	

7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Jd04-se zapojí do jednoduchých rozhovorů *DCJ-9-2-01p pozdraví a poděkuje, vyjádří souhlas a nesouhlas (Jd04)* *- rozumí otázkám, které se týkají základních osobních údajů (zejména jména a věku)* Jd05-sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat *DCJ-9-2-02p sdělí své jméno a věk (Jd05)* Jd06-odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Žák čte nahlas, plynule a foneticky správně obsáhlejší texty. Žák rozumí obsahu jednoduchých textů v sešitech a obsahu autentických materiálů s využitím vizuální opory a samostatně se v nich orientuje. Žák rozumí jednoduchým a zřetelně vyslovovaným rozhovorům. Význam nových slov žák odvodí na základě kontextu. Žák bez obtíží používá dvojjazyčný slovník. Žák sestaví jednoduché ústní i písemné sdělení a je schopen využit znalosti o slovesech. Žák stručně reprodukuje obsah rozsáhlejšího textu a správně používá tvary sloves. Jednoduchým způsobem se žák domluví se svým kamarádem o svých zájmech.	Balady, humorné, lyrické a dramatické básně, scénky, písně Četba autentických textů Konverzace Ústní a písemné otázky a odpovědi k textu Psaní: dopisy, popisy, shrnutí obsahu Práce s dvojjazyčným slovníkem Práce se slovní zásobou Diktáty a testy Tematické okruhy: všední den a vlastní okolí, geografie, kultura v návaznosti na výuku v ostatních předmětech, osobnosti <u>Návrhy pro gramatiku:</u> další seznámení se slovesnými tvary a časy způsobová a pomocná slovesa stupňování příslovcí, přídavných jmen další zájmena, číslovky, spojky a předložky rozkaz	

8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Jd07-rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům Jd08- rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům Jd09-rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci *DCJ-9-3-02p rozumí jednoduchým slovům, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu) (Jd08)* Jd04-se zapojí do jednoduchých rozhovorů *DCJ-9-2-01p pozdraví a poděkuje, vyjádří souhlas a nesouhlas (Jd04)* *- rozumí otázkám, které se týkají základních osobních údajů (zejména jména a věku)* Jd05-sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat *DCJ-9-2-02p sdělí své jméno a věk (Jd05)* Jd06-odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Žák čte nahlas, plynule a foneticky správně texty přiměřeného rozsahu: bez předchozí přípravy, pouze po tichém přečtení. Žák rozumí obsahu autentických materiálů – historie, zeměpis, umí tvořit otázky a odpovídat na ně. Žák rozumí jednoduché a zřetelné konverzaci z oblasti člověk a společnost, cestování. Žák sestaví jednoduchá ústní i písemná sdělení, která se týkají jeho zájmů, volného času, sportu, cestování, sestaví osobní dopis Gramaticky správně tvoří žák jednoduché věty: správně časuje i skloňuje. Žák stručně reprodukuje obsah vyslechnutého textu. Žák je samostatně schopen požádat o jednoduchou informaci z oblasti svých zájmů. Žák se samostatně domluví v běžných každodenních situacích.	Základní pravidla komunikace v běžných každodenních situacích Recitace, živá představení z běžného života, kultury, literatura Četba (životopisy, cestopisy) Konverzace – otázky a odpovědi Psaní: referáty, projekty, dopisy, popisy, shrnutí obsahu, blahopřání, omluva, žádost Systematická práce se slovní zásobou a práce s dvojjazyčným slovníkem Diktáty, testy Tematické okruhy: domov, rodina, škola, volný čas, oblékání, nákupy, příroda, počasí, svátky a zvyky, významní vědci, badatelé, hospodářství, místní tradice, kultura a literatura dané jazykové oblasti <u>Návrhy pro gramatiku:</u> opakování a doplnění probrané gramatiky další seznámení se slovesnými tvary a časy slovesa s odlučitelnými předponami způsobová a pomocná slovesa tvary podstatných a přídavných jmen a příslovcí vedlejší věty	

9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Jd03-rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat *DCJ-9-1-03p rozumí jednoduchým slovům, se kterými se v rámci tematických okruhů opakovaně setkal (zejména má-li k dispozici vizuální oporu) (Jd03)* *- rozumí otázkám, které se týkají základních osobních údajů (zejména jména a věku)* *- rozumí jednoduchým pokynům učitele* JD10- vyplní základní údaje o sobě ve formuláři Jd11-napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat Jd12- stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení *DCJ-9-4-02p reaguje na jednoduchá písemná sdělení, která se týkají jeho osoby (Jd11)*	Žák čte nahlas, plynule a foneticky správně texty přiměřeně rozsáhlé: bez předchozí přípravy. Žák rozumí obsahu autentických materiálů – historie, zeměpis, umí tvořit otázky a odpovídat na ně. Žák rozumí méně jednoduché konverzaci z oblasti člověk a společnost, cestování aj. Žák sestaví jednoduchá rozsáhlejší ústní i písemná sdělení, která se týkají jeho zájmů, volného času, sportu, cestování, sestaví osobní dopis Gramaticky správně tvoří žák jednoduché i složitější věty: správně časuje i skloňuje. Žák je samostatně schopen požádat o informaci z oblasti svých zájmů.	Recitace, balady, básně, scénky Četba autentických textů (úryvky a výtahy z literárních a jiných textů) Práce s aktuálními zprávami z médií Referáty a projekty Systematická práce se slovní zásobou Souhrn a procvičování dosavadního učiva Diktáty a testy Tematické okruhy: rozhovory, životopis, historie, geografie, kultura v návaznosti na výuku v ostatních předmětech, známí vědci, badatelé, kultura, literatura, hospodářství německy mluvících zemí, témata ze současného života a společnosti (život mladých lidí, práce, životní prostředí, média) <u>Návrhy pro gramatiku:</u> opakování a doplnění veškeré probrané gramatiky trpný rod	

Matematika

Charakteristika předmětu

Předmět matematika má důležité postavení ve vzdělávacím procesu. Poskytuje vědomosti potřebné v praktickém životě každého člověka. Obsah předmětu je rozdělen na čtyři tematické okruhy:

- číslo a početní operace
- číslo a proměnná
- závislosti, vztahy a práce s daty
- geometrie v rovině a v prostoru.

Součástí je i tematický okruh Nestandardní aplikační úlohy a problémy.

Číslo a početní operace

V tomto tematickém okruhu je pro žáky důležité pochopit kvalitu čísla. Pod pojmem každé číslice by si měli uvědomit konkrétní pojem. Číslice není obrazem ve smyslu zavádění zápisu písmenek, ale obrazem číselné kvality. Obraz tedy souvisí s podstatou čísla, ne s vnější formou číslice.

Utváření aritmetických a geometrických pojmů je spojeno s vnímáním a činností vlastního pohybového organismu. Počítání je již zvnitřněným pohybem, při kterém také pohyb vnímáme. Proto je zpočátku veškeré počítání propojeno s pohybem rytmických cvičení (např. násobkové řady). Matematika má blízký vztah také ke kreslení forem, kde konkrétně cvičíme a pěstujeme to, co je pro matematizování tolik potřebné: uvědomovat si pohyb rukou.

Díky vnitřní pohyblivosti vzniká schopnost zapojit fantazii při řešení matematických problémů.

Prožitkem kvality čísel dítě zažívá důvěru a jistotu: **číslo - svět - člověk** patří k sobě.

Další jistotu může dítě při počítání prožít ve správném řešení určitého problému.

Důležité je neustálé procvičování a opakování probrané látky.

Číslo a proměnná

Další vědomosti se prohlubují na druhém stupni v tematickém okruhu Číslo a proměnná. Žáci si osvojují aritmetické operace v jejich třech složkách: dovednost provádět operaci, algoritmické porozumění (proč je operace prováděna předloženým postupem) a významové porozumění (umět operaci propojit s reálnou situací).

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žáci rozpoznávají určité typy změn a závislostí, uvědomují si změny a závislosti známých jevů, Tyto změny a závislosti žáci analyzují z tabulek, diagramů a grafů a v jednoduchých případech je také konstruují.

Geometrie

Tato součást výuky matematiky je vyučována v oddělených epochách. Jednou z vůdčích myšlenek tohoto předmětu je rozvoj a podpora názorné prostorové představivosti.

V počáteční geometrii, kreslené ještě od ruky, procvičujeme při odhadování proporcí a poměrů jistotu pohybu ruky, která je dobře připravená kreslením forem v prvních školních letech.

Základní schopnosti, znalosti a techniky budeme stupňovat přiměřeně věku (s částečným přesahem do jiných předmětů).

Žáci se musí s přibývajícím věkem učit vycítit geometrické závislosti, myšlenkově je uchopit a použít k praktickému řešení - rýsování.

Zacházení s rýsovacími pomůckami má žáky vést k jednoznačné a přesné konstrukci (znázornění).

Radost při rýsování má žákům pomáhat rozvíjet trpělivost, pečlivost a přesnost, stejně jako samostatnou a tvořivou činnost.

Geometrické útvary se učí znát při kreslení, vychází se od pravidelných forem, které nejsou pojednány jako zvláštní případy obecných forem, ale právě jako základní útvary, které nejjasněji hovoří řečí dané formy. Zde dochází k postupnému osvojování pojmů: šikmý, svislý, vodorovný, oblouk, nahoře, dole, uprostřed, oblé, hranaté; symetrie osová, středová, souměrnost, shodnost, podobnost, průniky, uzly, křivka, přímka, úsečka, bod, rovinné útvary, úhel, trojúhelník, čtverec, obdélník, kruh.

Předmět matematika je vyučován hlavně v epochách, které umožňují hlubší propracování daného tématu. V průběhu celého roku je pak probrané učivo procvičováno a rozšiřováno v procvičovacích hodinách (časová dotace pro každý ročník viz. tabulka). Ve vyšších ročnících mohou pak být třídy dělené do skupin odpovídajíc tempu jejich práce.

V předmětu matematika je v 6.ročníku integrován obsah Stát a hospodářství ze vzdělávacího oboru Výchova k občanství coby samostatná epocha hospodářských počtů (dotace 1 hodina ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost).

Forma realizace

V předmětu matematika jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Matematika a její aplikace, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost a Informatika. Předmět je vyučován ve všech ročnících ve formě epoch, od 5. do 9. ročníku navíc ve formě procvičovacích hodin (konkrétní časové dotace v jednotlivých ročnících viz učební plán). V 6. až 9. ročníku je do tohoto předmětu integrován předmět Informatika.

Rozvíjení kompetencí

V předmětu matematika rozvíjíme u žáků především tyto klíčové kompetence:

Kompetence k učení
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady při řešení netradičních algebraických a geometrických úloh

Kompetence k řešení problémů
- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní
- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.

- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální
- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky pracovat v týmu.

Kompetence občanské
- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

Kompetence pracovní
- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální
- Žáci se učí volit metody ke zpracování dat.
- Žáci se učí rozumět významu digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamují se s nimi a kriticky je hodnotí.

Vzdělávací obsah předmětu

1. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE m01 - používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, -vytváří soubory s daným počtem prvků *M-3-1-01p porovnává množství a vytváří soubory prvků podle daných kritérií v oboru do 20 (m01)* m05 - řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace *M-3-1-05p řeší jednoduché slovní úlohy na sčítání a odčítání v oboru do 20 umí rozklad čísel v oboru do 20 (m05)*	Čte, zapisuje přirozená čísla do 100	Počítání v oboru 1 - 20 a orientace v číselné řadě 1 – 100 Čtení a zápis čísel (římských, arabských) Porovnávání čísel na základě množství nebo pořadí Rytmická cvičení s počty Komutativnost sčítání (3 + 4 = 4 + 3) Zavedení všech čtyř základních početních výkonů (sčítání, odčítání, násobení, dělení) v oboru do 20 Počáteční cvičení v pamětním počítání	Hv
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY n18 - využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti *ČJS-3-3-01p pozná, kolik je hodin; orientuje se v čase (n18)* *ČJS-3-3-01p zná rozvržení svých denních činností(n18)* n35 - uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví *ČJS-3-5-01p uplatňuje hygienické návyky a zvládá sebeobsluhu; popíše své zdravotní potíže a pocity; zvládá ošetření drobných poranění (n35)* *ČJS-3-5-01p pojmenuje hlavní části lidského těla (n35)* n36 - rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla	Orientuje se v čase	Orientace v prostoru (vpravo - vlevo, vpřed - vzad).	Člověk a svět

bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných *ČJS-3-5-02p rozezná nebezpečí; dodržuje zásady bezpečného chování; neohrožuje své zdraví a zdraví jiných (n36)* *ČJS-3-5-02p uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu (n36)* n39 - reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech *ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech (n39)*			
GEOMETRIE	Rozezná, pojmenuje, vytvaruje a popíše základní rovinné útvary	Rozlišení kruhu, čtverce, trojúhelníku; porovnávání geometrických útvarů (menší, větší, stejný)	Kf

2. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE m01- používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků *M-3-1-01p porovnává množství a vytváří soubory prvků podle daných kritérií v oboru do 20 (m01)* m02 - čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti *M-3-1-02p čte, píše a používá číslice v oboru do 20, numerace do 100 (m02)* *M-3-1-02p zná matematické operátory + , − , = , < , > a umí je zapsat (m02)* m03 - užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose m04 -provádí zpaměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly *M-3-1-04p sčítá a odčítá s užitím názoru v oboru do 20 (m04)* m05 - řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace *M-3-1-05p řeší jednoduché slovní úlohy na sčítání a odčítání v oboru do 20 umí rozklad čísel v oboru do 20 (m05)*	Provádí zpaměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly do 100	Rozšíření početních výkonů v oboru přirozených čísel do 1000 Rytmická cvičení a pamětní osvojování násobkových řad Elementární slovní úlohy Procvičování pamětního počítání Číselná osa Stovky, desítky a jednotky ve trojciferném čísle Porovnávání čísel, odhady výsledků Komutativnost násobení	Hv
ZÁVISLOSTI, VZTAHY A PRÁCE S DATY m14 - orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času n18 - využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti *ČJS-3-3-01p pozná, kolik je hodin; orientuje se v čase (n18)* *ČJS-3-3-01p zná rozvržení svých denních*	Orientuje se v čase	Časové pojmy (minuty, hodiny, den, měsíc, rok, včera, dnes, zítra) Znalost hodin	Člověk a svět

činností(n18) n12 - rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům *ČJS-3-2-01p rozlišuje role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, rozlišuje blízké příbuzenské vztahy (n12)* *ČJS-3-2-01p dodržuje základní pravidla společenského chování (n12)* *ČJS-3-2-01p při setkání s neznámými lidmi se chová adekvátně (n12)* *ČJS-3-2-01p projevuje toleranci k odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům (n12)* n37 - chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek *ČJS-3-5-03p chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek (n37)* n38 - rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných *ČJS-3-5-02p rozezná nebezpečí; dodržuje zásady bezpečného chování; neohrožuje své zdraví a zdraví jiných (n38)* *ČJS-3-5-02p uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu(n38)*			
GEOMETRIE m19 - rozezná,pojmenuje,vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa;		Osově souměrné formy Základní útvary v rovině	Kf

nachází v realitě jejich reprezentaci *M-3-3-01p pozná a pojmenuje základní geometrické tvary a umí je graficky znázornit (m19)* *M-3-3-01p rozezná přímku a úsečku, narýsuje je a ví, jak se označují(m19)* m21 - rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině			

3. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE m01 – používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků *M-3-1-01p porovnává množství a vytváří soubory prvků podle daných kritérií v oboru do 20 (m01)* m02 - čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti *M-3-1-02p čte, píše a používá číslice v oboru do 20, numerace do 100 (m02)* *M-3-1-02p zná matematické operátory + , − , = , < , > a umí je zapsat (m02)* m03 - užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose m04 - provádí zpaměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly *M-3-1-04p sčítá a odčítá s užitím názoru v oboru do 20 (m04)* m05 - řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace *M-3-1-05p řeší jednoduché slovní úlohy na sčítání a odčítání v oboru do 20 umí rozklad čísel v oboru do 20 (m05)*	Čte a zapisuje přirozená čísla do 1000	Rozšíření oboru přirozených čísel přes 1 000 Desítková soustava Sčítání a odčítání víceciferných čísel, násobení dvojciferným číslem, dělení jednociferným číslem Odhady a kontrola výsledků Míry, váhy a početní cvičení s jejich aplikacemi Pokračování v osvojování násobkových řad (individuálně až do 20) Procvičování pamětního počítání Slovní úlohy	Člověk a svět

ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY m14 - orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času m15 – popisuje jednoduché závislosti z praktického života *M-3-2-02p modeluje jednoduché situace podle pokynů a s využitím pomůcek (m15)*		Časové pojmy (rok - 52 týdnů, 365 dnů, přestupný rok)	Člověk a svět
GEOMETRIE M20 - porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délky M21 - rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině m26 - rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru	Rozpozná a znázorní jednoduché osově souměrné útvary	Základní jednotky délky, váhy a objemu a jejich převody Osově souměrné útvary	Člověk a svět Kf

4. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE m06 - využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení m07 - provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel *M-5-1-02p čte, píše a porovnává čísla v oboru do 100 i na číselné ose, numerace do 1000 (m07)* *M-5-1-02p sčítá a odčítá zpaměti i písemně dvouciferná čísla(m07)* *M-5-1-02p zvládne s názorem řady násobků čísel 2 až 10 do 100(m07)* m08 - zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel *M-5-1-03p zaokrouhluje čísla na desítky i na stovky s využitím ve slovních úlohách(m08)*	Dokáže rozdělit celek na části ve tvaru zlomku Provádí početní operace se stejnojmennými zlomky Žák dokáže číst a zaznamenávat zlomky	Prohlubování písemného sčítání a odčítání, násobení a dělení víceciferných čísel v oboru do 1 000 000 Zavedení zlomků, poznání zlomku jako dílu celku (z části k celku) Porovnávání zlomků Rozšiřování a krácení zlomků Užití zlomků v praxi Sčítání a odčítání zlomků se stejným jmenovatelem Převádění zlomků na smíšená čísla a obráceně (grafické zobrazení)	Informatika

M-5-1-03p tvoří a zapisuje příklady na násobení a dělení v oboru do 100(m08) m09 - řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel *M-5-1-04p zapíše a řeší jednoduché slovní úlohy(m09)* *M-5-1-04p rozeznává sudá a lichá čísla (m09)* *- používá kalkulátor* m10 - modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku m11- porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů *I-5-2-01p sestavuje symbolické zápisy postupů* I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení *I-5-2-02p popíše jednoduchý problém související s okruhem jeho zájmů a potřeb, navrhne a popíše podle předlohy jednotlivé kroky jeho řešení* I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu		Procvičování pamětního počítání Slovní úlohy	
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY m16 - doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel *M-3-2-03p doplňuje jednoduché tabulky, schémata a posloupnosti čísel v oboru do 20 (m16)* *- zvládá orientaci v prostoru a používá výrazy vpravo, vlevo, pod, nad, před, za, nahoře, dole, vpředu, vzadu* *- uplatňuje matematické znalosti při manipulaci s drobnými mincemi*	Žák se orientuje ve školním rozvrhu a v jiných podobných tabulkových systémech.	Tabulky, jízdní řády Číselný zápis podle daných kritérií, porovnávání	Informatika

I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data *I-5-3-02p pro vymezený problém, který opakovaně řešil, zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data*			
GEOMETRIE m19 - rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci *M-3-3-01p pozná a pojmenuje základní geometrické tvary a umí je graficky znázornit (m19)* m22 – znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce *M-5-3-05p určí osu souměrnosti překládáním papíru (m26)*		Základní útvary v prostoru: kvádr, krychle, koule Převody jednotek	Člověk a svět Kf
NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY m27 - řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky *M-5-4-01p řeší jednoduché praktické slovní úlohy, jejichž řešení nemusí být závislé na matematických postupech (m27)*		Slovní úlohy Číselné a obrázkové řady	

5. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A POČETNÍ OPERACE m06 - využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení m07 - provádí písemné početní operace	Provádí početní operace se zlomky	Opakování čtyř početních výkonů s přirozenými čísly v oboru i více než 1 000 000 Spojení čtyř základních početních výkonů (smíšené příklady)	

v oboru přirozených čísel *M-5-1-02p čte, píše a porovnává čísla v oboru do 100 i na číselné ose, numerace do 1000 (m07)* *M-5-1-02p sčítá a odčítá zpaměti i písemně dvouciferná čísla(m07)* *M-5-1-02p zvládne s názorem řady násobků čísel 2 až 10 do 100(m07)* m08 - zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel *M-5-1-03p zaokrouhluje čísla na desítky i na stovky s využitím ve slovních úlohách(m08)* *M-5-1-03p tvoří a zapisuje příklady na násobení a dělení v oboru do 100(m08)* m09 - řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel *M-5-1-04p zapíše a řeší jednoduché slovní úlohy(m09)* *M-5-1-04p rozeznává sudá a lichá čísla (m09)* *- používá kalkulátor* m12- přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty m13- porozumí významu znaku „-„ pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose		Počítání se zlomky Zavedení desetinných čísel a osvojování vztahu mezi desetinným číslem a desetinným zlomkem Početní operace s desetinnými čísly – sčítání, odčítání, násobení, zaokrouhlování Násobení a dělení čísly 10, 100, 1000 ... Procvičování pamětního počítání Měření a vážení (jednotky - délkové, obsahové, hmotnostní)	
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY m17 - vyhledává, sbírá a třídí data *M-5-2-01p vyhledá a roztřídí jednoduchá data (údaje, pojmy apod.) podle návodu (m17)* m18- čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy *M-5-2-02p orientuje se a čte v jednoduché tabulce (m18)* *- určí čas s přesností na čtvrthodiny, převádí jednotky času v běžných situacích*	V praktických cvičeních rozlišuje kvalitu informace: přehledná forma, úplnost obsahu, odstupňování důležitosti (priority) informací	Závislosti a jejich vlastnosti Diagramy, grafy, tabulky, jízdní řády Finanční gramotnost: peníze, doklady a účetnictví	Informatika

- provádí jednoduché převody jednotek délky, hmotnosti a času *- uplatňuje matematické znalosti při manipulaci s penězi* I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data *I-5-3-02p pro vymezený problém, který opakovaně řešil, zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná*			
GEOMETRIE m19 - rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci *M-3-3-01p pozná a pojmenuje základní geometrické tvary a umí je graficky znázornit (m19)* *M-3-3-01p rozezná přímku a úsečku, narýsuje je a ví, jak se označují (m19)* m20 - porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délky *M-3-3-02p používá pravítko (m20)* m22- narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce *M-5-3-01p znázorní, narýsuje a označí základní rovinné útvary (m22)* m23- sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran *M-5-3-02p měří a porovnává délku úsečky (m23)* *M-5-3-02p vypočítá obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran (m23)* m24 - sestrojí rovnoběžky a kolmice *M-5-3-03 sestrojí rovnoběžky a kolmice (m24)* m25 - určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu		Základní geometrické útvary a pojmy: bod, přímka, polopřímka, úsečka; rovnoběžky, různoběžky, kolmice; střed, osa Vzájemná poloha dvou přímek v rovině - náčrty, zavedení pojmů Rovinné útvary: kružnice, kruh, čtverec, rovnoběžník, obdélník, trojúhelník <u>Geometrie kruhu a kružnice</u> Dělení kruhu - pravidelné mnohoúhelníky a hvězdice (pravidelný 6- a 12-úhelník a pravidelný 8- a 16-úhelník) Vlastnosti kruhu a kružnice Konstrukce Jednotky: délkové míry, obsahové míry Obvod, obsah - pomocí čtvercové sítě	

m26 - rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru *M-5-3-05p určí osu souměrnosti překládáním papíru (m26)* *- pozná základní tělesa*			
NESTANDARDNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY m27 - řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky *M-5-4-01p řeší jednoduché praktické slovní úlohy, jejichž řešení nemusí být závislé na matematických postupech (m27)*		Slovní úlohy Číselné a obrázkové řady	

6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A PROMĚNNÁ M02 - zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor *M-9-1-02p provádí odhad výsledku, zaokrouhluje čísla (M02)* *M-9-1-02p píše, čte, porovnává a zaokrouhluje čísla v oboru do 1 000 000 (M02)* M03 - modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel M04 - užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek - část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem) M05 - řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem; pracuje s měřítky map a plánů *M-9-1-05p používá měřítko mapy a plánu (M05)* M06 - řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek) *M-9-1-06p řeší jednoduché úlohy na procenta (M06)* *- zvládá orientaci na číselné ose* I-9-2-03 vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešený problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému *I-9-2-03p navrhne různé algoritmy pro řešení*		Pořadí početních výkonů, práce se závorkami Dělitelnost (prvočíslo) Procvičování počítání s přirozenými čísly Procvičování počítání s kladnými desetinnými čísly a zlomky Přímá úměrnost – slovní úlohy řešené pomocí trojčlenky Procenta - procento, základ, procentová část, počet procent Počítání s procenty, slovní úlohy s procenty Písemné dělení desetinných čísel Poměr, měřítko mapy	Z D Informatika

problému, s kterým se opakovaně setkal			
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY O16 - sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodržuje zásady hospodárnosti a vyhýbá se rizikům při hospodaření s penězi *VO-9-3-02p stručně popíše sociální, právní a ekonomické otázky rodinného života a rozlišuje postavení a role rodinných příslušníků (O16)* *VO-9-3-02p sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, vyhýbá se rizikům*	Zvládá počty související s obchodem, koloběhem peněz Dokáže dle daného modelu pracovat s daty a najít vlastní řešení Převádí jednotky času	Majetek a vlastnictví Peníze Výroba, obchod, služby Principy tržního hospodářství Hospodářská matematika - rezervační systém obědů; plánování rodinného rozpočtu Převody jednotek času	D Informatika

při hospodaření s penězi (O16) O18 - vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí *VO-9-3-04p uvede příklady služeb, které banky nabízejí občanům (O18)* O21 - rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směruje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané *VO-9-3-07p uvědomuje si význam sociální péče o potřebné občany (021)* O22 - rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti O20 - na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz I-9-1-03 vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní *I-9-1-03p popíše problém podle nastavených kritérií a na základě vlastní zkušenosti určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; k popisu problému používá grafické znázornění*			

GEOMETRIE M15 - zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku M16 - charakterizuje a třídí základní rovinné útvary M17 - určuje velikost úhlu měřením a výpočtem *M-9-3-03p vyznačuje, rýsuje a měří úhly, provádí jednoduché konstrukce (M17)* M18 - odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů *M-9-3-04p vypočítá obvod a obsah trojúhelníka, čtverce, obdélníka, kruhu (M18)* M27 - analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu *- umí zacházet s rýsovacími pomůckami a potřebami* I-9-2-01 po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen *I-9-2-01p po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vztahujícího se k praktické činnosti, kterou opakovaně řešil, uvede příklad takové činnosti*	Orientuje se v postupu při řešení konstrukčních úloh	Geometrie trojúhelníka Druhy a vlastnosti rovnostranného, rovnoramenného, pravoúhlého, tupoúhlého trojúhelníka (úhly, výška) Konstrukce trojúhelníka Obvod a obsah pravoúhlého trojúhelníka Geometrie čtyřúhelníka Druhy a vlastnosti čtverce, obdélníka, kosočtverce, rovnoběžníka a lichoběžníka Konstrukce Obvod a obsah čtverce a obdélníka Převody jednotek Konstrukční úlohy - seznámení se zápisem postupu, rýsování podle postupu, aplikace algoritmu postupu v dalších úlohách	Informatika

NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M28 - užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací *M-9-4-01p samostatně řeší praktické úlohy (M28)* *M-9-4-01p hledá různá řešení předložených situací (M28)* M29 - řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí *M-9-4-02p aplikuje poznatky a dovednosti z jiných vzdělávacích oblasti (M29)*		Číselné a logické řady Číselné a obrázkové analogie Logické a netradiční geometrické úlohy	

7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A PROMĚNNÁ M01 - provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; *M-9-1-01p písemně sčítá, odčítá, násobí a dělí víceciferná čísla, dělí se zbytkem (M01)* *M-9-1-01p pracuje se zlomky a smíšenými čísly, používá vyjádření vztahu celek–část (zlomek, desetinné číslo, procento) (M01)* *M-9-1-01p čte desetinná čísla, zná jejich zápis a provádí s nimi základní početní operace (M01)* M02 - zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor *M-9-1-02p provádí odhad výsledku,*		Sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru přirozených a kladných racionálních čísel Slovní úlohy – přímá a nepřímá úměrnost, poměr Tabulky přímé a nepřímé úměrnosti Úvod do celých záporných čísel - sčítání, odčítání, násobení a dělení s celými zápornými čísly Čísla opačná, absolutní hodnota čísla, číselná osa Číselná osa - seznámení s celými čísly, čísla opačná, absolutní hodnota Celá a racionální čísla Algebra - lineární rovnice s jednou proměnnou v oblasti racionálních čísel, lineární nerovnice	Informatika Informatika

zaokrouhluje čísla (M02) *M-9-1-02p píše, čte, porovnává a zaokrouhluje čísla v oboru do 1 000 000 (M02)* M03 - modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel M04 - užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek - část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem) M09 - analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel M12 - určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat *I-9-1-01p získá z dat informace, interpretuje data z oblastí, se kterými má zkušenosti* I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu *I-9-1-02p zakóduje a dekóduje jednoduchý text a obrázek* I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji *I-9-1-04p stanoví podle návodu, zda jsou v popisu problému všechny informace potřebné k jeho řešení*		Slovní úlohy	
GEOMETRIE M15 - zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných		Kružnice opsaná a vepsaná trojúhelníku a čtyřúhelníku a jejich středy Přenášení úhlů, vrcholový úhel, střídavý úhel	

útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku M16 - charakterizuje a třídí základní rovinné útvary M18 - odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů *M-9-3-04p vypočítá obvod a obsah trojúhelníka, čtverce, obdélníka, kruhu (M18)* M19- využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh *M-9-3-05p provádí jednoduché konstrukce (M19)* M20-načrtne a sestrojí rovinné útvary *M-9-3-06p rozeznává a rýsuje základní rovinné útvary (M20)* M21- užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti trojúhelníků M22 - načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osové souměrnosti, určí osově a středově souměrný útvar *M-9-3-08p sestrojí základní rovinné útvary ve středové a osové souměrnosti (M22)* I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu *I-9-1-02p zakóduje a dekóduje jednoduchý text a obrázek* I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji *I-9-1-04p stanoví podle návodu, zda jsou v popisu problému všechny informace*		apod. Shodná zobrazení Osová, středová symetrie Geometrie kruhu – tečna, sečna, tětiva Obvod a obsah – trojúhelník, kosočtverec, kosodélník, lichoběžník Řešení úloh k vypočítání obvodu a obsahu, vyhodnocení zadaných údajů Úvod do konstrukčních úloh	Informatika

potřebné k jeho řešení			
NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M28 - užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací *M-9-4-01p samostatně řeší praktické úlohy (M28)* *M-9-4-01p hledá různá řešení předložených situací (M28)* M29 - řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí *M-9-4-02p aplikuje poznatky a dovednosti z jiných vzdělávacích oblastí (M29)*		Číselné a logické řady Číselné a obrázkové analogie Logické a netradiční geometrické úlohy	

8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A PROMĚNNÁ M01 - provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu *M-9-1-01p písemně sčítá, odčítá, násobí a dělí vícecifferná čísla, dělí se zbytkem (M01)* *M-9-1-01p pracuje se zlomky a smíšenými čísly, používá vyjádření vztahu celek–část (zlomek, desetinné číslo, procento) (M01)* *M-9-1-01p čte desetinná čísla, zná jejich zápis a provádí s nimi základní početní operace (M01)* M02 - zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor	V praktických úlohách navrhne a popíše kroky k řešení	Mocniny, druhá odmocnina Složitější typy rovnic Slovní úlohy řešené pomocí rovnic Slovní úlohy řešené lineární rovnicí Zkouška řešení rovnice Mnohočleny - sčítání, odčítání, násobení, dělení Vzorce $(a+b)^2$, $(a+b).(a-b)$, $(a-b)^2$ Slovní úlohy o pohybu	Informatika Informatika

M-9-1-02p provádí odhad výsledku, zaokrouhluje čísla (M02) *M-9-1-02p píše, čte, porovnává a zaokrouhluje čísla v oboru do 1 000 000 (M02)* M07 - matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny, provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním M08- formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic M09 - analyzuje a řeší jednoduché problémy, - modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel I-9-2-02 rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne a popíše kroky k jejich řešení *I-9-2-02p rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a popíše podle návodu kroky k jejich řešení* I-9-2-01 po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen *I-9-2-01p po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vztahujícího se k praktické činnosti, kterou opakovaně řešil, uvede příklad takové činnosti* I-9-2-06 ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu			
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY M10 - vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data *M-9-2-01p vyhledává a třídí data (M10)*		Závislosti a data - příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr	

GEOMETRIE M15 - zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku M16 - charakterizuje a třídí základní rovinné útvary M19 - využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh *M-9-3-05p provádí jednoduché konstrukce (M19)* M20- načrtne a sestrojí rovinné útvary *M-9-3-06p rozeznává a rýsuje základní rovinné útvary (M20)* M21 -užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků M23 - určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti M24 - odhaduje a vypočítá objem a povrch těles *M-9-3-10p vypočítá povrch a objem kvádru, krychle a válce (M24)* M25 - načrtne a sestrojí sítě základních těles *M-9-3-11p sestrojí sítě základních těles (M24)* M26 - načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině *M-9-3-12p načrtne základní tělesa (M26)* *M-9-3-12p zobrazuje jednoduchá tělesa (M26)* M27 - analyzuje a řeší aplikační	Dokáže použít daný algoritmus v praktických úlohách	Obvod a obsah – kruh Povrch a objem – krychle, kvádr, hranol, válec Těžnice v trojúhelníku, těžiště a jeho určení u troj- a čtyřúhelníka Geometrie pětiúhelníka - pravidelný pětiúhelník a pentagram Zlatý řez a platónská tělesa Thaletova věta a její užití Pythagorova věta Konstrukční úlohy; Zápis postupu geometrické konstrukce	Informatika

geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu I-9-2-01 po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen *I-9-2-01p po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vztahujícího se k praktické činnosti, kterou opakovaně řešil, uvede příklad takové činnosti* I-9-2-06 ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu			
NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M28 - užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací *M-9-4-01p samostatně řeší praktické úlohy (M28)* *M-9-4-01p hledá různá řešení předložených situací (M28)* M29 - řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí *M-9-4-02p aplikuje poznatky a dovednosti z jiných vzdělávacích oblastí (M29)*		Číselné a logické řady Číselné a obrázkové analogie Logické a netradiční geometrické úlohy	

9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
ČÍSLO A PROMĚNNÁ M01 - provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu *M-9-1-01p písemně sčítá, odčítá, násobí a dělí víceciferná čísla, dělí se zbytkem (M01)* *M-9-1-01p pracuje se zlomky a smíšenými čísly, používá vyjádření vztahu celek–část (zlomek, desetinné číslo, procento) (M01)* *M-9-1-01p čte desetinná čísla, zná jejich zápis a provádí s nimi základní početní operace (M01)* M02 - zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor *M-9-1-02p provádí odhad výsledku, zaokrouhluje čísla (M02)* *M-9-1-02p píše, čte, porovnává a zaokrouhluje čísla v oboru do 1 000 000 (M02)* M09 - analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel		Soustava 2 lineárních rovnic o 2 neznámých Lomené algebraické výrazy a početní úkony s nimi Funkce a jejich znázorňování (přímá úměrnost - lineární funkce, kvadratická funkce, nepřímá úměrnost) Úroky Základy statistiky	
ZÁVISLOSTI,VZTAHY A PRÁCE S DATY M10 - vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data *M-9-2-01p vyhledává a třídí data (M10)* M11 - porovnává soubory dat *M-9-2-02p porovnává data (M11)* M13 - vyjádří funkční vztah tabulkou,		Závislosti a data - příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky Funkce - pravoúhlá soustava souřadnic, přímá úměrnost, nepřímá úměrnost, lineární funkce	

rovnicí, grafem *M-9-2-04p vypracuje jednoduchou tabulku (M13)* *- užívá a ovládá převody jednotek délky, hmotnosti, času, obsahu, objemu* *- zvládá početní úkony s penězi* M14 - matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů			
GEOMETRIE M15 - zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; - využívá potřebnou matematickou symboliku M21 - užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků M23 - určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti M24 - odhaduje a vypočítá objem a povrch těles *M-9-3-10p vypočítá povrch a objem kvádru, krychle a válce (M24)* M25 - načrtne a sestrojí sítě základních těles *M-9-3-11p sestrojí sítě základních těles (M24)* M26 - načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině *M-9-3-12p načrtne základní tělesa (M26)* *M-9-3-12p zobrazuje jednoduchá tělesa (M26)* *- odhaduje délku úsečky, určí délku lomené čáry, graficky sčítá a odčítá úsečky* *- umí zacházet s rýsovacími pomůckami a*		Výpočty obvodu, obsahu, povrchu a objemu geometrických útvarů Povrch a objem – jehlan, kužel, koule Konstrukční úlohy	

potřebami *- používá technické písmo* *- čte a rozumí jednoduchým technickým výkresům* M27 - analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu			
NESTANDARTNÍ APLIKAČNÍ ÚLOHY A PROBLÉMY M28 - užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací *M-9-4-01p samostatně řeší praktické úlohy (M28)* *M-9-4-01p hledá různá řešení předložených situací (M28)* M29 - řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí *M-9-4-02p aplikuje poznatky a dovednosti z jiných vzdělávacích oblasti (M29)* *- využívá prostředky výpočetní techniky při řešení úloh*		Číselné a logické řady Číselné a obrázkové analogie Logické a netradiční geometrické úlohy	

Informatika

Charakteristika předmětu

Waldorfská pedagogika se opírá ve své praxi o zákonitosti ve vývoji dítěte. Jedním z důležitých výstupů je získaný zdravý přístup k technice.

Škola jednotlivé výstupy RVP ZV naplňuje napříč všemi vzdělávacími oblastmi. Žáci realizují výstupy informatiky prostřednictvím témat a projektů spojených s reálným životem. Přes ně škola žáky směřuje ke smysluplnému praktickému využití techniky. Nedílnou součástí tohoto procesu je i spolupráce s rodiči.

Zpravidla až do konce 7. ročníku jsou výstupy naplňovány průřezově v rámci epoch a dalších předmětů. Problematika kybernetické bezpečnosti je rovněž integrální součástí programu primární prevence školy. V 5., 8. a 9. ročníku zařazujeme informatiku jako samostatný předmět formou běžné hodiny nebo epochy.

V 1. až 3. ročníku se promítají výstupy informatiky do práce školy jinou formou než využíváním technických zařízení. Jde zejména o přirozené aktivity a praktické činnosti rozvíjející dovednost následovat určitý postup. Žáci ve výuce pracují s konkrétními obrazy, učí se je vnímat, popisovat a sami vytvářet. Následuje období tzv. rubikonu (mezi 9. – 10. rokem). Od této chvíle ve výuce rozvíjíme abstrakci, ale zatím vždy napojenou na konkrétní obraz. Výstupy plníme v epochách nebo v samostatném předmětu převážně formou her, zážitků a unplugged výuky.

Schopnost plné abstrakce přichází plně až okolo 12. roku. Od 6. ročníku proto žáky vedeme k tomu, aby počítač sloužil jim, a ne oni jemu, aby se v něm neztráceli. Do konce 7. třídy není počítač prvoplánovou součástí vyučování, ale digitální technologie a výstupy informatiky jsou podle potřeby zařazovány do epochového vyučování nebo součástí projektů jednotlivých tříd. Bezpečné zacházení s technologiemi a pohybu v kyberprostoru je součástí preventivního programu školy.

Od 8. ročníku může mladý člověk samostatně zacházet s digitálními technologiemi skutečně svobodně a zodpovědně. Počítač se stává běžnou součástí výuky. Informatika je vyučována většinou v rámci samostatného předmětu. Získané znalosti jsou využívány i v jiných předmětech, například vyhledávání zdrojů, práce s médii, prezentace. Žáci se zabývají i programováním.

Forma realizace

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je na 1. stupni zařazen předmět Informatika takto: ve 3. a 4. ročníku je plně integrován do jiných předmětu Člověk a jeho svět, s přesahy do předmětů: Matematika, Ruční práce, Hudební výchova, v 5. ročníku je vyučován jako samostatný epochový předmět. Tento předmět má charakter a cíle prvouky v oblasti komunikace, informací a médií. V tomto předmětu jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávací oblasti Informatika.

Výuka Informatiky je na 2. stupni realizována v 6. a 7. ročníku jako samostatný předmět s časovou dotací 0,5 hodiny týdně, realizuje se ale jako jednohodinový blok jednou za dva týdny. Částečně je tento předmět integrován do jiných předmětu Matematika, s přesahy do předmětů: Fyzika, Zeměpis, Dějepis. V 8. a 9. ročníku je vyučován jako samostatný předmět s časovou dotací 1 hodiny týdně. V tomto předmětu jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávací oblasti Informatika.

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova a Mediální výchova.

Rozvíjení kompetencí

V předmětu informatika rozvíjíme u žáků především tyto klíčové kompetence:

Kompetence k učení
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady při řešení zadaných úloh.

Kompetence k řešení problémů
- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Žáky vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní
- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme žáky ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální
- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky pracovat v týmu.

Kompetence občanské
- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

Kompetence pracovní
- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální
- Od pátého ročníku začínáme s praktickým a účelným využíváním digitálních zařízení.
- Žáky seznamujeme s praktickými ukázkami třídění, zpracování a sdílení dat na konkrétních datových souborech.
- Žáci se učí vyhledávat informace v knihách a studijních materiálech, od osmého ročníku také v prostředí internetu.
- Žáci jsou od osmého ročníku vedeni k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci svých prací.
- Úměrně věku jsou žáci průběžně seznamováni se správným chováním v digitálním prostředí.
- Žákům a rodičům již při vstupu do školy přinášíme informace o postoji školy k zavádění digitálních technologií v životě žáka.

- Tvoříme pravidla třídy a školy pro používání digitálních technologií a spolupracujeme i s rodiči na jejich dodržování.
- Nebezpečí digitálního světa jsou zahrnuta v minimálním preventivním programu školy a jsou řešena komplexně spolu s dalšími hrozbami.
- V rámci vícedenních školních akcí umožňujeme žákům prožít digitální detox (očistu) s vysvětlením pozitivního účinku na jejich tělesné i duševní zdraví.
- Přinášíme a sdílíme s žáky informace o fungování a financování sociálních sítí a o bezpečném pohybu na sociálních sítích.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání aplikací pro práci s textem a daty.
- V rámci edukace i prevence sdílíme s žáky zkušenosti z oblasti používání aplikací.

Vzdělávací obsah předmětu

1. stupeň

3. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	Žák určí pomocí vhodných pomůcek míry a váhy zadaných objektů.	Míry a váhy	integrace do ČLS
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi *I-5-3-01p v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky*	Žák vytvoří samostatně či ve skupině výrobek.	Řemesla – plánování postupu práce v čase	integrace do ČLS
I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat *I-5-1-01p uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na otázky, které se týkají jeho osoby na základě dat*	Žák bude znát postup prací na poli.	Práce s kalendářem a rozvrhem hodin	integrace do ČLS

4. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi *I-5-3-01p v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky*	Žák rozezná základní informace, které jsou vyjádřeny dopravními značkami	Dopravní značky	integrace do ČLS
I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	Žák rozezná kvality tónu pomocí symbolů v notovém zápisu.	Noty – délka, výška, notový zápis	přesah do Hv

I-5-1-02p popíše konkrétní situaci, která vychází z jeho opakované zkušenosti, určí, co k ní již ví	Žák dokáže jednoduše popsat svou cestu do školy nebo její část.	Cesta do školy	integrace do ČLS
	Žák jednoduše zaznamená přípravu své práce pomocí myšlenkové mapy	Technika myšlenkových map a jejich možné využití	integrace do ČLS, přesahy M, Čj
I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data *I-5-3-02p pro vymezený problém, který opakovaně řešil, zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data*	Žák se orientuje ve školním rozvrhu a v jiných podobných tabulkových systémech. Žák si dokáže přeobjednat či zrušit oběd Žák jednoduše popíše pozorování přírodních jevů a je schopen jednoduše pozorování zaznamenat.	Informační systém školní jídelny, školy, rozvrh hodin Tabulky, jízdní řády	integrace do ČLS
		Číselný zápis podle daných kritérií, porovnávání	
		Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání	
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů *I-5-2-01p sestavuje symbolické zápisy postupů* I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení *I-5-2-02p popíše jednoduchý problém související s okruhem jeho zájmů a potřeb, navrhne a popíše podle předlohy jednotlivé kroky jeho řešení* I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu	Žák dokáže číst a zaznamenávat zlomky	Zlomky	přesah do M
	Žák získá základní představu o použití map a o užívání symbolů v mapách	Práce s mapou a symboly	integrace do ČLS
	Žák zhotoví jednoduchý vzor křížkovou výšivkou	Křížová výšivka podle vytvořeného vzoru	přesah do Rp

5. třída

Od komunikace k informaci

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat *I-5-1-01p uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na otázky, které se týkají jeho osoby na základě dat* I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji *I-5-1-02p popíše konkrétní situaci, která vychází z jeho opakované zkušenosti, určí, co k ní již ví* I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	V praktických činnostech rozlišuje různé druhy komunikace (živá, zprostředkovaná, umělá)	Základní a podrobné informace, výběr informací ke zveřejnění: oznámení, propagace, publicita Člověk a jeho nástroje komunikace v minulosti a dnes (gesto, řeč, písmo) Komunikace s využitím technických prostředků: telegraf (Morseova abeceda), telefon, gramofon apod. Média v éře informací: noviny, rozhlas, televize, počítač Získávání informací – kniha, noviny, časopisy, rozhlas, televize, teletext, internet apod.	integrace do ČLS, přesahy M, Čj, Rp OSV7, OSV8 MUL4 ENV3, ENV4 MED1, MED2 Člověk a svět
I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat *I-5-1-01p uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na otázky, které se týkají jeho osoby na základě dat* I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji *I-5-1-02p popíše konkrétní situaci, která vychází z jeho opakované zkušenosti, určí, co k ní již ví* I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů	Začíná rozlišovat kvalitu informací obsažených v různých druzích komunikace		

I-5-2-01p sestavuje symbolické zápisy postupů I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení *I-5-2-02p popíše jednoduchý problém související s okruhem jeho zájmů a potřeb, navrhne a popíše podle předlohy jednotlivé kroky jeho řešení*			
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů *I-5-2-01p sestavuje symbolické zápisy postupů* I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi *I-5-3-01p v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky*	Vnímá vliv rostoucího podílu informací v komunikaci na kvalitu jazyka		
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení *I-5-2-02p popíše jednoduchý problém související s okruhem jeho zájmů a potřeb, navrhne a popíše podle předlohy jednotlivé kroky jeho řešení* I-5-4-01 najde a spustí aplikaci, pracuje s daty různého typu *I-5-4-01p najde a spustí známou aplikaci, pracuje s daty různého typu* I-5-4-02 propojí digitální zařízení, uvede možná rizika, která s takovým propojením souvisejí	Volí a prakticky využívá současné komunikační prostředky k účelnému naplnění cílů tématu	Typy digitálních zařízení Seznámení s metadaty a jejich riziky Používání praktických aplikací (např. jízdní řády, elektronické mapy)	

I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data *I-5-3-02p pro vymezený problém, který opakovaně řešil, zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data*	V praktických cvičeních rozlišuje kvalitu informace: přehledná forma, úplnost obsahu, odstupňování důležitosti (priority) informací	Finanční gramotnost: peníze, doklady a účetnictví Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání Tréninkový deník při přípravě na olympijské hry Týmová práce na obsahu školního časopisu	
I-5-2-03 v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy *I-5-2-03p rozpozná opakující se vzory, používá opakování známých postupů*	Žák ve spolupráci s učitelem a se spolužáky vytváří jednoduché hry s příkazy	Vymýšlení algoritmu pro jednoduchou hru (např. hra s kartičkami s příkazy)	
I-5-4-03 dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi *I-5-4-03p popíše bezpečnostní a jiná pravidla stanovená pro práci s digitálními technologiemi*	Žák zná pravidla při používání digitálních technologií	Bezpečnostní pravidla pro práci s digitálními technologiemi	

2. stupeň

6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
I-9-2-03 vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešený problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému *I-9-2-03p navrhne různé algoritmy pro řešení problému, s kterým se opakovaně setkal*	Řeší jednoduché úlohy s procenty	Počítání s procenty, slovní úlohy s procenty - přes 1 procento	integrace do M

I-9-2-01 po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen *I-9-2-01p po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vztahujícího se k praktické činnosti, kterou opakovaně řešil, uvede příklad takové činnosti*	Orientuje se v postupu při řešení konstrukčních úloh	Konstrukční úlohy - seznámení se zápisem postupu, rýsování podle postupu, aplikace algoritmu postupu v dalších úlohách	integrace do M
I-9-1-03 vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní *I-9-1-03p popíše problém podle nastavených kritérií a na základě vlastní zkušenosti určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; k popisu problému používá grafické znázornění*	Dokáže dle daného modelu pracovat s daty a najít vlastní řešení	Hospodářská matematika - rezervační systém obědů; plánování rodinného rozpočtu	integrace do M
I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat *I-9-1-01p získá z dat informace, interpretuje data z oblastí, se kterými má zkušenosti* I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů *I-9-3-01p popíše účel informačních systémů, které používá*	Začíná rozlišovat kvalitu informací obsažených v různých druzích komunikace Vnímá vliv rostoucího podílu informací v komunikaci na kvalitu jazyka	Vývoj komunikačních prostředků a jejich vliv na kvalitu a kvantitu mezilidského dorozumívání v průběhu věků, významné osobnosti	

I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení *I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat*	Žák zná pravidla při používání digitálních technologií	Primární prevence v oblasti informatiky a digitálních technologií	
	Žák zná pravidla při používání současných médií	Fenomény současných médií: masová komunikace; kritické pozorování jejich sociálního působení	

7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu *I-9-1-02p zakóduje a dekóduje jednoduchý text a obrázek* I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů *I-9-3-01p popíše účel informačních systémů, které používá*	Na vhodně volených úlohách si uvědomuje cíle své práce a její účel (úlohy nemají být pouze samoúčelná cvičení) Dokáže tvořivě využívat dané prostředky k realizaci vlastních představ	Práce s textem, čísly Projekt naplánování výletu (on-line mapy, jízdní řády jako informační systém), zámořské plavby (zeměpisné souřadnice)	přesah do Z a D
I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat *I-9-1-01p získá z dat informace, interpretuje data z oblastí, se kterými má zkušenosti*	Vyhodnocuje tabulky přímé a nepřímé úměrnosti	Tabulky přímé a nepřímé úměrnosti	integrace do M
I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu *I-9-1-02p zakóduje a dekóduje jednoduchý*	V praktických úlohách dokáže pracovat se zápornými čísly, tabulkami a danými vzorci	Číselná osa - seznámení s celými čísly, čísla opačná, absolutní hodnota Práce s daty - tabulku naměřených teplot zaznamenat na číselnou osu	integrace do M

text a obrázek I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji *I-9-1-04p stanoví podle návodu, zda jsou v popisu problému všechny informace potřebné k jeho řešení*		Řešení úloh k vypočítání obvodu a obsahu, vyhodnocení zadaných údajů	
I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení *I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat*	Žák zná pravidla při používání digitálních technologií	Primární prevence v oblasti informatiky a digitálních technologií	
	Rozvíjí vlastní úsudek o živém procesu komunikace a jeho současné technologizované podobě	Fenomény současných médií: masová komunikace; kritické pozorování jejich sociálního působení	

8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu *I-9-1-02p zakóduje a dekóduje jednoduchý text a obrázek* I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů *I-9-3-01p popíše účel informačních systémů, které používá*	Na vhodně volených úlohách si uvědomuje cíle své práce a její účel (úlohy nemají být pouze samoúčelná cvičení)	Práce s textem, čísly, grafikou a animací Elektronická pošta Internet: vyhledávače, přenos dat Seznámení s praktickými postupy digitalizace písma, obrazu, zvuku: skenování dokumentů, filmových materiálů, digitální fotoaparát	
I-9-4-01 popíše, jak funguje počítač po stránce hardwaru i operačního systému;	Zná základy práce bezpečnosti při	Elektrické procesy jako základ činnosti počítače, komponenty současných technologií, jejich funkce a	

diskutuje o fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě *I-9-4-01p rozlišuje funkce počítače po stránce hardwaru i operačního systému* I-9-4-03 vybírá nejvhodnější způsob připojení digitálních zařízení do počítačové sítě; uvede příklady sítí a popíše jejich charakteristické znaky *I-9-4-03p pracuje v online prostředí; propojí podle návodu digitální zařízení a na příkladech popíše možná rizika, která s takovým propojením souvisejí* I-9-4-04 poradí si s typickými závadami a chybovými stavy počítače *I-9-4-04p rozpozná typické závady a chybové stavy počítačů a obrátí se s žádostí o pomoc na dospělou osobu*	zacházení s elektrickými přístroji	provázanost	
	Zná základní komponenty PC, notebooku, mobilního telefonu a je schopen je spravovat, případně zapojit a zprovoznit	Hardware a komponenty, hardware a software Periferie a operační systémy	
I-9-2-01 po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen *I-9-2-01p po přečtení jednotlivých kroků algoritmu vztahujícího se k praktické činnosti, kterou opakovaně řešil, uvede příklad takové činnosti* I-9-2-06 ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu	Dokáže použít daný algoritmus v praktických úlohách	Zápis postupu geometrické konstrukce; zkouška řešení rovnice	integrace do M
I-9-2-02 rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne a popíše kroky k jejich řešení *I-9-2-02p rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a popíše podle návodu kroky k jejich řešení*	V praktických úlohách navrhne a popíše kroky k řešení	Slovní úlohy řešené lineární rovnicí	integrace do M
I-9-4-02 ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos *I-9-4-02p ukládá a spravuje svá data ve*	Vyhledává, třídí a zpracovává informace	Klíčová slova a filtrování	

vhodném formátu			
I-9-4-02 ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos *I-9-4-02p ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu* I-9-4-03 vybírá nejvhodnější způsob připojení digitálních zařízení do počítačové sítě; uvede příklady sítí a popíše jejich charakteristické znaky *I-9-4-03p pracuje v online prostředí; propojí podle návodu digitální zařízení a na příkladech popíše možná rizika, která s takovým propojením souvisejí*	Dokáže tvořivě využívat dané prostředky k realizaci vlastních představ	Digitální technologie a současné trendy Digitální fotografie, její další zpracování a prezentace Práce se zvukovým záznamem	
I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení *I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat*	Žák zná pravidla při používání digitálních technologií	Primární prevence v oblasti informatiky a digitálních technologií	
	Kriticky třídí informace, rozeznává jejich pravdivou hodnotu, porovnává dostupné zdroje a z nich definuje vlastní závěry	Fenomény současných médií: masová komunikace; kritické pozorování jejich sociálního působení	

9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat *I-9-1-01p získá z dat informace, interpretuje data z oblastí, se kterými má zkušenosti* I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích	Rozvíjí vlastní úsudek o živém procesu komunikace a jeho současné technologizované podobě Kriticky třídí informace, rozeznává jejich pravdivou hodnotu, porovnává dostupné zdroje a z nich definuje vlastní závěry Orientuje se ve světě sociálních sítí,	Zabezpečovací řešení (hesla, dvoufaktorové ověření, firewall, antivir, zálohování dat) Digitální identita - digitální stopa (poloha, obsah a metadata) Primární prevence v oblasti informatiky a digitálních technologií Fenomény současných médií: masová komunikace, kritické pozorování jejich sociálního působení	

řešení *I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat*	dokáže kriticky zvážit důsledky jejich používání, je schopen reflektovat jejich působení na vlastní osobu		
I-9-2-05 v blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program s ohledem na jeho možné důsledky a svou odpovědnost za ně; program vyzkouší a opraví v něm případné chyby; používá opakování, větvení programu, proměnné	Žák se seznámí s blokově orientovaným programovacím jazykem, pracuje s ním	Úvod do programování, instrukce, podmíněný příkaz apod. Seznámení se s jednoduchým programovacím jazykem a práce s ním	
I-9-3-02 nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce, aby mohl odpovědět na položenou otázku; využívá funkce pro automatizaci zpracování dat *I-9-3-02p nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce* I-9-3-03 vymezí problém a určí, jak při jeho řešení využije evidenci dat; na základě doporučeného i vlastního návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat a nastaví pravidla a postupy pro práci se záznamy v evidenci dat *I-9-3-03p na základě doporučeného návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat* I-9-3-04 sám evidenci vyzkouší a následně zhodnotí její funkčnost, případně navrhne její úpravu	Žák vytvoří jednoduchou tabulku evidence dat s využitím vzorce	Práce s tabulkovým procesorem Návrh a tvorba evidence dat Kontrola správnosti a použitelnosti nastavené struktury a pravidel	

Člověk a svět

Charakteristika předmětu

Tento předmět je komplexní a jako jediný je koncipován pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání. Téma Prvouka v 1. a 2. ročníku je tvořivě integrována do epoch českého jazyka a matematiky, do všech ostatních předmětů, do výchov uměleckých a pracovních činností, do rytmické části výuky epochy a do vypravování pohádek a bajek.

V prvních dvou školních letech je prožívání světa u dětí spíše zasněné a může být vedeno k diferencovanějšímu a bdělejšímu vnímání světa. Přitom je důležité, aby spojení, které má dítě s přírodou, zvířaty a člověkem, nebylo přerušeno.

Začínáme s dětmi od světa dětem nejdostupnějšího, od hodnot prožívaných a poznávaných v pohádkách a bajkách přecházíme postupně k péči o životní prostředí (hodnotám ekologickým). Hlavní cíle jsou zde zamýšleny ve vytváření hodnotových postojů dětí v myšlení, cítění a ve vůli.

Na společné cestě s dítětem vycházíme z úrovně dětské orientace v nejbližším prostoru domova, školy (poznávání okolí domova a školy).

Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti; utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Poznávají sebe i své nejbližší okolí, učí se vnímat lidi a vztahy mezi nimi (tolerance, pomoc a solidarita, vzájemná úcta, snášenlivost).

Dále se zaměřujeme na přirozenou orientaci dětí v čase, kterou si přinášejí už z předškolního období. Pozorujeme změny v čase, ve vnímání dne a noci, v ročních obdobích, v měsících, týdnech a hodinách. Vedeme děti k poznávání proměn nejbližší přírody v čase.

Při osvojování poznatků a dovedností se učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

Podmínkou úspěšného vzdělávání v dané oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů. Propojení prvouky s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládání nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků.

V následujících letech by měl být vytvořen stále intenzivnější kontakt se světem a mělo by být o něj pečováno. Vedle příběhů, které jsou prosyceny životem a které se vztahují k nejpůvodnějším povoláním a řemeslům, hrají důležitou roli praktické činnosti, např. obdělávání pole, zpracování obilí, stavba domu atd.

Po 3. ročníku se pohled rozšiřuje z chápání konkrétního nejbližšího okolí na prostorovost (orientace v prostoru a čase, město a region, nauka o člověku a zvířatech, nauka o rostlinách, naše vlast, střední Evropa) a také na časovost (starověké kultury, Řecko).

Žáci se učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na dopravní výchovu, praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků. V 5. ročníku se prohlubuje základní učivo regionu a rozšiřuje se o znalosti České republiky a střední Evropy.

Jakýmsi předstupněm pro poznávání přírody jsou už příběhy a vyprávění o zvířatech a rostlinách v nejnižších ročnících. Všechno s čím se dítě setkává, probírá se vždy ve vztahu k člověku. Člověk je vždy výchozím bodem, do kterého se vše vrací zpět. Dítě si v průběhu výuky vytváří citový vztah k přírodě, který v pozdější době vede k pochopení morální zodpovědnosti člověka za životní prostředí. Žáci v průběhu výuk získají nezbytné poznatky o stavbě živočišného, rostlinného a lidského těla. Naučí se poznávat nejznámější zástupce rostlin i živočichů a seznámí se se zásadami jejich třídění. Poznají důležitost zdravého životního stylu a nutnost morálního přístupu k životnímu prostředí. Své vědomosti, dovednosti a postoje budou schopni využít v praktickém životě.

Žák projde v souvislostech a formách celými dějinami lidstva od pravěku až do současnosti. Seznamuje s krajinou a dějinami oblasti, ve které žije. Probudí se v něm první představy o historickém vývoji. Teprve potom přichází výuka starověkých kultur a Řecka a pohled dítěte se časově i prostorově rozšiřuje. Žák si má v průběhu výuky uvědomit a prožít, že lidská existence spočívá v neustálém vývoji. V centru pozornosti stojí život člověka, jeho postoj ke světu, způsob práce, či vynálezy, které proměnily tvář země a život lidí. V 5. ročníku má výuka podobu vypravovaného příběhu.

Forma realizace

V předmětu Člověk a svět jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět, Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a svět práce. V 1. a 2. ročníku je tento předmět integrován do předmětů Matematika a Český jazyk a literatura. Ve 3. – 5. ročníku je předmět je vyučován v epochách, které mají většinou charakter projektového vyučování (konkrétní časové dotace v jednotlivých ročnících viz učební plán).

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Multikulturní výchova, Environmentální výchova, Globální výchova a Mediální výchova.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení:
- vytváření předpokladů, aby proces učení byl neustálým objevováním nových a postupně stále hlubších pohledů na okolní skutečnost
- nasycení potřeby žáků po obraznosti, hravosti a tvořivosti, umožnění zapojení co největšího počtu smyslů v procesu učení, což vede k hlubšímu a trvalejšímu vstřebávání vědomostí, ale i k vytváření osobitého vztahu k okolnímu světu
- poskytnutí dostatečného časového prostoru k samostatnému pozorování a experimentování a k formulování závěrů
- k upevnění kompetencí k učení napomáhá i integrace předmětu Prvouka v 1. a 2. ročníku do předmětů Český jazyk a Matematika, protože získané poznatky jsou propojovány do širších souvislostí a tím vzniká ucelenější pohled na jevy okolního světa
- zařazování rytmicky se opakujících činností a postupů, v rámci epoch, týdnů a dnů vytváří harmonický řád, o který se mohou žáci v procesu objevování nového pevně opřít a zároveň si tak postupně vytvářet návyky, jež proces učení činí plynulejší a efektivnější
- samostatné vyhledávání informací z různých zdrojů, jejich třídění a hledání vzájemných souvislostí (ve 3. a hlavně pak ve4. a 5. ročníků)

Kompetence k řešení problémů:
- kritické zhodnocení různých informačních zdrojů k danému tématu
- uplatňování forem a metod práce, které vybízí k vyhledávání a následnému použití praktických postupů, které při pozorování jevů okolního světa povedou k vyvození konkrétních závěrů s dopadem na minulost, přítomnost a budoucnost
- obsahová náplň oblasti zejména ve 3.,4. a 5. ročníku poskytuje dostatek námětů k samostatnému pozorování a uvažování o světě kolem nás a řešení jeho problémů v různých variantách
- schopnost samostatně překonávat problémy je vhodné prohlubovat zejména při praktických činnostech , zejména ve specifických předmětech 3. ročníku

Kompetence komunikativní
- krátké spontánní dramatizace konkrétních situací, jak je přináší každodenní soužití ve třídě, a ověřování praktických dovedností a znalostí v modelových situacích
- dramatizace pohádek, bajek, bájí a příběhů uplatnění prostředků neverbální komunikace (gesta, zvuky, …)
- umožnění formulovat své názory, postoje a myšlenky k nejrůznějším tématům a konfrontovat je s názory spolužáků a učitelů

- rozvíjení schopnosti komunikovat mezi sebou i s okolím při praktických činnostech ve specifických epochových předmětech (např. ve 3. roč. pěstitelství, stavba domu, řemesla)
- poskytnutí dostatků příležitostí k samostatné práci s různými typy textu a obrazových materiálů (např, při projektových a epochových pracích)
- prostor pro samostatné prezentace projektových prací nebo výsledků pozorování

Kompetence sociální a personální
- uplatňování forem skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině
- poskytnutí prostoru pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání ve vztahu k okolí v různých situacích
- upozorňování na situace, při kterých žáci tříbí schopnost řídit a ovládat své chování
- navozování a využívání situací k uvědomění si důležitosti efektivní spolupráce a pozitivní sebedůvěry pro vytvoření příjemné atmosféry a pro kvalitu společné práce
- využívání všech příležitostí k navozování vztahů ve třídě na základě ohleduplnosti a vzájemné úcty
- podporovat dosažení pocitu sebejistoty a sebeúcty a vytváření pozitivních představ o sobě a o světě

Kompetence občanské
- postupné seznamování a praktické ověření principů soužití na základě rovných práv a povinností
- využití srovnání při posuzování společenských norem v minulosti a dnes, u nás i v Evropě (předmět starověké kultury, Řecko)
- rozvíjení dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích, rozhodnout se a poskytnout účinnou pomoc
- postupné budování schopnosti vciťovat se do situací jiných lidí a být vnímavý ke svému okolí
- vytvářet povědomí o kulturním dědictví, práci a tradicích předchozích generací, včetně praktického vyzkoušení a zažití (předmět řemesla,…, region a vlast)

Kompetence pracovní
- propojit znalosti získané v různých oblastech a předmětech a užívat jich při praktických činnostech
- používání nástrojů a vybavení v rámci stanovených pravidel a přizpůsobení se okolním podmínkám a zásadám bezpečnosti
- budování schopnosti manuální spolupráce se spolužáky (pomoc, rada)
- propojování pracovního rytmu s rytmem přírody
- ověřování různých postupů, objevování nových a jejich vzájemné srovnání a konečné vyhodnocení
- vynakládání dlouhodobého úsilí s dlouhodobým naplněním cíle
- ponechání individuální svobody ve způsobu dosažení cíle
- vytváření schopnosti sebeomezení v zájmu dosažení společného cíle

Kompetence digitální
- Od pátého ročníku začínáme s praktickým a účelným využíváním digitálních zařízení.
- Žáky seznamujeme s praktickými ukázkami třídění, zpracování dat.
- Žáci se učí vyhledávat informace v knihách a studijních materiálech.
- Úměrně věku jsou žáci průběžně seznamováni se správným chováním v digitálním prostředí.
- Žákům a rodičům již při vstupu do školy přinášíme informace o postoji školy k zavádění digitálních technologií v životě žáka.
- Tvoříme pravidla třídy a školy pro používání digitálních technologií a spolupracujeme i s rodiči na jejich dodržování.
- Nebezpečí digitálního světa jsou zahrnuta v minimálním preventivním programu školy a jsou řešena komplexně spolu s dalšími hrozbami.
- V rámci vícedenních školních akcí umožňujeme žákům prožít digitální detox (očistu) s vysvětlením pozitivního účinku na jejich tělesné i duševní zdraví.
- V rámci edukace i prevence sdílíme s žáky od pátého ročníku zkušenosti z oblasti používání aplikací.

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník – téma: Prvouka

Předmět Člověk a svět je integrovaným předmětem, který se v 1. ročníku vyučuje v rámci epoch českého jazyka, matematiky a výuky probíhající v přírodě.

Dítě přijímá své okolí, tzn. lidi, zvířata, rostliny, kameny, hvězdy, slunce, měsíc i roční období, jako něco samozřejmého. V průběhu 1. ročníku by se dítě mělo naučit vnímat celek přírody diferencovaně, to znamená prožívat bděleji vzájemnou propojenost a sounáležitost jevů ve světě. Dítě by mělo být podníceno k přemýšlení, k vyprávění příběhů, společnému pozorování rostlin atd. a k popisování zážitků, v nichž může zažít zvláštnost, velikost, ale i drobnost a nekonečnou jemnost, či mohutnost přírody.

Veškeré činnosti jsou propojovány s dobrodružstvím objevování v pohádkách: lidé, rostliny, zvířata, čarovné kameny, dobro – zlo, pomoc druhým, péče o ně, láska a jiné hodnoty (úcta, nesobectví, zdvořilost, trpělivost, ovládání se, odvaha, vytrvalost, soucit, porozumění apod.).

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n35 - uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle. Vhodným chováním projevuje vztah ke zdraví		Lidské tělo, péče o zdraví, zdravá výživa	Tv (vliv tělesných aktivit na lidské zdraví)
ČJS-3-5-01p uplatňuje hygienické návyky a zvládá sebeobsluhu; popíše své zdravotní potíže a pocity; zvládá ošetření drobných poranění(n35)	Rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí	Jsem školák, soužití ve škole, okolí domova a školy	OSV6
ČJS-3-5-01p pojmenuje hlavní části lidského těla (n35)		Bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce	OSV3
n36 - rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných	Učí se nesobectví, úctě, zdvořilosti, trpělivosti, ovládání se, vytrvalosti	Domov, rodina, postavení jedince v rodině, vyprávění pohádek	M Čj Kf
ČJS-3-5-02p rozezná nebezpečí; dodržuje zásady bezpečného chování; neohrožuje své zdraví a zdraví jiných(n36)	Získává cit ke všemu krásnému a živému v okolí, učí se pečovat o vše živé	Přírodní říše, orientace v čase, časový řád, režim dne, roční období, rytmus v životním čase, naučné příběhy o životě	
ČJS-3-5-02p uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu účastníka silničního provozu, jedná	Orientuje se v nebližším prostoru domova, školy	Orientace ve známém prostředí	

tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných (n36) n39 - reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech *ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech (n39)* n10 - rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům *ČJS-3-2-01p rozlišuje role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, rozlišuje blízké příbuzenské vztahy(n10)* *ČJS-3-2-01p dodržuje základní pravidla společenského chování ČJS-3-2-01p při setkání s neznámými lidmi se chová adekvátně (n10)* *ČJS-3-2-01p projevuje toleranci k odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům (n10)* n20 - uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost *ČJS-3-3-02p ČJS-3-3-03p rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti (n20)* *ČJS-3-3-03p poznává různé lidské činnosti (n20)* n26 - pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích *ČJS-3-4-01p pozoruje a na základě toho popíše některé viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích (n26)*			

n18 - využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti *ČJS-3-3-01p pozná, kolik je hodin; orientuje se v čase (n18)* *ČJS-3-3-01p zná rozvržení svých denních činností (n18)* h01 - zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase *HV-3-1-01p zpívá jednoduché písně v rozsahu kvinty (h01)*			

2. ročník – téma: Prvouka

Předmět je opět tvořivě integrován do ostatních předmětů (v rámci epoch českého jazyka, matematiky a výuky probíhající v přírodě) a prohlubuje znalosti a dovednosti získané v 1. třídě.

Děti pronikají do lidských hodnot a ctností na základě vyprávění zajímavých příběhů lidí a zvířat. Bajky podněcují srovnávání řady lidských ctností i nectností se zvířaty. Vyprávění o svatých lidech vzbuzuje zájem a úctu k lidskému osudu. Legendy o zázračných místech probouzejí zájem o prozkoumání jejich současnosti i minulosti.

Prohlubuje se poznávání a prožívání vztahů k jiným lidem v rodině (v čase a prostoru, např. rodokmen, babička, dědeček, prababička, pradědeček apod., kde, kdy a jak žili). Vzniká úcta ke stáří a potřeba pomáhat mladším, vrstevníkům, všem ostatním lidem.

Probouzíme vnímání dítěte, děti pozorují a poznávají vše, co se v okolní přírodě mění. Změny rostlin, zvířat, řek, hor, luk, kamenů, jezer, hvězd, měsíce, slunce apod. Děti prožívají hluboký obdiv a úctu k proměnám v přírodě a utvářejí v sobě potřebu ji chránit a měnit sebe sama.

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n12 – projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům *ČJS-3-2-01p projevuje toleranci k odlišnostem spolužáků, jejich přednostem i nedostatkům* n37 - chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci,	Rozlišuje základní lidské vlastnosti, kladné i záporné Osvojuje si základní pravidla slušného chování	Soužití a chování lidí, mezilidské vztahy, komunikace, pravidla slušného chování, bajky, legendy o zázračných místech a svatých Úcta ke stáří, potřeba pomáhat Osobní bezpečí a zdraví	OSV7 OSV3, OSV10 Čj

která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek *ČJS-3-5-03p chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek (n37)* n18 - rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti *ČJS-3-3-01p pozná, kolik je hodin; orientuje se v čase (n18)* *ČJS-3-3-01p zná rozvržení svých denních činností (n18)* n36 - rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných *ČJS-3-5-02p rozezná nebezpečí; dodržuje zásady bezpečného chování; neohrožuje své zdraví a zdraví jiných(n36)* *ČJS-3-5-02p uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných (n36*) n26 - pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích *ČJS-3-4-01p pozoruje a na základě toho popíše některé viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích (n26)*	Umí pozorovat a charakterizovat změny v přírodě	Orientace v čase Dopravní dny (situační hry) Změny rostlin, zvířat, řek, hor, luk apod. v průběhu roku	Tv ENV1 M Kf

3. ročník – témata: Stavitelství, Řemesla, Ze zrna chléb

Když je nyní dítěti devět let, prodělává rozhodující zlom ve svém vztahu ke světu: ze světa jako součásti lidské bytosti se stává svět okolní v běžném smyslu slova. Pociťovanou spojitost se světem chce nyní dítě uchopit a v pravém smyslu slova pochopit, jak jen to v tom věku dokáže. Z toho se může rozvinout pochopení pro přírodu, zvířata, člověka, práci i techniku.

Výuka probíhá v epochách, důraz je kladen na praktické činnosti dětí v reálném prostředí.

Téma: Stavitelství

Pokud dítě v jedné epoše pozná teoreticky a prakticky všechno to, co patří ke stavbě domu, pak pochopí komplexní pracovní procesy, které se odvíjejí po delší dobu. Tím je inteligence vzdělávána na konkrétních objektech. Realizuje se skutečná stavba hřiště, domečku, pece apod. Děti se zabývají vším, co se týká stavění: cihly, malta, suroviny na přípravu, postup zpracování surovin ve výrobě. Děti prožijí smysl a hodnotu lidské práce. Je posilována vůle dětí pozitivně proměňovat své prostředí.

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n20 – uplatňuje elementární poznatky o činnostech člověka a práci lidí. Na příkladech porovnává minulost a současnost *ČJS-3-3-02p ČJS-3-3-03p rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti (n20)* *ČJS-3-3-03p poznává různé lidské činnosti (n20)* n24 - srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik *ČJS-5-3-04p rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách n24),* *- uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji,* *- vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště* n33 - zhodnotí některé konkrétní činnosti	Pochopí komplexní pracovní proces stavby domu	Člověk a „používání prvků“ při stavbě domu, činnost člověka dříve a dnes Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky Ohleduplné chování v přírodě, ochrana přírody Stavba modelu obydlí podle vlastního návrhu Praktické vyzkoušení stavebních postupů Práce s jednoduchými nástroji a nářadím Jednoduché postupy opracování dřeva Jednoduché výrobky ze dřeva a kůry	Ruční práce ENV4 Čj Člověk a svět práce

člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat *ČJS-5-4-05p zvládá péči o pokojové rostliny a zná způsob péče o drobná domácí zvířata (n33)* *ČJS-5-4-05p chová se podle zásad ochrany přírody a životního prostředí (n33)* *ČJS-5-4-05p popisuje vliv činnosti lidí na přírodu a jmenuje některé činnosti, které přírodnímu prostředí pomáhají a které ho poškozují (n33)* č02 - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti *ČJL-3-1-02p rozumí pokynům přiměřené složitosti (č02)* č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č06 - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích *ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p, ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání (č06)* č15 - reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta r07 - zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi *ČSP-3-2-01 zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi (r07)* r08 - provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž *ČSP-5-2-01 provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž (r08)* r09 - pracuje podle slovního návodu,			

předlohy, jednoduchého náčrtu *ČSP-5-2-02 pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu (r09)* r10 - dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu *ČSP-5-2-03p udržuje pořádek na svém pracovním místě, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při drobném úrazu (r10)* *- užívá jednoduché pracovní nástroje a pomůcky*			

Téma: Řemesla

Prostřednictvím různých praktických činností se děti seznamují s minulostí a současností některých profesí. Uvědomují si rozdíly mezi řemesly dříve a nyní, např. mlynář, kovář, švec… Výběr řemesel může být zaměřen dle charakteru regionu. Skrze prožitky si uvědomují hodnotu lidské práce a učí se kladnému vztahu k ní.

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n20 – uplatňuje elementární poznatky o činnostech člověka a práci lidí. Na příkladech porovnává minulost a současnost. *ČJS-3-3-02p ČJS-3-3-03p rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti (n20)* *ČJS-3-3-03p poznává různé lidské činnosti (n20)* n11 - odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností. *ČJS-3-2-02p pojmenuje nejběžnější povolání a pracovní činnosti (n11)* n24 - srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních	Žák dokáže srovnat činnosti člověka dříve a dnes Žák vytvoří samostatně či ve skupině výrobek	Prapůvodní lidská povolání, činnost člověka dříve a dnes Seznámení se s tradičními řemesly Praktické vyzkoušení některých řemesel Řemesla – plánování postupu práce v čase Současnost a minulost v našem životě Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky Vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek (finanční gram.)	Člověk a svět práce Informatika ENV2 Čj

specifik. *ČJS-5-3-04p rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách n24),* *- uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji,* *- vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště* č02 - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti *ČJL-3-1-02p rozumí pokynům přiměřené složitosti (č02)* č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č06 - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích *ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p, ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání (č06)* č07 - na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev č13 - rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává č15 - reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi *I-5-3-01p v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky*			

Téma: Ze zrna chléb

Tato epocha umožňuje dětem poznat, prožít a realizovat proces pěstování rostlin – obilí. Epocha začíná přípravou půdy (orba, hnojení, setí). Děti pozorují a srovnávají různé druhy obilí. Naučí se pozorovat jak obilí klíčí, roste, zraje. Děti obilí také sklízejí a pokud možno také mlátí. Nakonec se učí péct z mouky, kterou samy připravily mletím. Epocha se realizuje ve 3. a 4. ročníku.

Děti zažijí vděčnost a úctu k rostlinnému světu, poznají konkrétní výsledky svědomité péče o rostliny. Zvířata poznávají jako pomocníky (domácí zvířata – skot).

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n29 - objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka *ČJS-5-4-01p na jednotlivých příkladech poznává propojenost živé a neživé přírody (n29)* n28 - provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů *ČJS-3-4-03p provede jednoduchý pokus podle návodu (n28)* n24 - srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik *ČJS-5-3-04p rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách n24),* *- uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji,* *- vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště*	Prožije a realizuje proces pěstování rostlin – obilí; Bude znát postup prací na poli Žák určí pomocí vhodných pomůcek míry a váhy zadaných objektů Roztřídí základní druhy obilovin	Člověk a země: rolník a jeho činnosti, rovnováha v přírodě, půda, obilniny Práce s kalendářem a rozvrhem hodin Měření pole, vážení surovin (Míry a váhy) Pozorování v procesu získávání potravin ze zemědělských plodin – na příkladu obdělávání vlastního pole, sklizně a pečení chleba Zpracování obilí (sklizeň, mlácení, zbavování plev, mletí) Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky Péče o zdraví, ošetření drobných úrazů a poranění, první pomoc, předcházení úrazům, duševní hygiena Základní plodiny Základy stolování Příprava jednoduchých pokrmů	ENV3 Informatika M, Informatika ENV3 Tv Člověk a svět práce

n45 - uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou n27 - roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu ve známé lokalitě *ČJS-3-4-02p pozná nejběžnější druhy domácích a volně žijících zvířat (n27)* *ČJS-3-4-02p pojmenuje základní druhy ovoce a zeleniny a pozná rozdíly mezi dřevinami a bylinami (n27)* č02 - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti *ČJL-3-1-02p rozumí pokynům přiměřené složitosti (č02)* č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č06 - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích *ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p, ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání (č06)* č07 - na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev č13 - rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává č15 - reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta r11 - provádí pozorování přírody, zaznamenává a zhodnotí výsledky pozorování *ČSP-3-3-01p provádí pozorování přírody v jednotlivých ročních obdobích a popíše jeho výsledky (r11)*			

r15 - volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní *ČSP-5-3-03 volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní (r15)* r16 - dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu *ČSP-5-3-04p dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu na zahradě (r16)* r17 - připraví tabuli pro jednoduché stolování *ČSP-3-4-01p upraví stůl pro jednoduché stolování (r17)* r18 - chová se vhodně při stolování *ČSP-3-4-02 chová se vhodně při stolování (r18)* r19 - orientuje se v základním vybavení kuchyně *ČSP-5-4-01p uvede základní vybavení kuchyně (r19)* r20 - připraví samostatně jednoduchý pokrm *ČSP-5-4-02 připraví samostatně jednoduchý pokrm (r20)* r21 - dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování *ČSP-5-4-03p dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování při stolování (r21)* r22 - udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni *ČSP-5-4-04 udržuje pořádek a čistotu*			

pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni (r22) *- uplatňuje zásady správné výživy* I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat *I-5-1-01p uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na otázky, které se týkají jeho osoby na základě dat*			

4. ročník

Témata: Orientace v prostoru a čase, Město, region a naše vlast

Předmět je vyučován v epochách. Jestliže v prvních třech letech dominovala obecná hlediska (spojitost s přírodou – znalost pracovních procesů a souvislostí), obrací se nyní pohled do prostoru a času. Tím se ještě jednou vytváří nový zdroj, který se však nyní začleňuje do souřadnic prostoru a času.

Nejbližší okolí – město, vesnice – by nyní mělo dítě zažít v jeho zeměpisně-prostorovém a historicky-časovém vývoji až do aktuální současnosti. Odstup, jenž v tomto věku charakterizuje poměr dítěte ke světu, se tím může proměnit v pocit sociální a prostorové sounáležitosti.

Téma: Orientace v prostoru a čase

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n21 - pracuje s časovými údaji a využívá jich k pochopení vztahů mezi ději a jevy n05 - určí světové strany v přírodě, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě *ČJS-5-1-02p řídí se zásadami bezpečného pohybu a pobytu v přírodě (n05)* n04 - určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke		Orientace v čase, kalendář, generace, letopočet Orientace v okolní krajině, pozorování běhu Slunce Orientace v prostoru, vycházky do okolí Vysvětlivky, plán města, cesta do školy, bydliště	Čj

krajině a státu *ČJS-5-1-01p popíše polohu svého bydliště na mapě, začlení svou obec (město) do příslušného kraje (n04)* n30 -vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru, souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období *ČJS-5-4-02p popíše střídání ročních období (n30)* h03 - využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře č02 - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti *ČJL-3-1-02p rozumí pokynům přiměřené složitosti (č02)* č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č06 - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích *ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p, ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání (č06)* č13 - rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi *I-5-3-01p v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky* I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji *I-5-1-02p popíše konkrétní situaci, která vychází z jeho opakované zkušenosti, určí, co k ní již ví*	Žák dokáže jednoduše popsat svou cestu do školy nebo její část Žák získá základní představu o použití map a o užívání symbolů v mapách Dokáže se orientovat v základních dopravních předpisech Žák rozezná základní informace, které jsou vyjádřeny dopravními značkami Má představu o postavení Země vzhledem k Slunci a střídání ročních dob	Cesta do školy Práce s mapou a symboly Dopravní výchova; dopravní značky Země jako vesmírné těleso, střídání ročních dob	Informatika Informatika Informatika

I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů *I-5-2-01p sestavuje symbolické zápisy postupů* I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení *I-5-2-02p popíše jednoduchý problém související s okruhem jeho zájmů a potřeb, navrhne a popíše podle předlohy jednotlivé kroky jeho řešení* I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu			

Téma: Město, region a naše vlast

Očekávané výstupy z RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n03 - rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické výhody a rozmanitost		Okolní krajina, vliv člověka na životní prostředí	ENV3, ENV4 DEM1
ČJS-3-1-03p uvede nejvýznamnější místa v okolí svého bydliště a školy (n03)	Zakreslí polohu školy, města, vesnice z ptačí perspektivy	Obec, místní krajina, kresba jednoduché mapy	
n01 - vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy a cestu na určené místo, rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí		Místní oblast – region	
ČJS-3-1-01p orientuje se v okolí svého bydliště a v okolí školy (n01)		Region (kraj), regionální památky	Čj
ČJS-3-1-01p popíše a zvládne cestu do školy (n01)			
n02 - začlení svou obec (město) do příslušného kraje, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, v obci (městě)		Současnost a minulost, báje a pověsti	ENV4
n07 - vyhledává typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického		Globální problémy přírodního prostředí	MED1
		Návštěva knihovny, muzea, regionální památky	
ČJS-5-1-04p uvede pamětihodnosti, zvláštnosti a zajímavosti regionu, ve kterém bydlí (n07)			DEM1, DEM2
n19 - pojmenuje některé rodáky, kulturní a historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije	Charakterizuje život a tradice Čech, Moravy a Slezska Vyjmenuje některé známé kulturní a historické památky	Současnost a minulost v našem životě, cesta po proudu hlavních řek, vývoj krajiny, osídlení	
ČJS-3-3-02p ČJS-3-3-03p rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti (n19)		Česká republika - naše vlast, hlavní město, státní symboly, obrana státu - armáda ČR	
n17 - poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne			

možnosti zlepšení životního prostředí obce (města) n22 - využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti, zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, kulturních památek n23 - rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik v okolí svého bydliště *ČJS-5-3-04p rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách n24),* *- uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji,* *- vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště* n25 - objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů n09 - rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly naše státu a jejich význam *ČJS-5-1-06p pozná státní symboly České republiky* n05 - určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě *ČJS-5-1-01p, ČJS-5-1-02p orientuje se na mapě České republiky, určí světové strany ČJS-5-1-02p řídí se zásadami bezpečného pohybu a pobytu v přírodě (n05)* n04 - určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu			

ČJS-5-1-01p popíše polohu svého bydliště na mapě, začlení svou obec (město) do příslušného kraje (n04) *ČJS-5-1-01p, ČJS-5-1-02p orientuje se na mapě České republiky, určí světové strany (n04)* č02 - porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti *ČJL-3-1-02p rozumí pokynům přiměřené složitosti (č02)* č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č06 - volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích *ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p, ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání (č06)* č13 - rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává č15 - reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta			

Téma: Nauka o člověku, zvířatech a rostlinách (4.-5. ročník)

Téma je vyučováno v epoše řazené do 4. nebo 5. ročníku.

Zvířecí říši se pokoušíme rozdělit tak, že v pozadí pozorujeme rozdělení fyzické formy člověka na organizaci hlavy, soustavu trupu a metabolicko-motorickou soustavu. Dítě může získat obraz říše zvířat jako člověka „ve specializovaných formách“ rozprostřeného po celé Zemi. Tím pocitově prožije něco z jedinečnosti člověka, který není tak jako zvířata předurčen, vázán instinkty a definován svým chováním, ale založen svou nespecializovaností a univerzalitou k svobodě. A právě na tomto prožitku, že člověk je extraktem a syntetickým shrnutím celé říše zvířat na vyšším stupni, je založena výuka v tomto ročníku.

Při seznamování s rostlinnou říší je třeba v první řadě navázat na pozorování zvířat ve vztahu k člověku. Hlavní váhu klademe na výuku botaniky. Je třeba nejprve mluvit o podmínkách růstu rostlin (půdní podmínky, vlhkost, teplo a světlo), abychom poznali přirozené životní stanoviště rostlin. Jedním z cílů výuky tedy je, abychom dětem zprostředkovali spolupatřičnost Země a jejího okolí s rostlinou.

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n46 – rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc *ČJS-5-5-07p ošetří drobná poranění a v případě nutnosti zajistí lékařskou pomoc (n46)* n32 - porovnává na základě pozorování základní projevy života konkrétních organismů, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednotlivé klíče a atlasy n40 - využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života *ČJS-5-5-01p uplatňuje základní znalosti, dovednosti a návyky související s preventivní ochranou zdraví a zdravého životního stylu (n40)* č13 - rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává č15 - reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta n48- stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit *ČJS-5-4-06p reaguje vhodným způsobem na pokyny dospělých při mimořádných událostech (n48)* I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo	Popíše vnější stavbu těla a způsob života některých zástupců hlavonožců, skotu, ptáků, šelem, kopytníků, zachytí je kresbou či malbou Rozlišuje lidskou tělesnou podobu na hlavu, trup, končetiny a popíše jejich funkci a vztah ke světu Uvede základní smysly člověka a všímá si jejich soustředění na lidské hlavě Žák jednoduše popíše pozorování přírodních jevů a je schopen jednoduše pozorování zaznamenat. Odvodí na základě pozorování přírody nebo na příkladě závislost rostlinného růstu na vodě, charakteru půdy a dalších podmínkách prostředí Na základě pozorování popíše stavbu rostlinného těla Žák jednoduše zaznamená přípravu své práce pomocí myšlenkové mapy	První pomoc, péče o zdraví Živočichové, znaky života, projevy chování, stavba těla vybraných živočichů, životní potřeby, průběh a způsob života, funkce Lidské tělo, péče o zdraví, zdravá výživa, základní stavba a funkce Životní podmínky, rovnováha v přírodě Vlastnosti látek, životní podmínky Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání Vývojové fáze člověka (porovnání s evoluční řadou rostlin) Referáty o zvířatech Technika myšlenkových map a jejich možné využití	Čj Tv

seznamu číselná i nečíselná data *I-5-3-02p pro vymezený problém, který opakovaně řešil, zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data* I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji *I-5-1-02p popíše konkrétní situaci, která vychází z jeho opakované zkušenosti, určí, co k ní již ví*			

5. ročník

Téma: Naše vlast a střední Evropa

Témata jsou vyučována v epochách.

Je třeba zdůraznit morální složku zeměpisného vyučování. Když dítě poznává, jak jsou rozloženy věci kolem něj v prostoru, získává také láskyplnější vztah k lidem kolem sebe, ke svým blízkým.

Vyučování by mělo mít takový charakter, aby žákovi zprostředkovalo zájem o svět a odvahu k životu. K tomu patří pozvolna se stupňující pochopení pro zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň mění tím, že hospodaří a zakládá kulturu. Měla by se tímto založit odhodlanost pracovat zodpovědně i určité ekologické vědomí.

Žáci by si měli uvědomit postavení naší země ve střední Evropě se všemi aspekty geografickými, přírodními a kulturně-historickými. Poznávají stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty) vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast. S ČR se seznamují ve smyslu jejích přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, poznávají odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy.

Žáci by se měli se světem seznámit tak, aby dokázali s těmito poznatky spojit také pocity. Pro líčení si vybíráme různé oblasti a kraje střední Evropy. Měl by být položen základ určitému topografickému vědění o střední Evropě, takže si žáci mohou vytvořit obraz o trojím charakteru její krajiny, vyjádřeném v rovinách, pahorkatinách a vysokých horách.

Očekávané výstupy z RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n23 - rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik *ČJS-5-3-04p rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách n24),* *- uvede významné události, které se vztahují k regionu a kraji,* *- vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště* n25 - objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů n09 - rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly naše státu a jejich význam *ČJS-5-1-06p pozná státní symboly České*	Rozlišuje základní průmyslová odvětví, zemědělské oblasti Rozlišuje a určuje základní typy krajin ve spojení s podnebím a počasím	Česká republika Mapy obecně zeměpisné a tématické, významná města a oblasti, podnebí, počasí, typy krajin Světové strany, orientace na mapách Bezpečné chování v rizikovém prostředí	Čj DEM1 DEM2 OSV10

republiky (n09) n06 - rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokoulí *ČJS-5-1-03p má základní znalosti o České republice a její zeměpisné poloze v Evropě (n06)* n05 - určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě *ČJS-5-1-01p, ČJS-5-1-02p orientuje se na mapě České republiky, určí světové strany (n05)* *ČJS-5-1-02p řídí se zásadami bezpečného pohybu a pobytu v přírodě (n05)* n43 - uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista *ČJS-5-5-04p uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události (n43)* *ČJS-5-5-04p uplatňuje základní pravidla silničního provozu pro cyklisty; správně vyhodnotí jednoduchou dopravní situaci na hřišti (n43)* č13 - rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává č15 - reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj			

podstatná fakta			
n06 - rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokoulí *ČJS-5-1-03p má základní znalosti o České republice a její zeměpisné poloze v Evropě (n06)* n08 - zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích *ČJS-5-1-05p sdělí poznatky a zážitky z vlastních cest (n08)*	Rozlišuje klimatické poměry, typy krajin Rozlišuje polarity oblastí (sever - jih, východ – západ)	Mapy obecně zeměpisné a tématické, cesta po proudu hlavních řek (Labe, Dunaj, Odra, Rýn), důležitá města a přístavy, dopravní cesty (kanály, obchod přes moře) Evropa, svět	GLO1

Téma: Nauka o rostlinách

Zde navazujeme na 4. ročník. Tak, jako je rostlina pociťována jako jeden celek se Zemí, mělo by se v tomto vztahu dítě cítit jako obyvatel Země. Pozorování směřuje do různých stupňů rostlinného života s jednotlivými vývojovými fázemi dítěte: od hub až ke kvetoucím rostlinám. Je přitom důležité vyhnout se vnějším analogiím. Je třeba v uměleckém smyslu představit z každé rostliny to nejcharakterističtější a vtáhnout děti do tohoto líčení a prožívání právě v raném stupni vývoje jejich vědomí.

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n31 - zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionu, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí *ČJS-5-4-03p zkoumá základní společenstva vyskytující se v nejbližším okolí a pozoruje přizpůsobení organismů prostředí (n31)* n34 - založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu *ČJS-5-4-07p provádí jednoduché pokusy se*	Odvodí na základě pozorování přírody nebo na příkladě závislost rostlinného růstu na vodě, charakteru půdy a dalších podmínkách prostředí Vysvětlí odlišnost ve výživě zelených rostlin a hub Rozliší nejznámější jedlé a jedovaté houby Na základě pozorování popíše stavbu rostlinného těla Uvede příklady odlišných životních	Životní podmínky, rovnováha v přírodě Vlastnosti látek, životní podmínky Vývojové fáze člověka (porovnání s evoluční řadou rostlin) Houby a lišejníky Rostliny (stavba těla) Poznávání zástupců běžných druhů (lišejníky, mechorosty, kapraďorosty, plavuně, přesličky, rostlinná patra).	ENV 1, ENV 2

známými látkami (n34) I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data *I-5-3-02p pro vymezený problém, který opakovaně řešil, zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná*	forem vyšších rostlin na základě pozorování přírody Objasní roli lišejníků jako indikátorů čistoty životního prostředí V praktických cvičeních rozlišuje kvalitu informace: přehledná forma, úplnost obsahu, odstupňování důležitosti (priority) informací	Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání	Informatika

Téma: Člověk a zdraví

Očekávané výstupy z RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby průřezová témata
n41 - rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození *ČJS-5-5-02p rozlišuje jednotlivé etapy lidského života (n41)* n47 - uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku. *ČJS-5-5-08 uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku (n47)* n42 - účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob. n44 - předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek *ČJS-5-5-05p odmítá návykové látky (n44)*		Rodičovství, základy společenského chování Kluci a holky – jsme stejní i jiní Režim dne, osobní a duševní hygiena, životospráva Využití volného času, ostražitost v jednání s neznámými lidmi Odvaha říci ne, když se mi něco nelíbí	OSV7 OSV4 OSV8

Poznámka: Očekávané výstupy tématu Člověk a zdraví uvedené v poslední tabulce se mohou realizovat průběžně ve všech předmětech. Je potřeba na nich pracovat neustále, není proto vhodné je zařadit jen jako téma jedné hodiny.

Témata: Starověké kultury, Řecko

Témata jsou vyučována v epochách.

Nejprve se dítě „ubytuje“ v krajině a dějinách svého blízkého okolí. Už ve 4. třídě vytvářejí dějepisné obrazy první historickou časovou představu. S 5. třídou začíná výuka dějepisu. Pohled dítěte se nyní obrací od jeho okolí do dálky, časově i prostorově. Na začátku ještě stojí mytologické obrazy raných poměrů lidstva, pak během čtyř let vede cesta od dávných orientálních kultur přes dobu klasického starověku a středověku stále více do skutečnosti naší současné materiální civilizace a politicko-sociálních poměrů.

Nyní v dítěti procitá schopnost a zájem spojovat se s obsáhlejšími dějinnými souvislostmi, přijímat dějinné „pojmy“.

Pohled dítěte zpočátku vědomě zaměřujeme na mimoevropské kultury. V centru pozornosti tu stojí staré orientální kultury Indie, Persie, Mezopotámie a Egypta. Učitel by si měl uvědomovat, že tyto vyspělé kultury jsou zvlášť výraznými příklady kulturních forem, které se časově i zeměpisně objevovaly v obdobné podobě na různých místech. Následují řecké dějiny od dob Homéra až k setkání řecké kultury s kulturou orientální v době Alexandrových tažení.

Téma: Starověké kultury

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n16 - orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy *ČJS-5-2-04p používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu jednoduchého nákupu a vrácené peníze (n16)* *ČJS-5-2-04p porovná svá přání a potřeby se svými finančními možnostmi, uvede příklady rizik půjčování peněz (n16)* *ČJS-5-2-04p sestaví jednoduchý osobní/rodinný rozpočet, uvede příklady základních příjmů a výdajů (n16)*	Uvede příklady zdrojů informací minulosti Orientuje se na časové ose Rozliší souvislosti mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních zemědělských civilizací Uvede příklady nejznámějších památek	Historické prameny, historický čas a prostor Nejstarší starověké civilizace Indie, Persie, Mezopotámie, Egypt Společenské skupiny ve starověkých kulturách Formy vlastnictví ve starověkých kulturách	ENV3 MUL4

Téma: Řecko

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
n15 - rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy *ČJS-5-2-03p rozpozná nevhodné jednání a chování vrstevníků a dospělých (n15)* *ČJS-5-2-03p uvede základní práva dítěte, práva a povinnosti žáka školy (n15)* n13 - vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě). *ČJS-5-2-01p, ČJS-5-2-02p dodržuje pravidla pro soužití ve škole, v rodině, v obci (městě) (n13)* n14 - rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení *ČJS-5-2-01p, ČJS-5-2-02p dodržuje pravidla pro soužití ve škole, v rodině, v obci (městě) (n14)*	Charakterizuje řecké dějiny od dob Homéra až k setkání řecké kultury s kulturou orientální v době Alexandrových tažení Charakterizuje protiklad Sparty a Athén	Antické Řecko, řecko-perské války,Perikles, Alexandr Veliký, Makedonská říše, řecká mytologie Právo a spravedlnost Mezilidské vztahy, školní řád	DEM3, DEM4 Čj - dramatizace Vv DEM4 OSV7

Dějepis

Charakteristika předmětu

Dějepis navazuje na některé tematické obsahy předmětu Člověk a svět prvního stupně a na druhém stupni je dál rozvádí. Žák tak prochází v různých souvislostech a formách celými dějinami lidstva od pravěku až do současnosti. Prostřednictvím vlastivědné výuky se seznamuje s krajinou a dějinami té oblasti, kde žije. Probudí se v něm první představy o historickém vývoji. Teprve potom přichází výuka dějepisu a pohled dítěte se časově i prostorově rozšiřuje. Vyučování dějepisu sleduje průběh vývoje lidstva od mytického, předdějinného kulturního stupně až k rozvoji hmotné kultury a jejich projevů v obecně kulturním, náboženském, sociálním, politickém a ekologickém ohledu.

Výuka dějepisu má za úkol zprostředkovat žákovi obrazy a ideje o dějinných souvislostech vývoje lidstva. Žák si má v průběhu výuky uvědomit a prožít, že lidská existence spočívá v neustálém vývoji, že pojem člověka v sobě pojímá pestrost a různorodost kulturních vývojových stupňů lidstva a rozmanitost národů účastnících se dějinných procesů. Učitel by měl největší důraz klást na to, aby byla vyučovací látka zaměřena kulturně-historicky. Vyplývá z toho, že v centru pozornosti stojí život člověka, jeho postoj ke světu, způsob práce či vynálezy, které proměnily tvář země a život lidí.

Metoda vyučování je v 6. ročníku shodná s metodami a postupy používanými v 5. ročníku. V 6. ročníku má dějepis podobu vypravovaného příběhu a zahrnuje období až do konce středověku. Zde dominují biografické popisy, které by však měly mít kulturně-historickou a antropologickou hodnotu. V 7. a 8. ročníku se zájem žáka zaměřuje na realisticko-technické poznávání a chápání dějin novověku. Dějepis 9. ročníku slouží vyhledávání dějinných vztahů, poznávání historických procesů, probuzení zájmu o svět a zaměřuje se taktéž na novověk. Výuka novověku je v každém ročníku pojímána ve smyslu civilizačního vývoje jako celku. Vybrané historické jevy z oblasti technického, hospodářského, sociálního, ideového či politického vývoje je třeba pojímat jako symptomy a projevy daného období a zasadit je do kontextu a do souvislosti celého civilizačního vývoje.

Dochází tedy k přechodu od obrazného a vyprávěného líčení dějin na kauzálně-racionální pojetí dějepisu a posléze k uchopování širších ideových dějinných souvislostí, což odpovídá vývojovým podmínkám žáka.

Samostatným tématem (epochou) v 9. ročníku jsou dějiny umění. Pozorování velkých mistrovských děl má v mladém člověku probudit radost a nadšení pro krásu a velikost umění. Při tom jde nejprve především o to, aby se pozorovatel stal bdělým, aby zjemnil své vnímání a učinil je citlivějším - aby se učil vidět. Další důležitý aspekt pozorování spočívá v tom, že zaměříme pohled na charakteristické rozdíly tří vybraných epoch: Co je krásné pro Egypťana? Jak prožívá krásu Řek? Jaký ideál krásy, jaký pojem krásy vyvinula renesance? Na příkladu vývoje umění může být čitelné něco z vývojové cesty lidstva. Jednotlivé stupně "Egypt - Řecko - renesance" mohou zviditelnit kroky vývoje lidského vědomí.

Kromě pochopení širších dějinných souvislostí přináší dějepis některá témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství. Zde se výuka zaměřuje na vytváření zdravého a jistého úsudku, který je základem každého opravdového sociálního jednání a tím také předpokladem pro plnění úkolů, které vyplývají z života jedince jako občana. Vede žáka k prohloubenému poznání základních společenských vztahů a vazeb, k orientaci po historických kořenech aktuálních sociálních témat a problémů. Jde o témata, která jsou úzce propojena s dějepisnými tématy, v nichž žák prožívá a uvědomuje si různé vývojové aspekty občanského života, především vývoj a měnící se podobu státních forem, vztahu jedince a společnosti, jeho práv a povinností, jakož i otázek duchovního, státního a hospodářského života společnosti.

Sociální zkušenosti žáci získávají v konkrétních sociálních situacích a procesech, sociální dovednosti vyrůstají z praktického sociálního konání. Z tohoto důvodu stojí znalosti a dovednosti, které si žák osvojuje, v úzké souvislosti s hlavními principy a celkovou koncepcí celého ŠVP waldorfská škola a všech vzdělávacích oblastí a vyučovacích oborů a především s průřezovými tématy Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana a Multikulturní výchova. Výuka dějepisu znalosti a dovednosti těchto průřezových témat doplňuje a upevňuje ve vztahu k životu jedince jako občana. Navíc zasahuje mnoho témat z oboru Výchova k občanství do praktického každodenního života školy.

Tematické okruhy Stát a právo a Mezinárodní vztahy, Globální svět z oboru Výchova k občanství mají přímou vazbu na společenskovědní části předmětu zeměpis a jsou do značné míry jejím obsahem, tematický okruh Stát a hospodářství je ve velké míře zapracován do předmětu matematika.

Pro rozvoj žáka v tomto oboru jsou rovněž klíčové občanský postoj a občanská angažovanost vyučujících, především jeho třídního učitele. Spolupráce učitelů v rámci školy, jež funguje na principech samosprávy a kolegiálního vedení, je nezanedbatelnou součástí Výchovy k občanství, která spočívá v organizaci života školy. Podobně významný je pro žáka také zážitek ze spolupráce mezi učiteli na jedné a rodiči na druhé straně. Tyto praktické sociální situace reálného sociálního života školy vedou ke skutečné výchově sociálních a občanských schopností. Proto často témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství plynule přechází do dalších oblastí podobně jako průřezová témata a tvoří integrativní součást realizovaných vzdělávacích obsahů.

Forma realizace

Vyučovací předmět dějepis směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a společnost (Dějepis – v plné míře, Výchova k občanství – zčásti; zbývající očekávané výstupy jsou přiřazeny k zeměpisu, matematice a přírodopisu) RVP ZV.

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana a Multikulturní výchova.

Výuka dějepisu je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Deset témat Výchovy k občanství probíhá ve společných celotýdenních projektech 6. – 9. ročníku (6. – 8. ročník v rozsahu 1 týdne, 9. ročník v rozsahu 2 týdnů). Každý žák (popř. učitel) si v průběhu 6. – 9. ročníku vybírá z 10 témat tak, aby za 4 roky absolvoval všechna témata (ve skupinách tedy pracují žáci z různých ročníků. Každý rok se musí realizovat všech 10 témat.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní
- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální
- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.

- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

Kompetence občanské
- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.

Kompetence pracovní
- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.
- vedeme žáky k tomu, aby se sami učili pracovat na rozvoji vlastních dovedností

Kompetence digitální
- Žák získává, vyhledává, kriticky posuzuje informace z různých zdrojů.
- Žák poznává vývoj technologií v historických souvislostech a kriticky hodnotí jejich přínosy a rizika jejich využívání.

Vzdělávací obsah předmětu

6. ročník

Téma: Starověké civilizace, Řecko, Řím, stěhování národů

Žák získá představu o rozdílech ve vývoji civilizací v evropském prostoru (vyspělé kultury ve srovnání se středoevropským prostorem).

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D01 - uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků *D-9-1-01p chápe význam dějin jako možnost poučit se z minulosti (D01)* D02 - uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány D07 - rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací *D-9-3-01p uvědomuje si souvislosti mezi přírodními podmínkami a vývojem starověkých států (D07)* D10 - porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie *D-9-3-03p, D-9-3-04p popíše život v době nejstarších civilizací (D10)* D09 - demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem *D-9-3-03p, D-9-3-04p popíše život v době*	Charakterizuje přechod od republiky k císařství Vysvětlí hlavní důvody rozpadu římské říše Porovná vyspělou antickou civilizaci se zemědělskou společností střední Evropy a barbarskými národy	Historické prameny, historický čas a prostor Nejstarší starověké civilizace – opakování z 5. třídy Založení Říma Římská republika (punské války, sociální reformy) Vybrané významné postavy římské republiky Římské císařství Římská kultura a římské právo Antické památky Vznik a šíření křesťanství Rozpad římské říše Pravěcí sběrači a lovci a jejich kultura Stěhování národů	DEM1, DEM2, DEM3, DEM4

nejstarších civilizací (D10) D08 - uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví D04 - charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu *D-9-2-01p rozliší základní rozdíly ve způsobu života pravěkých a současných lidí (D04)* *D-9-2-01p podle obrázků popíše pravěká zvířata, způsob jejich lovu, zbraně, předměty denní potřeby a kultovní předměty (D04)* O15 - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, uvede jejich příklady D05 - objasní význam zemědělství, dobytkářství a zpracování kovů pro lidskou společnost D06 - uvede příklady archeologických kultur na našem území D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu			

Téma: Vývoj Evropy a Čech ve středověku do husitských válek

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D11 - popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států D12 - porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti		Evropa po stěhování národů Vznik a šíření islámu Francká a arabská říše Sámova říše	

D13 - objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech *D-9-4-03p uvede první státní útvary na našem území (D13)* *D-9-4-03p uvede základní informace z období počátků českého státu (D13)* D14 - vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství a jiným věroukám *D-9-4-04p popíše úlohu a postavení církve ve středověké společnosti (D14)* *D-9-4-04p charakterizuje příčiny, průběh a důsledky husitského hnutí (D14)* D15 - ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury *D-9-4-05p rozeznává období rozkvětu českého státu v době přemyslovské a lucemburské (D15)* *D-9-4-05p uvede nejvýraznější osobnosti přemyslovského a lucemburského státu (D15)* O15 - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, uvede jejich příklady D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu		Velkomoravská říše v souvislosti se Svatou říší římskou a byzantskou říší, Cyril a Metoděj, šíření křesťanství Český stát, jeho vznik, vývoj a vztah k Svaté říši římské Společnost ve středověku, lenní systém, zemědělství, města, řemesla, hospodářství Role náboženství, křesťanství; kultura - románské a gotické umění Poslední Přemyslovci České země v době Karla IV.	

7. ročník

Téma: Objevy a dobývání, počátky nové doby

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D18 - popíše a demonstruje průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky *D-9-5-03p popíše důsledky objevných cest a poznávání nových civilizací pro Evropu (D18)* D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu	Popíše příklady nových vynálezů, které zásadně ovlivnily život společnosti Popíše objevy v oblasti astronomie	Zeměpisné objevy (příčiny, vývoj, hlavní osobnosti, sociální a hospodářské důsledky) Vynálezy a objevy (knihtisk, chronometr) Zakladatelé moderní přírodovědy	GLO1, GLO2

Téma: Přechod od středověku k novověku, náboženství a kultura

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D16 - vysvětlí znovuobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve včetně reakce církve na tyto požadavky D17 - vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život D19 - objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie *D-9-5-04p, D-9-5-05p uvede zásadní historické události v naší zemi v daném období (D19)* *D-9-5-04p, D-9-5-05p pojmenuje nejvýraznější osobnosti českých dějin*		Jan Hus – význam jeho osobnosti Husitství Hlavní osobnosti a rysy reformace, renesance a humanismu České země v 2. polovině 15. století a v 16. století Jednota bratrská J. A. Komenský, rudolfínská doba Reformace, protireformace Habsburkové na českém trůnu České stavovské povstání, třicetiletá válka Renesance a barok	

v novověku (D19) D20 - objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky *D-9-5-04p, D-9-5-05p uvede zásadní historické události v naší zemi v daném období (D20)* *D-9-5-04p, D-9-5-05p pojmenuje nejvýraznější osobnosti českých dějin v novověku (D20)* D22 - rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu			

8. ročník

Téma: Průmyslová revoluce a změny ve společnosti

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D23 - vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti O15 - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, uvede jejich D24 - objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé	Uvede některé klíčové vynálezy, které byly klíčové pro rozvoj moderního hospodářství Na příkladech charakterizuje následky industrializace pro sociální život a pro životní styl obyvatelstva Na příkladech uvede ekologické následky industrializace	Hospodářství v době před průmyslovou revolucí Vznik a průběh průmyslové revoluce Vynálezy (Watt…) Rozvoj dopravy a různých odvětví průmyslu Sociální následky, vznik sociální otázky, pokusy o řešení sociální otázky Osvícenství a jeho vliv na kulturu a politiku, Marie Terezie, Josef II.	DEM1, DEM2, DEM4

D21 - na příkladech evropských dějin konkretizuje absolutismus, konstituční monarchie, parlamentarismus O09 - rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti *VO-9-1-09p je seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie (O09)* D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu		Velká francouzská revoluce Vznik USA, počátky občanské společnosti, základní lidská práva Vznik moderního státu, absolutismus, parlamentarismus	

Téma: České země, Evropa a svět v 19. století

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D24 - objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých společenských struktur v Evropě na straně druhé D25 - porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů *D-9-6-03p uvede základní historické události v naší zemi v 19. století (D25)* *D-9-6-03p vyjmenuje nejvýznamnější osobnosti českých dějin 19. století (D25)* D26 - charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin; uvede požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích		Napoleon, Metternich, Evropa po roce 1815 Revoluce roku 1848 jako celoevropský jev Národní obrození, vlastenectví a nacionalismus Vývoj v Rakousku, národnostní problémy Dualismus Politické proudy (konzervativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus), ústava, politické strany, občanská práva Kultura 19. století v českých zemích a v Evropě Imperialismus, kolonialismus, zvyšování napětí	MUL5 DEM3 MUL1, MUL2, MUL3, MUL4, MUL5

D-9-6-04p rozlišuje rozdíly ve způsobu života společnosti jednotlivých historických etap (D26) D27 - na vybraných příkladech demonstruje základní politické proudy O02 - rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu D28 - vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu			

9. ročník

Téma: Historický vývoj 1. poloviny 20. století

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D28 - vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií D30 - rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů D31 - charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech		Imperialismus, vznik Trojspolku a Trojdohody 1. světová válka, její důsledky pro politické uspořádání světa Politické změny v Rusku Vznik ČSR, T. G. Masaryk, vývoj a zánik ČSR – Mnichovská dohoda Evropský meziválečný vývoj, světová hospodářská krize a její důsledky Fašismus, nacismus – převzetí moci v Itálii a Německu	DEM4

a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu *D-9-7-01p, D-9-7-03p, D-9-7-04p uvede příčiny a politické, sociální a kulturní důsledky 1. světové války (D31)* D32 - na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv *D-9-7-01p, D-9-7-03p, D-9-7-04p uvede příčiny a politické, sociální a kulturní důsledky 1. světové války (D32)* O02 - rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu O08 - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám *VO-9-1-08p rozpoznává hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi a je ohleduplný ke starým, nemocným a postiženým spoluobčanům /O08)* *VO-9-1-08p respektuje kulturní zvláštnosti, názory a zájmy minoritních skupin ve společnosti (O08)* O09 - rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti *VO-9-1-09p je seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie (O09)* D33 - zhodnotí postavení ČSR v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí *D-9-7-01p, D-9-7-05p uvede základní informace o vzniku samostatné Československé republiky (D33)*			

D29 - na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky *D-9-7-01p, D-9-7-05p uvede základní informace o vzniku samostatné Československé republiky (D29)* D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu			

Téma: Historický vývoj 2. poloviny 20. století

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D30 - rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů D31 - charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu *D-9-7-01p, D-9-7-03p, D-9-7-04p uvede příčiny a politické, sociální a kulturní důsledky 1. světové války (D31)* D32 - na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv *D-9-7-01p, D-9-7-03p, D-9-7-04p uvede příčiny a politické, sociální a kulturní důsledky 1. světové války (D32)* O02 - rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu O08 - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám *VO-9-1-08p rozpoznává hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi a je ohleduplný ke starým, nemocným a postiženým spoluobčanům /O08)* *VO-9-1-08p respektuje kulturní zvláštnosti, názory a zájmy minoritních skupin ve společnosti (O08)* O09 - rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti		2. světová válka, její průběh a důsledky Poválečný vývoj v Evropě a Československu, komunismus, 1948, politické procesy, rok 1968, normalizace, 1989, vznik České republiky Studená válka, problémy bipolárního světa Rozpad koloniálního systému Rozpad komunistických režimů Porušování lidských práv totalitními systémy (Čína, Tibet…) Globální problémy současnosti (globalizace, ekologie, terorismus, civilizační choroby a změna životního stylu…)	DEM2, DEM3, DEM4 GLO1, GLO2, GLO3 MUL1, MUL2, MUL3, MUL4, MUL5

VO-9-1-09p je seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie (O09) D29 - na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky *D-9-7-01p, D-9-7-05p uvede základní informace o vzniku samostatné Československé republiky (D29)* D34 - vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků *D-9-8-01p, D-9-8-02p popíše průběh a důsledky 2. světové války a politický a hospodářský vývoj v poválečné Evropě (D34)* D35 - vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce *D-9-8-01p, D-9-8-02p popíše průběh a důsledky 2. světové války a politický a hospodářský vývoj v poválečné Evropě (D34)* D36 - posoudí postavení rozvojových zemí D37 - prokáže základní orientaci v problémech současného světa *D-9-8-04p chápe význam událostí v roce 1989 a vítězství demokracie v naší vlasti (D37)* O39 - uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání, objasní roli ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu a při řešení krizí nevojenského charakteru *VO-9-5-06p uvede příklady mezinárodního terorismu (O39)* D03 - orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické			

epochy v chronologickém sledu			

Téma: Dějiny umění

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
D09 - demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky důležité pro evropskou civilizaci, zrod křesťanství a souvislost s judaismem *D-9-3-03p, D-9-3-04p popíše život v době nejstarších civilizací (D09)* D22 - rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek		Cvičení na rozvoj citu pro smyslové vnímání, cvičení intenzivního, bdělého, vědomého vidění a naslouchání Pěstování estetického úsudku prostřednictvím setkání s uměním v čase a prostoru, cvičení jemnějšího a diferencovanějšího vnímání kvality Hledání charakteristických znaků a rozdílů v prožitku ideálu krásy v těchto epochách: Egypt – Řecko – Renesance	

6. – 9. ročník – integrované téma: Výchova k občanství

Očekávané výstupy RVP	Školní výstupy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Člověk ve společnosti O03 - zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu vystupuje *VO-9-1-03p přistupuje kriticky k projevům vandalismu (O03)* O04 - zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají O05 - kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí O06 - zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a v situacích ohrožení *VO-9-1-06p v modelové situaci uplatní dovednosti potřebné k ochraně osob za mimořádných událostí (O06)* O07 - uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případné neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem *VO-9-1-07p respektuje mravní principy a pravidla společenského soužití (O07)* *VO-9-1-07p uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích a rozlišuje projevy nepřiměřeného chování a porušování společenských norem (O07)* O08 - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti		Naše škola život ve škole, práva a povinnosti žáků, žákovská samospráva, hodnota vzdělání Kulturní život rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice; kulturní instituce; masová kultura, prostředky masové komunikace, masmédia Lidská setkání přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti; Vztahy mezi lidmi (osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti); Život mezi lidmi a s lidmi (morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování; dělba práce a činností, výhody spolupráce lidí)	OSV6, DEM1 Z D MUL1 OSV7, OSV8, OSV9, OSV10, MUL2

i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám (Výchova k občanství + D, Z) *VO-9-1-08p rozpoznává hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi a je ohleduplný ke starým, nemocným a postiženým spoluobčanům /O08)* *VO-9-1-08p respektuje kulturní zvláštnosti, názory a zájmy minoritních skupin ve společnosti (O08)* O09 - rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti (Výchova k občanství + D, Z) *VO-9-1-09p je seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie (O09)* O10 - posoudí a na příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci			
Člověk jako jedinec O11 - objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života *VO-9-2-01p chápe význam vzdělávání v kontextu s profesním uplatněním (O11)* O12 - posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek O13 - rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání O14 - popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti,		<u>V čem jsme stejní a čím se lišíme</u> projevy chování, rozdíly v prožívání, myšlení a jednání; osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál <u>Vnitřní svět člověka</u> vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí <u>Osobní rozvoj</u> životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny, sebezměna; význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji	OSV1, OSV2, OSV3, OSV4 OSV11 OSV5, OSV10, OSV11

rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru *VO-9-2-04p formuluje své nejbližší plány (O14)*			
Stát a hospodářství O15 - rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady O17- na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení *VO-9-3-03p ukáže na příkladech vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, vysvětlí, k čemu slouží bankovní účet (O17)* O19 - uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu O22 - rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti (Výchova k občanství + M) O20 - na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz (Výchova k občanství + M)		Výroba, obchod, služby vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek; rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky principy tržního hospodářství (nabídka, poptávka, trh; podstata fungování trhu; nejčastější právní formy podnikání)	M
Stát a právo O25 - objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů (Výchova k občanství + Z) O26 - vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb		Stát a jeho fungování znaky státu, typy a formy státu; státní občanství ČR; Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a instituce; státní správa a samospráva (orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly); principy demokracie (znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení	Z D DEM2, DEM3, DEM4

ovlivňovat každodenní život občanů *VO-9-4-04p vyjmenuje základní práva a povinnosti občanů (O26)* O27 - přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod, rozumí povinnostem občana při zajišťování obrany státu *VO-9-4-05p na příkladu vysvětlí, jak reklamovat výrobek nebo službu (O27)* *VO-9-4-05p uvede příklady, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele (O27)* O28 - objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství O29 - provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci O30 - dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují a uvědomuje si rizika jejich porušování *VO-9-4-08p uvědomuje si rizika porušování právních ustanovení a důsledky protiprávního jednání (O30)* O31 - rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů *VO-9-4-09p uvede základní informace o sociálních, právních a ekonomických otázkách rodinného života a rozlišuje postavení a role rodinných příslušníků (O31)* *VO-9-4-09p vyřizuje své osobní záležitosti včetně běžné komunikace s úřady; požádá v případě potřeby vhodným způsobem o radu*		státu; politický pluralismus, sociální dialog a jejich význam; význam a formy voleb do zastupitelstev); právní řád České republiky – význam a funkce právního řádu, protiprávní jednání a korupce, orgány právní ochrany občanů, soustava soudů; právní norma, předpis, publikování právních předpisů <u>Lidská práva</u> základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; poškozování lidských práv, šikana, diskriminace; protiprávní jednání (druhy a postihy protiprávního jednání, trestní postižitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví)	DEM2, MUL2, MUL3, MUL4, MUL5

(O31) O32 - rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady *VO-9-4-10p rozeznává nebezpečí ohrožení sociálně patologickými jevy (O32)* *VO-9-4-10p v krizových situacích využívá služby pomáhajících organizací (O32)* O33- diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání			
Globální svět O38 - objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni - v obci, regionu (Z, B + Výchova k občanství)		Globalizace projevy, klady a zápory; významné globální problémy, způsoby jejich řešení	Př MUL4

Přírodopis

Charakteristika předmětu

Přírodopis je již začleněn do učiva nižších ročníků. Dítě zažívá souvislost člověka se všemi říšemi přírody a poznává podstatu vztahu člověka k přírodnímu světu. Učitel i žáci by měli prožívat vztah k přírodě s úctou a vážností.

Hlavním cílem biologie je uvádění žáků do stále užšího kontaktu se Zemí, prozkoumávání všech jejích říší, což znamená vzdělávat se v mnoha obměnách k zodpovědnosti a zralosti pro život na Zemi.

Především v období dospívání žáků je třeba jim podat pedagogickou pomoc pro dosažení správného vztahu ke vlastnímu tělu. Z něho může vyrůst odpovědnost žáků jak k sobě samým, k druhým lidem, a také k vnějšímu světu. Tento vztah může posílit objevování fyzikálních zákonitostí ve stavbě vnitřních orgánů, ve stavbě skeletu, svalů, ve funkci smyslových orgánů.

S dospíváním a pohlavním zráním dostávají otázky po podstatě člověka, jeho poslání a určení nový, existenciální tón: “Kdo jsem? Odkud přicházím? Kam jdu?” Vyučování biologie by jim k zodpovězení těchto otázek mělo poskytnout oporu. Nemělo by však přicházet s hotovým obrazem člověka ani s omezeným pohledem na jeho původ, mělo by spíše poskytovat podněty k dalšímu tázání a ponechat prostor pro individuální světonázor.

Do vyučování pronikají aktuální témata dnešního světa, která neučí žáky jen schopnosti myslet v globálních souvislostech, ale přispívají velkou měrou k jejich osobnostnímu a sociálnímu růstu, působí směrem k jejich sebevědomému a aktivnímu zapojení do občanské společnosti, vedou je k toleranci k odlišným kulturám a stylů života, umožňují jim tvořivě nakládat s informacemi, ovládat informační a komunikační technologie bez toho, aby se jimi nechal ovládat a manipulovat. Tak mohou žáci nastoupit celoživotní cestu k uvědomění si svého lidství, nalezení vlastního místa ve společnosti a k ochotě ji aktivně a zodpovědně spoluutvářet.

Důležitým cílem vyučování je rozvoj schopnosti žáků samostatně usuzovat.

Přírodovědné pojmy by měly svým charakterem odpovídat věku a vývojové fázi žáka. Vyučování by mělo směřovat k tomu, aby se žák sám naučil vyučovací látku zachytit, ve zkrácené formě sledované procesy popsat, dokumentovat a systematicky vymezit v sešitech.

V botanice porovnáváme čeledi rostlin, jejich typická stanoviště a časové vztahy jejich vývojových cyklů. Pozorujeme rostliny v průběhu roku, pokud možno přímo v přírodě, neboť většina čeledí dosahuje svého vegetačního vrcholu v rozdílném čase. Důležitá hlediska pro hledání souvislostí a vztahů nabízí rovněž epocha geologie, především horniny jako základ půdních podmínek pro život rostlin, také v této oblasti se snažíme o výuku přímo v přírodě, v terénu.

V souvislosti s obdobím vrcholící puberty žáků se vyučování přírodopisu obrací v 7. třídě k biologii člověka. Přírodopis přináší v tomto období motivy, jež mohou pomoci žákům zodpovědět mnoho otázek, jež tento věk přináší.

Ústředním motivem je člověk, ale i tematika výživy a zdravého životního stylu. Jde o oblast, kde se snad nejvíce spojuje s širokým okruhem světa. Nyní je možné navázat mnoho mezipředmětových vazeb, především k vyučování zeměpisu a dějepisu. V úzké návaznosti na vyučování těchto předmětů se zabýváme základními složkami potravy, charakterem potravin a jejich původem.

Žáci mohou prožít úzké spojení se světem, z něhož člověk získává svou potravu a který nejrůznějším způsobem ovlivňuje jeho zdraví a nemoc. V tomto ohledu se dále zabýváme rostlinami v jejich konkrétních vztazích k léčivým a zažívacím procesům člověka. Stejně tak je důležité se zabývat rostlinami, které jsou pro jejich narkotické a halucinogenní účinky zneužívány jako návykové látky.

V tomto věku dochází k převratné proměně v tělesném, psychickém i sociálním vývoji žáků.

Ústředním motivem vyučování je biologie člověka a podrobně se věnuje orgánům, které ve své funkci nejvíce přijaly zákonitosti vnějšího světa: smyslové orgány a pohybový aparát.

Tématem 8. ročníku je porovnání stavby těla a smyslových orgánů člověka a živočichů, vývoj a systém živočišné říše.

Součástí učiva jsou otázky Výchovy ke zdraví, otázky vztahů mezi lidmi, dospíváním a dalšími aktuálními problémy žáků v tomto věku.

V 9. ročníku se dostáváme k stavbě lidské buňky, dědičnosti a rozmnožování, to vše ve srovnání s živočišnou říší.

V tomto věku jsou pro žáky aktuální všechny důležité problémy světa v globálních souvislostech, měli by být vedeni k pochopení propojení celého světa a vlivu každého jedince i celé společnosti na další vývoj naší Země.

Do přírodopisu jsou zařazena i témata z oblasti Výchovy ke zdraví, žák by si měl uvědomit nebezpečí užívání návykových látek, ale i úrazu a být schopen poskytnout účinnou první pomoc.

Forma realizace

Vyučovací předmět přírodopis směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a příroda (Přírodopis) a Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví).

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova a Enviromentální výchova.

Výuka přírodopisu je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení
- Vedeme žáky k vyhledávání, zpracovávání a používání potřebných informací
- Žáky motivujeme k učení, povzbuzujeme je i při dílčím úspěchu
- Podporujeme u žáků samostatnost , kreativní myšlení

Kompetence k řešení problémů
- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní
- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Rodiče a žáci spolupracují se školou na akcích školy.

Kompetence sociální a personální
- Budujeme s žáky pozitivní školní a třídní klima.
- Zařazujeme práci ve skupinách.

Kompetence občanské
- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

Kompetence pracovní
- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální
- Vedeme žáky k vyhledávání informací i v prostředí internetu.
- Od osmé třídy vedeme žáky ke smysluplnému využívání kancelářských aplikací pro práci s textem a daty.
- Seznamujeme žáky s možnými negativními dopady užívání digitálních technologií na jejich fyzické a duševní zdraví a učíme je takovýmto situacím předcházet.

Vzdělávací obsah předmětu

6. třída – Botanika, Mineralogie

Téma: Botanika

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
B01 - rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů *P-9-1-01p orientuje se v přehledu vývoje organismů a rozliší základní projevy a podmínky života* (B01) B03 - rozpozná, porovná a objasní funkci základních orgánů (orgánových soustav) rostlin i živočichů *P-9-1-03p zná základní funkce hlavních orgánů a orgánových soustav rostlin i živočichů (B03)* B04 - třídí organismy a zařadí vybrané organismy do říší a nižších taxonomických jednotek *P-9-1-04p rozpozná rozdíl mezi jednobuněčnými a mnohobuněčnými organismy (B04)* *- má základní vědomosti o přírodě a přírodních dějích* *- pozná význam rostlin a živočichů v přírodě i pro člověka* B05 - vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti B06 - uvede příklady dědičnosti v praktickém životě a příklady vlivu prostředí na utváření organismů B08 - rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků *P-9-2-01p rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby podle charakteristických znaků (B08)*	Rozpozná, porovná a objasní funkci základních orgánů (orgánových soustav) rostlin Vede si deník zaměřený na pozorování rostlin v rámci vybraného ekosystému v průběhu jednoho roku, v deníku porovná dva podobné ekosystémy v různých zeměpisných souřadnicích (např. les listnatý a jehličnatý v rámci různého krajinného a výškového rázu v ČR nebo i jinde ve světě). Zúčastní se několika exkurzí do přírody a přímého pozorování vybraných rostlin a jejich přirozeného okolí (a to v různých prostředích – město, vesnice, louka, les…)	Jednoletost a víceletost, životní cykly rostlin Jednoděložné a dvouděložné rostliny Vybrané čeledi Stavba květu a jeho uzpůsobení k opylování Nejdůležitější zástupci a jejich vztah k prostředí Seznámení s botanickým klíčem a atlasem Vybraná přírodní společenstva a vegetační pásy Země Ekosystémy (louka, les, voda, město…) Houby a lišejníky Hmyz a jeho vztah ke světu rostlin Zaměření převážně na hmyz komunálně žijící a opylující (včely, mravenci)	ENV1,ENV2, ENV3, ENV4 Z

B09 - vysvětlí různé způsoby výživy hub a jejich význam v ekosystémech a místo v potravních řetězcích B10 - objasní funkci dvou organismů ve stélce lišejníků *P-9-2-03p pozná lišejníky (B10)* B11 - odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům B12 - porovná vnější a vnitřní stavbu jednotlivých orgánů a uvede praktické příklady jejich funkcí a vztahů v rostlině jako celku *P-9-3-02p porovná vnější a vnitřní stavbu rostlinného těla a zná funkce jednotlivých částí těla rostlin (B12)* B13 - vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin *P-9-3-03p rozlišuje základní rostlinné fyziologické procesy a jejich využití* *P-9-3-03p uvede význam hospodářsky důležitých rostlin a způsob jejich pěstování (B13)* B14 - rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů *P-9-3-04p rozliší základní systematické skupiny rostlin a zná jejich zástupce (B14)* B15 - odvodí na základě pozorování přírody závislost a přizpůsobení některých rostlin podmínkám prostředí *P-9-3-05p popíše přizpůsobení některých rostlin podmínkám prostředí (B15)* B31 - uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi *P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi (B31)* B32 - rozlišuje a uvede příklady systémů			

organismů – populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému *P-9-7-02p rozliší populace, společenstva, ekosystémy a objasní základní princip některého ekosystému (B32)* B33 - vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam *P-9-7-03p vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech (B33)* B34 - uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému *P-9-7-04p popíše změny v přírodě vyvolané člověkem a objasní jejich důsledky* *P-9-7-04p pozná kladný a záporný vliv člověka na životní prostředí (B34)* B35 - aplikuje praktické metody poznávání přírody *P-9-8-01p využívá metody poznávání přírody osvojované v přírodopisu (B35)* B36 - dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody *P-9-8-02p dodržuje základní pravidla bezpečného chování při poznávání přírody (B36)*			

Téma: Mineralogie

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
B26 - rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek *P-9-6-02p pozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny (B26)*	Zúčastní se přímého pozorování hornin v přírodě, zaznamená jejich strukturu graficky nebo fotograficky, vzorky, které má k dispozici	Vývoj zemské kůry a organismů na Zemi - geologické změny, přizpůsobování se organismů prostředí Horniny vyvřelé, usazené a přeměněné	Z ENV1,ENV2, ENV3, ENV4

B27 - rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody *P-9-6-03p rozliší důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů (B27)* B28 - porovná význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy, rozlišuje hlavní půdní typy a půdní druhy v naší přírodě *P-9-6-04p rozezná některé druhy půd a objasní jejich vznik (B28)* B31 - uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi *P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi (B31)* B32 - rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy a objasní na základě příkladu základní princip existence živých a neživých složek ekosystému *P-9-7-02p rozliší populace, společenstva, ekosystémy a objasní základní princip některého ekosystému (B32)* B33 - vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam *P-9-7-03p vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech (B33)* B34 - uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému *P-9-7-04p popíše změny v přírodě vyvolané člověkem a objasní jejich důsledky* *P-9-7-04p pozná kladný a záporný vliv člověka na životní prostředí (B34)* B35 - aplikuje praktické metody poznávání přírody *P-9-8-01p využívá metody poznávání přírody osvojované v přírodopisu (B35)*	prozkoumá podrobně pod mikroskopem a vytvoří nákres. Dokáže popsat význam geologického podloží pro rostliny.	Základní nerosty Práce s geologickou mapou Geologické exkurze do blízkého okolí Podle možností návštěva muzea s geologickou expozicí Složení, vlastnosti a význam půdy	

B36 - dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody *P-9-8-02p dodržuje základní pravidla bezpečného chování při poznávání přírody (B36)*			

7. třída – Výživa, hygiena a zdraví

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
B06 - uvede příklady dědičnosti v praktickém životě a příklady vlivu prostředí na utváření organismů B07 - uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka *P-9-1-07p uvede na příkladech vliv virů a bakterií v přírodě a na člověka (B07)* *P-9-5-01p popíše stavbu orgánů a orgánových soustav lidského těla a jejich funkce (B20)* B23 - rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby, objasní význam zdravého způsobu života *P-9-5-04p rozliší příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby (B23)* B24 - aplikuje první pomoc při poranění a jiném poškození těla *P-9-5-05p zná zásady poskytování první pomoci při poranění (B24)* Y01 - respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v komunitě *VZ-9-1-01p chápe význam dobrého soužití mezi*		**Výživa** – potrava (bílkoviny, cukry, tuky), role vitamínů a stopových prvků, stravovací návyky Tělesná a dušení hygiena – důležitost životního rytmu, nebezpečí přemíry smyslových podnětů, osobní hygiena Zdraví a nemoc – potrava jako příčina nemocí, bakterie a viry ve vztahu k nemocem člověka; jednotlivé nemoci a jejich prevence, dědičnost nemocí; ochrana před přenosnými i nepřenosnými chorobami, chronickým onemocněním a úrazy (zásady první pomoci); příroda jako pomocník v boji proti nemocem (léčivé rostliny, zdroje látek pro léky); drogy a jedy přírodního původu (působení na člověka, prevence, ostatní návykové látky Sexualita člověka – role sexuality v lidském životě, odpovědnost v sexualitě, prevence pohlavních nemocí; přátelství, partnerské vztahy, manželství a rodičovství Vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity Puberta, dospívání <u>Trávicí soustava</u> Proces trávení a trávicí orgány Základní složky potravy - cukry, tuky, bílkoviny,	MUL1, MUL2, MUL3, MUL4, MUL5 OSV1-11 Ch Pěstitelské práce

vrstevníky i členy rodiny (Y01) Y02 - vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví Y03 - vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním, sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví *VZ-9-1-03p uvědomuje si základní životní potřeby a jejich naplňování ve shodě se zdravím (Y03)* Y04 posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví *VZ-9-1-04p, VZ-9-1-09p respektuje zdravotní stav svůj i svých vrstevníků a v rámci svých možností usiluje o aktivní podporu zdraví (Y04)* Y07 - dává do souvislostí složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky *VZ-9-1-07p dodržuje správné stravovací návyky a v rámci svých možností uplatňuje zásady správné výživy a zdravého stravován (Y07)*		vitamíny, stopové prvky Voda a tekutiny a jejich důležitost pro výživu člověka <u>Dýchací soustava</u> Stavba a funkce dýchacích orgánů Přenos kyslíku do krve Tabák a nikotin - původ a působení kouření na zdraví člověka <u>Oběhová soustava</u> Stavba a funkce orgánů krevního oběhu Činnost srdce a krevní oběh Prevence a léčba nemocí srdce a krevního oběhu Alkohol a jeho působení na člověka <u>Vylučovací soustava</u> Ledviny jako orgány vylučování a jejich funkce Další způsoby vylučování Prevence a léčba nemocí vylučovacích orgánů <u>Rozmnožovací soustava</u> Rozmnožovací orgány ženy a muže a jejich funkce <u>Nervová soustava</u> Stavba mozku a míchy	

8. třída – Zoologie, Biologie člověka

Téma: Zoologie

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
P-9-1-03p zná základní funkce hlavních orgánů a orgánových soustav rostlin i živočichů (B03) B04 - třídí organismy a zařadí vybrané organismy do říší a nižších taxonomických jednotek *P-9-1-04p rozpozná rozdíl mezi jednobuněčnými a mnohobuněčnými organismy (B04)* B05 - vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti B06 - uvede příklady dědičnosti v praktickém životě a příklady vlivu prostředí na utváření organismů B16 - porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů *P-9-4-01p porovná vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů (B16)* B17 - rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin *P-9-4-02p rozliší jednotlivé skupiny živočichů a zná jejich hlavní zástupce (B17)* B18 - odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí *P-9-4-03 odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí (B18)*	Popíše rostlinnou a živočišnou buňku Rozpozná, porovná a objasní funkci základních orgánů (orgánových soustav) živočichů Dokáže se pohybovat v přírodě tak, aby mohl pozorovat vybrané druhy živočichů v jejich přirozeném prostředí. Zúčastní se přímého pozorování živočichů v přírodě, porovná různé ekosystémy v rámci svého okolí i vzdálenějších oblastí a zástupce živočichů v nich žijících	Stavba těla živočichů ve srovnání se stavbou těla člověka Vybraní zástupci jednotlivých skupin živočichů Rozšíření, význam a ochrana živočichů Zastoupení živočišných druhů ve vybraných ekosystémech	ENV1 – 4 Z

B19 - zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka; uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy *P-9-4-04p ví o významu živočichů v přírodě i pro člověka a uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy (B19)* *- využívá zkušenosti s chovem vybraných domácích živočichů k zajišťování jejich životních potřeb* B35 - aplikuje praktické metody poznávání přírody *P-9-8-01p využívá metody poznávání přírody osvojované v přírodopisu (B35)* B36 - dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce a chování při poznávání živé a neživé přírody *P-9-8-02p dodržuje základní pravidla bezpečného chování při poznávání přírody (B36)*			

Téma: Biologie člověka

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
B20 - určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy *P-9-5-01p popíše stavbu orgánů a orgánových soustav lidského těla a jejich funkce (B20)*		<u>Kostra a svaly:</u> Opěrná soustava lidského těla (porovnání s opěrnou soustavou živočichů) Páteř, hrudní koš Stavba a funkce horní a dolní končetiny, pletence Stavba lebky Stavba kosti Klouby a vazy Svaly - rozdělení, funkce a význam <u>Smysly:</u> - stavba a funkce oka	Vv

		- stavba a funkce ucha - čich, chuť, hmat	
Y08 - uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc *VZ-9-1-08p svěří se se zdravotním problémem (Y08)* Y09 - projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce Y10 - samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím Y11 - respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví Y12 - respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování Y13 - uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým		Předčasná sexuální zkušenost; těhotenství a rodičovství mladistvých; poruchy pohlavní identity Zdravotní a sociální rizika zneužívání návykových látek, patologického hráčství, práce s počítačem; návykové látky Ochrana zdraví při různých činnostech Reklamní vlivy	OSV1 – 11 Zpravidla se realizuje ve spolupráci s K-centrem Příbram

VZ-9-1-13p dává do souvislosti zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a provozováním hazardních her *VZ-9-1-13p uplatňuje osvojené sociální dovednosti při kontaktu se sociálně patologickými jevy (Y13)* Y14 - vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi *VZ-9-1-14p zaujímá odmítavé postoje ke všem formám brutality a násilí (Y14)* Y15 - projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc *VZ-9-1-15p uplatňuje způsoby bezpečného chování v sociálním kontaktu s vrstevníky, při komunikaci s neznámými lidmi, v konfliktních a krizových situacích a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc; ví o centrech odborné pomoci, vyhledá a použije jejich telefonní čísla (Y15)* Y16 - uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí *VZ-9-1-16p chová se odpovědně při mimořádných událostech a prakticky využívá základní znalosti první pomoci při likvidaci následků hromadného zasažení obyvatel (Y16)*			

9. třída – Biologie člověka, zoologie

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
B02 - popíše základní rozdíly mezi buňkou rostlin, živočichů a bakterií a objasní funkci základních organel B03 - rozpozná, porovná a objasní funkci základních orgánů (orgánových soustav) rostlin i živočichů B05 - vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti B21 - orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka *P-9-5-02p charakterizuje hlavní etapy vývoje člověka (B21)* B22 - objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří *P-9-5-03p popíše vznik a vývin jedince (B22)*		Princip oplodnění Nitroděložní vývoj Postnatální vývoj Zodpovědný sexuální život a prevence pohlavních nemocí Role sexuality v lidském životě (biologické, sociální a kulturní aspekty) Centrální a periferní nervová soustava Funkce nervové soustavy Duševní zdraví a životní styl <u>Dědičnost a proměnlivost jako základní vlastnosti živé přírody</u> Organismus a dědičnost - geny, genetická informace Dědičnost a proměnlivost Pohlavní a nepohlavní rozmnožování z hlediska dědičnosti a proměnlivosti Rostlinná buňka, pletiva Živočišná buňka, tkáně, orgány, orgánové soustavy Organismy jednobuněčné a mnohobuněčné, rozmnožování	

FYZIKA

Charakteristika předmětu

Fyzika otevírá žákům pohled na chování a vlastnosti těles, jejich vzájemné vztahy a působení, a vede také k porozumění technice, která je na těchto vztazích založena.

Vyučování fyziky nastupuje v době, kdy jsou žákovy myšlenkové síly do té míry zralé, že už dokážou dobře sledovat nebo i samy objevovat kauzální souvislosti přírodního dění. Fyzikální jevy a děje představují vítané cvičné pole pro vyzkoušení a rozvíjení těchto schopností a učivo fyziky poskytuje oporu zvolna se rozvíjejícímu úsudku žáků, jejich schopnosti přesně a racionálně uvažovat.

Postupujeme pokud možno od smyslového prožití fenoménu, včetně jeho případných experimentálních variací, přes přesný popis, podrobné zachycení a rekapitulaci předvedeného dění, až k postupnému vyvozování zákonitostí a příslušných podmínek.

Vhodné je tedy začínat výuku v oblastech, které jsou smyslově intenzivní (akustika, optika, termika), umožňují názornost a žáci s nimi mají množství přímých zkušeností. Začneme-li např. akustikou, můžeme navázat na širokou škálu zkušeností z oblasti hudební. Zákonitosti, s nimiž jsou již delší dobu přirozeně seznamováni ve vyučování hudební výchovy (intervaly, tvoření tónu, barva, výška tónu) jsou nyní zkoumány na úrovni experimentální, zobecňovány a matematicky uchopovány. Oblasti smyslově přímo nepřístupné (elektřina, magnetismus) přicházejí na řadu až posléze a i tady uplatňujeme přirozený fenomenologický přístup.

Zvláštní péči je třeba věnovat oblastem, kde se nelze vyhnout použití modelových představ a abstraktnějším teoretickým poznatkům (elektromagnetismus, atomistika). Přicházejí na řadu až ve vyšších ročnících, kdy už žák dovede rozlišovat model od reality. K posílení této schopnosti používáme pokud možno vždy vícero druhů modelů.

V šestém ročníku je to akustika a optika jako dobře pozorovatelné oblasti, v sedmém ročníku mechanika rozvíjející kazuistické myšlení. V osmém ročníku je kladen důraz na elektřinu a magnetismus, které poskytují prostor pro mezipředmětové vztahy – především k chemii, biologii, péči o životní prostředí. Devátá třída potom shrnuje a rozšiřuje předchozí učivo a klade získané vědomosti do širších celků.

Fyzikální pohled na svět je ve výuce plně integrovaný s tématy dalších předmětů, ke kterým přesahuje svými souvislostmi podobně jako přináší vědomí fyzikálních zákonitostí v každodenním životě žáků.

Forma realizace

Vyučovací předmět fyzika směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a příroda (Fyzika).

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Environmentální výchova, Globální výchova a Mediální výchova.

Výuka fyziky je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Rozvíjení kompetencí

Metodická hlediska byla uvedena již v charakteristice předmětu. V souvislosti s nimi by mělo vyučování vést též k rozvoji následujících kompetencí.

Kompetence k učení:
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů
- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní
- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální
- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

Kompetence digitální
- Vedeme je k získávání, vyhledávání, kritickému posuzování, spravování a sdílení dat, informací a digitálních obsahů při práci na individuálních či skupinových referátech.
- Výuka je doplněna pracemi, při kterých žáci vytváří a upravují digitální obsah, se kterým různými formami dále pracují.
- Seznamujeme žáky s možnými negativními dopady užívání digitálních technologií na jejich fyzické a duševní zdraví a učíme je takovýmto situacím předcházet.

Kompetence občanské
- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek

Kompetence pracovní
- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Vzdělávací obsah předmětu

6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
AKUSTIKA F18 - rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku *F-9-5-01p rozpozná zdroje zvuku, jeho šíření a odraz (F18)*	Chápe odraz a pohlcování zvuku v závislosti na materiálu Chápe vytváření a šíření zvuku	Chvění jako fyzická stopa zvuku a tónu Rozdíl mezi tónem a ostatními zvuky Vztah znějících těles k výšce tónu, síle zvuku a barvě zvuku Tonální řada (alikvotní tóny), intervaly a jejich vyjádření poměrem malých celých čísel Utváření hrtanu, pozorování lidského hlasu Šíření zvuku v různých materiálech Odraz a pohlcování zvuku Zvukové vodiče a zvukové izolanty	Hv - historie a výroba hudebních nástrojů, hudební intervaly, rozdílné ladění, Př – hlasivky, ucho M – počítání s poměry a zlomky Čj - výslovnost, jednotlivé skupiny hlásek (retozubné, krční atd.)

OPTIKA F26 - využívá zákona o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákona odrazu světla při řešení problémů a úloh *F-9-6-07p zná způsob šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí; rozliší spojnou čočku od rozptylky a zná jejich využití (F26)*	Podle zadané polohy překážky a dopadajícího světla určí polohu stínu Pracuje se zákonitostí odrazu světla v praktických úlohách	Protiklad světla a tmy Přirozené zdroje světla (Slunce, Měsíc, hvězdy, oheň) Svíčka a další zdroje světla Odraz světla, zrcadlo Šíření světla a překážky pro jeho šíření, světlo a stín Průhledné, průsvitné a neprůhledné prostředí Zatmění Slunce a Měsíce barvy – kruh barev, doplňkové barvy; barva jako pigment (nátěrová hmota) vs. barva světla	Vv - cvičení na kontrast, perspektiva, světlo a stín v malířství Př - fyzika lidského oka bude probírána v biologii člověka v 9. třídě Vv - světlo a stín v modelování, výroba svíčky
TERMIKA F15 - využívá poznatky o vzájemných přeměnách různých forem energie a jejich přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh *F-9-4-03p rozpozná vzájemné přeměny různých forem energie, jejich přenosu a využití (F15)*	Uvede různé možnosti vzniku tepla (tření, spalování) Seřadí vybrané materiály podle teploty tání (např. voda, živočišný tuk, cín, případně jiné kovy) Změří teplotu Navrhne materiály vhodné pro izolaci nebo vedení nebo dobrý tepelný kontakt Určí v jakých podmínkách může dojít k omrzlinám a jak se jich máme vyvarovat	Původ tepla na zemi Protiklad tepla a chladu Tepelná roztažnost Přeměny skupenství Teplota, měření teploty Vedení tepla	ENV1, ENV2, ENV3, ENV4 Př - Výchova ke zdraví (omrzliny, spáleniny)

MAGNETISMUS F24 - využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet	Pracuje s magnetickými matriály, je schopen určit magnetické vlastnosti látek. Je schopen práce s magnetickým polem a jeho intenzitou v praktických úlohách	Vlastnosti magnetu Přitahování a odpuzování magnetů Zmagnetizování materiálů Siločáry, zviditelnění magnetického pole Kompas Magnetické pole země	GLO2 Z - magnetické póly Země, orientace v mapě D - objevné plavby a navigace pomocí kompasu, odchylky

7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
MECHANIKA F08 - určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici *F-9-2-04p rozezná, zda na těleso v konkrétní situaci působí síla (F08)* F07 - změří velikost působící síly F10 - aplikuje poznatky o otáčivých účincích síly při řešení praktických problémů *F-9-2-06p aplikuje poznatky o jednoduchých strojích při řešení jednoduchých praktických problémů (F10)*	Prakticky využívá pravidla mechaniky Je schopen uvedené jednoduché stroje popsat, navrhnout a v přiměřené míře i zkonstruovat	Páka, rameno břemene a rameno síly v různých variacích Kladka a její použití Nakloněná rovina Vzájemné působení těles Síla, měření síly, tíhová síla, hmotnost, měření hmotnosti Tlaková síla, tlak, tření, drsnost povrchu styčných ploch souvislost tlakové a třecí síly Skládání sil, rovnováha sil	TV - cvičení na rovnováhu, mechanika lidského těla Dř - konstruování
ELEKTROSTATIKA F22 - rozliší vodič a izolant a polovodič na základě analýzy jejich vlastností *F-9-6-03p rozliší vodiče od izolantů na základě jejich vlastností; zná zásady bezpečnosti při práci s elektrickými přístroji a zařízeními; zná druhy magnetů a jejich praktické využití; rozpozná, zda těleso je, či není zdrojem světla (F22)*	Umí předvést jednoduché elektrostatické jevy	Elektrostatická přitažlivost a odpuzování jako jevy vznikající třením Vodiče a izolanty	Z - meteorologie (blesk)
ELEKTŘINA F20- sestaví správně podle schématu elektrický obvod a analyzuje správně schéma reálného obvodu *F-9-6-01p sestaví podle schématu jednoduchý elektrický obvod (F20)*	Sestaví jednoduchý galvanický článek Sestaví jednoduchý elektrický obvod	Jednoduchý elektrický obvod Sériové a paralelní zapojení Nebezpečí elektrického proudu, 1.pomoc	

AKUSTIKA F18 - rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku *F-9-5-01p rozpozná zdroje zvuku, jeho šíření a odraz (F18)* F19 – posoudí možnosti zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí *F-9-5-02p posoudí vliv nadměrného hluku na životní prostředí a zdraví člověka (F19)*	Chápe odraz a pohlcování zvuku v závislosti na materiálu. Dovede zesílit a zeslabit zvuk využitím vhodných prostředků	Hudební intervaly a jejich číselné vyjádření Šíření zvuku v různých prostředích, rychlost zvuku Odraz zvuku, ozvěna Rezonanční jevy; různé hudební nástroje Hlasitost zvuku a vliv nadměrného hluku na okolní prostředí a lidské zdraví	ENV1, ENV2, ENV3
OPTIKA F 26 - využívá zákona o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákona odrazu světla při řešení problémů a úloh *F-9-6-07p zná způsob šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí; rozliší spojnou čočku od rozptylky a zná jejich využití (F26)* F 27 -rozhodne ze znalosti rychlostí světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici či od kolmice, a využívá této skutečnosti při analýze průchodu světla čočkami	Zkonstruuje jednoduchý optický přístroj (dírková komora, periskop ap.)	Zákon odrazu, duté a vypuklé zrcadlo Pojem ohniska Průchod světla hranolem Zákon lomu; lom ke kolmici a od kolmice Spojná čočka, fotoaparát (v návaznosti na dírkovou komoru) Rozptylka Principy zvětšování, zmenšování prostřednictvím čoček Vady lidského zraku (krátkozrakost a dalekozrakost a možnost jejich korekce Barevné jevy vznikající při lomu světla	

8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
KINEMATIKA F05 - rozhodne, jaký druh pohybu těleso koná vzhledem k jinému tělesu *F-9-2-01p rozeznává, že je těleso v klidu či pohybu vůči jinému tělesu (F05)* F06 - využívá s porozuměním při řešení problémů a úloh vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného pohybu těles *F-9-2-02p zná vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného přímočarého pohybu těles při řešení jednoduchých problémů (F06)*		Klid a pohyb tělesa, dráha a rychlost Rovnoměrný a nerovnoměrný pohyb	M
MECHANIKA TEKUTIN F04 - využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů F11 - využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení konkrétních praktických problémů *F-9-3-01p využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení jednoduchých praktických problémů (F11)* F12 předpoví z analýzy sil působících na těleso v klidné tekutině chování tělesa v ní		Hustota (pevných, tekutých i plynných těles) Archimédův zákon (pro vodu i pro vzduch) Hydrostatický tlak Pascalův zákon Spojité nádoby Pumpy Atmosférický tlak Vývěva a vakuum	Z – meteorologie

ELEKTŘINA, ELEKTROMAGNETISMUS F21- rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří elektrický proud a napětí *F-9-6-02p vyjmenuje zdroje elektrického proudu (F21)* F23- využívá Ohmův zákon pro část obvodu při řešení praktických problémů F24 -využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet a cívku s proudem a o vlivu změny magnetického pole v okolí cívky na vznik indukovaného napětí v ní F25 - zapojí správně polovodičovou diodu		Tepelné účinky el. Proudu Vodivost různých materiálů Magnetické účinky elektrického proudu a jejich využití: Napětí, proud, odpor a jejich měrné jednotky Vznik stejnosměrného proudu, značení Využití stejnosměrného proudu (elektromotor, dynamo) Střídavý proud Vznik střídavého proudu Střídavé napětí Bezpečnost při práci s elektrickými přístroji	Inf - základní principy fungování počítačů

9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
MECHANIKA F07 změří velikost působící síly F08 určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici *F-9-2-04p rozezná, zda na těleso v konkrétní situaci působí síla (F08)* F09 využívá Newtonovy zákony pro objasňování či předvídání změn pohybu těles při působení stálé výsledné síly v jednoduchých situacích *F-9-2-05p předvídá změnu pohybu těles při působení síly (F09)* F10 - aplikuje poznatky o otáčivých účincích síly při řešení praktických problémů *F-9-2-06p aplikuje poznatky o jednoduchých strojích při řešení jednoduchých praktických problémů (F10)*		Moment síly Newtonovy zákony Tření Tlaková síla	

ENERGIE F13 -určí v jednoduchých případech práci vykonanou silou a z ní určí změnu energie tělesa F14- využívá s porozuměním vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem *F-9-4-02p uvede vzájemný vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem (bez vzorců) (F14)* F15- využívá poznatky o vzájemných přeměnách různých forem energie a jejich přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh *F-9-4-03p rozpozná vzájemné přeměny různých forem energie, jejich přenosu a využití (F15)* F16- určí v jednoduchých případech teplo přijaté či odevzdané tělesem *F-9-4-04p rozezná v jednoduchých příkladech teplo přijaté či odevzdané tělesem (F16)* F17 -zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí *F-9-4-05p pojmenuje výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí (F17)*		Pohybová a polohová energie Změny skupenství Tepelné stroje – spalovací motory Vnitřní energie Jaderná energie Ochrana před radioaktivním zářením Spotřeba energie a možnosti jejích úspor Primární zdroje energie Obnovitelné a neobnovitelném zdroje energie	D - období vědecko technické revoluce ENV1, ENV2, ENV3

LÁTKY A TĚLESA F01 - změří vhodně zvolenými měřidly některé důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa *F-9-1-01p změří v jednoduchých konkrétních případech vhodně zvolenými měřidly důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa – délku, hmotnost, čas (F01)* F02 - uvede konkrétní příklady jevů dokazujících, že se částice látek neustále pohybují a vzájemně na sebe působí F03 - předpoví, jak se změní délka či objem tělesa při dané změně jeho teploty F04 - využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů	Chápe rozdíl mezi (atomárními) modely a skutečností	Částicová stavba látek	

Chemie

Charakteristika předmětu:

Předmět chemie, který přibývá v 7. ročníku, představuje výzvu a šanci poznat svět látek. Prozkoumat jejich vlastnosti a z nich tvořit pojmy, které člověka zahrnou do procesu bádání. Tím mu napomohou k novému, prohloubenému setkání se světem. Je nasnadě, že hotový, „mrtvý“ svět anorganické chemie nabízí k tomuto účelu jedinečné a v pokusech působivé možnosti. Na začátku epochy stojí oheň a proces hoření (pro děti „spřátelený” zážitek). Následné využití všech vzniklých produktů a jejich další možná přeměna, kdy z pevných zbytků vznikají povětšinou báze, ze spalin v setkání s vodou vznikají kyseliny. Vytváříme tedy pojmy jako je kyselina a zásada, které mají velké polarity a odlišné vlastnosti. V následném spojení se oba pojmy setkávají v solích, jakožto neutrálních sloučeninách (zjednodušeně) a vytváří „pevný, neživý“ svět okolo nás (vápenec, pískovce). Člověk s nimi dále pracuje a využívá je pro vlastní potřebu (tvorba malty, pálené či hašené vápno).

Jádro celé metodiky spočívá v tom, abychom žáky uvedli do sféry chemických procesů a pochodů kvalitativně a ukázali tak žákovi nový vztah k přírodě. To předpokládá, že své „výzkumy“ vždy začínáme nejprve s přírodními látkami (např. dřevo, papír, vlasy atd.). Velmi důležité je, abychom pracovali s takovými pojmy, úkazy, materiály či pomůckami, které žáci dokáží zažít (slyšet, vidět, cítit). Upevníme tím jejich vnímání světa kolem sebe a vytvoříme pevný základ pro další (hlubší) cestu ve světě poznání a práci s teoretickými pojmy ve vyšších ročnících. Otázky „nerveme“ z žáků senzačními experimenty, nýbrž při všedních, každodenně známých jevech, jakým je např. oheň. Žáci tak budou prožívat člověka jako spolutvůrce přírodních procesů. Výuka chemie nesmí vymezovat a omezovat, nýbrž musí ukazovat vztahy a jevy v přírodě (postupujeme přitom z vnějšku dovnitř). Musíme přitom brát vážně prožitky žáků a zapojit je do výuky, a ne protěžovat měřicí přístroje a indikátory.

Osmá třída se věnuje silám, které jsou více živelné a proměnlivé, tedy méně zachytitelné a jednoduše popsatelné. Vyučování chemie v 8. ročníku vyžaduje jiný způsob kladení otázek než v 7. třídě. Organické přírodní jevy a procesy jsou mnohem složitější a podstatně obtížněji pochopitelné. Na počátku stojí člověk opatřující si svou stravu, v němž se tyto procesy odehrávají. Potrava vzniká, roste, vytváří se. Je ovlivněna přírodními silami, které na ni působí. Ve výuce se tedy snažíme objevit tyto síly a pozorovat, jak působí a jakou mají podstatu. Procesuální stránka organických životních pochodů tvorby a změny látek vyžaduje myšlení, které respektuje organický, živý charakter, a tvoření pojmů, které odpovídá aspektu zodpovědnosti a zralosti. V epoše chemie se pokoušíme od obvyklého kauzálně-analytického přístupu látkové chemie dovést žáky k chemii orientované na procesy - a to tím, že zavádíme různé chemické modelové představy a diskutujeme o nich. Tímto způsobem mají žáci pozorovat souvislosti tak, jak to odpovídá jejich věku, a učit se je také chápat. Proto musíme vždy žáky podněcovat, aby kladli své vlastní, originální otázky (pomocí experimentů, na nichž se podílejí i žáci, máme možnost tuto schopnost ptát se, ještě více prohlubovat.)

V popředí stojí biochemie. Je třeba znázornit takovou chemii, která neotravuje životní prostředí, nýbrž může na ně i na člověka působit léčivě. Učitel musí propojovat svůj předmět s ostatními předměty. To je podmínkou, aby se předmět skutečně mohl stát součástí obsáhlého harmonického obrazu světa.

Jsou-li ve škole zavedeny v 8. třídě závěrečné ročníkové práce, pak se nabízí žákům možnost, aby témata chemie zapracovali přiměřeně věku do svých ročníkových prací, a tak dále rozvinuli svou „zvědavost".

Žáci mají získat přehled o celé oblasti chemie. Epochy matematiky, fyziky, chemie jsou si podobné svým přístupem. Fyzika a chemie mohou být pak chápány jako navzájem související jednota. Žák může postupovat od experimentu k pozorování a dále k zákonitosti, ke vzorci a výpočtu, aniž by narazil na něco nepochopitelného, co by nebyl s to prohlédnout. Rozvíjíme jasné pozorování, tvoření logických závěrů, chápání kauzálních vztahů a analytické myšlení. Vstoupit do praktického života je úkol, který žák 9. třídy dokáže zvládnout. Ve vyučování chemie se můžeme pokusit zprostředkovat celkový přehled tím, že se k individuálnímu charakteru prvků dopracujeme prostřednictvím spolupůsobení chemických látek. V této souvislosti je možné probrat periodickou soustavu, která se ovšem nezavádí jako předpokládaný uspořádávající princip, nýbrž jako podstatný objev, v němž se zračí určité zákonitosti. Díky obraznému a názornému myšlení můžeme mezi prvky nalézt ještě docela další zákonitosti, které jsou využitelné ve výuce.

Žáci se nyní již plně stali takříkajíc občany světa a musí se v této pro ně stále ještě nové oblasti učit orientovat pomocí jasných myšlenek. Zároveň je třeba vyhradit velký prostor významu důležitých technických procesů i způsobu jejich provádění s přátelským postojem k životnímu prostředí.

Forma realizace

Vyučovací předmět chemie směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a příroda (Chemie).

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Enviromentální výchova a Globální výchova.

Výuka chemie je realizována v 7. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Rozvíjení kompetencí

Pro výuku chemie je důležité *pozorování* přírody jako systému, *chápání* potřeby udržování přírodní rovnováhy, *uvědomování* si užitečnosti přírodních poznatků a jejich aplikací v praktickém životě, *rozvíjení* dovednosti *pozorovat*, experimentovat, *vytvářet* a *ověřovat* hypotézy, *vyvozovat* z nich závěry a ty ústně i písemně *interpretovat*. Zvláště pak učit se *rozlišování* příčin chemických dějů, jejich souvislostí a vztahů mezi nimi, jejich *předvídání* a případně *ovlivňování* Ve vzdělávacím předmětu chemie směřuje výuka ještě specificky k:

- podchycení a rozvíjení zájmu o poznávání základních pojmů a zákonitostí na příkladech s využitím jednoduchých pokusů, řešení problémů a zdůvodňování jednání v praktických situacích.
- vytváření potřeb objevovat a vysvětlovat chemické jevy, zdůvodňovat vyvozené závěry a získané poznatky využívat k rozvíjení odpovědných postojů.
- získávání a upevňování dovedností pracovat podle pravidel bezpečnosti práce s chemikáliemi a dovednosti poskytovat první pomoc při úrazech způsobených chemickými látkami.

Výuka chemie společně s ostatními předměty ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda přispívá k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí takto:

Kompetence k učení
- Učíme žáky různým metodám pozorování přírodních procesů a jevů.
- Učíme zpracovávat informace a využívat je k dalšímu učení.

Kompetence k řešení problémů
- Rozvíjíme schopnost objevovat a formulovat problémy a hledat různé varianty řešení.
- Učíme základům vyvozování a předvídání specifických závěrů z přírodních zákonů.
- Učíme poznatky zobecňovat a aplikovat v různých oblastech života.

Kompetence komunikativní
- Vedeme žáky k přesnému vyjadřování a argumentaci.
- Učíme je stručně, a přehledně sdělovat postup a výsledky svých pozorování a experimentů.

Kompetence sociální a personální
- Vedeme žáky k osvojení dovednosti kooperace a společného hledání optimálních řešení problémů.

Kompetence občanské
- Vedeme žáky k poznání možnosti rozvoje i zneužití chemie a učíme je odpovědnosti za zachování životního prostředí.

Kompetence pracovní
- Učíme je provádět soustavná pozorování a experimenty a získaná data zpracovávat a vyhodnocovat.
- Seznamuje žáky se zásadami bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Kompetence digitální
- Vedeme je k získávání, vyhledávání, kritickému posuzování, spravování a sdílení dat, informací a digitálních obsahů při práci na individuálních či skupinových referátech.
- Výuka je doplněna pracemi, při kterých žáci vytváří a upravují digitální obsah, se kterým různými formami dále pracují.

Vzdělávací obsah předmětu

7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Téma: Bezpečnost při experimentální činnosti			
Ch02 - pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými nebezpečnými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí *CH-9-1-02p pracuje bezpečně s vybranými běžně používanými nebezpečnými látkami (Ch02)* Ch03 - objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek *CH-9-1-03p reaguje na případy úniku nebezpečných látek (Ch03)* Ch26 - aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe	Zná zásady bezpečné práce v chemické pracovně, poskytne a přivolá první pomoc při úrazu Uvede příklady nebezpečných chemických látek a zásady bezpečné práce s nimi Vysvětlí princip hašení, zná telefonní číslo hasičů	Zásady bezpečné práce ve školní pracovně (laboratoři) i v běžném životě Nebezpečné látky a přípravky Varovné značky a jejich význam Mimořádné události, havárie chemických provozů, úniky nebezpečných látek	

Téma: Oheň - hoření látek			
Ch01 - určí společné a rozdílné vlastnosti látek *CH-9-1-01p rozliší společné a rozdílné vlastnosti látek (Ch01)* *- rozpozná přeměny skupenství látek*	Uvede příklady chemického děje a čím se chemie zabývá Rozliší fyzikální tělesa a látky Rozpozná u běžně známých dějů, zda dochází k přeměnám látek Charakterizuje kyslík jako nezbytnou složku pro hoření látek	Hoření různých látek Produkty hoření Tavení, zplynování, spalování Užitečnost x nebezpečí ohně, zápalná teplota Hašení, principy hašení	OSV1 – rozvoj schopností poznání: Cvičení smyslového vnímání, pozorování a soustředění
Téma: Směsi látek – vzduch			
Ch04 - rozlišuje směsi a chemické látky *CH-9-2-01 rozlišuje směsi a chemické látky (Ch04)* Ch07 - uvede příklady oddělování složek v praxi	Rozliší různorodé a stejnorodé směsi Rozliší suspenzi, emulzi, pěnu, dým, mlhu a uvede jejich příklady v běžném životě Uvede příklady pevné, kapalné a plynné směsi Popíše, co je teplotní inverze a smog a uvede příklady zdrojů informací o čistotě ovzduší Zhodnotí vliv činnosti člověka na změny obsahu kyslíku a ozonu v plynném obalu země	Proudění vzduchu v okolí ohně, vlastnosti plamene (pokusy se svíčkou) Složení vzduchu Metody oddělování složek plynných směsí Čistota ovzduší a ekologie Ozonová vrstva	ENV2 – základní podmínky života: Ovzduší
Téma: Vápenec, vápno			
Ch13 - rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání *CH-9-4-01p pojmenuje výchozí látky a produkty nejjednodušších chemických reakcí (Ch13)* Ch15 - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	Sestaví jednoduchou filtrační aparaturu a provede filtraci Navrhne postup oddělení složek směsí v běžném životě Vysvětlí princip usazování a krystalizace Uvede příklady chemické výroby založené na oddělování složek směsi Popíše složení, vlastnosti a použití nejznámějších stavebních pojiv	Přírodní vápenec, rozklad kyselinami Od ohniště k peci Pálení vápence (laboratorní, průmyslové) Vlastnosti produktů pálení vápence (oxid vápenatý) Vydechované plyny (oxid uhličitý) Hašení vápna (hydroxid vápenatý) Kyselost a zásaditost produktů pálení a hašení Technologický cyklus stavebních	

		materiálů, pálení, hašení, tvrdnutí	
Téma: Spalné plyny a popel			
Ch01 - určí společné a rozdílné vlastnosti látek *CH-9-1-01p rozliší společné a rozdílné vlastnosti látek (Ch01)* Ch13 - rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání *CH-9-4-01p pojmenuje výchozí látky a produkty nejjednodušších chemických reakcí (Ch13)* Ch15 - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu Ch16 - porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí *CH-9-5-01p popíše vlastnosti a použití vybraných prakticky využitelných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a zná vliv těchto látek na životní prostředí (Ch16)* Ch17 - vysvětlí vznik kyselých dešťů, uvede jejich vliv na životní prostředí a uvede opatření, kterými jim lze předcházet	Rozliší výchozí látky a produkty chemické reakce a určí je správně v konkrétních případech Popíše vlastnosti a použití vybraných oxidů a posoudí vliv těchto látek na životní prostředí Vysvětlí vznik kyselých dešťů, zhodnotí jejich vliv na životní prostředí a uvede příklady opatření, kterými jim lze předcházet	Síra, fosfor, spalování, vlastnosti Spalné plyny, účinek na plamen Kyselinotvornost plynů a zásadotvornost popele Kyselé, zásadité a neutrální látky v přírodě Přírodní indikátory kyselosti a zásaditosti	
Téma: Silné kyseliny a zásady			
Ch03–objasní nejefektivnější jednání v modelových příkladech havárie s únikem nebezpečných látek	Popíše vlastnosti a použití vybraných kyselin a hydroxidů Popíše a zdůvodní bezpečné ředění	Zásadotvorné a kyselinotvorné oxidy Kyseliny: sírová, chlorovodíková,	ENV3 – Lidské aktivity a problémy životního prostředí: Odpady

CH-9-1-03p reaguje na případy úniku nebezpečných látek (Ch03) Ch16 - porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí *CH-9-5-01p popíše vlastnosti a použití vybraných prakticky využitelných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a zná vliv těchto látek na životní prostředí (Ch16)* Ch18- orientuje se na stupnici pH, změří reakci roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi *CH-9-5-03p orientuje se na stupnici pH, změří pH roztoku univerzálním indikátorovým papírkem* *- poskytne první pomoc při zasažení pokožky kyselinou nebo hydroxidem*	jejich koncentrovaných roztoků a první pomoc při zasažení lidského těla těmito látkami Rozliší zásadité a kyselé roztoky pomocí indikátorů ph a změří ph roztoku univerzálním indikátorovým papírkem Posoudí vliv vybraných kyselin a hydroxidů (v odpadech) na životní prostředí Provede neutralizaci velmi zředěných roztoků známých kyselin a hydroxidů Rozliší, které látky patří mezi soli Připraví jednoduchým způsobem sůl Uvede příklady uplatnění solí v praxi Popíše vlastnosti, použití a význam chloridu sodného	dusičná, uhličitá, fosforečné Hydroxidy: sodný, draselný, vápenatý, amoniak Účinky kyselin a zásad, ředění, bezpečnost práce, první pomoc Neutralizace Stupnice ph, indikátory přírodní a umělé	
Téma: Voda			
Ch08 - rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich výskytu a použití *CH-9-2-05p rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich použití (Ch08)* Ch09 - uvede příklady znečišťování vody a vzduchu v pracovním prostředí a domácnosti, navrhne nejvhodnější preventivní opatření a způsoby likvidace znečištění *CH-9-2-06p uvede zdroje znečišťování vody a vzduchu ve svém nejbližším okolí (Ch09)* Ch06 - vysvětlí základní faktory ovlivňující rozpouštění pevných látek	Rozezná a uvede názvy vody v plynném, kapalném a pevném skupenství Uvede základní vlastnosti vody a její využití v praxi Rozliší vodu destilovanou, pitnou, užitkovou, odpadní a uvede příklady jejich výskytu a použití Uvede princip výroby pitné vody ve vodárnách Vysvětlí koloběh vody v přírodě a zhodnotí jeho význam pro život na zemi Zjistí a uvede příklady znečištění vody a vzduchu v přírodě i	Voda destilovaná, pitná, užitková, odpadní, mořská Čistota vody a ekologie (výroba pitné vody) Rozpouštění látek, rozpouštědla, roztoky Nasycený a nenasycený roztok Směsi, druhy směsí, stejnorodé a různorodé Metody oddělování složek směsí Krystaly a pěstování krystalů	ENV2 – základní podmínky života: Voda Z (mineralogie) - oběh vody

Ch07 - navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení	v domácnosti Vysvětlí rozdíl mezi měkkou a tvrdou vodou Použije v souvislostech správně pojmy: složka roztoku, rozpuštěná látka, rozpouštědlo, rozpustnost, koncentrace, zředěný, nasycený a nenasycený roztok		
Téma: Kovy			
Ch11 –rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech *CH-9-3-02p uvede nejobvyklejší chemické prvky a jednoduché chemické sloučeniny a jejich značky (Ch11)*	Rozliší kovy a nekovy a uvede příklady vlastností a praktického využití vybraných kovů, slitin a nekovů v historii a dnes	Některé kovy (zlato, stříbro, rtuť, cín, měď, alkalické kovy...) Některé slitiny Analýza sloučenin kovů, zkouška v plameni Vlastnosti a využití kovů Chemické reakce kovů	F - vodiče a nevodiče

8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Téma: Škroby			
Ch22 - orientuje se ve výchozích látkách a produktech fotosyntézy a koncových produktů biochemického zpracování, především sacharidů Ch24 - uvede příklady zdrojů sacharidů *CH-9-6-06p uvede příklady sacharidů v potravě z hlediska obecně uznávaných zásad správné výživy (Ch24)*	Rozliší sacharidy od bílkovin a tuků, uvede příklady zdrojů těchto látek pro člověka a posoudí různé potraviny z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy Vysvětlí pojem biotechnologie a uvede příklady	Přírodní výskyt škrobu, vznik, získávání Mlynářství, zrno, mouka, chléb Vlastnosti škrobu a upotřebení Chemický důkaz škrobu	OSV2 – Sebepoznání a sebepojetí: Já jako zdroj informací o sobě
Téma: cukry			
Ch23 - určí podmínky postačující pro aktivní fotosyntézu Ch22 - orientuje se ve výchozích látkách a produktech fotosyntézy a koncových produktů biochemického zpracování, především sacharidů CH24 - uvede příklady zdrojů sacharidů *CH-9-6-06p uvede příklady sacharidů v potravě z hlediska obecně uznávaných zásad správné výživy (Ch24)*	Orientuje se ve výchozích látkách a produktech dýchání a fotosyntézy Uvede podmínky pro průběh fotosyntézy a její význam pro život na zemi	Přírodní vznik cukrů Fotosyntéza, dýchání Výroba cukru, cukrovarnictví, med, ovocné cukry Vlastnosti cukrů, rozpouštění, teplotní vliv, redukční vlastnosti Sladké látky, zdravotní účinky	
Téma: bílkoviny			
Ch22 - orientuje se ve výchozích látkách a produktech fotosyntézy a koncových produktů biochemického zpracování, především bílkovin Ch24 - uvede příklady zdrojů bílkovin *CH-9-6-06p uvede příklady bílkovin v potravě z hlediska obecně uznávaných zásad správné výživy (Ch24)*	Rozliší bílkoviny od sacharidů a tuků, uvede příklady zdrojů těchto látek pro člověka a posoudí různé potraviny z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy	Přírodní výskyt, vlastnosti, význam, Důkaz bílkovin, rozklad Chemické a fyzikální jevy, nebezpečí pro život (teplo, změna ph, těžké kovy...)	

Téma: Tuky a oleje			
Ch22 - orientuje se ve výchozích látkách a produktech fotosyntézy a koncových produktů biochemického zpracování, především tuků Ch24 - uvede příklady zdrojů tuků *CH-9-6-06p uvede příklady tuků v potravě z hlediska obecně uznávaných zásad správné výživy (Ch24)*	Rozliší tuky od sacharidů a bílkovin, uvede příklady zdrojů těchto látek pro člověka a posoudí různé potraviny z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy Uvede výchozí látky a produkty esterifikace a rozliší esterifikaci mezi ostatními typy chemických reakcí Zachází bezpečně s běžnými mycími a čistícími prostředky používanými v domácnosti	Rozpustnost, hoření Význam tuků a využití Příprava mýdel Esterifikace, zmýdelnění	
Téma: kvašení			
Ch21 - rozliší vybrané deriváty uhlovodíků, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití	Rozliší metanol, etanol, fenol a uvede vlastnosti a příklady využití těchto látek Popíše jednoduchou destilační aparaturu a vysvětlí princip destilace	Alkoholy, využití, nebezpečí Další deriváty uhlovodíků, použití	MED1 – Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení: Rozdíl mezi informací a reklamním sdělením
Téma: Dřevo, uhlí, ropa, zemní plyn			
Ch19 - rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití Ch20 - zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy *CH-9-6-02p zhodnotí užívání paliv jako zdrojů energie* *CH-9-6-02p vyjmenuje některé produkty průmyslového zpracování ropy (Ch20)*	Rozliší anorganické a organické sloučeniny Vyhledá a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy a zemního plynu Vyhledá a uvede příklady havárii způsobených ropou a ropnými produkty a zemním plynem Rozliší a zapíše nejjednodušší vzorce organických sloučenin Uvede příklady fosilních a průmyslově vyráběných paliv, popíše jejích vlastnosti a zhodnotí jejich využívání Posoudí vliv spalování různých paliv na životní prostředí Rozliší obnovitelné a neobnovitelné	Vznik a zpracování Použití pro energii a chemické výroby Spalovací procesy Výroba dřevěného uhlí Alternativní zdroje energie Uhlíkaté látky, uhlík Získávání uhlovodíků	ENV2 – základní podmínky života: Energie Zeměpis – nerostné zdroje

	zdroje energie Používá bezpečně spotřebiče na topné plyny v domácnosti a plynové kahany při školních experimentech		

9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
Téma: Kovy			
Ch13 - rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání *CH-9-4-01p pojmenuje výchozí látky a produkty nejjednodušších chemických reakcí (Ch13)* Ch15 - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu Ch25 - zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi *CH-9-7-01p uvede příklady využívání prvotních a druhotných surovin (Ch25)* Ch27 - orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka *CH-9-7-03p zhodnotí využívání různých látek v praxi vzhledem k životnímu prostředí a zdraví člověka (Ch27)*	Popíše princip výroby železa a oceli a zhodnotí jejich význam pro národní hospodářství Vysvětlí pojem koroze, uvede příklady činitelů ovlivňující její rychlost, uvede způsoby ochrany ocelových výrobků před korozí Předpoví a prověří vliv různých činitelů na průběh koroze jednoduchým pokusem	Kování, kalení, tvrdost, pružnost Zušlechťování kovů (litina, ocel) Výroba železa ve vysoké peci Spalování, oxidace, redukce Děje exotermní a endotermní Suroviny pro získávání kovů (Cu, Sn, Pb, Zn, Fe...) Oxidačně-redukční procesy výroby kovů	ENV4 – Vztah člověka k prostředí: Náš životní styl (spotřeba věcí apod.) Z – rudy kov,nerostné zdroje
Téma: Redoxní procesy			
Ch13 - rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání *CH-9-4-01p pojmenuje výchozí látky a produkty nejjednodušších chemických*	Vysvětlí pojmy oxidace a redukce Určí, které ze známých reakcí patří mezi redoxní reakce	Elektrolýza Elektrochemické reakce kovů Ionizace, vodivost roztoků solí Oxidace a redukce a jejich využití	F - účinky el. proudu

reakcí (Ch13) Ch15 - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu Ch25 - zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi *CH-9-7-01p uvede příklady využívání prvotních a druhotných surovin (Ch25)* Ch27 - orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka *CH-9-7-03p zhodnotí využívání různých látek v praxi vzhledem k životnímu prostředí a zdraví člověka (Ch27)*			
Téma: Stavba hmoty			
Ch10 - používá pojmy atom a molekula ve správných souvislostech Ch11 - rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech *CH-9-3-02p uvede nejobvyklejší chemické prvky a jednoduché chemické sloučeniny a jejich značky (Ch11)* Ch12 - orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti *CH-9-3-03p rozpozná vybrané kovy a nekovy a jejich možné vlastnosti(Ch12)*	Popíše složení atomu Používá značky a názvy vybraných chemických prvků Používá pojmy: chemická látky, chemický prvek, chemická sloučenina a chemická vazby ve správných souvislostech Rozliší chemickou značku prvku a chemický vzorec sloučeniny Vysvětlí, co udává protonové číslo Vyhledá v tabulkách názvy prvků ke známým (daným) protonovým číslům a zapíše správně ke značce prvku protonové číslo Rozliší periody a skupiny v periodické soustavě chemických prvků a vyhledá známé prvky s podobnými vlastnostmi Určí oxidační číslo atomů prvků	Stavba atomu Chemické značky Periodický systém, orientace v něm Chemické sloučeniny a jejich názvosloví Chemické vazby	GLO1 - Evropa a svět nás zajímá: Příběhy objevitelů a vynálezců F – jaderná fyzika, astronomie

	v oxidech, sulfidech, halogenidech a hydroxidech a solích vybraných kyselin Napíše z názvů vzorce oxidů, sulfidů, halogenidů a hydroxidů a naopak		
Téma: Chemické reakce			
Ch13 - rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí, provede jejich klasifikaci a zhodnotí jejich využívání *CH-9-4-01p pojmenuje výchozí látky a produkty nejjednodušších chemických reakcí (Ch13)* Ch14 - přečte chemické rovnice a s užitím zákona zachování hmotnosti vypočítá hmotnost výchozí látky nebo produktu Ch15 - aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu	Zapíše jednoduchými chemickými rovnicemi vybrané chemické děje Přečte zápis chemické rovnice s užitím názvů vybraných chemických látek Rozliší, které ze známých reakcí jsou exotermické a které endotermické Provede jednoduché chemické reakce ve školní laboratoři (pracovně) Aplikuje poznatky o vlivu teploty, míchání a plošného obsahu povrchu látky na rychlost např. Rozpouštění látky při vysvětlování známých situací z běžného života	Zápis reakcí chemickou rovnicí Zákon o zachování hmotnosti Vlivy na rychlost reakce a její průběh (teplota, koncentrace, katalyzátor) Jednoduché reakce: neutralizace, tvrdnutí malty Složitější reakce: fotosyntéza, vnitřní dýchání, esterifikace, zmýdelňování, redoxní reakce	OSV3 - 9 – Seberegulace a sebeorganizace, Psychohygiena, Kreativita, Poznávání lidí, Mezilidské vztahy, Komunikace, Kooperace a kompetice
Téma: Chemické výpočty			
Ch05 - vypočítá složení roztoků, připraví prakticky roztok daného složení *CH-9-2-02p rozezná druhy roztoků a jejich využití v běžném životě (Ch05)*	Vypočítá složení roztoku (hmotnostní zlomek rozpuštěné látky) a připraví roztok o požadovaném složení Uvede zákon zachování hmotnosti pro chemické reakce a využije ho při řešení chemických úloh Odhadne výsledky a vypočítá úlohy s užitím chemických rovnic	Výpočty složení látek Výpočty složení směsí, koncentrace Výpočty reakčního poměru Pojem molu	M - rovnice o dvou neznámých, procenta
Téma: Organické látky			
Ch19 - rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje,	Rozliší kyselinu mravenčí, octovou, etylester kyseliny mravenčí,	Uhlíkaté látky, uhlík Uhlovodíky, druhy uhlovodíků a	

vlastnosti a použití Ch24 - uvede příklady zdrojů vitaminů *CH-9-6-06p uvede příklady vitaminů v potravě z hlediska obecně uznávaných zásad správné výživy (Ch24)*	formaldehyd a aceton a uvede vlastnosti a příklady využití těchto látek Rozliší pojmy „uhlovodíky a deriváty uhlovodíků“ Rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich vlastnosti a použití Rozliší vitamíny od sacharidů, bílkovin a tuků, uvede příklady zdrojů těchto látek pro člověka a posoudí různé potraviny z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy Uvede příklady otravných látek a způsobu boje proti nim Uvede příklady nejrozšířenějších výbušných, hořlavých a toxických látek, způsob jejich označení a zásady bezpečné práce s nimi	jejich derivátů (alkoholy, fenoly, ketony, aldehydy, aminokyseliny, estery, karboxylové kyseliny) Získávání uhlovodíků a jejich derivátů Vitamíny Přírodní látky Léčiva	
Téma: Chemické látky v životě člověka			
Ch25 - zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi *CH-9-7-01p uvede příklady využívání prvotních a druhotných surovin (Ch25)* Ch27 - orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka *CH-9-7-03p zhodnotí využívání různých látek v praxi vzhledem k životnímu prostředí a zdraví člověka (Ch27)*	Rozliší plasty od dalších látek, uvede příklady jejich názvů, vlastností a použití Posoudí vliv používání plastů na životní prostředí Rozliší přírodní a syntetická vlákna a uvede výhody a nevýhody jejich používání Uvede příklady volně a nezákonně prodávaných drog a popíše příklady následků, kterými se vystavuje jejich konzument Uvede význam průmyslových hnojiv a posoudí jejich vliv na životní prostředí Uvede příklady prvotních a druhotných surovin pro chemické	Plasty a syntetická vlákna Léčiva, jedy, návykové látky Průmyslová hnojiva Detergenty Chemický průmysl v čr	OSV 11 – Hodnoty, postoje a praktická etika: Analýza vlastních a cizích postojů Občanská výchova? - drogy

	výroby a zhodnotí je z hlediska udržitelného rozvoje Zhodnotí ekonomický a ekologický význam recyklace odpadů Doloží na příkladech význam chemických výrob pro ekonomiku a pro člověka		

Poznámka: Názvosloví lze rozdělit do ročníků např. 7.tř: základní prvky, 8.tř: většina prvků + strukturní vzorce organické chemie, 9.tř , oxidy, sulfidy, halogenidy, kyseliny a zásady, soli kyselin.

Jednoduché rovnice je možno brát již v 8. třídě v návaznosti na matematické rovnice ze 7. třídy.

Jednoduché rovnice je možno brát již v 8. třídě v návaznosti na matematické rovnice ze 7. třídy.

Výroba kovů může být zařazena ještě v 8. ročníku, naopak Kvašení, Organická chemie a Dřevo, uhlí, zemní plyn až v 9. ročníku dle délky epochy.

Zeměpis

Charakteristika předmětu

Zeměpis je předmětem s výrazně integrujícím charakterem. Odvíjí se od něho celá řada mezipředmětových vztahů především k dějepisu a přírodovědným předmětům. Provází ostatní předměty v neustálé proměně sledující důsledně vývojové fáze dítěte. Jednotlivosti ostatních předmětů budují ve vzájemném spojení komplexní a barvitý obraz světa. Zeměpis však neslouží pouze k jakémusi zastřešení jiných předmětů, je pro ně také neustálým zdrojem impulsů a podporuje jejich pokrok. Právě na zeměpisu je patrná skutečnost, že v důsledku velké propojenosti jednotlivých předmětů je složité nahlížet je izolovaně. Z toho také vyplývá hlavní cíl výuky zeměpisu. Žák by měl pro sebe objevit, že skutečnost, Země, vesmír, jsou neoddělitelná jednota, do které patří i on a kterou chce dál poznávat. Z integrujícího charakteru předmětu potom vyplývá, že v jeho skladbě je mnoho témat a okruhů učiva přírodopisu, dějepisu, výchovy k občanství, ekologie a astronomie. Významnou úlohu mají přesahy z dějepisu a občanské nauky. Integrační charakter ovšem neznamená, že vlastní náplň geografie jako vědecké disciplíny je zatlačena do pozadí. Prolínání jiných předmětů pouze odstraňuje izolovanost a popisnost geografie a dává jí vyniknout jako neocenitelnému prostředku pro zkoumání světa.

V tomto smyslu jsou charakterizovány i jednotlivé cíle předmětu zeměpis. Výchovné a výukové úsilí učitele směřuje k tomu, aby žáci:

- objevili jednotu a krásu světa, získali láskyplnější vztah ke svému okolí, prostředí, lidem kolem sebe
- pochopili Zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň i mění
- poznali postavení Země ve sluneční soustavě a celém vesmíru
- poznali jednotlivé sféry Země, jejich utváření působností geologických dějů (abiotické, biotické, lidské)
- nahlíželi na geografické jevy, objekty a procesy v jejich komplexnosti a zákonitosti
- získali základní znalosti o zeměpisu kontinentů v úzké souvislosti s přírodními podmínkami, osídlením a jeho historií, vývojem a současnou situací v různých sférách společnosti (kultura, hospodářství, politický a právní život ve významných státech)
- si uvědomili postavení naší země ve střední Evropě se všemi aspekty geografickými, přírodními a kulturně-historickými
- poznali ČR ve smyslu jejích přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, dokázali poznat odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy i světa s jejich přínosem k barvitosti a komplexnosti lidské kultury jako celku
- poznali stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty) vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast
- uměli pracovat s různými druhy map a znali i historický vývoj mapování zemského povrchu
- poznali moderní prostředky používané v geografii (statistické materiály, grafy) a uměli se v nich orientovat

V souvislosti s vývojovými fázemi dítěte se v nižších třídách klade důraz na prožitky a teprve s postupem času se přistupuje k tvorbě vědeckých pojmů a zeměpis dostává stále více podobu vědní disciplíny. Úkolem zeměpisného vyučování je doprovázet a podporovat děti v jejich fyzickém, duševním a duchovním vývoji. V průběhu celé výuky se uplatňuje aktivní činnost žáků - kreslení a malování map, profilů, později grafické znázornění, práce s atlasem a statistickými údaji.

Forma realizace

Vyučovací předmět zeměpis směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí Člověk a příroda (Zeměpis, Přírodopis) a Člověk a společnost (Výchova k občanství).

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Globální výchova.

Výuka zeměpisu je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení
- Vedeme žáky k samostatnému vyhledávání a zařazování informací z různých zdrojů.
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Podněcujeme kreativitu a fantazii žáků ve vhodných případech při práci s mapou a dalšími pomůckami.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

Kompetence k řešení problémů
- Vedeme žáky k samostatnému řešení problémy, aby si dokázali svoje řešení obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

Kompetence komunikativní
- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

Kompetence sociální a personální
- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Učíme žáky týmové práci.

Kompetence občanské
- Žáci si společně stanovují pravidla chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdílů (národnostní, kulturní).
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.
- Žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů

Kompetence pracovní
- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální
- Žák získává, vyhledává, kriticky posuzuje informace z různých zdrojů.
- Žák poznává vývoj technologií v historických souvislostech a kriticky hodnotí jejich přínosy a rizika jejich využívání.

Vzdělávací obsah předmětu

6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Z01 - organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Z02 - používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii *Z-9-1-02p rozumí základní geografické, topografické a kartografické terminologii (Z02)* Z03 - přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině Z05 - zhodnotí postavení Země ve vesmíru a srovnává podstatné vlastnosti Země s ostatními tělesy sluneční soustavy Z06 - prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů *Z-9-2-02p objasní důsledky pohybů Země (Z06)*		<u>Země jako celek</u> Slunce a vesmír Planeta Země - tvar a pohyby Zemský povrch a jeho tvary Geologický podklad Země Světadíly a oceány Glóbus a mapa Klimatické poměry, podnebné pásy Vliv krajiny na život lidí, přírodní společenstva Pozorování v krajině Práce s mapou, orientace Exkurze	F Př Hv Vv D ENV1, ENV2, ENV3, ENV4

Z07 - rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu Z08 - porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost *Z-9-2-04p uvede příklady působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vlivu na přírodu a na lidskou společnost* *Z-9-2-04p uvede příklady působení přírodních vlivů na utváření zemského povrchu (Z08)* Z27 - ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu *Z-9-7-01 ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu (Z27)* Z28 - aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny Z29 - uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech *Z-9-7-03p uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě (Z29)*		rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	
Z01 - organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Z02 - používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii *Z-9-1-02p rozumí základní geografické, topografické a kartografické terminologii (Z02)* Z09 - rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro		<u>Evropa</u> Přírodní hranice mezi Evropou a Asií Členitost, charakteristika reliéfu, přírodní a klimatické poměry, vodstvo Kontrastní charakteristiky vybraných zemí a krajin (např. Itálie – země slunce a umění; Skandinávie – země za polárním kruhem) Přírodní a hospodářské poměry vybraných zemí Společenské poměry, zvyklosti	GLO1, GLO2, GLO3 DEM2, DEM4 MUL 1 - 5 Hv Vv D Čj

vymezení, ohraničení a lokalizaci regionů světa Z10 - lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny *Z-9-3-02p vyhledá na mapách jednotlivé světadíly a oceány (Z10)* Z11 - porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států *Z-9-3-03p rozliší zásadní přírodní a společenské znaky světových regionů* *Z-9-3-03p charakterizuje polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry vybraných světadílů, oceánů a vybraných států (Z11)*			

7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Z01 - organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Z02 - používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii *Z-9-1-02p rozumí základní geografické, topografické a kartografické terminologii (Z02)* Z03 - přiměřeně hodnotí geografické		<u>Asie, Afrika, Amerika</u> Přehled přírodních poměrů, geologie, reliéf, surovinové zdroje, přírodní zvláštnosti, problematika životního prostředí Vodstvo, podnebí oceánské a kontinentální, monzuny, hlavní podnebné pásy Vybrané státy a rozdíly mezi nimi, důležitá střediska a hlavní města Obyvatelstvo a osídlení, kulturní poměry Přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost	D, Hv, Čj, Vv MUL 1 - 5

objekty, jevy a procesy v krajinné sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině Z09 - rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohraničení a lokalizaci regionů světa Z10 - lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny *Z-9-3-02p vyhledá na mapách jednotlivé světadíly a oceány (Z10)* Z11 - porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států *Z-9-3-03p rozliší zásadní přírodní a společenské znaky světových regionů* *Z-9-3-03p charakterizuje polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry vybraných světadílů, oceánů a vybraných států (Z11)* Z19 - porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin *Z-9-5-01p umí pojmenovat různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozliší na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin (Z19)* Z20 - uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků,		a nerovnost, lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi. Práce s atlasem a mapou, praktická topografie, zeměpisné souřadnice, měřítko mapy Životopisy významných badatelů, cestovatelů	

prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů) *Z-9-5-02p uvede příklady přírodních a kulturních krajinných složek (Z20)* Z21 - uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí *Z-9-5-03 uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí (Z21)* Z27 - ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu *Z-9-7-01 ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu (Z27)* Z28 - aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny Z29 - uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech *Z-9-7-03p uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě (Z29)*			
F28 - objasní (kvalitativně) pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet *F-9-7-01p objasní pohyb planety Země kolem Slunce a pohyb Měsíce kolem Země (F28)* F29 - odliší hvězdu od planety na základě jejich vlastností *F-9-7-02 odliší hvězdu od planety na základě jejich vlastností (F29)* *- zná planety sluneční soustavy a jejich postavení vzhledem ke Slunci*		<u>Astronomie</u> Pozorování oblohy, souhvězdí, Měsíce Měsíc a jeho fáze, vliv na zemské procesy Slunce, sluneční čas Sluneční soustava, planety, galaxie Významní astronomové	F

- osvojí si základní vědomosti o Zemi jako vesmírném tělese a jejím postavení ve vesmíru			

8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Z01 - organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Z02 - používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii *Z-9-1-02p rozumí základní geografické, topografické a kartografické terminologii (Z02)* Z03 - přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině Z09 - rozlišuje zásadní přírodní a společenské atributy jako kritéria pro vymezení, ohraničení a lokalizaci regionů světa Z10 - lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny *Z-9-3-02p vyhledá na mapách jednotlivé světadíly a oceány (Z10)* Z11 - porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní,		<u>Austrálie a Oceánie, Antarktida</u> Přehled přírodních poměrů, geologie, reliéf, surovinové zdroje, přírodní zvláštnosti, problematika životního prostředí Vodstvo, podnebí oceánské a kontinentální, monzuny, hlavní podnebné pásy Vybrané státy a rozdíly mezi nimi, důležitá střediska a hlavní města Obyvatelstvo a osídlení, kulturní poměry Práce s atlasem a mapou, praktická topografie, zeměpisné souřadnice, měřítko mapy <u>Zeměpis oceánů</u> Tichý oceán, Atlantský oceán, Indický oceán, Severní ledový oceán Okrajová moře, poloostrovy, ostrovy a souostroví Průlivy Podmořský reliéf Podnebí, oceánské proudy a počasí Práce s atlasem a mapou	D, Hv, Čj, VV MUL 1 - 5

společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států *Z-9-3-03p rozliší zásadní přírodní a společenské znaky světových regionů* *Z-9-3-03p charakterizuje polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry vybraných světadílů, oceánů a vybraných států (Z11)* Z27 - ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu *Z-9-7-01 ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu (Z27)* Z28 - aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny Z29 - uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech *Z-9-7-03p uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě (Z29)*			
Z11 - porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států *Z-9-3-03p rozliší zásadní přírodní a společenské znaky světových regionů* *Z-9-3-03p charakterizuje polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry vybraných světadílů,*		<u>Země z hlediska přírodopisného a etnografického</u> Národy, jazyky a náboženství, lidská sídla Kulturní zvláštnosti jednotlivých vybraných národů Rasy a rasové otázky, aktuální problémy současnosti, civilizační vlivy Krajinotvorní činitelé a krajinotvorné procesy, typy krajin a jejich využití Hlavní zemědělské oblasti světa, pěstování zemědělských plodin a chov hospodářského zvířectva, lesní a vodní hospodářství	GLO1, GLO2, GLO3 OSV2,OSV3 DEM2, DEM3, DEM4 MUL1,MUL2, MUL3, MUL4, MUL5 ENV1, ENV2, ENV3, ENV4 D

oceánů a vybraných států (Z11) Z12 - zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich Z13 - posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa Z14 - posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel *Z-9-4-02p uvede příklady, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí a rozmístěním lidských sídel (Z14)* *- vyhledá na mapách nejznámější oblasti cestovního ruchu a rekreace* Z15 - zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje Z16 - porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit O08 - objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám *VO-9-1-08p rozpoznává hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi a je ohleduplný ke starým, nemocným a postiženým spoluobčanům /O08)* *VO-9-1-08p respektuje kulturní zvláštnosti, názory a zájmy minoritních skupin ve společnosti (O08)* O09 - rozpoznává netolerantní, rasistické,		Hlavní průmyslové oblasti světa, zdroje nerostných surovin, rozdělení a rozmístění průmyslových odvětví Rozmístění, proces dobývání a využívání světových přírodních zdrojů Příčiny a důsledky ničení neobnovitelných zdrojů Dopady těžby hornin a minerálů na zdraví lidí, zdraví jiných organismů a ekosystémů Výhody a nevýhody různých způsobů získávání energie	Čj Hv Vv Př F

xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti *VO-9-1-09p je seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie (O09)* Z17 - porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků Z18 - lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech Z21 - uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí *Z-9-5-03 uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí (Z21)* O23 - rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky			

9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
Z01 - organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů Z02 - používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii Z04 - vytváří a využívá osobní myšlenková (mentální) schémata a myšlenkové (mentální) mapy pro orientaci v konkrétních regionech, pro prostorové vnímání a		<u>Česká republika</u> ČR na mapě Evropy, sousední státy Přírodní podmínky ČR Obyvatelstvo a sídla, společnost a kultura Hospodářství, průmyslová odvětví Administrativní členění, oblasti ČR a jejich specifika Hlavní město Praha a jiná důležitá centra Společenské a správní struktury Problematika ochrany přírody a životního	 GLO1, GLO2, GLO3 OSV2, OSV3 DEM2 MUL1, MUL2, MUL3, MUL4, MUL5 ENV1, ENV2, ENV3, ENV4

hodnocení míst, objektů, jevů a procesů v nich, pro vytváření postojů k okolnímu světu *Z-9-1-04p získá osobní představu o prostředí, které nás obklopuje, umí ho popsat a určit jednoduché vazby, vyjádří, co mu prospívá a škodí (Z04)* Z22 - vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy *Z-9-6-01p vymezí a lokalizuje území místní krajiny a oblasti (regionu) podle bydliště nebo školy (Z22)* Z23 - hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům *Z-9-6-02p charakterizuje přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu (Z23)* Z24 - hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu *Z-9-6-03p určí zeměpisnou polohu a rozlohu České republiky a její sousední státy (Z24)* *Z-9-6-03p rozlišuje přírodní podmínky ČR, popíše povrch a jeho členitost (Z24)* *Z-9-6-03p uvede hlavní údaje o rozmístění obyvatelstva (Z24)* Z25 - lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit *Z-9-6-04p vyhledá na mapách jednotlivé kraje České republiky a charakterizuje hospodářské poměry, přírodní zvláštnosti a kulturní zajímavosti (Z25)*		prostředí Exkurze	

Z26 - uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států O01 - objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání O24 - rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu *VO-9-4-02p uvede základní prvky fungování demokratické společnosti (O24)* *VO-9-4-02p chápe státoprávní uspořádání České republiky, zákonodárných orgánů a institucí státní správy (O24)* *VO-9-4-02p uvede symboly našeho státu a zná způsoby jejich užívání (O24)* O25 - objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů O34 - popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatnění *VO-9-5-01p uvede příklady základních práv občanů ČR v rámci EU a způsoby jejich uplatňování (O34)* *VO-9-5-01p, VO-9-5-02p uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má ČR vztah, a ví o výhodách spolupráce mezi státy (O34)* Z27 - ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu *Z-9-7-01 ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu (Z27)* Z28 - aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení			

krajiny Z29 - uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech *Z-9-7-03p uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu ve volné přírodě (Z29)*			
Z03 - přiměřeně hodnotí geografické objekty, jevy a procesy v krajinné sféře, jejich určité pravidelnosti, zákonitosti a odlišnosti, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává hranice (bariéry) mezi podstatnými prostorovými složkami v krajině Z12 - zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich Z13 - posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa Z14 - posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel *Z-9-4-02p uvede příklady, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí a rozmístěním lidských sídel (Z14)* *- vyhledá na mapách nejznámější oblasti cestovního ruchu a rekreace* Z15 - zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje Z16 - porovnává předpoklady a hlavní		**<u>Země jako jednotný celek</u>** <u>Geologie</u> Vznik a stavba Země, vnější a vnitřní geologické procesy (příčiny a důsledky) Podoba a rozdělení moří a pevnin na Zemi Zemětřesení, vulkanismus Nauka o horninách, rytmické procesy při jejich tvorbě (vyvřelé horniny, usazeniny, metamorfozované horniny; sedimentace a eroze) Geologické vrstvy jako svědkové minulých zemských věků, zemské dějiny Fáze vrásnění Evropy Morfologie a vznik mladých zvrásněných pohoří (geologie Alp jako příklad vzniku mladého pohoří) Sféry Země: od litosféry ke stratosféře <u>Globální problémy lidstva a ochrana životního prostředí</u> Aktuální změny na mapě Světová populace Spolupráce zemí světa (světové hospodářství, světový trh a mezinárodní obchod) Projevy globalizace - doprava a spoje, služby, rekreace a cestovní ruch, sídelní systémy, urbanizace	Př F GLO1 – 3 DEM1 – 4 ENV1 – 4

faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit Z17 - porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků Z18 - lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech O35 - uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy, včetně zajišťování obrany státu a účasti v zahraničních misích *VO-9-5-01p, VO-9-5-02p uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má ČR vztah, a ví o výhodách spolupráce mezi státy (O35)* O36 - uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady i zápory O37 - uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva O38 - objasní souvislost globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni – v obci, regionu O39 - uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání *VO-9-5-06p uvede příklady mezinárodního terorismu (O39)* B25 - objasní vliv jednotlivých sfér Země na vznik a trvání života *P-9-6-01p popíše jednotlivé vrstvy Země (B25)*		Globální problémy, způsoby a možnosti řešení, alternativy Dopady globálních změn na organismy a jejich prostředí Udržitelný růst a rozvoj - vliv osobního životního stylu; osobní, společenské a globální akce za obnovení zdraví planety Složky životního prostředí Krajina a životní prostředí v minulosti a dnes Společensko-hospodářské vlivy na krajinu a životní prostředí Ochrana přírody a životního prostředí – principy a zásady ochrany přírody a životního prostředí, chráněná území přírody, globální ekologické a enviromentální problémy lidstva	

B26 - rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek *P-9-6-02p pozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny (B26)* B27 - rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody *P-9-6-03p rozliší důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů (B27)* B28 - porovná význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy, rozlišuje hlavní půdní typy a půdní druhy v naší přírodě *P-9-6-04p rozezná některé druhy půd a objasní jejich vznik (B28)* B29 - rozlišuje jednotlivá geologická období podle charakteristických znaků B30 - uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi *P-9-6-06p na příkladech uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj a udržení života na Zemi (B30)*			

Hudební výchova

Charakteristika předmětu

Ve vyučování hudební výchovy je využívána hromadná, skupinová, popřípadě individuální forma výuky, tyto formy lze navzájem kombinovat. Předmět je realizován v odborné učebně hudební výchovy nebo v kmenové třídě, součástí tohoto předmětu mohou být i návštěvy koncertů apod.

Vzdělávací předmět hudební výchova je nedílnou součástí vzdělávacího procesu na waldorfské škole. Umožňuje žákům uchopovat umělecké a kulturní stránky života formou odpovídající jejich věku. Napomáhá jejich osobnostnímu i sociálnímu vývoji prostřednictvím praktické realizace vlastních prožitků pomocí specifického jazyka hudby a jeho výrazových prostředků.

Společná hudební práce dané třídy by měla být zároveň součástí pokud možno každého vyučovacího předmětu realizovaného formou epoch.

Tento vzdělávací předmět je zpracován pro jednotlivé ročníky a v jejich rámci (v souladu se strukturou vzdělávacího oboru Hudební výchova v RVP ZV) členěn na následující kapitoly:

- vokální činnosti
- instrumentální činnosti
- pohybové činnosti
- poslechové činnosti
- hudební teorie

V průběhu vzdělávacího procesu je kladen důraz na tři základní oblasti, v jejichž rámci je tento vzdělávací předmět uskutečňován. Oblast vědomostní a poznatková zahrnuje hudební teorii, skladbu, dějiny hudby a hudební formy. Oblast pocitová obsahuje uchopování nálad jednotlivých tónin, harmonií a jejich realizaci prostřednictvím různých druhů nástrojů. Třetí oblast – pohybová – umožňuje žákům proniknout do sféry hudby pomocí vlastního tělesného pohybu a prožít podstatu rytmu a taktu. Se všemi jmenovanými oblastmi se žáci setkávají jak v práci na společném i individuálním hlasovém projevu, tak v individuální i společné hře na nástroje, v rozhovorech o hudbě a jejích výrazových prostředcích a při poznávacích činnostech.

Základem pro učební osnovy vzdělávacího předmětu hudební výchova, pro přístup k žákům při procesu vyučování a volbu vyučovacích metod a strategií jsou vývojové fáze osobnosti, jimiž žáci v průběhu základního vzdělávání procházejí. Z nich vyplývají pro tento vzdělávací předmět následující metodické pokyny:

V prvních třech ročnících je žák prostřednictvím nápodoby veden k uchopování hudby jako celku melodického, rytmického i harmonického. Pomocí přirozeného pohybu těla se společně se spolužáky učí písním, aniž by je uchopoval abstraktně či pomocí hudebních znaků. Základním prostředkem procesu učení má být činnost individuální a ve společenství třídy.

V následujících třech ročnících odpovídá způsob vedení vyučovacího procesu žákovým nově nabytým schopnostem uchopení „hudební gramatiky“ – taktu, rytmu, intervalů, tónin, nálad skrytých v harmonii, zápisu hudby. V procesu učení působí prožitek z praktické realizace hudby v souladu s intelektuálním uchopováním hudebních výrazových prostředků.

V průběhu posledních tří let základního vzdělávání jsou ve vzdělávacím procesu vytvářeny příležitosti k vývoji logického myšlení a utváření vlastního úsudku na základě hudební teorie a dějin hudby. Žáci jsou vedeni k uplatňování dosavadních návyků při hře na nástroj a zpěvu a jejich využití pro vědomý rozvoj vlastních schopností.

Forma realizace

Předmět hudební výchova naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Umění a kultura.

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova a Mediální výchova.

V 1. – 5. ročníku je vyučován v rozsahu 1 hodiny týdně, v 6., 7. a 9. ročníku v rozsahu 2 hodin týdně a v 7. ročníku v rozsahu 1,5 hodiny týdně.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení
- Žák vybírá vhodné způsoby, metody a strategie pro efektivní učení se zpěvu, hře na nástroj a pro získání rytmických schopností.
- Umí si najít informace, které se týkají dějin hudby a hudební teorie.
- Seznamuje se s obecně užívanými termíny, znaky a symboly v oblasti hudebních výrazových prostředků.

Kompetence k řešení problémů
- Zamýšlí se nad jednotlivými oblastmi hudební problematiky.
- Porovnávání hudebních stylů a žánrů v dějinných souvislostech a dělá si o nich úsudek.
- Pokouší se uplatnit své poznatky prostřednictvím hudební improvizace.

Kompetence komunikativní
- Je schopen vzájemnému naslouchání a k porozumění zvukům, melodiím atd.
- Poznává a cvičí mimoslovní komunikaci.
- Vytváří si a formuluje si vlastní názor na problematiku jednotlivých oblastí hudby.

Kompetence sociální a personální
- Využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke kvalitní a smysluplné spolupráci při společné práci nad hudebním dílem.
- Rozumí notovým záznamům, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění.

Kompetence občanské
- Chápe práva a povinnosti souvisejících s uměleckou tvorbou a kulturní sférou lidské společnosti.
- Dokáže se vcítit do tradic vlastního národa, ale i národů Evropy či světa, utváří si smysl pro kulturu a tvořivost, respektuje kulturu jiných národů.

Kompetence pracovní
- Získává pracovní návyky, které mu později umožní plnit povinnosti a závazky.

Kompetence digitální
- Od osmé třídy žák smysluplně používá multimediální aplikace při zpracování obrazu a zvuku a prezentaci svých prací.
- Od osmého ročníku vyhledává informace i v prostředí internetu.
- Umí prakticky a účelně využívat digitální zařízení a multimediální aplikace.

Vzdělávací obsah předmětu

1. třída

<table>
<tr><th>Očekávané výstupy RVP</th><th>Výstupy školy</th><th>Učivo</th><th>Přesahy a vazby,
Průřezová témata</th></tr>
<tr><td>h01 - zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase
HV-3-1-01p zpívá jednoduché písně v rozsahu kvinty (h01)</td><td>Zpívá (za podpory společenství) podle svých dispozic intonačně čistě jednohlasé písně</td><td rowspan="4">Vokální a pohybové činnosti
Jednohlasé písně odpovídající rozsahu kvinty, písně s latentní tóninou a volným rytmem, melodie písní cca v rozsahu d-a, může být postupně rozšiřován
Písně tematicky korespondující s ročními obdobími
Písně doprovázet jednoduchými, přirozenými pohyby, jednoduché tance
Práce s přirozeným rytmem
Procvičování jednoduchých rytmů nápodobou
České lidové písně, rytmus říkadel
Instrumentální činnosti
Hra na pentatonickou flétnu (správné umístění prstů, seznámení se zněním všech tónů, cvičení pro správné dýchání a tvoření tónů, hra již známých jednoduchých písní navazující na vokální činnosti)
Realizace a improvizace doprovodů k příběhům pomocí melodických nástrojů
Poslechové činnosti
Rozlišení výšky tónů
Procvičování schopnosti ztišit se a naslouchat</td><td></td></tr>
<tr><td>h02 - rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem
HV-3-1-02p správně a hospodárně dýchá a zřetelně vyslovuje při rytmizaci říkadel i při zpěvu (h02)</td><td>Provádí jednoduché improvizace k vytvoření nálady, doprovodí příběh</td><td>OSV5</td></tr>
<tr><td>h03 - využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře</td><td>Využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře
Hraje podle svých dispozic na flétnu jednoduché písně a využívá k tomu dosud získané elementární schopnosti správného dýchání</td><td></td></tr>
<tr><td>h04 - reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie
HV-3-1-04p reaguje pohybem na tempové a rytmické změny (h04)</td><td>Doprovází realizaci hudby vhodným pohybem</td><td>Čj</td></tr>
</table>

2. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
h01 - zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase *HV-3-1-01p zpívá jednoduché písně v rozsahu kvinty (h01)*	Zpívá (za podpory společenství) podle svých dispozic intonačně čistě v jednohlase	**Vokální a pohybové činnosti** Rozšíření dosavadního jednohlasého písňového repertoáru Rozšiřování hlasového rozsahu, dechová a intonační cvičení vycházející z obrazů (příběhů), z kvalit a nálad	OSV5
h02 - rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem *HV-3-1-02p správně a hospodárně dýchá a zřetelně vyslovuje při rytmizaci říkadel i při zpěvu (h02)*	Realizuje formou nápodoby a improvizuje složitější rytmy bez vázanosti k taktu	Provázení písní přirozeným pohybem, tance k ročním obdobím, kolové hry (např. lidové) Procvičování složitějších rytmů bez vázanosti na takt České lidové písně, rytmus říkadel **Instrumentální činnosti**	Čj
h03 - využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Hraje podle svých dispozic na flétnu složitější písně a využívá k tomu dosavadních získaných dechových návyků	Hra na pentatonickou flétnu (upevňování návyků správného dýchání a tvoření tónu, prstová cvičení prostřednictvím vhodně volených písní) Realizace doprovodů k příběhům či hrám na melodicko-rytmické a rytmické nástroje, první seznámení s rytmickými nástroji	
h04 - reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie *HV-3-1-04p reaguje pohybem na tempové a rytmické změny (h04)*	Vyjadřuje pohybem směr melodie rozlišuje výšku a hloubku tónů z hlediska prostorového	Improvizované rozhovory s užitím nástroje či hlasu k vyjádření nálady **Poslechové činnosti** Vědomí výšky tónu a melodie. Procvičování schopnosti ztišit se a naslouchat.	

3. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
h01 - zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase *HV-3-1-01p zpívá jednoduché písně v rozsahu kvinty (h01)*	Zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě v jednohlase písně s pevně danou tóninou, při zpěvu využívá dosavadní získané hlasové a technické dovednosti	**Vokální činnosti** Zpěv písní v jednohlase s pevně danou tóninou Počátek zavádění dvojhlasu v souladu s historickým vývojem Témata písní se váží k ročníkovému tématu a tématům hlavního vyučování, jsou využívána témata i prvních dvou ročníků Lidové písně dětského věku **Instrumentální činnosti** Hra na sopránovou zobcovou flétnu vhodně volenými písněmi a cvičeními, realizace písní v návaznosti na vokální činnosti, realizace prvního dvojhlasu také v návaznosti na vokální činnosti Hra na rytmické a jiné melodické nástroje (instrumentální práce ve skupinách, realizace doprovodů k písním, rozvíjení dosavadních získaných dovedností) **Pohybové činnosti** Kolové tance (rozšíření repertoáru prvních dvou ročníků), proplétání Procvičování jednoduchých rytmů vázaných na takt a metrum Prožívání výšky, síly, délky tónu pomocí pohybu **Poslechové činnosti** Poslechové hry (převádění výšky, síly a délky tónu a metra do vědomí) **Hudební teorie** Úvod do psaní not	OSV5
h02 - rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem *HV-3-1-02p správně a hospodárně dýchá a zřetelně vyslovuje při rytmizaci říkadel i při zpěvu (h02)*	Zpívá ve skupině jeden z hlasů jednoduchého kánonu		OSV8
h03 - využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře	Hraje na flétnu jednoduché písně s pevně danou tóninou, využívá při tom získaných dechových a technických dovedností		
h04 - reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie *HV-3-1-04p reaguje pohybem na tempové a rytmické změny (h04)*	Vyjadřuje pohybem výšku, sílu a délku tónu, metrum		
h05 - rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby. *HV-3-1-05p rozliší sílu zvuku (h05)*	- se orientuje v řadě tónů první oktávy.		
h06 - rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální.	- upozorní v proudu znějící hudby na výrazné dynamické změny, dokáže rozpoznat hudbu vokální od vokálně instrumentální.		

- pozorně vnímá jednoduché skladby			

4. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
h07 - zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase či dvojhlase v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti *HV-5-1-01p zpívá písně v přiměřeném rozsahu k individuálním schopnostem (h07)* *- správně hospodaří s dechem při interpretaci písní - frázování*		**Vokální činnosti** Individuální a společná realizace lidových, vandrovních, řemeslnických a umělých písní Rozvíjení vícehlasu (kánony, první v terciích) Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu) **Instrumentální činnosti** Rozvíjení schopností ve hře na zobcovou flétnu (hra písní v různých tóninách, prstová cvičení na základě vhodně volených písní) Hra na flétnu podle jednoduchého notového zápisu (písně v souladu s vokální činností) Realizace předeher, meziher a doher (na flétnu či jiné melodické nástroje, na rytmické a rytmicko-melodické nástroje) Společné muzicírování s využitím individuálních nástrojů jednotlivých dětí **Poslechové činnosti** Prožívání a poslech jednoduchých forem písní (např. pomocí realizace doprovodu k nim pomocí různých typů nástrojů nebo realizace jednotlivých částí různými pěveckými skupinami), zvědomování dané formy	OSV5
h12 - rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní na metrorytmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny *HV-5-1-06p odliší tóny podle výšky, síly a barvy (h12)*	Upozorní v proudu znějící hudby na tempové a rytmické změny		
h09 - využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní *HV-5-1-03p doprovodí spolužáky na rytmické hudební nástroje (h09)*	Realizuje hrou na flétnu na základě svých dispozic ve skupině (popřípadě i samostatně) jednoduché i složitější kánony Provádí v rámci svých individuálních dispozic jednoduché předehry, mezihry a dohry (na flétnu, na rytmické nebo jiné melodické nástroje)		OSV9

h08 - realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not *HV-5-1-02p, HV-5-1-07p propojí vlastní pohyb s hudbou (h08, h13)*	Se orientuje se v zápisu jednoduché písně a podle svých individuálních schopností a dovedností ji realizuje	Uchopování intervalů prostřednictvím poslechu a hrou Rozdíl mezi dechovými a smyčcovými nástroji a seznámení se s dalšími skupinami nástrojů **Hudebně-pohybové činnosti** Procvičování složitějších rytmů vázaných na takt Rozšíření repertoáru již známých tanců **Hudební teorie** Vědomé uchopení délek not a taktu v notovém zápisu, základní taktování	
h10 - rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby *- pozorně vnímá znějící hudbu různých skladeb*	Rozliší jednotlivé části jednoduché hudební formy		
h13 - ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace *HV-5-1-02p, HV-5-1-07p propojí vlastní pohyb s hudbou (h08, h13)*	Ztvárňuje hudbu pohybem pomocí probraných tanečních kroků		

5. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
h07 - zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase či dvojhlase v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti *HV-5-1-01p zpívá písně v přiměřeném rozsahu k individuálním schopnostem (h07)* *- správně hospodaří s dechem při interpretaci písní - frázování*	Zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase a dvojhlase v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá dosavadní získané pěvecké návyky	**Vokální činnosti** Zpěv písní a skladeb v dur a moll, důraz kladen na durové tóniny Zpěv písní s návazností na ročníkové téma – starověké Řecko Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu) **Instrumentální činnosti**	OSV5

h08 - realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not *HV-5-1-02p, HV-5-1-07p propojí vlastní pohyb s hudbou (h08, h13)*	Orientuje se v zápisu jednoduché skladby nebo písně a podle svých dispozic jej realizuje hlasem	Hra na flétnu (dvojhlasé a tříhlasé polyfonní skladby, jednoduché harmonické homofonní skladby) Realizace jednoduchých improvizací **Poslechové činnosti** Zvědomování kvality tónů, dynamiky, metra, tempa a jiných výrazových prostředků na základě realizace a poslechu živě realizovaných skladeb Poslech písní a jednoduchých skladeb a zvědomování jejich formy Poslech intervalů **Hudebně-pohybové činnosti** Pohybové improvizace k hudbě, naznačení nálady k příběhu s návazností na téma ročníku **Hudební teorie** Pozorování a poznávání různých typů kánonů skrze realizaci a poslech	
h09 - využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní *HV-5-1-03p doprovodí spolužáky na rytmické hudební nástroje (h09)*	Využívá na základě svých individuálních schopností a dovedností jednoduché popřípadě i složitější hudební nástroje (flétna, individuální nástroj) k doprovodné (popřípadě i sólové) hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb		
h11 - vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché předehry, mezihry a dohry a provádí elementární hudební improvizace	Provádí v rámci svých individuálních dispozic elementární hudební improvizace		
h10 - rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby *- pozorně vnímá znějící hudbu různých skladeb*			
h12 - rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní na metrorytmické, tempové, dynamické i zřetelné harmonické změny *HV-5-1-06p odliší tóny podle výšky, síly a barvy (h12)*	Rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, upozorní i na zřetelné harmonické změny		
h13 - ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace	Na základě svých individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace a ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních		

HV-5-1-02p, HV-5-1-07p propojí vlastní pohyb s hudbou (h08, h13)	kroků		

6. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
H02 - uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, umí ocenit kvalitní vokální projev druhého *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně (H02, H03)*	Zpívá probrané evropské a národní lidové i umělé písně dle svých individuálních dispozic intonačně čistě a s náležitou výslovností	**Vokální činnosti** Zpěv evropských i národních lidových a umělých písní (jedno- i vícehlas) Intonace zejména v mollových tóninách Základní typy rozezpívání s využitím improvizace a diatonického postupu **Instrumentální činnosti** Hra melodií z období klasicismu na sopránovou (popř. tenorovou či altovou) flétnu Hra evropských lidových písní v poloze vhodné pro flétny Improvizace v durových, ale hlavně v mollových tóninách (flétny, metalofon, klavír, aj.) Třídní orchestr – dle nástrojového vybavení třídy a interpretačních možností žáků. **Poslechové činnosti** Rozlišení dur a moll tóniny v jednotlivých skladbách hraných a zpívaných skladbách a písních Cvičení schopnosti rozpoznat (popř. i vytvořit) vhodnou harmonizaci jednoduchých melodií **Hudebně-pohybové činnosti** České a evropské lidové tance **Hudební teorie** Mollové tóniny a stupnice, seznámení se s funkcí křížků a béček, akustika	OSV5
H03 - reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně (H02, H03)* H4 - realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů *HV-9-1-04p rozeznává různé hudební žánry (H04)*	Na flétnu dle svých dispozic reprodukuje skladby období klasicismu a jiné skladby a písně, orientuje se v notovém zápisu těchto skladeb Dle svých individuálních dispozic zpívá a hraje podle not durové a mollové melodie		
H05 - rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě a na základě individuálních hudebních schopností a pohybové vyspělosti předvede jednoduchou pohybovou vazbu	Je společně s ostatními schopen doprovodit vhodnými tanečními kroky hudbu určenou k tanci, rozpozná některé z tanců různých stylových období		OSV9

H07 - zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami *- pozorně vnímá znějící hudbu skladeb většího rozsahu*	Je schopen rozpoznat probrané hudební formy	Dějiny hudby: Počátky hudby od starověku až do středověku. Gregoriánský chorál. Vývoj hudebních nástrojů a notace ve středověku.	
H06 - orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku *- uvede některá jména hudebních skladatelů a název některého z jejich děl*	Je schopen pojmenovat základní intervaly Zná základní fakta o životě a díle probraných klasicistních skladatelů Chápe proces tvorby, přenosu a příjmu zvuků a tónů Je schopen rozpoznat durovou a mollovou melodii		F

7. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
H06 - se orientuje v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku *- uvede některá jména hudebních skladatelů a název některého z jejich děl*	Zná životy a díla významných skladatelů období renesance a baroka	**Vokální činnosti** Zpěv písní cizích zemí. Zpěv balad (pokud možno obsahujících dialog). Intonace v durových a mollových tóninách. Přesné zachycení dynamiky a rytmu písně **Instrumentální činnosti** Hra podle notového záznamu a reprodukce vícehlasých skladeb, písní cizích zemí	
H01 - využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách *HV-9-1-01p doprovází písně pomocí ostinata (H01)*	Na základě svých individuálních dispozic hraje na zobcové flétny jednoduché i vícehlasé písně a skladby	Třídní orchestr – dle nástrojového vybavení třídy a interpretačních možností žáků. **Hudebně pohybové činnosti**	

H02 - uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu, zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, umí ocenit kvalitní vokální projev druhého *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně (H02, H03)*	Dle svých individuálních dispozic samostatně intonuje a s přesným zachycením dynamiky a rytmu zpívá dané písně	Pohybový doprovod znějící hudby pomocí tanečních kroků. Reakce na změny v proudu znějící hudby (tempové, dynamické, harmonické, melodické) Renesanční tance **Hudební teorie** Nauka o hudebních formách (např. písňová forma, melodram). Vztah dur – moll Dějiny hudby: život a dílo významných skladatelů období renesance a baroka.	MUL1, MUL2
H03 - reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně (H02, H03)* H4 - realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů *HV-9-1-04p rozeznává různé hudební žánry (H04)*	Improvizuje na flétnu případně jiný hudební nástroj.		OSV5
H07 - zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami *- pozorně vnímá znějící hudbu skladeb většího rozsahu*	Je schopen sledovat jednoduché skladby (k disposici může mít notový zápis), popsat jejich náladu a na elementární úrovni je porovnat		

8. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
H06 - orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku *- uvede některá jména hudebních skladatelů a název některého z jejich děl* *- rozpozná vybrané hudební nástroje symfonického orchestru*	Má základní přehled o všech hudebních nástrojích a jejich postavení v orchestru Zná základní fakta ze života a díla hudebních skladatelů období romantismu	**Vokální činnosti** Péče o mutující hlasy (hlasová hygiena) Písně o smrti, balady Písně s kritickým či satirickým obsahem Písně s kontrastem dur-moll Písně se silným rytmickým akcentem Uvedené písně v jedno- i vícehlase Písně z celého světa, dvojhlasy, vícehlasy, kánony s doprovodem i bez	OSV5
H02 - uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, umí ocenit kvalitní vokální projev druhého *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně (H02, H03)*	Dle svých individuálních dispozic zpívá s náležitou dynamikou, přesným rytmem a intonačně čistě písně doby romantismu, složitější kánony a jiné písně ve dvou- a vícehlasé úpravě s doprovodem a a capella	**Instrumentální činnosti** Hra podle notového záznamu a reprodukce vícehlasých skladeb na flétny (sopránové, altové, tenorové či basové) Rytmická improvizace na různé nástroje Třídní orchestr – dle nástrojového vybavení třídy a interpretačních možností žáků.	
H03 - reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně (H02, H03)* H4 - realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů *HV-9-1-04p rozeznává různé hudební žánry*	Na základě svých dispozic hraje z listu či reprodukuje vícehlasé skladby na flétny a do své hry je schopen zařadit prvky improvizace	**Poslechové činnosti** Poslech skladeb a písní období romantismu a jejich rozbor **Hudební teorie** Rytmické a melodické diktáty Nauka o hudebních nástrojích: přehled hudebních nástrojů a jejich poloh a postavení v orchestru Dějiny hudby: biografie skladatelů romantismu a zejména jejich existenční zápasy Intervaly a jejich přesné určení (čisté, velké, malé). Základní harmonické funkce jako spodní a vrchní	

(H04)		kvinta	
H07 - zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami *- pozorně vnímá znějící hudbu skladeb většího rozsahu*	Dokáže slovně charakterizovat slyšené hudební dílo a přibližně určit dobu a hudební formu, ve které je dílo napsáno		
H01 - využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách *HV-9-1-01p doprovází písně pomocí ostinata (H01)*	Využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách Vytvoří v některém textovém nebo prezentačním programu pozvánku na hudební představení		MED7

9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
H01 - využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách *HV-9-1-01p doprovází písně pomocí ostinata (H01)*		**Vokální činnosti** Péče o hlas a jeho rozsah a jeho reflexe Rozšíření repertoáru jednohlasých a sborových písní o nové lidové a umělé písně Písně pop-music Písně z celého světa, dvojhlasy, vícehlasy, kánony s doprovodem i bez **Instrumentální činnosti** Tvorba instrumentálního doprovodu pro hudebně dramatické projevy Vyjadřování hudebních (rytmické, dynamické, melodické, tempové) a nehudebních představ pomocí hry na nástroj Hra na perkusivní nástroje a práce na tempu a	MED7 OSV5
H02 - uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, umí ocenit kvalitní vokální projev druhého *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně (H02, H03)*	Zná svůj hlasový rozsah a snaží se ho s pomocí učitele dále rozšiřovat Je dle svých sluchových dispozic schopen vokální projev svůj i svých spolu-ů reflektovat, popřípadě i korigovat pomocí transposice melodií do svého hlasového rozsahu Umí dle svých individuálních dispozic zazpívat probrané jedno- i vícehlasé lidové i umělé písně		

	s doprovodem i a capella	dynamice Třídní orchestr – dle nástrojového vybavení třídy a interpretačních možností žáků. **Poslechové činnosti** Návštěva koncertu či operního představení (zejména díla klasická), jejich příprava i následný rozbor díla i uměleckého zážitku Popis, porovnání a slohové i stylové zařazení děl Popis současné hudby a rozhovor o ní na základě vlastních zážitků **Hudební teorie** Opakování hudební teorie z předchozích ročníků hudební formy: kánon, fuga, suita Populární hudba a jazz (vývoj a současný stav) Biografie hudebních skladatelů Hledání historických a jiných souvislostí hudby s ostatními uměními a v oblasti styku hudby se společností	
H03 - reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace *HV-9-1-02p, HV-9-1-03p interpretuje vybrané lidové a umělé písně (H02, H03)* H4 - realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností písně a skladby různých stylů a žánrů *HV-9-1-04p rozeznává různé hudební žánry (H04)*	Umí dle svých individuálních dispozic vytvořit jednoduchý instrumentální doprovod pro hudebně dramatické projevy (div. Hra, pantomima, improvizace)		
H07 - zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období a porovnává ji z hlediska její slohové a stylové příslušnosti s dalšími skladbami *- pozorně vnímá znějící hudbu skladeb většího rozsahu*	Je schopen svými slovy popsat hudební dílo, zařadit ho do určitého slohového období a porovnat ho s jinými relevantními hudebními díly		
H06 - orientuje se v proudu znějící hudby, vnímá užité hudebně výrazové prostředky a charakteristické sémantické prvky, chápe jejich význam v hudbě a na základě toho přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	Chápe jednotlivé styly a žánry, jejich funkce vzhledem k životu jedince a společnosti Zná hudební formy (zejména fugy, kánonu, suity) Má základní znalosti o vývoji a současném stavu populární hudby		MED5

H08 - vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění	Vyhledává a charakterizuje historické i jiné souvislosti hudby s ostatními uměními a v oblasti styku hudby se společností		

Umění a kultura - výtvarná výchova, kreslení forem

Výtvarná výchova

Charakteristika předmětu

Předmět provází žáka po celou dobu školní docházky jako potřebné vyrovnávání ostatního vyučování kladoucího důraz především na rozum. Dítě prožívá uměleckou činností samo sebe i okolní svět ve svém duševnu. Učitel si musí být vědom, že hodiny výtvarné výchovy napomáhají harmonizaci vývoje dítěte. V malbě je posilován především cit, v kresbě je podpořeno myšlení a modelováním vůle.

V nižších ročnících můžeme vnímat uměleckou činnost i jako prostředníka pro propojení rozumových představ přijatých v hlavním vyučování a citového prožitku. Dítě se tak s navozenými představami lépe a trvaleji spojuje. Ve vyšších ročnících, po té co se žák učil pozorně vnímat svět kolem sebe, je stále více podporován ve svébytnějším a kreativnějším projevu.

Témata a techniky vycházejí ze zvláštností věku (vývojová stádia dítěte), ale citlivě je třeba vycházet i ze složení třídy a její vyzrálosti. V 1. až 6. ročníku se používá v malování technika „mokré do mokrého“. V 7. ročníku se zavádí technika „vrstvení“ barevných ploch, která vyžaduje vědomější a technicky propracovanější zacházení s barvami. Kresba se cvičí pomocí voskového pastelu, volně či podle učitelovy předlohy na tabuli. (Kresba je cvičena specifickým způsobem i v hodinách kreslení forem.) Modelování začíná prací s včelím voskem, dále s hlínou, a rovnoměrně přibývá do výtvarného vyučování zejména od 4. ročníku, ve vyšších ročnících se pracuje i např. s kamenem - sochaření. Od 2. stupně začíná docházet více k postupnému uvolňování od témat hlavního vyučování, i když je třeba i nadále je mít na zřeteli. Krizi výtvarného projevu, která přichází s rozvojem rozumové složky zhruba od 7. ročníku, je možné překlenout pomocí dynamického kreslení a kreslení forem. Puberta přináší i odklon od tekuté barevnosti malby k suché černobílé kresbě, odklon od fantazie a ideálu k realitě. V nejvyšších ročnících se žáci k barvě vracejí, tentokrát vědomě a se svobodnou kreativitou.

Ve výtvarné výchově děti dotvářejí průběžný život školy přípravou pozvánek, kulis, plakátů, masek, oznámení atd.

Základní odlišností metodiky waldorfského malování je prvotní prožitek smyslově-morální kvality barev (vycházející z Goethovy nauky o barvách). Až po uchopení základního vyjadřovacího jazyka – barvy, může být barva spojována s formou. Dostatečný prožitek samotné barvy a nepospíchání na pevné tvarování umožní ve vyšších ročnících jistější a sebevědomější projev v samostatném uměleckém tvoření.

V nižších ročnících učitel slovně postup krokuje a doplňuje ukázkou. Barvy jsou voleny na základě společného hledání a rozhovoru. Starší žáci se „učí vidět“ a pozorovat pomocí modelů a předloh. Nejstarší žáci jsou podněcováni k svobodnému a uměleckému přepisu skutečnosti a zároveň k objevování sebe sama. Dostávají příležitost k experimentování, používají různé formáty, kombinují materiály.

Zejména v nižších ročnících spolupracuje učitel výtvarné výchovy úzce s učitelem epochového vyučování a dotváří umělecky obsah jeho hodin. Těžiště tématické kresby je často přímo v epoše. Ve vyšších ročnících je možná i spolupráce s ostatními uměleckými činnostmi (hudební výchova, dramatická výchova, tanec, eurytmie aj.) Řada dalších výtvarných technik je zařazena do předmětů ručních prací a řemesel.

K vytváření vlastního uměleckého názoru se žáci cvičí i v epoše dějin umění v 9. ročníku prostřednictvím vlastního pozorování a popisu klasických uměleckých děl.

Forma realizace

Předmět výtvarná výchova naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Umění a kultura.

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Multikulturní výchova, Enviromentální výchova a Mediální výchova.

Tento předmět je v 1. a 9. ročníku vyučován v rozsahu 1 hodiny týdně. Úzce souvisí s předmětem kreslení forem, proto jsou na 2. stupni zpravidla vyučovány v dvouhodinovém bloku.

Rozvíjení kompetencí

Výchovné a vzdělávací postupy v předmětu výtvarná výchova směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení
- Poznání, že častým opakováním a cvičením motorických dovedností se zvyšuje jistota provedení
- Obohacování představy získané v naukových předmětech o smyslový prožitek a přispívání k lepšímu zapamatování, prožívání a ztvárňování kvality protipólných pojmů
- Spojení spolupráce ruky a oka, zlepšování prostorové orientace a odhadu

Kompetence k řešení problémů
- Rozvoj schopnosti svobodně uměleckou cestou přistoupit k řešení zadaného tématu
- Sledováním práce spolužáků poznávání, že možnosti řešení mohou být různé

Kompetence komunikativní
- Rozšíření slovní zásoby o odborné pojmy
- Cílené učení se schopnosti vyjádřit svůj prožitek a cíl svého snažení, zároveň i učení se schopnosti srozumitelně popsat viděné
- Poznání, jak umělecká práce může být možností mimoslovního dorozumění a má všeobecnou platnost

Kompetence sociální a personální
- Rozvíjení spolupráce při společné přípravě a úklidu materiálu
- Úspěchy v umělecké tvorbě posilují sebevědomí žáků méně schopných v jiných předmětech
- Posilování etického cítění

Kompetence občanské
- Kultivace vlastního vkusu a jeho obhajoba
- Uznávání cizího tvůrčího snažení a respekt k němu

Kompetence pracovní
- Vytváření pozitivního vztahu k uměleckým a manuálním činnostem
- Schopnost pracovat na základě slovního návodu a předvedené ukázky
- Dodržování zásad bezpečnosti při práci, používání pracovního oděvu

- Schopnost přiměřené pracovní výdrže při samostatné tvůrčí práci
- Schopnost posuzovat vlastní výsledek práce a porovnávat s prací ostatních

Kompetence digitální
- Žáci jsou od osmého ročníku vedeni k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci svých prací.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.

Vzdělávací obsah předmětu

1. stupeň - 1. období

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
v01 - rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ *VV-3-1-01p rozpoznává, pojmenovává a porovnává linie, barvy, tvary, objekty ve výsledcích tvorby vlastní, tvorby ostatních i na příkladech z běžného života (s dopomocí učitele) (v01)* v02- v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace *VV-3-1-02p, VV-3-1-04p uplatňuje vlastní zkušenosti, prožitky a fantazii při tvůrčích činnostech, je schopen výsledky své činnosti sdělit svým spolužákům (v02, v04)* v03 - vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky v04 - interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností *VV-3-1-02p, VV-3-1-04p uplatňuje vlastní zkušenosti, prožitky a fantazii při tvůrčích činnostech, je schopen výsledky své činnosti sdělit svým spolužákům (v02, v04)* v05 - na základě vlastní zkušenosti	Proniká do světa barev, má morální prožitek kvality základní barvy Sleduje vznik nové barvy, prožívá hry s barvou Kresebně vyjadřuje zejména témata vyučování (vosk. Pastel, barevná skvrna) Má základní zkušenost s prostorovým utvářením modelováním Umí se správně slovně vyjádřit ke svému malovanému, kreslenému, modelovanému dílu Se učí vidět a porovnávat Pojmenovává pomůcky a výtvarný materiál, umí je připravit a uklidit, má správný úchop štětce, voskového bloku a pastelu	**Malování** Bezpředmětná témata spojená s vyprávěním pohádek, bajek, legend a příběhů Vyjádření základních elementů a kvalit barvou: země, vzduch, světlo a temnota, teplo a chlad, slabý, silný, dobrý, zlý… Barva ohraničená – rozplynulá, světlá – tmavá, studená – teplá, uvnitř – kolem Technika mokré do mokrého, akvarelové barvy **Kresba** Tématická kresba a formování linií má těžiště v hlavním vyučování Cvičení na souhru ruky a oka Kresba voskovým pastelem a křídou vychází z barevné skvrny bez pevné kontury Kresba podle předlohy na tabuli **Modelování** Modelování s hlínou a voskem Zážitek účinku tlaku na měkkou hmotu, proměny formy **1.ročník** **Malování** Příběhy barev Úvod do techniky mokré do mokrého Primární barvy: poznávání kvality 1 barvy, v kombinaci 2 barev poznávání vlastností a vztahů mezi barevnými plochami Sekundární barvy mícháním základních barev **Kresba**	OSV1, OSV2, OSV4, OSV5, OSV6, OSV7 ENV2, ENV4 Mezipředmětové vztahy - se všemi předměty hlavního vyučování (M, Čj, Kf)

nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil *VV-3-1-01 až VV-5-1-05p zvládá základní dovednosti pro vlastní tvorbu (v01 až v05)*		Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami **Modelování** Seznámení s technikou modelování se včelím voskem, později s hlínou Základní tvar – koule **2. ročník** **Malování** Cvičení a společná pozorování zaměřená na zkušenosti s barevnými kontrasty a souzvuky barev Cvičení barevných záměn **Kresba** Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami **Modelování** Rozvíjení elementárních tvarů: koule-elipsoid vytahováním, tlakem, protitlakem **3.ročník** **Malování** Primární barvy vznikají ze světla a temnoty Sekundární barvy – míchání primárních barev Stupňování barev oběma směry na barevném kruhu **Kresba** Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami **Modelování** Rozvíjení elementárních forem, přeměna na jednoduchou asymetrickou formu K tématu stavby domu možno modelovat typy obydlí	

1. stupeň – 2. období

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
v06 - při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné) v07 - užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturální postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model *VV-5-1-01p, VV-5-1-02p rozlišuje, porovnává, třídí a pojmenovává linie, barvy, tvary, objekty, rozpoznává jejich základní vlastnosti a vztahy (kontrasty – velikost, barevný kontrast), uplatňuje je podle svých schopností při vlastní tvorbě, při vnímání tvorby ostatních i umělecké produkce i na příkladech z běžného života (s dopomocí učitele) (v06, v07)* v08 - při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy v09 - nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě *VV-5-1-03p, VV-5-1-04p při tvorbě vychází ze svých zrakových, hmatových i sluchových vjemů, vlastních prožitků, zkušeností a*	Postupně zvládá formovat barevnou skvrnu Při míchání cíleně předpokládá vznik nové barvy,využívá barevného kontrastu k odlišení popředí a pozadí Uplatňuje své malířské a kreslířské dovednosti při ztvárnění témat hlavního vyučování Umí zvolit vhodnou barvu k vyjádření odpovídající nálady a vlastnosti Má základní modelářské zkušenosti práce s modelářskou hlínou apod. Slovně vyjadřuje své pocity, učí se třídit, porovnávat a pozorovat a tuto interpretaci uplatnit ve svém výtvarném projevu Je schopný stále větší trpělivosti a pečlivosti při kresbě forem Samostatně připravuje, uklízí a pečuje o výtvarné pomůcky	**Malování** Umělecké „doznívání“ přijatých obsahů hlavního vyučování (člověk a svět - nauka o zvířatech, nauka o rostlinách) Spojování čistě barevného projevu s formou, barevná stopa je sušší Minerály, rostliny, zvířata v barevném okolí – živlu vzduchu, vody, země (který barva pomáhá procítit) Prožívání proměny v průběhu roku: náměty svátků a přírody Zeměpisné mapy jako příležitost k uchopení škály hnědých a zelených barev Mytologická témata **Kresba** Mytologická a vyprávěcí témata: volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy) Křížené a proplétané formy **Modelování** Opakování utváření základních tvarů Jednoduchá zvířata. Hory a údolí Dějepisné náměty a mytologie (možno práce na společné scéně) **4. ročník** **Malování** Tvary zvířat vzniklé z barvy Mytologické náměty Ve společných rozhovorech se učit prostřednictvím vlastností barev (dynamiky, síly) vyjadřovat a chápat přírodní tvary **Kresba** Mytologická a vyprávěcí témata: volně i do sešitu	OSV1-3, 5-7, 9, 11 ENV1-4 MUL4 Mezipředmětové vztahy - se všemi předměty hlavního vyučování (M, Čj, Kf), možno i uměleckými předměty

fantazie (v08, v09) v10 - osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění) v11 - porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace *VV-5-1-06p vyjádří (slovně, mimoslovně, graficky) pocit z vnímání tvůrčí činnosti vlastní, ostatních i uměleckého díla (v11)* v12 - nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil *VV-5-1-01p až VV-5-1-07p uplatňuje základní dovednosti pro vlastní tvorbu, realizuje svůj tvůrčí záměr (v06 až v12)*		pastelem (podle představy nebo na základě předlohy) Křížené a proplétané formy – v souvislosti s vyprávěcími tématy motivy keltských, karolinských a langobardských ornamentálních motivů **Modelování** Jednoduchá tělesa jako koule, pyramida/jehlan, krychle „z hloubky dlaně“ Zvířata přetvarováním z koule **5. ročník** **Malování** Nálady z říše rostlin Rozlišování barevných kvalit („růžově červená“, „zeleň břízy“ apod.) Vědomější vypracování jemných odstínů a ladění barev V rozhovorech pozorovat rozdíl mezi „náhodným“ výsledkem a vědomým, hledajícím barevně diferencovaným cvičením **Kresba** Mytologická a vyprávěcí témata: volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy) Formy z řecké a etruské kultury **Modelování** V souvislosti s naukou o rostlinách – z koule nebo z elipsoidu formy pupenů, plodů a rostlinných tvarů – jako procítění pohybu růstu Lidské postavy tvořené z koule Tvarování užitných předmětů (Řecko)	

2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata
V01 - vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných	Základní dovednosti v kresbě, malbě a modelování, je	Postupné „osvobozování“ úkolů výtvarné výchovy od obsahů hlavního vyučování, i když je má učitel stále na	OSV5

vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků *VV-9-1-01p, VV-9-1-03p uplatňuje linie, barvy, tvary a objekty v ploše i prostoru podle vlastního tvůrčího záměru, využívá jejich vlastnosti a vztahy; pojmenovává je ve výsledcích vlastní tvorby i tvorby ostatních; vnímá a porovnává jejich uplatnění v běžné i umělecké produkci (V01, V03)* V02 - užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie *VV-9-1-02p při vlastní tvorbě vychází ze svých vlastních zkušeností, představ a myšlenek, hledá a zvolí pro jejich vyjádření nejvhodnější prostředky a postupy; zhodnotí a prezentuje výsledek své tvorby, porovnává ho s výsledky ostatních (V02)* V03 - užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích - počítačová grafika, fotografie, video, animace *VV-9-1-01p, VV-9-1-03p uplatňuje linie, barvy, tvary a objekty v ploše i prostoru podle vlastního tvůrčího záměru, využívá jejich vlastnosti a vztahy; pojmenovává je ve výsledcích vlastní tvorby i tvorby ostatních; vnímá a porovnává jejich uplatnění v běžné i umělecké produkci (V01, V03)* V04 - vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně	schopen použít urč.metody současného výtv. Vyjádření a je schopen realizovat svůj záměr V souladu s potřebami dalších (např. Přírodovědných) oborů se vyvíjí ve správném pozorování všedních objektů a přírodnin Nebojí se do základního zadání vstoupit svou kreativitou Dokáže porovnávat a hodnotit vzniklé výtvarné práce a objektivně vyjádřit své pocity, doprovodit svoji práci slovně Cíleně a vědomě používá malířské a kreslířské pomůcky Samostatně kreslí podle jednoduché předlohy a podle jednoduchých objektů Zajímá se o kulturní projevy a památky, dokáže svá pozorování vyjádřit, viděné hodnotit a porovnávat Podílí se na aktivitách, které výtvarně doplňují činnost školy	zřeteli **Malování** Technika vrstveného malování Úvod do perspektivy barev Malba šedými a hnědými barvami, indigem **Kresba** Těžištěm je černobílá kresba: technika šrafování, zesilování, zeslabování, uchopení škály šedých, cvičení modelace šrafováním Písmo Nauka o stínech Úvod do perspektivy (přes perspektivu barev) Podoba hranatého a oblého tělesa Technika dynamického kreslení Složitější formy vycházející z výtvarného umění a geometrie „volné ruky“ Kresba podle modelu: jednoduchá zátiší, proměny v přírodě, podle předlohy průhledy ze tmy do světla (architektura), předlohy rytin Techniky: kresba uhlem, perem, dřívkem, lavírování, linoryt Práce s PC – spojování krátkých textů s kresbou, cvičení kompozice (totéž i ručním uměleckým způsobem) **Modelování** Utváření přesných geometrických forem, modelování jako součást hlavního vyučování (např. přírodopis) **Užité umění** Spojování výtvarného vyjádření s krátkým textem (oznámení, plakát, ilustrace k básni apod.) Pomoc při instalaci výstav, účast na výtvarných iniciativách (soutěže). Besedy o umění. Návštěvy výstav **6. ročník** **Malování** Vznik šedé a černé z primárních a sekundárních barev –	MUL3, 4 MED5, MED6, MED7 Mezipředmětové vztahy - možno se všemi předměty hlavního vyučování, možno i s dalšími uměleckými předměty

užívaných vizuálně obrazných vyjádřeních V05 - rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu V06 - interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků *VV-9-1-06p vnímá a porovnává výsledky běžné i umělecké produkce, slovně vyjádří své postřehy a pocity (V06)* V07 - porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů V08 - ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci *VV-9-1-01 až VV-9-1-08p uplatňuje základní dovednosti při přípravě, realizaci a prezentaci vlastního tvůrčího záměru (V01 až V08)*		témata z přírodopisu a mineralogie Studie stínů možno převádět do barvy **Kreslení** Volná kresebná cvičení s uhlem k světlotmavému vytvoření plochy, různé druhy šrafury Koule, válec, kužel-jako prostorová tělesa v závislosti na různém dopadu světla Kombinace těles vrhající stíny Kreslení forem: středověké písmo, šperky, zdobení zbraní, oděvů, nádob, zdobné prvky v románské, gotické a islámské architektuře **Modelování** Témata z přírodopisu a zeměpisu – např. plastické formy pohoří, krystalů Pokračování plastických studií lidských postav – skupina, matka-dítě atd., detaily jen v náznaku **7. ročník** **Malování** Technika vrstvení barev Barevná perspektiva **Kreslení** Nauka o projekci a stínu, průniky těles Perspektiva středová, „ptačí“, „žabí“ s více úběžníky se zřetelem na rozložení světla a stínu Studie reálných objektů, např. budov, vnitřních prostor Kreslení forem: kreslení těles v perspektivě, zdobné prvky renesanční a barokní architektury, vzory a dekory různých kultur viz Z **Modelování** Modely prostorových těles v souvislosti s naukou o projekci a stínu Proměny geometrických těles Plastické studie pohybu a gest lidských postav	Dějepis

		8. ročník **Malování** Technika vrstvení barev - prohloubení Studie přírody prováděné v různých technikách Převádění černobílé kompozice na barevnou fantazii a naopak **Kreslení** Kopie černobílých předloh – studií, rytin Počátek nauky o proporcích, zlatý řez jako tajemství kompozice Kreslení forem: platónská tělesa, kresba podle předlohy (technická zařízení, jednoduché stroje a nástroje) **Modelování** Plastické studie elementů, temperamentů, pohybu a gest lidských postav **9. ročník** **Malování** Technické zdokonalení poznaných technik, experiment Malba indigem, šedými a hnědými barvami **Kreslení** Cvičení schopnosti vnímat umělecké a přírodní formy, smyslová činnost ve spojení s volní činností Samostatnost při volbě techniky Cvičení na dosažení rovnováhy na ploše, různé druhy tvoření plochy Příbuzné organické a kubické formy Světelné účinky v krajinných náladách Kreslení v plenéru, použití skic k volné kompozici Grafické techniky Užitá tvorba **Dějiny umění** – umělecké zpracování učiva dějepisu: Rozvoj citu pro smyslové vnímání, cvičení intenzivního, bdělého, vědomého vidění	

		Tvoření estetického úsudku prostřednictvím setkání s uměním v čase a prostoru, cvičení jemnějšího a diferencovanějšího vnímání kvality Učit se poznání a porozumění pro umělecko- a kulturně-dějinné vývojové kroky a jejich souvislost s vývojem vědomí lidstva Hledání charakteristických znaků a rozdílů v prožitku ideálu krásy Vhodné doplnění exkurzí	

Kreslení forem

Charakteristika předmětu

Podstatou kreslení forem, specifického vzdělávacího předmětu pro waldorfskou školu, je umění linie (čáry), jež vede k prožívání pohybových kvalit, tedy duševního pohybu na podkladě bezpředmětné formy – a rovněž naopak: k prožívání formy jako stopy pohybu. Cílem tohoto předmětu je harmonizovat smyslové pohybové vnímání v souvislostech celé lidské bytosti.

Pohyb zachycený ve formě – nikoliv však v ní ustrnulý – prožívají děti v raném školním věku nejprve také na základě vlastního tělesného pohybu (kreslí formy rukama ve vzduchu, nohama na podlaze, „chodí“ formu), později se prožívání formy stále více přenáší do jejich nitra. Ve vztahu formy k prostoru či k ploše se žáci učí objevovat zákonitosti vlastní vnitřní rovnováhy i rovnováhy světa kolem. V tomto aspektu je kreslení forem blízce spřízněno s eurytmií.

Na rozdíl od běžného předmětného kreslení se tedy tento předmět zabývá kvalitativním uchopením bezpředmětných forem jako tvůrčích principů.

Skutečnost, že kreslení forem je z hlediska provádění spřízněno s oblastí výtvarné výchovy, neomezuje jeho širokou působnost v dalších oblastech. Význam utváření linie se nejzřetelněji projevuje v psaní (podpůrná cvičení tzv. dynamického kreslení) a v geometrii, která je podporována cvičeními tzv. geometrie kreslené volnou rukou. V pracovním vyučování – v modelování, ručních pracích, dřevořezbě – podporuje schopnost vtiskovat formu různým materiálům. V dramatické výchově a pohybové výchově podporuje rozvoj výrazu v tělesném pohybu – tedy schopnost gesta.

Pohybová podstata, umělecky tvůrčí ztvárnění a kvalitativní přístup – těmito svými základními rysy poskytuje kreslení forem celostní pedagogice účinný nástroj schopný prakticky oslovit a vzájemně harmonizovat volní, citovou i myšlenkovou úroveň vyvíjejícího se člověka.

V 1. a 2. ročníku splňuje kreslení forem především úlohu průpravy a doprovodných cvičení při výuce psaní v rámci vzdělávací oboru Český jazyk a literatura.

Od 3. do 5. ročníku je kreslení forem obecnějším základem pro geometrické úlohy v rámci vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace.

Od 6. do 9. ročníku náleží do rámce vzdělávacího oboru Výtvarná výchova.

1. stupeň

1. období

Kreslení nebo utváření linií do obrazu jsou předchůdci vyučování psaní. Písmenka prožívají malí školáci nejdříve živě v obraznosti své formy. Tak zůstává dítě co možná nejdéle oddáno tvořivým silám svého organismu, nežli je vedeno k něčemu abstraktnějšímu. A čím bohatší byl umělecký život, jenž obklopoval malé dítě, tím radostněji a bděleji tíhne později k uchopení intelektuálních pojmů, jejichž znalost naše civilizace od něho požaduje.

1. ročník

Uchopíme linii jako stopu pohybu. Linie se objevuje ve dvou polárních možnostech: jako přímka a jako oblouk. Při kreslení má dítě prožít charakteristický rozdíl těchto dvou manifestačních forem: jednoznačný směr přímky vyžaduje a podporuje soustředění, myšlenkou řízenou vůli. Dynamická, k cíli nezaměřená „křivka“ ponechává individuální prostor – pocit určuje vůli. Během 1. ročníku se třídní učitel vrací k těmto základním formám v stále nových obměnách.

Dítě je tak stále více vedeno od prožívání forem k jejich utváření: ve cvičeních vertikálního zrcadlení formy (vlevo – vpravo) je dítě schopno samostatně dotvářet celek obrazem vzoru – vlevo od vertikály je vzor, vpravo dítě dotváří zrcadlový obraz.

2. ročník

Při kreslení forem má být pěstováno vnitřní nazírání tak, aby se na něm mohlo vyvíjet myšlení, aniž by sklouzlo do intelektualizace. Tuto schopnost vnitřního pohybu můžeme cvičit obdobně jako v 1. ročníku – ve cvičeních horizontálního zrcadlení formy (nahoře – dole): dítěti předložíme pouze horní polovinu horizontální formy a ono samo musí hledat odpovídající doplnění dole. Dítě přitom musí „vnitřně ožít“ a předložený tvar vnímat jako něco „nehotového“. Cílem tedy je, aby dítě ve své představě (a přirozeně i na papíře) doplnilo a dokončilo, co je nedokončené, nehotové.

3. ročník

V návaznosti na osové symetrie budeme cvičit volné „asymetrické symetrie“. U těchto cvičení se už nejedná o symetrii, která spočívá na vztazích „vpravo – vlevo“ nebo „nahoře – dole“, ale o formy, které se rozvíjejí ze svého středu na tři strany (ven) a k nimž má dítě najít dotvářející formy, které vedou dovnitř. Cílem je, aby byla opětně nastolena rovnováha a harmonie ve vztahu uvnitř a vně. To podporuje větší samostatnost a pohyblivost představ, které se začínají rozvíjet teprve s devátým rokem.

Rozvíjíme cit pro okolí formy: forma nežije sama o sobě, ale utváří také své okolí. Zde se výrazně uplatňují dostatečné zkušenosti dětí s barvami, které získaly při akvarelovém malování.

Tím se v dítěti rozvíjí cit pro styl: jde přece o to, aby rozvíjelo svou schopnost nalezlo odpovídající formu. Tato cvičení jsou zároveň vhodná pro vytváření vnitřních prostorových představ, které pomáhají kvalitativně připravit na geometrii.

2. období

4. ročník

Po 10. roce jde také o to, aby se pozornost žáků obrátila na formy v jejich okolí. Co doposud kreslili volným způsobem – bez předmětného spojení, to nacházejí nyní jako formy kolem sebe.

V procesu proměny forem dále rozvíjíme prostorovou představivost dítěte. Křížením a protínáním linií silně oslovujeme vědomí dítěte. Tím u něj také podporujeme schopnost koncentrace.

V tomto školním roce nabízí východiska pro kreslení forem látka k vyprávění (severská mytologie): v jednodušších proplétaných pásech a uzlových motivech (rytiny písma, na brožích a náramcích; zdobení helem, zbraní, lodí; keltské a langobardské proplétané motivy). S těmito motivy přichází nové téma – „vpředu a vzadu“.

V této souvislosti můžeme vázat také lodní uzly a potom je i nakreslit. Není na škodu, když dále vytváříme formy vycházející z kruhu, ale stejně dobře lze vycházet z trojúhelníku, čtverce, pětiúhelníku a šestiúhelníku.

5. ročník

V 5. ročníku převádíme kreslení forem do základů geometrie. Opět můžeme začít s elementárními polaritami kruhu a přímky. Žáci pracují bez kružítka a pravítka, tedy „volnou rukou“. Jednotlivá cvičení akcentují pohyblivou proměnlivost geometrických forem. Přestože se v této „geometrii volné ruky“ jedná o nejelementárnější zážitky, je velmi plodné nechat žáky procítit něco právě z této dimenze, která přesahuje prospěšnou a praktickou stránku běžné geometrie. Bude to o to snadnější, když se podaří, aby kromě působících zákonitostí geometrie děti procítili také krásu jejích tvarů a přísně určovanou souhru jejích vzájemných vztahů.

Je možné pokračovat v kreslení forem, souvisejících s látkou k vyprávění (Mezopotámie, Indie, Egypt, Řecko).

2. stupeň

S dosažením 12. roku života, začínajícím pubertálním růstovým skokem, růstem svalů a šlach, získává dítě jiný poměr ke gravitačním silám. Tím vzniká pro kreslení forem nové téma: utváření plochy pomocí světla a stínu. Proplétané motivy už ve čtvrtém ročníku vyžadovaly v kresbě prostorové vnímání; to nyní rozvíjíme tím, že linie se stává hranicí světla a stínu. Ocitáme se tedy v dialogu polarit světla a temnoty, uvolnění a zhuštění, výšky a hloubky, lehkosti a tíhy. Díky tomu vystupují geometrické aspekty forem opět v nových souvislostech, v nových významech.

Stále složitější formy (např. z langobardského umění) by neměly být (ani učitelem) pouze reprodukovány – na individuální utváření formy je kladen důraz především. V tomto období se nesmí z formy ztrácet pohyb a dynamika – forma se nesmí stávat ornamentem; přesto si může zachovat zákonitý řád.

Získané zkušenosti lze využít i při textilním zpracování jednodušších motivů nebo při zpracování dřeva a dalších materiálů v souvislosti se vzdělávací oblastí Člověk a svět práce.

Forma realizace

Předmět kreslení forem naplňuje očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Umění a kultura.

V rámci tohoto předmětu je také realizováno průřezové téma Osobnostní a sociální výchova.

Tento předmět je v 1. a 2. ročníku vyučován v epochách (ve 2. ročníku je možné jej realizovat také v průběhu školního roku – v tomto případě je pak nutné navýšit počty týdnů M a Čj). Ve 3. – 9. ročníku je kreslení forem vyučováno v rozsahu 1 hodiny týdně.

Rozvíjení kompetencí

Výchovné a vzdělávací postupy v předmětu výtvarná výchova směřují k utváření klíčových kompetencí:

Kompetence k učení
- Poznání, že častým opakováním a cvičením motorických dovedností se zvyšuje jistota provedení
- Obohacování představy získané v naukových předmětech o smyslový prožitek a přispívání k lepšímu zapamatování, prožívání a ztvárňování kvality protipólných pojmů
- Spojení spolupráce ruky a oka, zlepšování prostorové orientace a odhadu

Kompetence k řešení problémů
- Rozvoj schopnosti svobodně uměleckou cestou přistoupit k řešení zadaného tématu
- Sledováním práce spolužáků poznávání, že možnosti řešení mohou být různé

Kompetence komunikativní
- Rozšíření slovní zásoby o odborné pojmy
- Cílené učení se schopnosti vyjádřit svůj prožitek a cíl svého snažení, zároveň i učení se schopnosti srozumitelně popsat viděné
- Poznání, jak umělecká práce může být možností mimoslovního dorozumění a má všeobecnou platnost

Kompetence sociální a personální
- Rozvíjení spolupráce při společné přípravě a úklidu materiálu
- Úspěchy v umělecké tvorbě posilují sebevědomí žáků méně schopných v jiných předmětech
- Posilování etického cítění

Kompetence občanské
- Kultivace vlastního vkusu a jeho obhajoba
- Uznávání cizího tvůrčího snažení a respekt k němu

Kompetence pracovní
- Vytváření pozitivního vztahu k uměleckým a manuálním činnostem
- Schopnost pracovat na základě slovního návodu a předvedené ukázky
- Dodržování zásad bezpečnosti při práci, používání pracovního oděvu
- Schopnost přiměřené pracovní výdrže při samostatné tvůrčí práci
- Schopnost posuzovat vlastní výsledek práce a porovnávat s prací ostatních

Kompetence digitální
- Žáci jsou od osmého ročníku vedeni k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci svých prací.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.

Vzdělávací obsah předmětu

1. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
Od elementárních forem k základu písma (výstupy - Český jazyk) č08 - zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním *ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním (č08)* č09 - píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev	Prožívá a vnímá pohybové kvality elementárních bezpředmětných forem Vytvoří osově symetrický obraz k danému vzoru (vertikálně i horizontálně)	**1. ročník** Přímka (svislá, vodorovná, šikmá) a oblouk v mnohonásobných obměnách s důrazem na rytmus formy Jednoduché oblé a hranaté formy V sobě uzavřené formy: trojúhelník, kruh, ovál (elipsa), osmička (lemniskáta) Spirála: zavíjení a rozvíjení Jednodušší hvězdy Kreslení jako předcvičení k psaní (dynamické kreslení) **2. ročník** Rytmická cvičení s elementárními formami Rozvíjení dynamického kreslení Snadné proměny forem (oblé v hranaté) Vertikální symetrie (zrcadlení vlevo-vpravo) Horizontální symetrie (zrcadlení nahoře - dole) Symetrie osová, čtyřstranná symetrie Jednoduché copy (splétané pásy) Lemniskáty a jejich variace	OSV1, OSV5, OSV8 Vv M (geometrie) Eur
Geometrie volné ruky (Výstupy - Matematika - geometrie v rovině a prostoru) m19 - rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci *M-3-3-01p pozná a pojmenuje základní geometrické tvary a umí je graficky znázornit (m19)* m20 - porovnává velikost útvarů,	Žák vnímá vztah „uvnitř a vně“ jako pohybovou kvalitu; okolí formy utváří jako její organickou součást Dotváří středově orientované formy do harmonického celku Tvořivě proměňuje	**3. ročník** Uvnitř a vně: cvičení asymetrické symetrie Okolí a střed formy Jednoduché uzly **4. ročník** K daným formám hledat doplnění do celku, nedokonalé zdokonalit, završit Proměňovat: oblé v hranaté, hranaté v oblé, čtyřnásobné v pětinásobné apod. (geometrické aspekty forem) Formy z keltské a langobardské kultury	OSV1, OSV3, OSV5, OSV8 Vv Eur

měří a odhaduje délku úsečky m21 - rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině	výrazový charakter formy	**5. ročník** Spirály, spirálové pásy, spirálová pečeť Jednoduché uzlové variace Formy stahovat a uvolňovat Formy z řecké a etruské kultury	

2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, průřezová témata;
Umění formy (výstupy - Výtvarná výchova) V02 - užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie *VV-9-1-02p při vlastní tvorbě vychází ze svých vlastních zkušeností, představ a myšlenek, hledá a zvolí pro jejich vyjádření nejvhodnější prostředky a postupy; zhodnotí a prezentuje výsledek své tvorby, porovnává ho s výsledky ostatních (V02)* V03 - užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích - počítačová grafika, fotografie, video, animace *VV-9-1-01p, VV-9-1-03p uplatňuje linie, barvy, tvary a objekty v ploše i prostoru podle vlastního tvůrčího záměru, využívá jejich vlastnosti a vztahy; pojmenovává je ve výsledcích vlastní tvorby i tvorby ostatních; vnímá a porovnává jejich uplatnění v běžné i umělecké produkci*	Zachovává geometrický řád formy jako pohyblivý princip Samostatně proměňuje a utváří individuální výraz formy Individuálně utvářené formy je schopen přenést do různých materiálů i v prostorových modelech	**6. ročník** Obtížnější proměny lemniskáty Formy z langobardského a irského umění **7. ročník** Obtížnější uzlové motivy Vyšší řády splétaných copů (pásů) Langobardské a keltské kříže Linie s geometrickým zaměřením **8. ročník** Prohloubení rytmu (rytmizování rytmu) Hledání výrazu linie Formy provedené textilními prostředky (vyšívání, vázání, splétání) **9. ročník** Složité uzly jako pásy a pečeti Prohloubení užití barvy Prostorové uzly, prostorové modely (drátěné) Provedení forem v dalších materiálech: vypalovaná keramika (kachle), rytí v sádře (splétané pásy), kovotepectví, kovářství apod.	OSV1, OSV2, OSV3, OSV5, OSV8 Eur D Vv Pracovní vyučování

(V01, V03) V04 - vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádřeních V08 - ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci *VV-9-1-01 až VV-9-1-08p uplatňuje základní dovednosti při přípravě, realizaci a prezentaci vlastního tvůrčího záměru (V01 až V08)*			

Člověk a zdraví – tělesná výchova, eurytmie

Tělesná výchova

Charakteristika předmětu

Předmět probíhá v tělocvičně, ale může být realizován i na hřišti, v přírodě, v bazénu, na horách – lyžování, na sportovním stadionu.

Vzdělávací předmět tělesná výchova jako součást komplexnějšího vzdělávání žáků v problematice zdraví směřuje na jedné straně k poznání vlastních pohybových možností a zájmů, na druhé straně k poznávání účinků konkrétních pohybových činností na tělesnou zdatnost, duševní a sociální pohodu. Pohybové vzdělávání postupuje od spontánní pohybové činnosti žáků k činnosti řízené a výběrové, jejímž smyslem je schopnost samostatně ohodnotit úroveň své zdatnosti a řadit do denního režimu pohybové činnosti pro uspokojování vlastních pohybových potřeb i zájmů, pro optimální rozvoj zdatnosti a výkonnosti, pro regeneraci sil a kompenzaci různého zatížení, pro podporu zdraví a ochranu života. Předpokladem pro osvojování pohybových dovedností je v základním vzdělávání žákův prožitek z pohybu a z komunikace při pohybu, dobře zvládnutá dovednost pak zpětně kvalitu jeho prožitku umocňuje.

Charakteristické pro pohybové vzdělávání je rozpoznávání a rozvíjení pohybového nadání, které předpokládá diferenciaci činností i hodnocení výkonů žáků. Neméně důležité je odhalování zdravotních oslabení žáků a jejich korekce v běžných i specifických formách pohybového učení – v povinné tělesné výchově, případně ve zdravotní tělesné výchově. Proto se nedílnou součástí tělesné výchovy stávají korektivní a speciální vyrovnávací cvičení, která jsou podle potřeby preventivně využívána v hodinách tělesné výchovy pro všechny žáky nebo jsou zadávána žákům se zdravotním oslabením místo činností, které jsou kontraindikací jejich oslabení.

Na 1. stupni se realizuje výuka plavání v celkovém rozsahu nejméně 40 vyučovacích hodin. Očekávané výstupy je možné splnit již v 1. období 1. stupně. O zařazení do ročníků rozhoduje ředitel školy. Ve výjimečných a odůvodněných případech (zejména nedostupnost bazénu z důvodu jeho rekonstrukce nebo nepřiměřená vzdálenost bazénu) je možné základní plaveckou výuku dočasně přesunout do jiného ročníku, příp. nerealizovat, pokud není možnost ji zajistit v rámci povinné školní docházky.

1. – 2. ročník. Z obrazů vyprávění se dítě učí vklouznout do všech možných rolí. Kromě toho se sbližuje s mnohými tělesnými dovednostmi.

3. ročník. Podstatným rysem žáků v tomto věku stupně je lehkost. Zdůrazňujeme „my“. Ještě nepracujeme individuálně na určitém cvičení. Citové a fantazijní vztahy propojují fantazii se skutečností.

4. ročník. Od „my“ přecházíme k „já“. Žák se nejlépe cítí při volné honičce. Z toho vycházíme a opatrně je vedeme k stále více individuálnímu cvičení. Rytmicky vyslovovaná řeč hraje opět důležitou, harmonizující roli. Pohybu se musí účastnit celé tělo žáka.

5. ročník. Žáci ještě nemohou pojmově uchopit prostor. Ten jim však nabízí možnost, aby vytvářeli a rozvíjeli své síly. Žák se chce pohybovat. Ne příliš rychle, ne příliš pomalu. Žák má výslovný vztah ke krouživým pohybům. Připravuje se k účasti na olympijských hrách waldorfských škol v duchu starověkých řeckých tradic.

6. ročník. Právě probíhající činnost pohlavních žláz vede ke stále silnější diferenciaci pohlaví a k přímé souvislosti mezi pohybovým nasazením a svalovým růstem. Napětí a uvolnění stojí uprostřed jako základní prvek svalové dynamiky. Toto lze prožít zvláště při uvolněném běhu. Těžištěm pro všechny disciplíny jsou: obratnost (jako optimální souhra všech svalových skupin) a odvaha. Počátek systematického vzdělávání v lehké atletice a cvičení na nářadí.

7. ročník. Žáci prožívají práci šlach: pružnost a napětí. Skákání, komíhání a pérování vede k věkově specifickým pohybovým zkušenostem. Úlohou žáků je učit se pohybovat přirozeně a obratně. Vhodná jsou artistická cvičení.

8. ročník. Mladý člověk již zcela „sestoupil na zem“. Tíha a pevnost určují jeho tělesnou zkušenost. Chlapec se musí učit překonávat tíhu individuálním silovým nasazením, dívka spíše bojuje s masou, kterou je nutné formovat. Pomocí dobře vybraných cvičení musíme žáky nechat, aby učinili zkušenost s mechanickým prvkem kloubových kostí. Abstraktní pohyb či spontánní pohybové impulsy podporují vznikající vědomí vlastní osobnosti. Držení těla a jeho vzpřímenost dodávají žákům první jistou oporu.

9. ročník, Probuzení duševní sféry vystupuje jako individuálně existenční zkušenost žáků; působení duševních sil mají žáci objevit také v pohybu. V popředí stojí vůle. Překonávání mrtvých bodů či pohyby výbušného rázu, které vznikly z klidu (vrh koulí), vedou bezprostředně k prožitku vlastní vůle. U chlapců: zdůraznění síly; u dívek: utváření formy.

Forma realizace

Předmět tělesná výchova naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a zdraví a Umění a kultura.

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova a Multikulturní výchova.

Tento předmět je v 1., 3., 4., 6. a 7. ročníku vyučován v rozsahu 2 hodin týdně, ve 2., 5. a 8. ročníku v rozsahu 1 hodiny týdně a v 9. ročníku v rozsahu 1,5 hodiny týdně. V případě, že není v možnostech školy realizovat předmět eurytmie (který také naplňuje očekávané výstupy v oblasti Člověk a zdraví), je předmět tělesná výchova posílen ještě o 1 hodinu týdně na každý ročník.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení
- Žáka vedeme k samostatnosti, aby byl schopen získané dovednosti kriticky posuzovat a najít v nich smysl pro využití v budoucnosti.
- Žáka vedeme k tomu, aby si uměl rozvrhnout, jak by mohl své učení zdokonalit.
- Žáka vedeme k sebehodnocení.

Kompetence k řešení problémů
- Žáka vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.
- Během vyučování žáka zapojujeme do řešení problémových situací a sám si může vyzkoušet řešení: např. vedoucí skupiny, rozhodčí, apod.

Kompetence komunikativní
- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.

Kompetence sociální a personální
- Sociální schopnosti rozvíjíme v průběhu všech aktivit.
- Ve vyučování žáci spolupracují ve skupinách a vzájemně si pomáhají.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se mohou sami podílet.
- Žáky vedeme k sebeovládání při jednání s učiteli, žáky i jinými účastníky vyučování v různých situacích.

Kompetence občanské
- Žáci si společně uvědomují nutnost ustanovení pravidel chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdílů druhých lidí.
- Žáky vedeme k pomoci druhému člověku a ke sportovním aktivitám.
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.

Kompetence pracovní
- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

Kompetence digitální
- Vedeme žáky k rozpoznávání symbolickému zápisu tělesných cvičení a pohybování se podle takového zápisu.

Vzdělávací obsah předmětu

1. – 3. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
t01 - spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti *TV-3-1-01p zvládá podle pokynů přípravu na pohybovou činnost (t01)* *- projevuje kladný postoj k motorickému učení a pohybovým aktivitám*		Chůze, běh, přirozený pohyb v přírodě: skoky, přeskoky, zdolávání nerovností Příprava organismu – příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, napínací a protahovací cvičení Rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu prostřednictvím cvičení ve formě hry Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností	OSV1 - 4, 9 MUL2
t02 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení *- zvládá základní způsoby lokomoce a prostorovou orientaci podle individuálních předpokladů* h04 – reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie *HV-3-1-04p reaguje pohybem na tempové a rytmické změny (h04)* t16 - adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti		Pohybové hry: kolové hry, hry na honěnou, hry se zpěvy a rolemi Rytmické a kondiční formy cvičení pro děti: vyjádření rytmu, slova a melodie pohybem, jednoduché tance Práce s přirozeným rytmem (jednoduché kolové tance) Průpravné úpoly – přetahy Základy gymnastiky – průpravná cvičení, cvičení s náčiním: švihadla, míčky a jiné drobné náčiní – skákání přes lano, švihadlo, chytání a házení míčů Akrobacie – průpravná cvičení ke kotoulům, atd. Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody Plavání – (podle podmínek školy) hygiena plavání, adaptace na vodní prostředí, základní plavecké dovednosti, jeden plavecký způsob (plavecká technika), prvky sebezáchrany a dopomoci tonoucímu, bezpečnost plavání Bruslení (podle podmínek) základní techniky pohybu bruslích, hry na sněhu a na ledě	Hv
t03 - spolupracuje při jednoduchých týmových		Pohybové hry a činnosti	

pohybových činnostech a soutěžích t05 - reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci *TV-3-1-05p reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti (t05)*			
t04 - uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy *TV-3-1-04p dodržuje základní zásady bezpečnosti při pohybových činnostech a má osvojeny základní hygienické návyky při pohybových aktivitách (t04)*		Hygiena při Tv – hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity Bezpečnost při pohybových činnostech – organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umyvárnách, bezpečná příprava a ukládání nářadí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách Tv	
zt01 - uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy *ZTV-3-1-01 uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy (zt01)* zt02 - zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením *ZTV-3-1-02 zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením (zt02)*		Cvičení Speciální vyrovnávací cvičení jako prevence zařazovat do přípravy před pohybovou činností nebo do uklidnění po zátěži	

4. – 5. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
t06 - podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti *TV-5-1-01p chápe význam tělesné zdatnosti pro*		Od jednoduchých pohybových her (přípravných) přechází k hrám s jednoduchými pravidly ve skupině	OSV1 - 4 MUL2

zdraví a začleňuje pohyb do denního režimu (t06) *- zlepšuje svou tělesnou kondici, pohybový projev a správné držení těla*			
t07 - zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením *TV-5-1-02p zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení v souvislosti s vlastním svalovým oslabením (t07)*		Přípravná a relaxační cvičení.	také v ostatních předmětech
t08 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her *TV-5-1-03p zdokonaluje základní pohybové dovednosti podle svých pohybových možností a schopností (t08)* *- zvládá podle pokynu základní přípravu organismu před pohybovou činností i uklidnění organismu po ukončení činnosti a umí využívat cviky na odstranění únavy* h 13 - ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace *HV-5-1-02p, HV-5-1-07p propojí vlastní pohyb s hudbou (h08, h13)*		Pohybové hry: honičky s náčiním a s překážkami, běžecké hry, krátké štafety propojené s fantazií Základy gymnastiky: průpravná cvičení na nářadí jako hra a postupný přechod k jednotlivým cvikům, kombinace různých druhů nářadí, rovnovážná cvičení; Akrobacie: kotoul vpřed a vzad – vše s dopomocí, hra Skupinové tance Rytmické a kondiční formy cvičení: podle podmínek školy Bothmerova gymnastika od kruhových her k vlastnímu cvičení, 4.tř. ¾ rytmus, 5.tř. 4/4 rytmus – rytmická obměna mezi lehkými a těžkými skoky, tance v daných rytmech Cvičení se švihadlem, míčem a drobným náčiním – rytmicky, s obměnami v lehkých kombinacích Průpravné úpoly: přetahy a přetlaky Základy atletiky: rychlý běh, starty, motivovaný vytrvalý běh, skoky do dálky nebo do výšky, hod míčkem Základy sportovních her: házení a chytání míče, manipulace s pálkou a jiným herním náčiním Jednoduché formy míčových her a přechod k hrám s jednoduchými pravidly - např.: vybíjená, košíková… Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody	Hv

t17- zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchrany a bezpečnosti		Plavání –plavecké dovednosti, jeden plavecký způsob (podle podmínek školy), prvky sebezáchrany a dopomoci tonoucímu Lyžování, bruslení (podle podmínek školy) – hry na sněhu a na ledě, základní techniky pohybu na lyžích a bruslích další pohybové činnosti (podle podmínek školy a zájmu žáků)	
t09 - uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka *TV-5-1-04p uplatňuje hygienické a bezpečnostní zásady pro provádění zdravotně vhodné a bezpečné pohybové činnosti (t09)* t10 - jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti *TV-5-1-05p reaguje na pokyny k provádění vlastní pohybové činnosti (t10)* t11 - jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví *TV-5-1-06p dodržuje pravidla her a jedná v duchu fair play (t11)* t12 - užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení t13 - zorganizuje nenáročné pohybové činnosti a soutěže na úrovni třídy t14 - změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky	Pozoruje pohybové činnostíspolužáků a provádí vlastních činností na základě pokynů učitele Postupně si osvojuje tělocvičné názvosloví Organizuje nenáročné pohybové činnosti a soutěže na úrovni třídy Hodnotí úroveň pohybových výkonů po skončení cvičení	Sportovní hry Pohybová cvičení Rozcvička	
t15 - se orientuje v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá		Informační část hodin	

potřebné informace			
zt03 - zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování *ZTV-5-1-01 zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování (zt03)* zt05 - upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením *ZTV-5-1-03 upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením (zt05)* zt 04 - zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele *ZTV-5-1-02 zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele (zt04)*	Všímá si pravidelně zařazovaných preventivních speciálních vyrovnávacích cvičení souvisejících s oslabením	Relaxační cvičení Techniku speciálních cvičení koriguje podle obrazu v zrcadle nebo podle pokynů učitele	

6. – 9. třída

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
T01 Žák aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem T02 Žák usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program *TV-9-1-02p usiluje o zlepšení a udržení úrovně pohybových schopností a o rozvoj pohybových dovedností základních sportovních odvětví včetně zdokonalování základních lokomocí (T02)* T03 Žák se samostatně připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností – zatěžovanými svaly *TV-9-1-03p cíleně se připraví na pohybovou činnost a její ukončení; využívá základní kompenzační a relaxační techniky k překonání únavy (T03)* T04 Žák odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší *TV-9-1-04p odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se zdravím a sportem (T04)* *TV-9-1-04p vhodně reaguje na informace o znečištění ovzduší a tomu přizpůsobuje pohybové aktivity (T04)* *- chápe zásady zatěžování; jednoduchými zadanými testy změří úroveň své tělesné zdatnosti*		Sportovní a pohybové hry Rekreační a výkonnostní sport, sport dívek a chlapců Průpravná, kompenzační, vyrovnávací, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení	OSV1 - 4, 9 Př
T05 Žák uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost *TV-9-1-05p uplatňuje základní zásady poskytování*		První pomoc při TV a sportu v různém prostředí a klimatických podmínkách, improvizované ošetření poranění a odsun raněného	Př

první pomoci a zvládá zajištění odsunu raněného (T05) *TV-9-1-05p uplatňuje bezpečné chování v přírodě a v silničním provozu (T05)*			
T06 Žák zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech *TV-9-2-01 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a aplikuje je ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech (T06)*		Pohybové hry – s různým zaměřením; s náčiním i bez náčiní, netradiční pohybové hry a aktivity Gymnastika - akrobacie, přeskoky: koza, švédská bedna, cvičení s náčiním a na nářadí: hrazda, kruhy, kladina, trampolína, šplh na tyči a na laně (podle podmínek školy) Rytmická cvičení - základy rytmické gymnastiky, cvičení s náčiním; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků; tance (zvláště pro děvčata) Úpoly – přetahy, přetlaky, odpory a pády, základy sebeobrany, základy bojových umění podle možností školy Atletika – rychlý běh, vytrvalý běh na dráze a v terénu, základy překážkového běhu, skok do dálky a do výšky, hod míčkem a granátem, vrh koulí Sportovní hry: míčové hry, vybíjená, přehazovaná, košíková, softbal (alespoň dvě hlavní hry podle výběru školy) – herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie Turistika a pobyt v přírodě – příprava turistické akce, přesun do terénu a uplatňování pravidel bezpečnosti silničního provozu v roli chodce a cyklisty, chůze se zátěží i v mírně náročném terénu, táboření, ochrana přírody, základy orientačního běhu, dokumentace z turistické akce Plavání (podle podmínek školy – zdokonalovací plavecká výuka) – další plavecké dovednosti, další plavecký způsob (plavecká technika), dovednosti záchranného a branného plavání, prvky zdravotního plavání a plaveckých sportů, rozvoj plavecké vytrvalosti Lyžování, snowboarding, bruslení (podle podmínek	

		školy) – běžecké lyžování, lyžařská turistika, sjezdové lyžování nebo jízda na snowboardu, bezpečnost pohybu v zimní horské krajině, jízda na vleku; (další zimní sporty podle podmínek školy) rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi mimořádné události a rizika ohrožení s nimi spojená – postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny a prevence vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém	
T07 Žák posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny *TV-9-2-02p posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí příčiny nedostatků (T07)* T08 Žák užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu *TV-9-3-01p užívá osvojovanou odbornou terminologii na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka (T08)* T09 Žák naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlavní, ochranu přírody při sportu *TV-9-3-02 naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu (T09)* T10 Žák se dohodne na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji *TV-9-3-03 dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji (T10)* T11 Žák rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče,		Sportovní a pohybové hry Rozcvičky Atletika	

rozhodčího, diváka, organizátora *TV-9-3-04p rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka (T11)* T12 Žák sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí *TV-9-3-05p sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony a vyhodnotí je (T12)* T13 Žák zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce na úrovni školy; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže *TV-9-3-06p spolurozhoduje osvojované hry a soutěže (T13)*			
T14 Žák zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci		Publikace výsledků na nástěnkách, případně ve školním časopise a jinde	
ZT01 Žák uplatňuje odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotních oslabení *ZTV-9-1-01 uplatňuje odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotních oslabení (ZT01)* ZT02 Žák zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením, usiluje o jejich optimální provedení *ZTV-9-1-02 zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením, usiluje o jejich optimální provedení (ZT02)* ZT03 Žák se aktivně vyhýbá činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení *ZTV-9-1-03p vyhýbá se činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení (ZT03)*		Speciální preventivní cvičení Přípravná a relaxační cvičení Informační část hodiny	

Y05 - usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví *VZ-9-1-05p projevuje zdravé sebevědomí a preferuje ve styku s vrstevníky pozitivní životní cíle, hodnoty a zájmy (Y05)* Y06 - vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí		Informační část hodiny	

Eurytmie

Charakteristika předmětu

Eurytmie je umělecká pohybová výchova. Eurytmie má za úkol předvést viditelně v pohybu těla to, co se v prostoru odehrává ve chvíli, kdy zní hudba nebo mluvený (umělecky ztvárněný) text.

Eurytmie pracuje s jednotlivými prvky řeči (hlásky, slovní druhy, rytmus, rým atd.) i hudby (tóny, intervaly, tónová výška, rytmus, takt apod.). Zároveň se vytvářejí pohybové prostorové formy, odpovídajícím způsobem vyjadřující báseň či skladbu. Hudební i řečový doprovod je vždy živý, nikoli reprodukovaný.

Náplň hodin eurytmie je vždy co nejtěsněji spjata s děním v ostatním vyučování. V návaznosti na látku, která je dětem předkládána v rámci tzv. hlavního vyučování, pracují děti i v eurytmii. Učitel volí skladby i verše vzhledem k věku a stupni duševního vývoje žáků, důležitým hlediskem je i roční období, které právě probíhá, i celková nálada třídy. Konkrétní individuální potřeby žáků i celého třídního kolektivu jsou vždy učiteli nejlepším vodítkem, jak umožnit žákům látku uchopit.

Zdravotní aspekt eurytmie nabývá na významu stejnou měrou, jakou se mění životní styl mládeže směrem k pasivitě (TV, počítačové hry apod.). Eurytmie si především klade za cíl zprostředkovat žákům zážitek zdravého životního rytmu. Vždy nám půjde o hledání harmonie, o vyrovnání protikladů. Pohyb je vždy střídán zklidněním, zvuk tichem. Mnohá cvičení, kterých využívá pedagogická eurytmie, mají povahu cvičení duševní hygieny. Také se pracuje s cviky na zlepšení nesprávného držení těla, na celkové zklidnění nebo naopak povzbuzení. Další cvičení zlepšují koncentraci, orientaci v prostoru i v různých situacích, šikovnost, postřeh apod. Jde o pohyb oduševnělý, umělecky utvářený. Uvádí duševní stránku v soulad se stránkou tělesnou. Doplňuje tělesnou výchovu, jejímž prvořadým úkolem je napomoci žákům uchopit vlastní tělesnost a utužovat fyzickou zdatnost.

Další aspekt, je aspekt umělecký. Eurytmie je uměním, v němž se celé lidské tělo stává nástrojem. Žáci tak mají možnost zažít slovesnou i hudební uměleckou formu v celém svém těle. Žáci se postupně učí naslouchat, ale i aktivně uchopovat slovesná a hudební díla. Prohlubuje se jejich vztah k hudbě, ale i k řeči (zpočátku mateřské, později se používají i cizojazyčné básně). Nejdříve se formou hry učí používat základní prvky hudební (takt, rytmus, melodie - tóny, intervaly atd.) a slovesné (hlásky, rytmus, rým, gramatické prvky atd.). Na druhém stupni je pak tato dovednost plně vědomě uchopena a významnou měrou roste schopnost vlastního uměleckého výrazu.

Neméně důležitý je aspekt sociální. Eurytmie v žácích vychovává úctu a porozumění pro sebe sama, probouzí cit pro spolupráci v celku a nechává v dětech vyrůstat zážitek samostatné živé bytosti jako plnohodnotné součásti většího celku. Tímto způsobem je možné v dorůstajících bytostech probouzet zdravé sebevědomí, z něhož pramení vřelý vztah k sobě i k svému okolí. Eurytmie přináší pohyb, který je výrazem duševních a duchovních procesů. Žák je zde veden k tomu, aby prožíval pohyby svého těla jako výraz a zrcadlení své vnitřní osobnosti. V eurytmii se pracuje na vytváření sociálních vztahů.

Obsah vyučování jev 1. třídě postaven na pohádkových motivech a využívá přirozené dětské vlastnosti - nápodoby. Základním zdrojem vyučovací látky jsou pohádky ve verších, např. Princ Bajaja, O králi Žabákovi, O dvanácti měsíčkách. Pracuje se i s dětskými verši různých autorů. Všechny formy v prostoru jsou rozvíjeny pomocí obrazů vycházejících ze zvukových a obsahových kvalit textu. V hudbě se pracuje především s pentatonickými písněmi a skladbami. Užívají se i lidové písně a jednoduché klasické skladbičky pro děti. Hudba je též na základě vlastností jednotlivých hudebních nástrojů začleňována jako podbarvení nálad v textu.

V návaznosti na hlavní vyučování jsou ve 2. třídě rozvíjeny krátké veršované příběhy o zvířatech, bajky a legendy ze života svatých. Vlastnosti představitelů živočišné říše (chytrost, lenost, lstivost...) jsou převáděny do pohybu a jsou prožívány ve svých rozdílnostech. Příběhy o sv. Františkovi, Václavu přinášejí proměnu zvířecích vlastností a zjevují touhu po ideálu. Nadále se využívá schopnosti nápodoby a obrazného uchopování geometrických forem. V oblasti forem se ale začíná již pracovat s rozvíjející se samostatnou prostorovou představivostí dětí. Třída přestává být jednolitým celkem, stále více se pracuje ve

dvou skupinách, které konají v jednu chvíli různé úkoly, což je dalším krokem v rozvoji sociálního vědomí. Prohlubuje se i schopnost naslouchat a samostatně uchopovat podněty.

Ve 3. třídě se opouští metoda napodobování, dítě je pomalu vedeno k samostatnosti. Složitější formy v prostoru nejsou již vázány na kruh. Při tvoření forem a pohybů vycházíme z duševního vývoje dítěte (v 9. roce života se prožívá více odděleno od svého okolí). Poprvé používáme vzájemné křížení forem (např. u lemniskáty). Koncem školního roku se děti v přípravě na první hudební tvoření setkávají s malou a velkou tercií. Průběh roku provází téma Stvoření světa. V této souvislosti přichází první vědomě uchopená gesta hlásek. V návaznosti na hlavní vyučování jsou též pohybově ztvárňována jednotlivá řemesla, práce na poli a stavba domu.

Po překročení prahu ke střednímu dětství ve 4. třídě je třeba u dítěte rozvíjet a pěstovat nové duševní síly fantazie a schopnosti představ i morality. Jednotné prožívání řeči je nyní, paralelně s výukou mateřštiny (mluvnice), výrazněji členěno díky eurytmickým gramatickým prvkům. Tak dítě chápe gramatickou sféru jazyka nejen rozumovými silami, nýbrž též svým citovým a volním životem. Ke středu orientované rozestavení v kruhu nyní stále opouštíme, abychom mohli prostorové formy provádět frontálně, směrem dopředu. Novou záležitostí je zrcadlení jednotlivých forem v prostoru. Složitější cvičení obratnosti, koncentrace a cvičení s intervaly (dur - moll - tercie) provází pokračující vývoj dětí k samostatnosti. Hlavní tematickou náplní se stává severská mytologie(Edda, Kalevala...), určujícím rytmem je aliterace.

Jako nový element v 5. třídě objevují žáci geometrii vlastní postavy: pentagram. Tuto formu také provádějí v prostoru v nejrůznějších variantách („za nosem", frontálně). Ve spojení s výukou dějepisu jsou zpracovány texty ze starých kultur (Indie, Persie, Egypt, Řecko). Základní geometrické obrazce, které již pevně děti uchopily (trojúhelník, čtverec), jsou různě posouvány a proměňovány v prostoru. Poprvé mohou být eurytmicky provedeny také básně z výuky cizích jazyků. V tónové eurytmii vypracováváme dvojhlasé melodie se stejným nápěvem; osvěživě a podnětně působí cvičení koncentrace a obratnosti (např. rychlá orientace v prostoru pomocí rozličných prvků forem). Z intervalů přichází oktáva.

Souběžně s výukou geometrie procvičujeme v 6. třídě složitější geometrické proměny forem a posuny forem v prostoru (trojúhelník, čtverec…). Tato cvičení naprosto zásadně podporují rostoucí schopnost orientace i abstrakce a dávají dítěti jistotu. V tomto věku začíná dosud ještě samozřejmá pohybová jednota pozvolna opouštět rovnovážný stav; pro koordinaci můžeme uplatnit rytmická a symetrická cvičení. V hláskové eurytmii začíná první vztah k dramatické sféře, a tím může být obohaceno a prohloubeno duševní prožívání. Všechna cvičení musí prostupovat samozřejmé překonávání dosavadních možností pohybu a přitom dbáme na exaktnost projevu.

V souvislosti s výukou mateřštiny jsou v učební látce 7. třídy nyní jasnější jazykové odstíny (např. věty podmiňovací, střídavé cvičení lidských duševních nálad, jako smutek, radost, vážnost a především i veselost), které mohou žáci prožívat v eurytmickém pohybu a gestech. Komplikovanější geometrické proměny forem vnášejí řád, dávají pevnost a strukturu zvenčí. Touha věci uchopit a uspořádat podle principů je přirozenou motivací pro práci v tomto věku. Cvičení hlásková i hudební vyžadují od žáků větší soustředěnosti a spolupráci. Nejrůznější formy dostávají povahu cvičení koncentrace a ve svém účinku se více dotýkají postavy, která má tendenci upadnutí do nečinnosti.

Důležitým úkolem je formou hry děti naučit naslouchat, rozlišovat mezi pohybem a klidem, vštípit jim základní disciplínu.

Všechny duševní a prostorové výrazové možnosti v 8. třídě jsou shrnuty ve větších dramatických básních (např. baladách, humoreskách). Základní zákonitosti eurytmického pohybu jsou natolik probrány, aby na nich mohlo být novou formou dále stavěno v 9. a posléze na středním stupni waldorfské školy. Balady a humoresky s jejich silnými duševními kontrasty a polaritami odpovídají vnitřní situaci dítěte. V tónové eurytmii můžeme pracovat na větších skupinových formách, čímž se podněcuje a pěstuje sociální vzájemnost. Pro tento věk je vhodné střídání dur a moll plné napětí.

V 9. třídě dochází k výrazné změně metody. Co bylo dosud stále více pronikáno vědomím, je nyní nově uchopeno a utvářeno z hlediska poznání. Texty či hudební díla převádíme do zákonitých forem nebo je volně choreograficky zpracováváme. Usilujeme o dvojí: jednak prohloubit pohybové vzdělání žáků, kteří mají ovládnout pohybový výraz; jednak má mladý člověk eurytmii provádět a prožívat jako „expresionistické" umění. Obě hlediska jsou spolu úzce spjata.

Pedagogická cvičení nyní silněji přecházejí od koncentrace k dynamickým pohybům. Pohyb v prostoru se musí změnit z forem přísně geometrických ve formy umělecky volně utvářené. Výrazně ustupuje přejímání toho, co dělá učitel - ten dává prostor vnitřnímu zaujetí a tvořivé schopnosti žáků. Žáci se mají učit bděle a svébytně zacházet s jednotlivými prvky. Přísné geometrické formy se mění ve formy umělecké a volně sestavené. Učitel ustupuje do pozadí a dává žáku prostor k jeho vlastnímu svobodnému, uměleckému pohybovému vyjádření.

Forma realizace

Předmět eurytmie naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a zdraví.

V rámci tohoto předmětu je také realizováno průřezové téma Osobnostní a sociální výchova.

Tento předmět je v 1. – 9. ročníku vyučován v rozsahu 1 hodiny týdně, v případě, že není v možnostech školy ho realizovat, přidává se celá časová dotace eurytmie předmětu tělesná výchova, který realizuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a zdraví.

Rozvíjení kompetencí

Kompetence k učení:
- žáky vedeme k sebehodnocení
- individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch

Kompetence k řešení problémů
- vedeme žáky k tomu, aby sami poznali smysl a cíl učení, aby měli pozitivní vztah k učení, posoudili,aby kriticky zhodnotili výsledky svého učení a diskutovali o nich

Kompetence komunikativní
- vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými
- učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných
- podporujeme přátelské vztahy

Kompetence sociální a personální
- vedeme žáky k pomoci a povzbuzování navzájem
- žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí
- učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky
- učíme žáky pracovat v týmu

Kompetence občanské
- ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování
- jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní)

Kompetence pracovní
- vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci

Kompetence digitální
- Vedeme žáky k symbolickému zápisu eurytmických forem a pohybování se podle takového zápisu.

Vzdělávací obsah předmětu

1. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
t02 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení *- zvládá základní způsoby lokomoce a prostorovou orientaci podle individuálních předpokladů* t08 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti *TV-5-1-03p zdokonaluje základní pohybové dovednosti podle svých pohybových možností a schopností (t08)*	Uvolněně rozvíjí síly přirozené nápodoby Rozlišuje základní formy v prostoru (kruh, oblé a přímé linie) Dokáže uchopit rozličné polarity pohybu Vnímavě naslouchá melodii	**Hlásková eurytmie** Pěstování kruhu jako základ pro uchopení celku Rozlišení rovných a oblých linií, (spirála) Jednoduché formy napodobování hlásek (vždy zahrnuty do pohádkových her) Rytmické střídání polarit pro zklidnění, rovnováhu a uchopení prostoru (chůze-běh , potichu – nahlas, nahoře- dole) Rytmická cvičení rukou, nohou, jednoduchá cvičení zručnosti a prstová cvičení, na kterých se vyvíjí jemná motorika dětí **Tónová eurytmie** Krátké pentatonické melodie, na nichž děti mohou uchopit základní kvality melodie a rytmu (v pohybu jde o střídání kroků velkých a malých, pomalých a rychlých apod.) Kvinta jako základní interval Krátké tanečky (u-tanec)	OSV1-11 Hv

2. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
t02 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení *- zvládá základní způsoby lokomoce a prostorovou orientaci podle individuálních předpokladů* t08 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti *TV-5-1-03p zdokonaluje základní pohybové dovednosti podle svých pohybových možností a schopností (t08)*	Tvořivě rozvíjí fantazii a schopnost pozorování Rozlišuje v prostoru dva pravidelné kruhy a vnímá vztahy mezi nimi Zvládá jednoduché varianty kroků a skoků Rozvíjí jednoduché pohybové formy ve dvojicích Zvládá jednoduchá koordinační cvičení Vnímavě naslouchá melodii	**Hlásková eurytmie** Pohyb z jednoho kruhu přechází do dvou pravidelných kruhů, vznikají složitější formy přímých a oblých linií Cvičení "já a ty" rozvíjí vztahy ve dvojicích a v celku Rozličné podoby kráčení (liška, medvěd, kohout…) a poskoků (žába, vrabec, zajíc…), správné držení těla Cvičení na koordinaci pohybů končetin Budování úcty k hůlce (měděná tyč) **Tónová eurytmie** Krátké pětitónové melodie - c, d, e, f, g Interval kvinty Krátké tanečky ve dvou kruzích nebo ve dvojicích Cval stranou	OSV1-11 Hv

3. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
t02 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení *- zvládá základní způsoby lokomoce a prostorovou orientaci podle individuálních předpokladů* t08 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti *TV-5-1-03p zdokonaluje základní pohybové dovednosti podle svých pohybových možností a schopností (t08)*	Samostatněji se orientuje v prostoru Zvládá rytmická a koordinační cvičení Rozlišuje gesta pro samohlásky Rozvíjí schopnost cvičení s měděnou tyčí Vnímavě naslouchá a reaguje na melodii	**Hlásková eurytmie** Rytmické pohyby s verši a hudbou (např. anapest) Rozlišování otázky a odpovědi v hudbě a v poezii (zavíjející se spirála otázky a rozvíjející se spirála odpovědi) První samostatné poznávání hláskových gest Cvičení samohlásek Pokračování v cvičeních obratnosti a koncentrace Forma trojúhelníku, čtverce a lemniskáty **Tónová eurytmie** Krátké melodie, písně a lidové skladby Kvinta, mollová a durová tercie Seznámení se stupnicí c-dur Polonéza, polkový krok	OSV1-11 Hv

4. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
t02 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení *- zvládá základní způsoby lokomoce a prostorovou orientaci podle individuálních předpokladů* t08 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti *TV-5-1-03p zdokonaluje základní pohybové dovednosti podle svých pohybových možností a schopností (t08)*	Tvořivě rozvíjí fantazii při orientaci v prostoru Rozlišuje gramatické prvky v textu a reaguje na ně pohybem Rozlišuje gesta jednotlivých hlásek Dokáže rozlišit hudební rytmy Rozvíjí koordinační cvičení s měděnou tyčí Rozvíjí zrcadlové formy v pohybu s verši a hudbou	**Hlásková eurytmie** Prostorové znázorňování jazykových prvků (verbálního projevu): podstatné jméno (konkrétní, abstraktní), sloveso (aktivní, pasivní) Forma verše (abab, abba…) Procvičování aliterace Zrcadlové formy Cvičení s měděnými tyčemi pro rozvíjení zručnosti a rychlosti Forma čtverce v rozličných variantách, lemniskáta s křížením **Tónová eurytmie** Hudební rytmy - dlouhé a krátké tóny Základní intervaly –prima, tercie, kvinta K základní stupnici c-dur přibývají stupnice další (g-dur, f-dur) V hudebním doprovodu tónina moll a dur	OSV1-11 Hv

5. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
t02 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení *- zvládá základní způsoby lokomoce a prostorovou orientaci podle individuálních předpokladů* t08 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti *TV-5-1-03p zdokonaluje základní pohybové dovednosti podle svých pohybových možností a schopností (t08)*	Tvořivě rozvíjí pohyb ve složitějších formách v prostoru Rozlišuje hlásky v textech z cizích jazyků Zvládá cvičení koncentrace a obratnosti Rozvíjí vědomé uchopování taktu, rytmu a melodie Na hudbu reaguje odpovídajícím způsobem	**Hlásková eurytmie** Rozvíjení složitějších geometrických forem (geometrické obrazce, hvězdy, spirála, osmička…), harmonická osmička Odpovídající pohyby ke všem hláskám jsou spojovány ve slovech Cvičení na koncentraci a rychlou orientaci v prostoru Složitější cvičení s měděnou tyčí (rozšířeno o házení) Složitější rytmické pohyby s verši a hudbou (např. daktyl, hexametr) Energický tanec a tanec míru **Tónová eurytmie** Dvojhlasé melodie, kánon Intervaly (prima, tercie, kvinta, oktáva) Takt, melodie, rytmus Krátké hudební skladby (Schumann, Mozart, Haydn, Bach...)	OSV1-11 Hv

6. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
T01- aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem T05- uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost *TV-9-1-05p uplatňuje základní zásady poskytování první pomoci a zvládá zajištění odsunu raněného (T05)* T06 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje *TV-9-2-01 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a aplikuje je ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech (T06)* T12- sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí *TV-9-3-05p sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony a vyhodnotí je (T12)*	Zvládá proměny forem v prostoru Zvládá koordinační cvičení horních a dolních končetin Rozlišuje prostorové uspořádání jednotlivých tónů Rozvíjí naslouchání dvojhlasým skladbám Rozvíjí cvičení obratnosti s měděnou tyčí Zvládá nakreslit procvičované prostorové formy	**Hlásková eurytmie** Geometrické proměny forem (prostorové přesunování geometrických tvarů pomáhá rozvíjet orientaci a abstraktní vnímání) Sedmi a dvanáctidílné cvičení s měděnou tyčí, házení ve dvojicích Koordinační cvičení na spolupráci horních a dolních končetin Kreslení eurytmických forem Pohyby hlásek jsou vedeny k dramatičnosti, což prohlubuje duševní oblast dítěte (Goethe, Erben) **Tónová eurytmie** Jednotlivé tóny a jejich prostorové uspořádání Složitější skladby ve variacích (Beethoven, Schubert, Telemann...) Horní a dolní hlas v rozdílných formách Tanec planet (anapest v hudebním zpracování)	OSV1-11 Hv

7. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
T01- aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem T05- uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost *TV-9-1-05p uplatňuje základní zásady poskytování první pomoci a zvládá zajištění odsunu raněného (T05)* T06 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje *TV-9-2-01 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a aplikuje je ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech (T06)* T12- sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí *TV-9-3-05p sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony a vyhodnotí je (T12)*	Zvládá proměny forem v prostoru Zvládá koordinační cvičení horních a dolních končetin Rozlišuje prostorové uspořádání jednotlivých tónů Rozvíjí naslouchání dvojhlasým skladbám Rozvíjí cvičení obratnosti s měděnou tyčí Zvládá nakreslit procvičované prostorové formy	**Hlásková eurytmie** Výrazové formy charakterizující duševní nálady (přání, smutek, klid, úžas…) v hudbě i v jazyce (kratší balady, humoresky), gesta pro výraz sympatie a antipatie Jednodušší přesuny pentagramů, složitější procesy (posuny) různých obrazců Cvičení spirály s měděnou tyčí a vodopádu pro korekci nesprávného držení těla Rozličná cvičení koncentrace a obratnosti Rytmická a symetrická cvičení (dívám se do sebe – dívám se ven) Trojdílný krok jako výraz harmonické chůze Jednoduchá sociální cvičení v prostoru **Tónová eurytmie** Jednotlivé tóny a jejich prostorové uspořádání Složitější skladby ve variacích (Beethoven, Schubert, Telemann...) Horní a dolní hlas v rozdílných formách Tanec planet (anapest v hudebním zpracování)	OSV1-11 Hv

8. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
T01- aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem T05- uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost *TV-9-1-05p uplatňuje základní zásady poskytování první pomoci a zvládá zajištění odsunu raněného (T05)* T06 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje *TV-9-2-01 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a aplikuje je ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech (T06)* T12- sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí *TV-9-3-05p sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony a vyhodnotí je (T12)*	Dále rozvíjí složitější proměny forem v prostoru Zvládá trojdílný způsob kráčení Zvládá pohyby k jednotlivým intervalům Dále rozvíjí cvičení obratnosti s měděnou tyčí	**Hlásková eurytmie** Prohlubování až doposud vyučovaných pohybů a prostorových forem, nově „velká hvězda” Básně, které mají silné duševní nálady, kontrasty a dramatické prvky - napětí a uvolnění, pohyb a klid atd. - balady a humoresky Složitější rytmická cvičení a cvičení s měděnými tyčemi Cvičení harmonizující vůli Evoluční řada hlásek **Tónová eurytmie** Skupinové formy vycházející z intervalů Cvičení složitějších rytmů ve skupině (anapest, daktylus, koriambus atd.) Melodie, v nichž se často střídá dur a moll Mollové a durové stupnice (Melodie starých mistrů - flétna, housle, klavír, cello)	OSV1-11 Hv Tv

9. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy školy	Učivo	Přesahy a vazby, Průřezová témata
T01- aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem T05- uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost *TV-9-1-05p uplatňuje základní zásady poskytování první pomoci a zvládá zajištění odsunu raněného (T05)* T06 - zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje *TV-9-2-01 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a aplikuje je ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech (T06)* T12- sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí *TV-9-3-05p sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony a vyhodnotí je (T12)*	Rozvíjí umělecký náhled na pohyb v prostoru Tvořivě rozvíjí a v pohybu zapojuje rozličné složky své osobnosti Vnímavě zachází s vlastní postavou Zvládá cvičení na rozvoj koncentrace, vůle a rychlosti Rozvíjí pohyb ve složitějších skupinových formách Zvládá samostatně vytvořit jednoduchou formu k básni či hudební skladbě	**Hlásková eurytmie** Choreografie, práce s prostorem Intenzívní práce na poezii, rozlišování básní a hledání jim odpovídajícího pohybového charakteru Vnímání a vědomé zacházení se stavbou a geometrií vlastní postavy Forma Ecce Homo (myšlení, cítění, vůle) Cvičení s měděnými tyčemi, cvičení na rozvíjení koncentrace, vůle, rychlosti **Tónová eurytmie** Harmonická stavba hudby a její pohybové vyjádření Dramatičnost v hudbě Pohybové rozlišení melodie a akordu Složitější skupinové formy a jejich choreografie (Vivaldi, Reger, Bruckner, Corelli...) Volné, širší rytmy, jasný - temný, forte - piano atd. Vícehlasy	OSV1-11 Hv Tv

Člověk a svět práce – Pracovní činnosti

Ruční práce, pěstitelské práce, dřevořezba, měditepectví

Charakteristika předmětů

Vzdělávací obsah této oblasti je realizován v průběhu celého základního vzdělání a je určen všem žákům (tedy chlapcům i dívkám bez rozdílu).

Oblast Člověk a svět práce postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků. Pracovní výchova je úzce propojena s uměleckou výchovou a probuzené tvůrčí schopnosti se v pracovních činnostech mnohostranně uplatňují. Vytváření smysluplných a estetických výrobků a prací posiluje vůli a cit, rozvíjí představivost , smysl pro celek i detail, má rozhodující vliv na pracovní inteligenci. Žáci se učí pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve všech tematických okruzích jsou soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.

Koncepce vzdělávací oblasti Člověk a svět práce vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech. Praktická činnost je ve zvýšené míře zastoupena i ve výuce jiných předmětů a umožňuje žákům získat nejen zručnost, ale díky vlastnímu úsilí i představu o ceně lidské práce a úctu k produktům pracovní činnosti. Žáci se seznamují s pracovními činnostmi tak, jak vznikaly v průběhu vývoje společnosti, získávají úctu k úsilí a umu předcházejících generací. Mají pocit sounáležitosti s předcházejícími i budoucími generacemi a učí se porozumět procesům probíhajícím ve světě, v přírodě a společnosti. Stejně jako v ostatních předmětech jsou dané pracovní činnosti cíleným pedagogickým záměrem, který důsledně sleduje zdravý vývoj žáka a napomáhá jeho dalšímu osobnostnímu rozvoji.

Kromě poznávání a pozitivního vnímání zahradnických dovedností a znalostí, které získávají děti při "práci pro zemi", rozvíjejí praktický smysl pro zodpovědnost, harmonizují se a zklidňují, a v neposlední řadě také zažívají, že pro zemi je možné prakticky něco dělat, což je vyvádí z pocitu bezmoci vůči ničení životního prostředí, kterému mohou mladí lidé zahlcení mediálními obrazy člověka -ničitele životního prostředí poměrně snadno propadnout. K. Matzke

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a svět práce je na prvním stupni rozdělen na čtyři tematické okruhy Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce a Příprava pokrmů. Ty jsou realizovány v předmětech ruční práce, pěstitelské práce, dřevořezba a člověk a svět.

Na druhém stupni jsou tematické okruhy Práce s technickými materiály, Pěstitelské práce, chovatelství a Svět práce realizovány v předmětech ruční práce, pěstitelské práce, dřevořezba a měditepectví.

V **1. třídě** je úkolem učitele převést dítě od hry k práci. Při pracovních činnostech je rozvíjena vědomá činnost a zručnost obou končetin. Děti pracují s rounem, vlnou, včelím voskem apod.

Ve **2. třídě** se dále rozvíjí nezávislost obou rukou. Děti pletou hladce a obrace.

Ve **3. třídě** začíná dítě oblékat samo sebe, pracuje na předmětech větších rozměrů. Děti se učí háčkovat.

Ve **4. třídě** je zařazena křížková výšivka, jako pomoc vývoji v tomto věkovém stupni. Prostřednictvím smysluplné práce získává jistotu a vnitřní pevnost. Probouzí se porozumění pro funkci výrobku a z toho plynoucí smysluplné tvarování výrobku.

V **5. třídě** bývá zavedena technika pletení dokola s pěti jehlicemi, jako odpověď na nově vzniklou potřebu harmonie, kterou dítě v tomto věku v sobě pociťuje. Ruce a nohy se oblékají, v řemeslných činnostech se učí tvarovat konvexní formy. V pěstitelských pracích se žáci zabývají pěstitelskými aktivitami v průběhu roku, v dřevořezbě se děti učí pracovat s řezbářským nožem.

Do **6. třídy** zařazujeme jako pomoc vývoji dítěte v době „prepuberty“ šití panenek nebo zvířat z látky (filcu). Podstatným je přitom proces převracení, vycpání a zformování těla. V pěstitelských pracích se žáci seznamují s půdou a jejím zpracováním, pěstují okrasné rostliny. V dřevořezbě se žáci seznamují s nářadím, při práci používají dláto, paličku a další ruční nářadí.

V **7. třídě**, na cestě k tělesné zralosti ve vzrůstu a tíze, se pozornost dítěte obrací na nohy. V řemeslných činnostech si žáci nyní mají možnost využít znalostí např. z fyziky - mechaniky, elektřiny apod. k výrobě pohyblivých hraček. Důraz je kladen na pečlivost při opracovávání, podporu svobodné výtvarné tvořivosti a vlastní fantazie s ohledem na zachování funkčnosti výrobku. V pěstitelských pracích žáci se žáci věnují pěstování léčivých rostlin a koření.

V **8. třídě** je dále rozvíjena schopnost porozumění pro příčinu a následek a tím potřeba porozumět mechanice strojů, jejich stavbě a funkci. V ručních pracích se žáci setkávají s šicím strojem. V pěstitelských pracích pěstují zeleninu a ovoce a zabývají se tématy ze Světa práce (např. trhem práce a profesní orientací). Při dřevořezbě se žáci soustředí na mezipředmětové vztahy s předměty fyzika - návrat k akustice v podobě výroby jednoduchého instrumentálního nástroje nebo v rámci předmětu biologie - zpodobňují do dřeva různé druhy zvířat.

V **9. třídě** je důraz kladen na přesnost a samostatnost při práci. Část pěstitelských prací je opět věnována tématům ze Světa práce. V hodinách dřevořezby se zabýváme základy truhlářské práce. V rámci měditepectví se žáci učí poznávat materiál a jeho základní vlastnosti, jako je dělitelnost, především ale roztažitelnost. Na tomto základu pak může být opracovávání vědomější. Žáci prožívají, jak se při práci s kladivem materiál zpevňuje a jak se z mědi žhavené v ohni stává znovu poddajný materiál. Pracují s kovem za studena a zhotovují dekorativní umělecké předměty i praktické předměty denní potřeby.

Forma realizace
Předmět ruční práce naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (na 1. stupni tematické okruhy Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti; na 2. stupni Práce s technickými materiály).
Předmět pěstitelské práce naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (na 1. stupni tematický okruh Pěstitelské práce; na 2. stupni Pěstitelské práce, chovatelství a Svět práce).
Předmět dřevořezba naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (na 1. stupni tematické okruhy Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti; na 2. stupni Práce s technickými materiály).
Zbývající tematické okruhy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce na 1. stupni (Konstrukční činnosti a Příprava pokrmů) jsou realizovány v rámci předmětu člověk a svět.

V rámci těchto předmětů jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Enviromentální výchova a Výchova demokratického občana.

Ruční práce jsou vyučovány v 1. ročníku v rozsahu 1 hodiny týdně, ve 2. – 4. ročníku v rozsahu 2 hodin týdně, v 5. ročníku v rozsahu 1 hodiny týdně, v 6. – 9. ročníku v rozsahu 0,75 hodiny týdně.
Pěstitelské práce jsou realizovány v 5. ročníku v rozsahu 0,5 hodiny týdně, v 6. a 7. ročníku v rozsahu 0,5 hodiny týdně, v 8. a 9. ročníku v rozsahu 0,75 hodiny týdně.
Dřevořezba je realizována v 5. ročníku v rozsahu 0,5 hodiny týdně, v 6. – 9. ročníku v rozsahu 0,75 hodiny týdně.

Rozvíjení kompetencí
Prostřednictvím předmětů ruční práce, pěstitelské práce a dřevořezba rozvíjejí žáci tyto klíčové kompetence:

Kompetence k učení:
Žáci jsou vedeni k:
- samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vlastních učebních strategií.
- využívání osvojených poznatků a dovedností z jiných předmětů (např. matematiky, fyziky, kreslení forem, atd.) při praktických činnostech.
- samostatnému pozorování a experimentování.

- autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k pozitivnímu postoji a hodnotám ve vztahu k práci, technice a životnímu prostředí.
- poznání, že technika jako významná součást lidské kultury, je vždy úzce spojená s pracovní činností člověka.

Kompetence k řešení problémů:
Žáci jsou vedeni k:
- samostatnému řešení problémů na základě získaných zkušeností a poznatků.
- ověřování správnosti řešení problémů a aplikování těchto postupů v praktických situacích.
- plánování své práce a překonávání překážek.

Kompetence komunikativní:
Žáci jsou vedeni k:
- hodnocení vlastní práce i práce svých vrstevníků.
- vyjadřování a formulovat svých myšlenky , postojů a pocitů.
- práci s technickou dokumentací (orientaci v pracovních postupech).
- ke spolupráci s druhými.
- zážitku pracovních aktivit jako příležitosti k seberealizaci.
- využívání odborných pojmů z okruhu prováděných prací.

Kompetence sociální a personální:
Žáci
- pracují formou skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině. Je jim přitom poskytován prostor pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání.
- při pracovních činnostech si tříbí schopnost ovládat své chování.
- jsou vedení k vzájemné pomoci, ohleduplnosti, úctě a upevňování dobrých mezilidských vztahů.
- prostřednictvím smysluplné práce získávají pocit sebejistoty, sebeúcty a pozitivní představu o sobě i o světě

Kompetence občanské:
Žáci jsou vedeni k:
- vzájemnému soužití na základě rovných práv a povinností.
- rozvíjení dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích (poskytnutí účinné pomoci).
- ochraně zdraví i zdraví svých spolupracovníků.
- přijímání nových rolí v pracovních skupinách a podílení se na kvalitě společné práce.
- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách duševní a fyzické práce.

Kompetence pracovní:
Žáci jsou vedeni k:
- pozitivnímu vztahu k práci a odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí
- organizování a plánování své práce
- používání vhodných pracovních nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě
- osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro jeho uplatnění , pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci

- bezpečnému chování na pracovišti
- dodržování pravidel a respektování daných pracovních podmínek
- zhodnocení výsledků své pracovní činnosti hlediska kvality, funkčnosti i z hlediska tradičních kulturních a estetických hodnot
- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů
- uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti

Kompetence digitální:
- Žáci jsou vedeni k vytváření jednoduchých schémat, podle kterých realizují své výrobky

Vzdělávací obsah předmětů

Ruční práce

1. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy WŠ	Učivo WŠ	Přesahy a vazby, průřezová témata;
r01 - vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů *ČSP-3-1-01p zvládá základní manuální dovednosti při práci s jednoduchými materiály a pomůckami; vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů (r01)* r02 - pracuje podle slovního návodu a předlohy *ČSP-3-1-02 pracuje podle slovního návodu a předlohy (r02)* r03 - vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu *ČSP-5-1-01p vytváří přiměřenými pracovními postupy různé výrobky z daného materiálu (r03)* r04 - využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic *ČSP-5-1-02p využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem vlastní fantazii (r04)* r05 - volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu *ČSP-5-1-03 volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu (r05)* r06 - udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu *ČSP-5-1-04p udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při drobném poranění (r06)* r09 - pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu		**1. ročník** – pletení hladce Práce s přírodninami: sestavování obrazců mandaly, závěsy (skupinová práce) Práce s vlnou-rounem: cupování, mokré filcování Práce s voskem: čísla, písmena, listy plody, květy… Práce s přízí: navíjení klubíček, vázání smyček a mašle, přebírání, prstové pletení, pletení na dvou jehlicích hladce. Práce s papírem: vytrhávání, skládání harmoniky, řetězy… **2. ročník** - pletení hladce, obrace Práce s přízí: pavučinky, bambule, šňůry, háčkování řetízku na prstech apod. Pletení na dvou jehlicích hladce, obrace (maňásek, zvířátka). Práce s voskem, těstem, korálky, (ozdoby, závěsy. zápichy) Práce s papírem, nůžkami, obkreslování podle šablony, lepení, jednoduché skládání (loďka, čepice, pohárek, drak apod), jednoduché průsvity **3. ročník** - háčkování, tkaní Seznámení se s různými materiály a řemesly viz epochy řemesel, stavba domu Kůže: výroba pásků, klíčenky, … Dřevo: řezání a obroušení kostky, ozdoby	OSV1 - 11 Člověk a svět Čj M Kf

ČSP-5-2-02 pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu (r09) r10 - dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu *ČSP-5-2-03p udržuje pořádek na svém pracovním místě, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při drobném úrazu (r10)* *- užívá jednoduché pracovní nástroje a pomůcky* č02 - porozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti *ČJL-3-1-02p rozumí pokynům přiměřené složitosti(č02)* č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č04 - pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost v krátkých mluvených projevech *ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p, ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání (č04)*		z hoblin apod. Kov: kování hřebíku, práce s drátem (zápichy, jednoduché šperky). Proutí: proplétání plůtků, ozdoby z pedigu Sláma a zpracování obilí: vázání slaměných věnců, figurky apod. Rouno: čištění, česání, barvení, filcování za mokra (obrázek) Příze: tkaní na rámu, háčkování čepice, chňapky apod. Tkanina: barvení látkových tašek, ubrousků, triček apod. Stavba domu. **4. ročník** - křížkový steh Uzlování (v souvislosti s formami), drhání, náramky přátelství,… Práce s papírem: origami, průsvity (větší přesnost, dělení celku – zlomky) <u>Šití: jehelníček</u> • sešívání zahrádkovým stehem • přišívání knoflíků • zapošívání Vyšívání křížkovým stehem podle vlastního návrhu **5. ročník** - pletení na pěti jehlicích Práce s papírem: origami, hvězdy (pozorování geometrických tvarů) Práce s přízí: pletení ponožek na pěti jehlicích Práce s textilem: výroba chitonů, tisk nebo kresba na látku, šití míčků z filcu apod.	M M

2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy WŠ	Učivo WŠ	Přesahy a vazby, průřezová témata;
R01 - provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň *ČSP-9-1-01p získá základní vědomosti o materiálech, nástrojích a pracovních postupech; provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň (R01)* R02 - řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí *ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí (R02)* R03 - organizuje a plánuje svoji pracovní činnost *ČSP-9-1-03p organizuje svoji pracovní činnost (R03)* R04 - užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku *ČSP-9-1-04p pracuje s jednoduchou technickou dokumentací, orientuje se v pracovních postupech a návodech (R04)* R05 - dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu *ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu (R05)* *- rozlišuje různé druhy materiálů a zná jejich vlastnosti* *- zvolí vhodný pracovní postup v souladu s druhem zpracovávaného materiálu* *- správně vybere a používá vhodné pracovní nástroje a pomůcky* *- dovede pracovní postupy k finálnímu výrobku*		**6. ročník** Šití: zvířat, skřítků nebo panenek - výroba střihu - zadní steh - šití z rubu, obrácení na líc, vycpávka, tvarování - filcování s jehlou (dotváření zvířat hříva, ocas atd.) Práce s kůží: kožený měšec, pásek a jiné ozdoby viz rytířská slavnost. **7. ročník** Šití bot: kůže, textil, rouno, příze apod. - výroba střihu - zpracování materiálu, barvení, tvarování **8. ročník** Šití na šicím stroji: taška, vak, povlak na polštář, kapsář, jednodušší oblečení (sukně, halena, zástěra) -výroba střihu, přenos na látku -stehování, šití na stroji, entlování, zapošívání -přišívání knoflíků a patentů **9. ročník** Práce s proutím a pedigem: obal na květináč, ošatka, krabičky oblých i hranatých tvarů Vazba notýsků a sešitů	OSV1-11 ENV4 M – geometrické náčrty, představivost, měření Vv – náčrty výrobků Čj – popis postupu D Vv

- dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytuje první pomoc při drobném úrazu			

Pěstitelské práce

1. stupeň - 5. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy WŠ	Učivo WŠ	Přesahy a vazby, průřezová témata;
r11 - provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování *ČSP-3-3-01p provádí pozorování přírody v jednotlivých ročních obdobích a popíše jeho výsledky (r11)* r12 - pečuje o nenáročné rostliny *ČSP-3-3-02 pečuje o nenáročné rostliny (r12)* r13 - provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování *ČSP-5-3-01p dodržuje základní podmínky a užívá postupy pro pěstování vybraných rostlin (r13)* r14 - ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny *ČSP-5-3-02p ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny a provádí pěstitelská pozorování (r14)* r15 - volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní *ČSP-5-3-03 volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní (r15)* r16 - dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu *ČSP-5-3-04p dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu na zahradě (r16)*		Zalévání a pěstování pokojových květin Pozorování v procesu získávání potravin ze zemědělských plodin – na příkladu obdělávání vlastního pole, sklizně a pečení chleba Zpracování obilí (sklizeň, mlácení, zbavování plev, mletí) Seznámení se se základními zemědělskými plodinami a jejich vegetačním cyklem	OSV1 - 11 ENV1, ENV2, ENV3, ENV4 Člověk a svět - Ze zrna chléb (3.- 4. ročník) M – měření a vážení

2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy WŠ	Učivo WŠ	Přesahy a vazby, průřezová témata;
R10 - volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin *ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování*		<u>6. ročník</u> Seznámení a vykonávání základních praktických činností	OSV1-11 ENV4

vybraných rostlin (R10) R11 - pěstuje a využívá květiny pro výzdobu *ČSP-9-3-02p pěstuje a ošetřuje květiny v interiéru a využívá je k výzdobě (R11)* R12 - používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu *ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu (R12)* R13 - prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty *ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty (R13)* R14 - dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty *ČSP-9-3-05p dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu způsobeném zvířaty a při styku s jedovatými rostlinami (R14)*		Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy - prosévání půdy a kompostu - příprava záhonů - pěstitelské práce a sklizeň - okopávání Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; řez, jednoduchá vazba, úprava květin - vázání květin a bylin - pletí na přehledných plochách. Drobná domácí zvířata, zásady bezpečného kontaktu se zvířaty <u>7. ročník</u> - pěstování náročnějších (z pracovně-technického hlediska) kultur, přepichování semenáčků - výroba kompostu a kompostování - míchání speciálních půd - znalosti k péči o půdu, překopávání - seznámení s půdním podkladem dané zahradní plochy - zakládání záhonů Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny - sklizeň zeleniny a její očištění - sklizeň bylin (koření) a čajů, jejich zpracování	Př Vv

		- vazba adventních věnců 8. ročník Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie - provádění obecných zahradnických prací, které vyžadují zručnost, výdrž a nasazení tělesné síly - opravy nástrojů a vybavení - zušlechťování produktů (kysané zelí, bylinková sůl, konzervování ovoce, zpracování vosku - máme-li k dispozici včely) - šlechtěné rostliny a jejich půdní nároky; východiska ke zjednodušenému plánu osevního postupu. Trh práce, podnikání, vzdělávání, volba profesní orientace, zaměstnání *9. ročník* - seznámení s utvářením krajiny, např. zakládáním cest, stavba schodů, plotů apod. - vegetativní rozmnožování - praktické pokusy a pozorování Ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování - pěstování ovocných keřů, stromů a okrasných dřevin Trh práce, podnikání, vzdělávání, volba profesní orientace, zaměstnání	

SVĚT PRÁCE - -8. a 9. ročník R33 - orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí *ČSP-9-8-01p orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí, v učebních oborech a středních školách (R33)* R34 - posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy *ČSP-9-8-02p posoudí své možnosti v oblasti profesní, případně pracovní orientace přihlédnutím k potřebám běžného života (R34)* R35 - využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání *ČSP-9-8-03p využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného dalšího vzdělávání (R35)* R36 - prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce *ČSP-9-8-04p prokáže v modelových situacích prezentaci své osoby při ucházení se o zaměstnání (R36)* *- byl seznámen s právy a povinnostmi zaměstnanců a zaměstnavatelů* *- byl seznámen s možnostmi využití poradenské pomoci v případě neúspěšného hledání zaměstnání*	Seznámí se s vybranými profesemi, dle možností školy a okolí	Trh práce Podnikání Možnosti vzdělávání Volba profesní orientace Zaměstnání	OSV1, OSV2, OSV3, OSV6 DEM2

Dřevořezba

1. stupeň - 5. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy WŠ	Učivo WŠ	Přesahy a vazby, průřezová témata;
r02 - pracuje podle slovního návodu a předlohy *ČSP-3-1-02 pracuje podle slovního návodu a předlohy (r02)* r03 - vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu *ČSP-5-1-01p vytváří přiměřenými pracovními postupy různé výrobky z daného materiálu (r03)* r04 - využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic *ČSP-5-1-02p využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem vlastní fantazii (r04)* r05 - volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu *ČSP-5-1-03 volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu (r05)* r06 - udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu *ČSP-5-1-04p udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při drobném poranění (r06)* r09 - pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu *ČSP-5-2-02 pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu (r09)* r10 - dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu *ČSP-5-2-03p udržuje pořádek na svém pracovním místě, dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při drobném úrazu (r10)* *- užívá jednoduché pracovní nástroje a pomůcky*		Práce s jednoduchými nástroji a nářadím Jednoduché postupy opracování dřeva - zvládnutí pracovní techniky s nožem (vyřezávání zvířátek a postaviček z kůry a měkkého dřeva, popř. větve)	OSV1 - 11 Člověk a svět M Kf

č02 - porozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti *ČJL-3-1-02p rozumí pokynům přiměřené složitosti(č02)* č03 - respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru č04 - pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost v krátkých mluvených projevech *ČJL-3-1-04p, ČJL-3-1-05p, ČJL-3-1-06p dbá na správnou výslovnost, tempo řeči a pravidelné dýchání (č04)*			

2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy WŠ	Učivo WŠ	Přesahy a vazby, průřezová témata;
R01 - provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň *ČSP-9-1-01p získá základní vědomosti o materiálech, nástrojích a pracovních postupech; provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň (R01)* R02 - řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí *ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí (R02)* R03 - organizuje a plánuje svoji pracovní činnost *ČSP-9-1-03p organizuje svoji pracovní činnost (R03)* R04 - užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku *ČSP-9-1-04p pracuje s jednoduchou technickou dokumentací, orientuje se v pracovních postupech a návodech (R04)* R05 - dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu *ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci*	Dokáže upínat materiál, řezat, rašplovat, vyřezávat, brousit	Organizace práce Práce podle pracovního nákresu Práce u dílenského stolu - možnosti upnutí výrobku, bezpečnost, hygiena a pořádek na pracovišti Vlastnosti dřeva jako pracovního materiálu Druhy dřev Práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva Seznámení se s historií vzniku pracovních nástrojů Jednoduché pracovní postupy a operace-sekání, řezání, vyřezávání, měření, broušení, jednoduché spojování dřeva, hoblování Tvorba uměleckých a praktických výrobků ze dřeva Praktické seznámení s tradičními řemesly využívajícími dřevo	OSV1-11 ENV4 F M – geometrické náčrty, představivost, měření Vv – náčrty výrobků Čj – popis postupu

s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu (R05) *- rozlišuje různé druhy materiálů a zná jejich vlastnosti* *- zvolí vhodný pracovní postup v souladu s druhem zpracovávaného materiálu* *- správně vybere a používá vhodné pracovní nástroje a pomůcky* *- dovede pracovní postupy k finálnímu výrobku* *- dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytuje první pomoc při drobném úrazu*			

Méditepectví

2. stupeň - 9. ročník

Očekávané výstupy RVP	Výstupy WŠ	Učivo WŠ	Přesahy a vazby, průřezová témata;
R01 - provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň ČSP-9-1-01p získá základní vědomosti o materiálech, nástrojích a pracovních postupech; provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň (R01) R02 - řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí (R02) R03 - organizuje a plánuje svoji pracovní činnost ČSP-9-1-03p organizuje svoji pracovní činnost (R03)	Dokáže upínat materiál, rýsovat jehlou, měřit, stříhat, řezat, pilovat, tepelně žhavit, tepat, děrovat, nýtovat, brousit.	Organizace práce na pracovišti Práce podle pracovního nákresu. Práce u dílenského stolu - možnosti upnutí výrobku, bezpečnost práce, hygiena a pořádek na pracovišti. Vlastnosti kovu jako pracovního materiálu – dělitelnost, roztažitelnost, zpevňování, poddajnost tepelným žhavením. Poznávání druhů kovů. Práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva. Seznámení se s historií vzniku pracovních nástrojů. Jednoduché ruční pracovní postupy a operace – upínání, rýsování jehlou, měření, stříhání ručními nůžkami, řezání pilou na železo, pilování, tepání kladivem s kulatým, rovným a špičatým nosem, tepání leštěnými čakany, broušení, leštění, děrování, nýtování jednoduchých spojů, žhavení pomocí plynového hořáku. Výroba tvarované mísy jako základního geometrického tvaru a poté zhotovení dle výběru různých tvarovaných dóz, svícnů, podpěr na knihy, olejové lampičky, brože, ozdoby, náramku, prstenu,	OSV1,3,5,9,10 ENV4 – smazat celé F M – geometrické náčrty, představivost, měření Vv – náčrty výrobků Čj – popis postupu

R04 - užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku ČSP-9-1-04p pracuje s jednoduchou technickou dokumentací, orientuje se v pracovních postupech a návodech (R04) R05 - dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu (R05) - rozlišuje různé druhy materiálů a zná jejich vlastnosti - zvolí vhodný pracovní postup v souladu s druhem zpracovávaného materiálu - správně vybere a používá vhodné pracovní nástroje a pomůcky - dovede pracovní postupy k finálnímu výrobku - dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytuje první pomoc při drobném úrazu		náušnice, sázecí lopatky, korunky – vnitřní prostor tu vždy vzniká tvrdou prací z vnějšku. Tvorba uměleckých a praktických výrobků z mědi. Rytmické pracovní techniky - rytmus nahrazuje sílu.	

Dramatická výchova

Charakteristika vyučovacího předmětu

Dramatická výchova vychází ze vzdělávacího obsahu vzdělávacího oboru Dramatická výchova. Směřuje žáky k pochopení dramatického umění ve všech jeho formách (divadlo, rozhlas, film, televize, počítačová tvorba) a k uvědomělému ovládání všech výrazových prostředků dramatického umění, zejména lidského hlasu, lidského těla a lidského jednání k vyjadřování jevů, vztahů, prožitků, emocí, představ, myšlenek, názorů a postojů a k rozvíjení, zdokonalování a kultivování vlastních hlasových a pohybových dovedností a k jejich adekvátnímu užívání v situacích dramatické tvorby a následně v běžných životních situacích. Dále se zaměřuje na oblast inscenační tvorby ve všech jejích složkách a seznamuje žáky s tvůrčím procesem od volby tématu a námětu přes vytváření dramaturgické a režijní koncepce včetně scénografického pojetí a scénické hudby až k výstavbě jednotlivých situací a tvorbě postav. V oblasti reflexe dramatického umění jsou žáci seznamováni s klíčovými etapami ve vývoji divadla. Dramatická výchova může také přispět v oblasti hledání a prověřování způsobů řešení problémů a chápání dramatického umění jako zobrazování konfliktů a jejich řešení v současnosti i minulosti, v různých sociálních skupinách, etnikách a národech k aktivnímu podílení se na procesu společné inscenační tvorby, k uvědomování si a rozvíjení vlastních schopností a jejich uplatňování v týmové práci.

Forma realizace

Dramatická výchova je předmět zařazený do 8. ročníku. Časová dotace je 1 hodina týdně, předmět je realizován v rámci disponibilních hodin. Jsou zde naplňovány očekávané výstupy ze vzdělávacího oboru Dramatická výchova.

Rozvíjení kompetencí

Předmět dramatická výchova svými výchovnými cíli a strategiemi (postupy) umožňuje žákům rozvíjet:

Kompetence k učení

Žák
- uplatňuje různé způsoby práce s textem (zvl. studijní a analytické čtení)
- efektivně vyhledává a zpracovává informace
- rozvíjí čtenářskou gramotnost
- využívá ke svému učení různé informační zdroje, včetně zkušeností svých i zkušeností jiných lidí

Kompetence k řešení problémů

Žák
- rozumí zadání úkolu nebo určí jádro problému, získá informace potřebné k řešení problému, navrhne způsob řešení, popř. varianty řešení, a zdůvodní jej, vyhodnotí a ověří správnost zvoleného postupu a dosažené výsledky
- využívá zkušeností a vědomostí nabytých dříve
- spolupracuje při řešení problémů s jinými lidmi (týmové řešení)

Kompetence komunikativní

Žák

- vyjadřuje se přiměřeně účelu jednání a komunikační situaci v projevech mluvených i psaných a vhodně se prezentuje
- účastní se aktivně diskusí, formuluje a obhajuje své názory a postoje
- vyjadřuje se a vystupuje v souladu se zásadami kultury projevu a chování

Kompetence sociální a personální

Žák

- pracuje v týmu a podílí se na realizaci společných pracovních a jiných činností
- přijímá a odpovědně plní svěřené úkoly
- podněcuje práci týmu vlastními návrhy na zlepšení práce a řešení úkolů, nezaujatě zvažuhe návrhy druhých;
- rozvíjí své obecně tvořivé síly prostřednictvím umění a chápe, že umění je hlavním zdrojem tvořivosti, která se pak uplatňuje v mnoha profesních oblastech
- usiluje o tvořivou kultivaci svých estetických schopností skrze umělecké sebevyjádření a podílí se tak na kulturním životě

Kompetence občanské

Žák.

- jedná odpovědně, samostatně a iniciativně nejen ve vlastním zájmu, ale i ve veřejném zájmu
- dodržuje zákony, respektuje práva a osobnost druhých lidí (popř. jejich kulturní specifika)
- jedná v souladu s morálními principy a zásadami společenského chování, přispívá k uplatňování hodnot demokracie

Kompetence pracovní

Žák je veden k

- pozitivnímu vztahu k práci a odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- organizování a plánování svých aktivit
- používání vhodných pracovních nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě
- osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro jeho uplatnění , pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci
- bezpečnému chování při výuce i mimo ni
- dodržování pravidel a respektování daných pracovních podmínek
- zhodnocení výsledků své umělecké a pracovní činnosti hlediska kvality, funkčnosti i z hlediska tradičních kulturních a estetických hodnot
- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů
- uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při umělecké a pracovní činnosti

Kompetence digitální

- Žáci jsou od osmého ročníku vedeni k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci ročníkového divadla.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.

Vzdělávací obsah předmětu

2. stupeň

Očekávané výstupy RVP	Výstupy WŠ	Učivo WŠ	Přesahy a vazby, průřezová témata;
DV01 - uplatňuje kultivovaný mluvený a pohybový projev, dodržuje základy hlasové hygieny a správného držení těla DV02 - propojuje somatické dovednosti při verbálním a neverbálním vyjádření, na příkladech doloží souvislosti mezi prožitkem a jednáním u sebe i druhých DV03 - rozvíjí, variuje a opakuje herní situace (samostatně, s partnerem, ve skupině), přijímá herní pravidla a tvořivě je rozvíjí DV04 - prozkoumává témata z více úhlů pohledu a pojmenovává hlavní téma a konflikt; uvědomuje si analogie mezi fiktivní situací a realitou DV05 - přistupuje k dramatické a inscenační tvorbě jako ke společnému tvůrčímu procesu, ve kterém přijímá a plní své úkoly, přijímá zodpovědnost za společnou tvorbu a prezentaci jejího výsledku DV06 - rozpozná ve vlastní dramatické práci i v dramatickém díle základní prvky dramatu; pozná základní divadelní druhy a dramatické žánry a jejich hlavní znaky; kriticky hodnotí dramatická díla i současnou mediální tvorbu		ZÁKLADNÍ PŘEDPOKLADY DRAMATICKÉHO JEDNÁNÍ psychosomatické dovednosti – práce s dechem, správné tvoření hlasu, držení těla, verbální a neverbální komunikace herní dovednosti – vstup do role, jevištní postava; strukturace herní a jevištní situace sociálně komunikační dovednosti – komunikace v běžných životních situacích, v herních situacích a v situacích skupinové inscenační tvorby, prezentace, reflexe a hodnocení, spolupráce, organizace tvůrčí skupinové práce PROCES DRAMATICKÉ A INSCENAČNÍ TVORBY náměty a témata v dramatických situacích – jejich nalézání a vyjadřování práce na postavě – charakter, motivace, vztahy konflikt jako základ dramatické situace – řešení konfliktu jednáním postav dramatická situace, příběh – řazení situací v časové a příčinné následnosti, dramatizace literární předlohy inscenační tvorba – dramaturgie, režie, herecká práce, scénografie, scénická hudba a zvuk komunikace s divákem – prezentace, sebereflexe RECEPCE A REFLEXE DRAMATICKÉHO UMĚNÍ základní stavební prvky dramatu – situace, postava, konflikt, téma, vrchol, gradace základní dramatické žánry – komedie, tragedie, drama základní divadelní druhy – činohra, loutkové divadlo, opera, opereta, muzikál, balet, pantomima	Čj OSV

		současná dramatická umění a média – divadelní, filmová, televizní, rozhlasová a multimediální tvorba vybrané etapy a typy světového a českého divadla výrazné osobnosti české a světové dramatické tvorby	

6. Hodnocení žáků

Poznámka: Pravidla hodnocení žáků jsou nedílnou součástí školního řádu.

Způsob hodnocení

Při hodnocení výsledků vzdělávání žáků škola používá slovní hodnocení.

V případě potřeby (přestup žáka na jinou ZŠ, přijímací řízení na SŠ) škola převede slovní hodnocení žáka v jednotlivých předmětech na klasifikaci.

Zásady hodnocení

a) učitel se zaměřuje vždy na individualitu žáka;

b) je porovnáván individuální dosažený pokrok s předchozí úrovní ve vztahu k

individuálním možnostem a schopnostem žáka dle předem definovaných kritérií –

hodnotí se míra jejich naplnění;

c) cílem hodnocení je motivovat žáka k dalšímu učení, proto jsou součástí hodnocení

i východiska pro další zlepšování;

d) cílem sebehodnocení je naučit žáka sledovat vlastní práci, její kvalitu a intenzitu,

a na základě tohoto pozorování si vytvořit úsudek o vlastních možnostech a

schopnostem v jednotlivých předmětech.

Kritéria hodnocení

Na prvním stupni základní školy má hodnocení ráz především individuálně-diagnostický a je adresováno zákonným zástupcům.

Na druhém stupni základní školy je formativní hodnocení, je adresováno žákovi.

Hodnocení žáka se zakládá na plnění kritérií.

Rozdělení předmětů na prvním stupni do oblastí se společnými kritérii hodnocení

Pro účely definice obecných kritérií hodnocení byly předměty seskupeny do následujících oblastí:

a) Jazyk a jazyková komunikace – zahrnuje předměty český jazyk a literatura, cizí

jazyky;

b) Matematika a její aplikace;

c) Společensko-vědní oblast – zahrnuje předměty člověk a svět a informatika;

d) Umělecká oblast – zahrnuje předměty výtvarná výchova, hudební výchova,

kreslení forem, dramatická výchova;

e) Tělovýchovná oblast – tělesná výchova, eurytmie;

f) Pracovní vyučování – dřevořezba, pěstitelské práce, ruční práce.

Rozdělení předmětů na druhém stupni do oblastí se společnými kritérii hodnocení

Pro účely definice obecných kritérií hodnocení byly předměty seskupeny do následujících oblastí:

a) Jazyk a jazyková komunikace – zahrnuje předměty český jazyk a literatura, cizí jazyky;

b) Matematika a její aplikace;

c) Společensko-vědní oblast – zahrnuje předměty dějepis, zeměpis a informatika;

d) Přírodovědná oblast – zahrnuje předměty fyzika, chemie, přírodopis;

e) Umělecká oblast – zahrnuje předměty výtvarná výchova, hudební výchova, kreslení forem, dramatická výchova;

f) Tělovýchovná oblast – tělesná výchova, eurytmie;

g) Pracovní vyučování – dřevořezba, pěstitelské práce, ruční práce.

Kritéria hodnocení na prvním a druhém stupni pro jednotlivé oblasti

Pozn.: jednotlivá kritéria nemusí být součástí hodnocení ve všech ročnících I. a II. stupně; zároveň se předpokládá postupné dosahování nejvyšší úrovně plnění těchto kritérií.

Pokud je kritérium součástí hodnocení, hodnotí se míra jeho splnění s ohledem na individuální možnosti žáka.

Ve všech oblastech žák:

- pracuje s vlastní chybou
- klade relevantní otázky
- aktivně spolupracuje s učitelem a spolužáky
- soustředí se na práci
- plní zadané domácí úkoly
- je připraven na vyučování
- respektuje práva ostatních

Ve všech oblastech kromě umělecké, tělovýchovné a pracovní žák:

- má kompletní a přehledné zápisy v sešitech
- dbá na estetickou úroveň sešitů a ilustrací
- jeho ústní projev je plynulý, má logickou strukturu, užívá vhodné

vyjadřovací prostředky

- prezentuje samostatně nebo ve skupině zpracované téma za použití

vhodných výrazových prostředků, prezentace má relevantní obsah

- plnohodnotně se účastní skupinové práce

V oblasti umělecké žák:

- využívá osvojených uměleckých prostředků k sebevyjádření
- aktivně se zapojuje do tvůrčí práce skupiny
- dodržuje pravidla a specifické pokyny učitele
- spoluvytváří tvůrčí atmosféru
- prezentuje výsledky vlastní či skupinové umělecké práce

V oblasti Tělesná výchova žák:
- nosí sportovní úbor a obuv
- respektuje pokyny učitele
- dbá o bezpečnost svou i spolužáků
- řídí se pravidly fair play
- je aktivním členem týmu
- pomáhá s přípravou a úklidem náčiní a nářadí

V oblasti Pracovní vyučování žák:
- nosí pracovní oděv, případně obuv a předepsané pracovní pomůcky
- respektuje pokyny učitele
- dbá o bezpečnost svou i spolužáků
- pomáhá s přípravou a úklidem pracovního prostoru, náčiní a nářadí
- používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení
- dodržuje vymezená pravidla
- přistupuje k výsledkům své pracovní činnosti z hlediska kvality, funkčnosti a hospodárnosti
- dodržuje pravidla ochrany svého zdraví i zdraví druhých
- naplánuje sám nebo s pomocí učitele dílčí činnosti nutné ke splnění úkolu a stanoví čas na jejich realizaci
- pracuje podle návodu
- svůj postup průběžně vyhodnocuje a modifikuje
- rozpozná kvalitní práci a dobře splněný úkol
- pojmenuje příčiny úspěchu i neúspěchu a navrhne úpravy
- reálně odhadne své možnosti
- ocení práci druhých

Přílohy

Vložka do třídního výkazu

Začlenění průřezových témat

		Ročník a předmět, v němž je daný okruh realizován									
		I. stupeň									
Průřezové téma	**Číslo**	**1.**		**2.**		**3.**		**4.**		**5.**	
Osobnostní a sociální výchova	OSV 1										
	OSV 2										
	OSV 3										
	OSV 4										
	OSV 5										
	OSV 6										
	OSV 7										
	OSV 8										
	OSV 9										
	OSV 10										
	OSV 11										

Začlenění průřezových témat

		Ročník a předmět, v němž je daný okruh realizován									
		I. stupeň									
Průřezové téma	**Číslo**	**1.**		**2.**		**3.**		**4.**		**5.**	
Výchova demokratického občana	DEM 1										
	DEM 2										
	DEM 3										
	DEM 4										
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	GLO 1										
	GLO 2										
	GLO 3										
Multikulturní výchova	MUL 1										
	MUL 2										
	MUL 3										
	MUL 4										
	MUL 5										
Enviromentální výchova	ENV 1										
	ENV 2										
	ENV 3										
	ENV 4										
Mediální výchova	MED 1										
	MED 2										
	MED 3										
	MED 4										
	MED 5										
	MED 6										
	MED 7										

Osobnostní a sociální výchova	OSV 6												
	OSV 7												
	OSV 8												
	OSV 9												
	OSV 10												
	OSV 11												

Začlenění průřezových témat

		Ročník a předmět, v němž je daný okruh realizován											
		II. stupeň											
Průřezové téma	**Číslo**	**6.**			**7.**			**8.**			**9.**		
Výchova demokratického občana	DEM 1												
	DEM 2												
	DEM 3												
	DEM 4												
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech	GLO 1												
	GLO 2												
	GLO 3												
Multikulturní výchova	MUL 1												
	MUL 2												
	MUL 3												
	MUL 4												
	MUL 5												
Enviromentální výchova	ENV 1												
	ENV 2												
	ENV 3												
	ENV 4												
Mediální výchova	MED 1												
	MED 2												
	MED 3												
	MED 4												
	MED 5												
	MED 6												
	MED 7												

Průřezová témata

Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.

Všechna průřezová témata mají jednotné zpracování. Obsahují **Charakteristiku průřezového tématu**, v níž je zdůrazněn význam a postavení průřezového tématu v základním vzdělávání. Dále je vyjádřen vztah ke vzdělávacím oblastem a **přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka** jak v oblasti vědomostí, dovedností a schopností, tak v oblasti postojů a hodnot. Obsah průřezových témat doporučený pro základní vzdělávání je rozpracován do **tematických okruhů** (v textu tučným písmem). Každý tematický okruh obsahuje nabídku **témat** (činností, námětů). Výběr témat a způsob jejich zpracování v učebních osnovách je v kompetenci školy.

Realizace průřezových témat má nezastupitelné místo při vzdělávání všech žáků a zvláště pak žáků, u kterých je upravován obsah a výstupy ze vzdělávání od 3. stupně podpůrných opatření. Průřezová témata obsahují silný výchovný aspekt a napomáhají osobnostnímu a charakterovému rozvoji těchto žáků, vytvářejí prostor pro utváření jejich postojů a hodnotového systému. Proto bude i při výuce těchto žáků kladen důraz především na kultivaci jejich postojů a hodnotových orientací. Nároky kladené na utváření vědomostí a dovedností těchto žáků budou vždy plně respektovat jejich individuální možnosti.

Tematické okruhy průřezových témat procházejí napříč vzdělávacími oblastmi a umožňují propojení vzdělávacích obsahů oborů. Tím přispívají ke komplexnosti vzdělávání žáků a pozitivně ovlivňují proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků. Žáci dostávají možnost utvářet si integrovaný pohled na danou problematiku a uplatňovat širší spektrum dovedností.

Průřezová témata tvoří *povinnou součást základního vzdělávání*. Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna průřezová témata uvedená v RVP ZV[11]. Všechna průřezová témata však nemusí být zastoupena v každém ročníku. V průběhu základního vzdělávání je povinností školy nabídnout žákům postupně všechny tematické okruhy jednotlivých průřezových témat, jejich rozsah a způsob realizace stanovuje ŠVP. Průřezová témata je možné využít jako integrativní součást vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu nebo v podobě samostatných předmětů, projektů, seminářů, kurzů apod.

Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu.

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

---

[11] **Šestiletá gymnázia** musí do vzdělávacího obsahu zařadit celé průřezové téma Výchova demokratického občana z RVP ZV, které není obsaženo v RVP GV, a všechna průřezová témata z RVP GV. Ostatní průřezová témata z RVP ZV mohou zařadit, pokud to považují za účelné vzhledem k výchovným a vzdělávacím záměrům školy.

Osmiletá gymnázia musí na nižším stupni zařadit do vzdělávacího obsahu všechna průřezová témata RVP ZV. Z toho průřezové téma Výchova demokratického občana musí zařadit celé, z ostatních průřezových témat RVP ZV musí škola zařadit alespoň některé tematické okruhy tak, aby žáky připravila na realizaci tematických okruhů průřezových témat obsažených v RVP GV.

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA (OSV)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** v základním vzdělávání akcentuje formativní prvky, orientuje se na subjekt i objekt, je praktické a má každodenní využití v běžném životě. Reflektuje osobnost žáka, jeho individuální potřeby i zvláštnosti. Jeho smyslem je pomáhat každému žákovi utvářet praktické životní dovednosti.

Specifikou Osobnostní a sociální výchovy je, že se učivem stává sám žák, stává se jím konkrétní žákovská skupina a stávají se jím více či méně běžné situace každodenního života. Jejím smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu.

Vztah osobnostní a sociální výchovy ke vzdělávací oblasti **Jazyk a jazyková komunikace** je založen na samotném faktu komunikační podstaty jazyka s tím, že se zaměřuje na každodenní verbální komunikaci jako klíčový nástroj jednání v různých životních situacích. Prohlubuje vztah mezi verbální a neverbální složkou komunikace a rozšiřuje specifické aplikace jazyka o sociální dovednosti. Vzdělávací oblast **Člověk a jeho svět** lze naplňovat prostřednictvím témat směřujících k sebepoznání, zdravému sebepojetí, seberegulaci a k udržení psychického zdraví – psychohygieně, komunikaci, mezilidským vztahům. Úzká je vazba ke vzdělávací oblasti **Člověk a společnost**, a to k Výchově k občanství a k jejím částem "Člověk ve společnosti", "Člověk jako jedinec". Konkrétně k tématům "lidská setkání, vztahy mezi lidmi, zásady lidského soužití" (Člověk ve společnosti) a "podobnost a odlišnost lidí, vnitřní svět člověka, osobní rozvoj" (Člověk jako jedinec). Všechna tato témata jsou v Osobnostní a sociální výchově vnímána jako samostatná. Osobnostní a sociální výchova klade důraz na získávání praktickým dovedností spjatých s uvedenými tématy. Vazba ke vzdělávací oblasti **Člověk a příroda** se týká evoluce lidského chování, zvířecí a lidské komunikace a seberegulujícího jednání jako základního ekologického principu. Nabízí též možnosti rozvoje emocionálních vztahů, osobních postojů a praktických dovedností ve vztahu k přírodnímu prostředí. Vazba na vzdělávací oblast **Umění a kultura** se týká především společného zaměření na rozvoj smyslového vnímání, kreativity, vnímání a utváření mimouměleckého estetična – jako např. estetiky chování a mezilidských vztahů a chápání umění jako prostředku komunikace a osvojování si světa. V osobnostní a sociální výchově lze účinně využít různých postupů dramatické výchovy. Doplňující vzdělávací obor Dramatická výchova užívá jako základní metody nástroje dramatické a inscenační tvorby, osobnostní a sociální výchova vedle toho užívá i tréninkové postupy sociálně psychologické povahy, které nemají divadelní podstatu. Propojení se vzdělávací oblastí **Člověk a zdraví** je vhodné v tématech reflektujících fyzickou stránku člověka, sociální vztahy, komunikaci a rozhodování v běžných i vypjatých situacích. Osobnostní a sociální výchova tak může napomoci k získání dovedností vztahujících se k zdravému duševnímu a sociálnímu životu. Rovněž přispívá k realizaci vzdělávací oblasti **Člověk a svět práce**, zejména zdokonalováním dovedností týkajících se spolupráce a komunikace v týmu a v různých pracovních situacích.

Realizace průřezového tématu Osobnostní a sociální výchova bude v případě žáků s lehkým mentálním postižením zaměřena především:

- na utváření pozitivních (nezraňujících) postojů k sobě samému i k druhým;
- na rozvoj zvládání vlastního chování;
- na podporu akceptace různých typů lidí, názorů, přístupů k řešení problémů;
- na uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci;
- na rozvoj dovedností potřebných pro komunikaci a spolupráci;
- na uvědomování si mravních rozměrů různých způsobů lidského chování.

Výuka uvedeného průřezového tématu bude napomáhat primární prevenci rizikového chování a zkvalitnění mezilidské komunikace. Utváření znalostí a dovedností těchto žáků bude zohledňovat jejich individuální možnosti.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k porozumění sobě samému a druhým
- napomáhá k zvládání vlastního chování
- přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů ve třídě i mimo ni
- rozvíjí základní dovednosti dobré komunikace a k tomu příslušné vědomosti
- utváří a rozvíjí základní dovednosti pro spolupráci
- umožňuje získat základní sociální dovednosti pro řešení složitých situací (např. konfliktů)
- formuje studijní dovednosti
- podporuje dovednosti a přináší vědomosti týkající se duševní hygieny

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým
- vede k uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci
- vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- přispívá k uvědomování mravních rozměrů různých způsobů lidského chování
- napomáhá primární prevenci sociálně patologických jevů a škodlivých způsobů chování

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy osobnostní a sociální výchovy jsou členěny do tří částí, které jsou zaměřeny na osobnostní, sociální a mravní rozvoj. Pro jejich realizaci je užitečné zařazovat do výuky ta témata, která reflektují aktuální potřeby žáků, popřípadě vycházejí ze vzájemné domluvy s nimi. Všechna uvedená témata se uskutečňují prakticky, prostřednictvím vhodných her, cvičení, modelových situací a příslušných diskusí.

Vzhledem k tomu, že se jedná o živá setkání dotýkající se osobní existence, je třeba počítat s tím, že na různé věci budou mít žáci různé názory, že se může objevit odmítání témat či technik, ostych, případně, že některé hry tzv. "nevyjdou". Právě tyto okamžiky však bývají v Osobnostní a sociální výchově velmi užitečné, neboť nabízejí příležitost k přemýšlení o tom, co se děje.

Osobnostní rozvoj

- **OSV1 - Rozvoj schopností poznávání** – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovedností zapamatování, řešení problémů; dovednosti pro učení a studium

- **OSV2 -Sebepoznání a sebepojetí** – já jako zdroj informací o sobě; druzí jako zdroj informací o mně; moje tělo, moje psychika (temperament, postoje, hodnoty); co o sobě vím a co ne; jak se promítá mé já v mém chování; můj vztah ke mně samé/mu; moje učení; moje vztahy k druhým lidem; zdravé a vyrovnané sebepojetí

- **OSV3 - Seberegulace a sebeorganizace** – cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle; organizace vlastního času, plánování učení a studia; stanovování osobních cílů a kroků k jejich dosažení

- **OSV4 - Psychohygiena** – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému; sociální dovednosti pro předcházení stresům v mezilidských vztazích; dobrá organizace času; dovednosti zvládání stresových situací (rozumové zpracování problému, uvolnění-relaxace, efektivní komunikace atd.); hledání pomoci při potížích

- **OSV5 - Kreativita** – cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity (pružnosti nápadů, originality, schopnosti vidět věci jinak, citlivosti, schopnosti "dotahovat" nápady do reality), tvořivost v mezilidských vztazích

Sociální rozvoj

- **OSV6 - Poznávání lidí** – vzájemné poznávání se ve skupině/třídě; rozvoj pozornosti vůči odlišnostem a hledání výhod v odlišnostech; chyby při poznávání lidí

- **OSV7 - Mezilidské vztahy** – péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého, respektování, podpora, pomoc; lidská práva jako regulativ vztahů; vztahy a naše skupina/třída (práce s přirozenou dynamikou dané třídy jako sociální skupiny)

- **OSV8 - Komunikace** – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků; cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání; dovednosti pro sdělování verbální i neverbální (technika řeči, výraz řeči, cvičení v neverbálním sdělování); specifické komunikační dovednosti (monologické formy - vstup do tématu „rétorika“); dialog (vedení dialogu, jeho pravidla a řízení, typy dialogů); komunikace v různých situacích (informování, odmítání, omluva, pozdrav, prosba, přesvědčování, řešení konfliktů, vyjednávání, vysvětlování, žádost apod.); efektivní strategie: asertivní komunikace, dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci, otevřená a pozitivní komunikace; pravda, lež a předstírání v komunikaci

- **OSV9 - Kooperace a kompetice** – rozvoj individuálních dovedností pro kooperaci (seberegulace v situaci nesouhlasu, odporu apod., dovednost odstoupit od vlastního nápadu, dovednost navazovat na druhé a rozvíjet vlastní linku jejich myšlenky, pozitivní myšlení apod.); rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci (jasná a respektující komunikace, řešení konfliktů, podřízení se, vedení a organizování práce skupiny); rozvoj individuálních a sociálních dovedností pro etické zvládání situací soutěže, konkurence

Morální rozvoj

- **OSV10 - Řešení problémů a rozhodovací dovednosti** – dovednosti pro řešení problémů a rozhodování z hlediska různých typů problémů a sociálních rolí problémy v mezilidských vztazích, zvládání učebních problémů vázaných na látku předmětů, problémy v seberegulaci

- **OSV11 - Hodnoty, postoje, praktická etika** – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí; vytváření povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.; pomáhající a prosociální chování (člověk neočekává protislužbu); dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích všedního dne

Výchova demokratického občana (DEM)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma **Výchova demokratického občana** má mezioborový a multikulturní charakter. V obecné rovině představuje syntézu hodnot, a to spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti, v konkrétní rovině pak především rozvoj kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení konfliktů a problémů.

Výchova demokratického občana má vybavit žáka základní úrovní občanské gramotnosti. Ta vyjadřuje způsobilost orientovat se ve složitostech, problémech a konfliktech otevřené, demokratické a pluralitní společnosti. Její získání má umožnit žákovi konstruktivně řešit problémy se zachováním své lidské důstojnosti, respektem k druhým, ohledem na zájem celku, s vědomím svých práv a povinností, svobod a odpovědností, s uplatňováním zásad slušné komunikace a demokratických způsobů řešení.

Průřezové téma v základním vzdělávání využívá ke své realizaci nejen tematických okruhů, ale i zkušeností a prožitků žáků, kdy celkové klima školy (vztahy mezi všemi subjekty vzdělávání založené na spolupráci, partnerství, dialogu a respektu) vytváří demokratickou atmosféru třídy, sloužící jako „laboratoř demokracie“. V ní jsou žáci více motivováni k uplatňování svých názorů v diskusích a k možnosti demokraticky se podílet na rozhodnutích celku, společenství, komunity. Zároveň si sami na sobě mohou ověřit nejen význam dodržování pravidel, eventuálně v zájmu spravedlnosti se podílet na vytváření pravidel nových, ale i to, jak je důležité se o udržování demokracie starat, protože překročení hranice k anarchii či naopak k despotismu je neustále přítomným nebezpečím. Tato zkušenost pak rozvíjí schopnost kritického myšlení.

Průřezové téma Výchova demokratického občana má blízkou vazbu především na vzdělávací oblast **Člověk a společnost**, v níž jsou tematizovány principy demokracie a demokratického rozhodování a řízení, lidská a občanská práva, ve kterých se klade důraz na participaci jednotlivců - občanů na společenském a politickém životě demokratické společnosti. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** se uplatňuje v tématech zaměřených na vztah k domovu a vlasti.

Realizace průřezového tématu Výchova demokratického občana bude v případě žáků s lehkým mentálním postižením zaměřena především na utváření:

• sebeúcty, sebedůvěry a samostatnosti;

• úcty k zákonu;

• úcty k hodnotám, jako je svoboda, spravedlnost, solidarita, odpovědnost, tolerance;

• aktivního postoje v obhajování a dodržování lidských práv a svobod;

• ohleduplnosti a ochoty pomáhat slabším;

• respektu ke kulturním, etnickým a jiným odlišnostem;

• empatie, schopnosti aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování.

Výuka bude rozvíjet disciplinovanost a sebekritiku, schopnost zaujmout vlastní stanovisko v pluralitě názorů a dovednosti asertivního jednání i schopnosti kompromisu. Utváření znalostí a dovedností těchto žáků bude zohledňovat jejich individuální možnosti.

Průřezové téma má vazbu i na ostatní vzdělávací oblasti, zejména pak na ty, v nichž se tematizuje vztah k sobě samému i ostatním lidem, k okolnímu prostředí, k normám i hodnotám.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- vede k aktivnímu postoji v obhajování a dodržování lidských práv a svobod
- vede k pochopení významu řádu, pravidel a zákonů pro fungování společnosti
- umožňuje participovat na rozhodnutích celku s vědomím vlastní odpovědnosti za tato rozhodnutí a s vědomím jejich důsledků
- rozvíjí a podporuje komunikativní, formulační, argumentační, dialogické a prezentační schopnosti a dovednosti
- prohlubuje empatii, schopnost aktivního naslouchání a spravedlivého posuzování
- vede k uvažování o problémech v širších souvislostech a ke kritickému myšlení

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- vede k otevřenému, aktivnímu, zainteresovanému postoji v životě
- vychovává k úctě k zákonu
- rozvíjí disciplinovanost a sebekritiku
- učí sebeúctě a sebedůvěře, samostatnosti a angažovanosti
- přispívá k utváření hodnot jako je spravedlnost, svoboda, solidarita, tolerance a odpovědnost
- rozvíjí a podporuje schopnost zaujetí vlastního stanoviska v pluralitě názorů
- motivuje k ohleduplnosti a ochotě pomáhat zejména slabším
- umožňuje posuzovat a hodnotit společenské jevy, procesy, události a problémy z různých úhlů pohledu (lokální, národní, evropská, globální dimenze)
- vede k respektování kulturních, etnických a jiných odlišností
- vede k asertivnímu jednání a ke schopnosti kompromisu

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu jsou zaměřeny na utváření a rozvíjení demokratických vědomostí, dovedností a postojů potřebných pro aktivní účast žáků – budoucích dospělých občanů – v životě demokratické společnosti. Při jejich realizaci je užitečné vycházet z reálných životních situací a doporučené obsahy tematických okruhů co nejvíce vztahovat k životní zkušenosti žáků.

- **DEM1 - Občanská společnost a škola** – škola jako model otevřeného partnerství a demokratického společenství, demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole; způsoby uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy (význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy - žákovských rad či parlamentů); formy participace žáků na životě místní komunity; spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci
- **DEM2 - Občan, občanská společnost a stát** – občan jako odpovědný člen společnosti(jeho práva a povinnosti, schopnost je aktivně uplatňovat, přijímat odpovědnost za své postoje a činy, angažovat se a být zainteresovaný na zájmu celku); Listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana; úloha občana v demokratické společnosti;

základní principy a hodnoty demokratického politického systému (právo, spravedlnost, diferenciace, různorodost); principy soužití s minoritami (vztah k jinému, respekt k identitám, vzájemná komunikace a spolupráce, příčiny nedorozumění a zdroje konfliktů)

- **DEM3 - Formy participace občanů v politickém životě** – volební systémy a demokratické volby a politika (parlamentní, krajské a komunální volby); obec jako základní jednotka samosprávy státu; společenské organizace a hnutí

- **DEM4 - Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování** – demokracie jako protiváha diktatury a anarchie; principy demokracie; základní kategorie fungování demokracie (spravedlnost, řád, norma, zákon, právo, morálka); význam Ústavy jako základního zákona země; demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů v osobním životě i ve společnosti

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH (GLO)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech akcentuje ve vzdělávání evropskou dimenzi, která podporuje globální myšlení a mezinárodní porozumění a jako princip prostupuje celým základním vzděláváním. Podstatnou součástí evropské dimenze je výchova budoucích evropských občanů jako zodpovědných a tvořivých osobností, v dospělosti schopných mobility a flexibility v občanské a pracovní sféře i v osobním životě. Rozvíjí vědomí evropské identity při respektování identity národní. Otevírá žákům širší horizonty poznání a perspektivy života v evropském a mezinárodním prostoru a seznamuje je s možnostmi, které jim tento prostor poskytuje.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech prolíná všemi vzdělávacími oblastmi, integruje a prohlubuje poznatky a umožňuje uplatnit dovednosti, které si žáci osvojili v jednotlivých vzdělávacích oborech. Podporuje ve vědomí a jednání žáků tradiční evropské hodnoty, k nimž patří humanismus, svobodná lidská vůle, morálka, uplatňování práva a osobní zodpovědnost spolu s racionálním uvažováním, kritickým myšlením a tvořivostí.

Příležitosti k realizaci tématu poskytuje na 1. stupni vzdělávací oblast Člověk a jeho svět. Ve vzdělávání se využívají zkušenosti a poznatky žáků z běžného života i mimořádných událostí v rodině, v obci a nejbližším okolí. Na druhém stupni se vztahuje průřezové téma zejména ke vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Využívá, aktualizuje a propojuje poznatky z oboru historie a politické geografie. Prohlubuje porozumění klíčovým historickým a politickým událostem, které ovlivnily vývoj Evropy i světa a měly podstatný význam pro evropskou integraci a začlenění České republiky do integračního procesu. Důležitým prostorem pro realizaci průřezového tématu se stává obor Výchova k občanství, v jehož vzdělávacím obsahuje zdůrazňují sociální, ekonomické, právní a kulturní souvislosti v evropské a globální dimenzi. Objasňuje také vazby mezi lokální, národní, evropskou a globální úrovní uvažování, rozhodování a jednání. Ve vzdělávací oblasti Člověk a příroda se uplatňuje zejména při objasňování důsledků globálních vlivů na životní prostředí v okolí žáků s důrazem na potřebu a závažnost ochrany tohoto prostředí především v dané lokalitě. Významnou oblastí pro realizaci tohoto tématu se stává vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace. Český jazyk je nejen nezastupitelným nástrojem učení, zpracování informací a prezentace postojů a názorů, ale má také významnou propedeutickou funkci při osvojování dalších jazyků, které jsou klíčem k bezprostřednímu dorozumění a poznávání kultury jiných národů. Cizí jazyky mají praktický význam pro mobilitu občanskou, vzdělávací i pracovní. Jsou prostředkem pro využití originálních zdrojů při poznávání života a evropské a světové kultury. Ve vzdělávací oblasti Umění a kultura rozvíjí průřezové téma vztah k evropské a světové kultuře. Prohlubuje porozumění evropským kulturním kořenům a chápání kulturních souvislostí při respektování svébytnosti národních a regionálních kultur a jejich přínosu ke kultuře světové. Ozřejmuje význam kulturního a historického dědictví jako zdroje poznání a přispívá k emocionální zainteresovanosti na jeho uchování a záchraně. Dramatická výchova, jako doplňující vzdělávací obor umožňuje žákům vyjadřovat a prezentovat své postoje, přijímat role a zkoumat témata a situace na základě vlastního jednání. Vzdělávací oblast Člověk a zdraví orientuje žáky v globálních problémech souvisejících se zdravím. V oboru tělesná výchova využívá průřezové téma zájmu žáků o sport k hlubšímu pochopení souvislostí evropských kořenů olympijských idejí a významu sportu pro vzájemné porozumění a přátelství mezi lidmi různých národů a národností. Propojení tématu s digitálními technologiemi umožňuje žákům zejména samostatně získávat, vyhodnocovat a sdílet informace o zemích Evropy a světa. Tyto informace mají především usnadňovat orientaci v nabídce vzdělávacích a pracovních příležitostí, rozvíjení zájmů a navazování kontaktů.

Realizace průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech bude v případě žáků s lehkým mentálním postižením zaměřena především:

- **na překonávání stereotypů a předsudků;**

- **na kultivaci postojů k Evropě jako širší vlasti a ke světu jako globálnímu prostředí života;**
- **na kultivaci postojů ke kulturní rozmanitosti;**
- **na utváření pozitivních postojů k tradičním evropským hodnotám;**
- **na osvojování vzorců evropského občana;**
- **na podporu smyslu pro zodpovědnost.**

Znalosti a dovednosti, které budou součástí realizace průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech pro žáky s lehkým mentálním postižením, zvolí vyučující vždy s ohledem na individuální možnosti žáků, tak aby vhodně doplňovaly a podporovaly utváření žádoucích postojů.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

rozvíjí a integruje základní vědomosti potřebné pro porozumění sociálním a kulturním odlišnostem mezi národy

prohlubuje porozumění vlivu kulturních, ideologických a sociopolitických rozdílů na vznik a řešení globálních problémů v jejich vzájemných souvislostech

prohlubuje základní vědomosti nezbytné pro pochopení struktury a funkcí mezinárodních a nevládních organizací, jejich vlivu na řešení globálních i lokálních problémů v oblasti humanitární, politické, sociální, ekonomické, kulturní a dodržování lidských práv

rozvíjí schopnost srovnávat projevy kultury v evropském a globálním kontextu, nacházet společné znaky a odlišnosti a hodnotit je v širších souvislostech

rozšiřuje a prohlubuje dovednosti potřebné pro orientaci v evropském prostředí, seberealizaci a řešení reálných situací v otevřeném evropském prostoru

prohlubuje vědomosti potřebné k pochopení souvislostí evropských kořenů a kontinuity evropského vývoje a podstaty evropského integračního procesu

vede k pochopení významu společných politik a institucí Evropské unie; seznamuje s dopadem jejich činnosti na osobní i občanský život jednotlivce i s možnostmi jejich zpětného ovlivňování a využívání

vede k poznání a pochopení života a díla významných Evropanů a iniciuje zájem žáků o osobnostní vzory

rozvíjí schopnost racionálně uvažovat, projevovat a korigovat emocionální zaujetí v situacích motivujících k setkávání, srovnávání a hledání společných evropských perspektiv

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

pomáhá překonávat stereotypy a předsudky

obohacuje pohledy žáka na sebe sama z hlediska otevřených životních perspektiv rozšířených o možnosti volby v evropské a mezinárodní dimenzi

kultivuje postoje k Evropě jako širší vlasti a ke světu jako globálnímu prostředí života

utváří pozitivní postoje k jinakosti a kulturní rozmanitosti

podporuje pozitivní postoje k tradičním evropským hodnotám

upevňuje osvojování vzorců chování evropského občana a smysl pro zodpovědnost

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy průřezového tématu podněcují zájem žáků o Evropu a svět a zprostředkovávají jim poznání Evropy a světa jako uspořádaného prostředí, měnícího se v čase, v němž se lidé setkávají, společně řeší problémy a utvářejí svůj život. Prostřednictvím tematických okruhů si žáci zpřesňují obraz Evropy, uvědomují si souvislosti řešení běžných situací občana s globálními problémy a možnosti utváření své vlastní životní perspektivy v evropském a globálním prostoru.

GLO1 - Evropa a svět nás zajímá – rodinné příběhy, zážitky a zkušenosti z Evropy a světa; místa, události a artefakty v blízkém okolí mající vztah k Evropě a světu; naši sousedé v Evropě; život dětí v jiných zemích; lidová slovesnost, zvyky a tradice národů Evropy

GLO2 - Objevujeme Evropu a svět – naše vlast a Evropa; evropské krajiny; Evropa a svět; mezinárodní setkávání; státní a evropské symboly; Den Evropy; život Evropanů a styl života v evropských rodinách; životní styl a vzdělávání mladých Evropanů

GLO3 - Jsme Evropané – kořeny a zdroje evropské civilizace; klíčové mezníky evropské historie; Evropská integrace; instituce Evropské unie a jejich fungování; čtyři svobody a jejich dopad na život jedince; co Evropu spojuje a co ji rozděluje; mezinárodní organizace a jejich přispění k řešení problémů dětí a mládeže

Multikulturní výchova (MUL)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Multikulturní výchova v základním vzdělávání umožňuje žákům seznamovat se s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami. Na pozadí této rozmanitosti si pak žáci mohou lépe uvědomovat i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.

Multikulturní výchova zprostředkovává poznání vlastního kulturního zakotvení a porozumění odlišným kulturám. Rozvíjí smysl pro spravedlnost, solidaritu a toleranci, vede k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státě, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci.

Multikulturní výchova se hluboce dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou, mezi školou a místní komunitou. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí, by měla zabezpečit takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně, kde budou v majoritní kultuře úspěšní i žáci minorit a žáci majority budou poznávat kulturu svých spolužáků - příslušníků minorit. Tím přispívá k vzájemnému poznávání obou skupin, ke vzájemné toleranci, k odstraňování nepřátelství a předsudků vůči „nepoznanému“.

Multikulturní výchova prolíná všemi vzdělávacími oblastmi. Blízkou vazbu má zejména na vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a společnost, Umění a kultura, Člověk a zdraví, z oblasti Člověk a příroda se dotýká především vzdělávacího oboru Zeměpis. Vazba na tyto oblasti je dána především tématy, která ze zabývají vzájemným vztahem mezi příslušníky různých národů a etnických skupin. Propojení Multikulturní výchovy s digitálními technologiemi umožňuje žákům zejména získávat, vyhodnocovat a sdílet informace jako východisko pro přemýšlení o naléhavých tématech a způsobech jejich řešení.

Realizace průřezového tématu Multikulturní výchova bude v případě žáků s lehkým mentálním postižením zaměřena především:

- na uvědomění si vlastní identity a schopnost reflexe vlastního sociokulturního zázemí;
- na utváření hodnotového systému žáků, korekci jejich jednání;
- na rozvoj dovedností potřebných pro uplatňování vlastních práv a respektování práv druhých;
- na utváření tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám;
- na rozvoj dovedností komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin;
- na vnímání odlišnosti jako příležitosti k obohacení, nikoliv jako zdroje konfliktu;
- na uvědomění si neslučitelnosti rasové (náboženské apod.) intolerance s principy života v demokratické společnosti;
- na podporu angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu;
- na vnímání sebe jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám.

Znalosti a dovednosti, které budou součástí realizace průřezového tématu Multikulturní výchova pro žáky s lehkým mentálním postižením, zvolí vyučující vždy s ohledem na individuální možnosti žáků, tak aby vhodně doplňovaly a podporovaly utváření žádoucích postojů.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti

rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturních kontaktů k obohacení sebe i druhých

učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých

učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné

rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin

rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie

učí žáky uvědomovat si možné dopady svých verbálních i neverbálních projevů a připravenosti nést odpovědnost za své jednání,

poskytuje znalost některých základních pojmů multikulturní terminologie: kultura, etnikum, identita, diskriminace, xenofobie, rasismus, národnost, netolerance aj.

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je

napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu**,** být sám sebou, reflektovat vlastní sociokulturní zázemí

stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu

pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti

vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu

učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám

Tematické okruhy průřezového tématu

Tematické okruhy Multikulturní výchovy vycházejí z aktuální situace ve škole, reflektují aktuální dění v místě školy, současnou situaci ve společnosti. Výběr a realizace daného tematického okruhu, popř. tématu může být významně ovlivněn vzájemnou dohodou učitelů, učitelů a žáků, učitelů a rodičů apod.

MUL1 - Kulturní diference – jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; člověk jako nedílná jednota tělesné i duševní stránky, ale i jako součást etnika; poznávání vlastního kulturního zakotvení; respektování zvláštností různých etnik (zejména cizinců nebo příslušníků etnik žijících v místě školy); základní problémy sociokulturních rozdílů v České republice a v Evropě

MUL2 - Lidské vztahy – právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi, bez ohledu na jejich kulturní, sociální, náboženské, zájmové nebo generační příslušnost; vztahy mezi kulturami (vzájemné obohacování různých kultur, ale i konflikty vyplývající z jejich rozdílnosti); předsudky a vžité stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace); důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích; uplatňování principu slušného chování (základní morální normy); význam kvality mezilidských vztahů pro harmonický

rozvoj osobnosti; tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého; lidská solidarita, osobní přispění k zapojení žáků z odlišného kulturního prostředí do kolektivu třídy

MUL3 - Etnický původ – rovnocennost všech etnických skupin a kultur; odlišnost lidí, ale i jejich vzájemná rovnost; postavení národnostních menšin; základní informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti; různé způsoby života, odlišné myšlení a vnímání světa; projevy rasové nesnášenlivosti – jejich rozpoznávání a důvody vzniku

MUL4 - Multikulturalita – multikulturalita současného světa a předpokládaný vývoj v budoucnosti; multikulturalita jako prostředek vzájemného obohacování; specifické rysy jazyků a jejich rovnocennost; naslouchání druhým, komunikace s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, vstřícný postoj k odlišnostem; význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání

MUL5 - Princip sociálního smíru a solidarity – odpovědnost a přispění každého jedince za odstranění diskriminace a předsudků vůči etnickým skupinám; nekonfliktní život v multikulturní společnosti; aktivní spolupodílení dle svých možností na přetváření společnosti, zohlednění potřeb minoritních skupin; otázka lidských práv, základní dokumenty

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA (ENV)

Charakteristika průřezového tématu

Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince. Umožňuje sledovat a uvědomovat si dynamicky se vyvíjející vztahy mezi člověkem a prostředím při přímém poznávání aktuálních hledisek ekologických, ekonomických, vědeckotechnických, politických a občanských, hledisek časových (vztahů k budoucnosti) i prostorových (souvislostí mezi lokálními, regionálními a globálními problémy), i možnosti různých variant řešení environmentálních problémů. Vede jedince k aktivní účasti na ochraně a utváření prostředí a ovlivňuje v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské civilizace životní styl a hodnotovou orientaci žáků.

Na realizaci průřezového tématu se podílí většina vzdělávacích oblastí. Postupným propojováním, rozšiřováním, upevňováním i systematizací vědomostí a dovedností získávaných v těchto oblastech umožňuje Environmentální výchova utváření integrovaného pohledu. Každá z oblastí má svůj specifický význam v ovlivňování racionální stránky osobnosti i ve vlivu na stránku emocionální a volně aktivní. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a jeho svět** poskytuje průřezové téma ucelený elementární pohled na okolní přírodu i prostředí. Učí pozorovat, citlivě vnímat a hodnotit důsledky jednání lidí, přispívá k osvojování si základních dovedností a návyků aktivního odpovědného přístupu k prostředí v každodenním životě. V maximální míře využívá přímých kontaktů žáků okolním prostředím a propojuje rozvíjení myšlení s výrazným ovlivňováním emocionální stránky osobnosti jedince. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a příroda** zdůrazňuje pochopení objektivní platnosti základních přírodních zákonitostí, dynamických souvislostí od nejméně složitých ekosystémů až po biosféru jako celek, postavení člověka v přírodě a komplexní funkce ekosystémů ve vztahu k lidské společnosti, tj. pro zachování podmínek života, pro získávání obnovitelných zdrojů surovin a energie i pro mimoprodukční hodnoty (inspiraci, odpočinek). Klade základy systémového přístupu zvýrazňujícího vazby mezi prvky systémů, jejich hierarchické uspořádání a vztahy k okolí. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a společnost** téma odkrývá souvislosti mezi ekologickými, technicko-ekonomickými a sociálními jevy s úrazem na význam preventivní obezřetnosti v jednání a další principy udržitelnosti rozvoje. Ve vzdělávací oblasti **Člověk a zdraví** se téma dotýká problematiky vlivů prostředí na vlastní zdraví i na zdraví ostatních lidí. V souvislosti s problémy současného světa vede k poznání důležitosti péče o přírodu při organizaci masových sportovních akcí. Vzdělávací Oblast **Umění a kultura** poskytuje Environmetální výchově mnoho příležitostí pro zamýšlení se nad vztahy člověka a prostředí, k uvědomování si přírodního i sociálního prostředí jako zdroje inspirace pro vytváření kulturních a uměleckých hodnot a přispívá k vnímání estetických kvalit prostředí. Propojení tématu se vzdělávací oblastí **Člověk a svět práce** se realizuje prostřednictvím konkrétních pracovních aktivit ve prospěch životního prostředí. Umožňuje poznávat význam a role různých profesí ve vztahu k životnímu prostředí. Propojení Environmentální výchovy s digitálními technologiemi umožňuje žákům aktivně získávat a sdílet zásadní informace týkající se naléhavých otázek životního prostředí. To umožňuje jednak hlouběji poznávat a vyhodnocovat závažnost ekologických problémů, jednak zvyšovat zájem žáků, aby modelovali a prezentovali varianty jejich řešení, komunikovali o nich, a vyhodnocovat jejich možné dopady na úrovni lokální a globální.

Realizace průřezového tématu Environmentální výchova bude v případě žáků s lehkým mentálním postižením zaměřena především:

- na vnímání života jako nejvyšší hodnoty;
- na rozvoj odpovědnosti ve vztahu k ochraně přírody a přírodních zdrojů;
- na rozvoj aktivity, tvořivosti, vstřícnosti a ohleduplnosti ve vztahu k prostředí;
- na utváření zdravého životního stylu a vnímání estetických hodnot prostředí;
- na podporu angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí;
- na rozvoj vnímavého a citlivého přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví.

Znalosti a dovednosti, které budou součástí realizace průřezového tématu Environmentální výchova, zvolí vyučující vždy s ohledem na individuální možnosti žáků, tak aby vhodně doplňovaly a podporovaly utváření žádoucích postojů.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

rozvíjí porozumění souvislostem v biosféře, vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí

vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožování

přispívá k poznávání a chápání souvislostí mezi vývojem lidské populace a vztahy k prostředí v různých oblastech světa

umožňuje pochopení souvislostí mezi lokálními a globálními problémy a vlastní odpovědností ve vztazích k prostředí

poskytuje znalosti, dovednosti a pěstuje návyky nezbytné pro každodenní žádoucí jednání občana vůči prostředí

ukazuje modelové příklady jednání z hledisek životního prostředí a udržitelného rozvoje žádoucích i nežádoucích

napomáhá rozvíjení spolupráce v péči o životní prostředí na místní, regionální, evropské i mezinárodní úrovni

seznamuje s principy udržitelnosti rozvoje společnosti.

učí hodnotit objektivnost a závažnost informací týkajících se ekologických problémů

učí komunikovat o problémech životního prostředí, vyjadřovat, racionálně obhajovat a zdůvodňovat své názory a stanoviska

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty

vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů

vede k pochopení významu a nezbytnosti udržitelného rozvoje jako pozitivní perspektivy dalšího vývoje lidské společnosti

podněcuje aktivitu, tvořivost, toleranci, vstřícnost a ohleduplnost ve vztahu k prostředí

přispívá k utváření zdravého životního stylu a k vnímání estetických hodnot prostředí

vede k angažovanosti v řešení problémů spojených s ochranou životního prostředí

vede k vnímavému a citlivému přístupu k přírodě a přírodnímu a kulturnímu dědictví

Tematické okruhy průřezového tématu

Environmentální výchova je členěna do tematických okruhů, které umožňují celistvé pochopení problematiky vztahů člověka k životnímu prostředí, k uvědomění si základních podmínek života a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti.

Tematické okruhy:

ENV1 - Ekosystémy – les (les v našem prostředí, produkční a mimoprodukční významy lesa); pole (význam, změny okolní krajiny vlivem člověka, způsoby hospodaření na nich, pole a jejich okolí); vodní zdroje (lidské aktivity spojené s vodním hospodářstvím, důležitost pro krajinnou ekologii); moře (druhová odlišnost, význam pro biosféru, mořské řasy a kyslík, cyklus oxidu uhličitého) a tropický deštný les (porovnání, druhová rozmanitost, ohrožování, globální význam a význam pro nás); lidské sídlo – město – vesnice (umělý ekosystém, jeho funkce a vztahy k okolí, aplikace na místní podmínky); kulturní krajina (pochopení hlubokého ovlivnění přírody v průběhu vzniku civilizace až po dnešek)

ENV2 - Základní podmínky života – voda (vztahy vlastností vody a života, význam vody pro lidské aktivity, ochrana její čistoty, pitná voda ve světě a u nás, způsoby řešení); ovzduší (význam pro život na Zemi, ohrožování ovzduší a klimatické změny, propojenost světa, čistota ovzduší u nás); půda (propojenost složek prostředí, zdroj výživy, ohrožení půdy, rekultivace a situace v okolí, změny v potřebě zemědělské půdy, nové funkce zemědělství v krajině; ochrana biologických druhů (důvody ochrany a způsoby ochrany jednotlivých druhů); ekosystémy – biodiverzita (funkce ekosystémů, význam biodiverzity, její úrovně, ohrožování a ochrana ve světě a u nás); energie (energie a život, vliv energetických zdrojů na společenský rozvoj, využívání energie, možnosti a způsoby šetření, místní podmínky); přírodní zdroje (zdroje surovinové a energetické, jejich vyčerpatelnost, vlivy na prostředí, principy hospodaření s přírodními zdroji, význam a způsoby získávání a využívání přírodních zdrojů v okolí)

ENV3 - Lidské aktivity a problémy životního prostředí – zemědělství a životní prostředí, ekologické zemědělství; doprava a životní prostředí (význam a vývoj, energetické zdroje dopravy a její vlivy na prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž, doprava a globalizace); průmysl a životní prostředí (průmyslová revoluce a demografický vývoj, vlivy průmyslu na prostředí, zpracovávané materiály a jejich působení, vliv právních a ekonomických nástrojů na vztahy průmyslu k ochraně životního prostředí, průmysl a udržitelný rozvoj společnosti); odpady a hospodaření s odpady (odpady a příroda, principy a způsoby hospodaření s odpady, druhotné suroviny); ochrana přírody a kulturních památek (význam ochrany přírody a kulturních památek; právní řešení u nás, v EU a ve světě, příklady z okolí, zásada předběžné opatrnosti; ochrana přírody při masových sportovních akcích – zásady MOV) změny v krajině (krajina dříve a dnes, vliv lidských aktivit, jejich reflexe a perspektivy); dlouhodobé programy zaměřené k růstu ekologického vědomí veřejnosti (Státní program EVVO, Agenda 21 EU) a akce (Den životního prostředí OSN, Den Země apod.)

ENV4 - Vztah člověka k prostředí – naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, zajišťování ochrany životního prostředí v obci - instituce, nevládní organizace**,** lidé); náš životní styl (spotřeba věcí, energie, odpady, způsoby jednání a vlivy na prostředí); aktuální (lokální) ekologický problém (příklad problému, jeho příčina, důsledky, souvislosti, možnosti a způsoby řešení, hodnocení, vlastní názor, jeho zdůvodňování a prezentace); prostředí a zdraví (rozmanitost vlivů prostředí na zdraví, jejich komplexní a synergické působení, možnosti a způsoby ochrany zdraví); nerovnoměrnost života na Zemi (rozdílné podmínky prostředí a rozdílný společenský vývoj na Zemi, příčiny a důsledky zvyšování rozdílů globalizace a principy udržitelnosti rozvoje, příklady jejich uplatňování ve světě, u nás)

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA (MED)

Charakteristika průřezového tématu

Průřezové téma Mediální výchova v základním vzdělávání nabízí elementární poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii. Média a komunikace představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků pro stále větší okruh příjemců. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa, což vyžaduje stále větší schopnost zpracovat, vyhodnotit a využít podněty přicházející z médií. Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Přitom sdělení, jež jsou médii nabízena, mají nestejnorodý charakter, vyznačují se svébytným vztahem k přírodní i sociální realitě a jsou vytvářeny s různými (namnoze nepřiznanými, a tedy potenciálně manipulativními) záměry. Správné vyhodnocení těchto sdělení z hlediska záměru jejich vzniku (informovat, přesvědčit, manipulovat, pobavit) a z hlediska jejich vztahu k realitě (věcná správnost, logická argumentační stavba, hodnotová platnost) vyžaduje značnou průpravu.

Mediální výchova má vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.

Mediální výchova má blízkou vazbu na vzdělávací oblast Člověk a společnost, zejména tím, že média, jako sociální instituce, se podílejí na utváření podob a hodnot moderní doby, umožňují hledat paralely mezi minulými a současnými událostmi a porovnávat jevy a procesy v evropském i celosvětovém měřítku. Mediální výchova je zaměřena na systematické vytváření kritického odstupu od mediovaných sdělení a na schopnost interpretovat mediální sdělení z hlediska jeho informační kvality (zpravodajství z hlediska významu a věrohodnosti zprávy a události, reklamu z hlediska účelnosti nabízených informací apod.). Propojení se vzdělávací oblastí Jazyk a jazyková komunikace se týká zejména vnímání mluveného i psaného projevu, jeho stavby, nejrůznějších typů obsahů a uplatňování odpovídající škály výrazových prostředků. Osvojení základních pravidel veřejné komunikace, dialogu a argumentace. Vztah ke vzdělávací oblasti Umění a kultura je založen na vnímání specifické „řeči“ znakových kódů, jež média užívají, a jejich kombinací, a to nejen přirozeného jazyka, ale i obrazu a zvuku. Přispívá ke schopnosti vnímat, interpretovat a kriticky hodnotit artefakty umělecké i běžné mediální produkce. Propojení Mediální výchovy s digitálními technologiemi zdůrazňuje témata a činnosti týkající se mediální komunikace, bezpečnosti komunikace a minimalizace rizik, potřebnosti rozlišovat mezi soukromou a veřejnou komunikací a vnímat naléhavost neustálého kritického vyhodnocování informací a mediálních sdělení. Pro plnohodnotné zapojení žáků do mediální komunikace je třeba vytvářet příležitosti a podmínky k tvorbě mediální produkce a k vědomému využívání různých výrazových prostředků a tvořivých realizačních postupů.

Realizace průřezového tématu Mediální výchova bude v případě žáků s lehkým mentálním postižením zaměřena především:

• na uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění;

• na využívání potenciálu médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času;

• na vytvoření představy o roli médií jak v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec, tak v každodenním životě v regionu;

• na rozvoj citlivosti vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení;

• na rozvoj citlivosti vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci;

• na rozvoj komunikačních schopností, zejména při veřejném vystupování;

• na využívání vlastních schopností v týmové práci a dovednosti přizpůsobit se potřebám a cílům týmu.

Znalosti a dovednosti, které budou součástí realizace průřezového tématu Mediální výchova pro žáky s lehkým mentálním postižením, zvolí vyučující vždy s ohledem na individuální možnosti žáků, tak aby vhodně doplňovaly a podporovaly utváření žádoucích postojů.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace
- umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich
- učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času
- umožňuje pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů
- vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů (zvl. zpravodajských)
- umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec (včetně právního kontextu)
- vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě)
- vede k rozeznávání platnosti a významu argumentů ve veřejné komunikaci
- rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu
- přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu
- přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení
- vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění
- rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci

- napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace

Tematické okruhy průřezového tématu

Mediální výchova na úrovni základního vzdělávání obsahuje základní poznatky a dovednosti týkající se médií a mediální komunikace. Tematické okruhy mediální výchovy se člení na tematické okruhy receptivních činností a tematické okruhy produktivních činností.

Tematické okruhy receptivních činností:

- **MED1 - kritické čtení a vnímání mediálních sdělení** – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů); hledání rozdílu mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením; chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel; identifikování základních orientačních prvků v textu

- **MED2 - interpretace vztahu mediálních sdělení a reality** – různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce; rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem; hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení reality od médii zobrazovaných stereotypů, jako reprezentace reality); vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje); identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá; identifikace zjednodušení mediovaných sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě)

- **MED3 - stavba mediálních sdělení** – příklady pravidelností v uspořádání mediovaných sdělení, zejména ve zpravodajství (zpravodajství jako vyprávění, sestavování příspěvků podle kritérií); principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), zezábavňující principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost); příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající)

- **MED4 - vnímání autora mediálních sdělení** – identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení; výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci; prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu

- **MED5 - fungování a vliv médií ve společnosti** – organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování; role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam); vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti); role médií v politických změnách

Tematické okruhy produktivních činností:

- **MED6 - tvorba mediálního sdělení** – uplatnění a výběr výrazových prostředků a jejich kombinací pro tvorbu věcně správných a komunikačně (společensky a situačně) vhodných sdělení; tvorba mediálního sdělení pro školní časopis, rozhlas, televizi či internetové médium; technologické možnosti a jejich omezení

- **MED7 - práce v realizačním týmu** – redakce školního časopisu, rozhlasu, televize či internetového média; utváření týmu, význam různých věkových a sociálních skupin pro

obohacení týmu, komunikace a spolupráce v týmu; stanovení si cíle, časového harmonogramu a delegování úkolů a zodpovědnosti; faktory ovlivňující práci v týmu; pravidelnost mediální produkce;